

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2021 ԹՎԱԿԱՆԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 18-Ի N 1902-Լ ՈՐՈՇՄԱՆ N 1 ՀԱՎԵԼՎԱԾՈՎ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2021-2026 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻ 2021 ԹՎԱԿԱՆԻ

Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն				
Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
7	Հայաստանի Հանրապետությունում մասնագիտական կողմնորոշման և աշխատուժի ձևավորման համընդհանուր համակարգի զարգացում	7.4 Նախնական և միջին մասնագիտական կրթության և ուսուցման (ՆՄԿՈՒ) հաստատություններում ներդրված մասնագիտական կողմնորոշման և կարիերայի ուղղորդման կենտրոնների զարգացում	Հանրապետության բոլոր 96 նախնական մասնագիտական և միջին մասնագիտական (ՆՄԿՈՒ) հաստատություններում նախապես մշակված և կիրառման մեջ փորձարկված մշտադիտարկման չափորոշիչներով գնահատված են մասնագիտական կողմնորոշման և կարիերայի ուղղորդման կենտրոնների արդյունավետությունը: Մասնագիտական կողմնորոշման և կարողությունների զարգացման (ՄԿԿԶ) կենտրոնն իրականացրել է հանրապետության թվով 96 ՆՄԿՈՒ հաստատություններում մասնագիտական կողմնորոշման և կարիերայի ուղղորդման կենտրոնների զարգացմանն ուղղված մոնիթորինգ: Մոնիթորինգի գնահատման արդյունքում հանրապետության 22 ուսումնական հաստատություններում բացահայտվել են համապատասխան մասնագետների փոփոխությունների, ինչպես նաև շարունակական մասնագիտական և մեթոդական աջակցության անհրաժեշտություն՝	

			հետագա աշխատանքներն արդյունավետ կազմակերպելու և իրականացնելու նպատակով: ՄԿԿԶ կենտրոնը հաշվետու ժամանակահատվածում իրականացրել է 22 ՆՄԿՈՒ հաստատության թվով 24 պատասխանատուի վերապատրաստում և 88 վերապատրաստված մասնագետի մեթոդական աջակցություն և մասնագիտական խորհրդատվություն:	
17	Առաջիկա տարիներին ծնելիության կայուն աճ ապահովելու, իսկ երկարաժամկետ հեռանկարում՝ հանրապետության բնակչության թվի էական աճ գրանցելու նախադրյալների ստեղծում	17.3 «Ընտանիքում 3-րդ և յուրաքանչյուր հաջորդ նոր ծնված երեխայի ծննդյան կապակցությամբ դրամական աջակցություն նշանակելու և վճարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ	Սահմանվել է դրամական աջակցության նոր տեսակ՝ 2022 թ. հունվարի 1-ից հետո ծնված երեխաների հաշվառմամբ ընտանիքներին մինչև 6 տարեկան 3-րդ և հաջորդ երեխաների համար ամսական կտրամադրվի 50.000 դրամ ֆինանսական աջակցություն: «Ընտանիքում 3-րդ և յուրաքանչյուր հաջորդ նոր ծնված երեխայի ծննդյան կապակցությամբ դրամական աջակցություն նշանակելու և վճարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ է ներկայացվել 08.12.2021թ.: Նախագիծը հաստատվել է ՀՀ կառավարության 2021թ. դեկտեմբերի 23-ի N 2169-Լ որոշմամբ:	
18	Կենսաթոշակառուներին և նպաստառուներին մատուցվող ծառայությունների որակի բարձրացում, ինչպես նաև կենսաթոշակների և նպաստների նշանակման, վճարման գործընթացների լավարկում, առցանց մատուցվող	18.1 «ՀՀ կառավարության 2011 թվականի մայիսի 5-ի N 665-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ	Ապահովվել է առցանց դիմումի հիման վրա կենսաթոշակ նշանակելուց (վերահաշվարկելուց) հետո աշխատած ժամանակահատվածն աշխատանքային ստաժում հաշվառելը և աշխատող կենսաթոշակառուի կենսաթոշակը վերահաշվարկելը: Առցանց դիմումի հիման վրա կենսաթոշակ նշանակելուց (վերահաշվարկելուց) հետո աշխատած ժամանակահատվածն աշխատանքային ստաժում հաշվառելու և աշխատող կենսաթոշակառուի կենսաթոշակը վերահաշվարկելու համար օրենսդրական փոփոխությունները կատարվել են ՀՀ կառավարության 2021 թ. նոյեմբերի 18-ի N 1875-Ն որոշմամբ:	

	ծառայությունների սպեկտրի ընդլայնում			
19	19.Պարբերաբար վերանայվելու (բարձրացվելու) են պետական կենսաթոշակների և նպաստների չափերը	19.1 «ՀՀ կառավարության 2010 թվականի դեկտեմբերի 30-ի N 1734-Ն, 2013 թվականի դեկտեմբերի 26-ի N 1489-Ն և 2015 թվականի դեկտեմբերի 29-ի N 1566-Ն որոշումներում փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ (շարունակական)	1. Նվազագույն կենսաթոշակի և կենսաթոշակի միջին չափերը 2026թ. հավասարեցվել են, համապատասխանաբար, պարենային և սպառողական զամբյուղների արժեքներին՝ 37.000 դրամ և 68.000 դրամ, 2. Ծերության նպաստի, հաշմանդամության նպաստի, կերակրողին կորցնելու դեպքում նպաստի, խնամքի նպաստի չափերը 2026թ. հավասարեցվել են պարենային զամբյուղի արժեքին՝ 37.000 դրամ: Ընդունվել է ՀՀ կառավարության 2021 թ. դեկտեմբերի 16-ի N 2043-Ն որոշումը, որի համաձայն՝ հաշմանդամության նպաստի չափերը սահմանվել են՝ ա. առաջին խմբի հաշմանդամի համար՝ 28.600 դրամ, բ. երկրորդ խմբի հաշմանդամի համար՝ 28.600 դրամ, գ. երրորդ խմբի հաշմանդամի համար՝ 28.600 դրամ, դ. հաշմանդամ երեխա ճանաչված անձի համար՝ 37.000 դրամ: Նույն որոշմամբ նվազագույն կենսաթոշակը ևս սահմանվել է 28.600 դրամ:	

Առողջապահության նախարարություն

Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
1	Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման	1.1 «Առողջության համապարփակ ապահովագրության	Նախագիծը մշակելու նպատակով Առողջապահության նախարարի 2019 թվականի մարտի 26-ի թիվ 728-Ա հրամանով ձևավորվել է աշխատանքային խումբ, Առողջապահության նախարարի 2021 թվականի ապրիլի 12-ի թիվ	Արդարադատության նախարարության

	մատչելիության և հասանելիության ապահովում:	հայեցակարգը հաստատելու մասին» կառավարության որոշման նախագիծը Վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը	1192-Ա հրամանով ուժը կորցրած է ճանաչվել թիվ 728-Ա հրամանը, ստեղծվել է աշխատանքային խումբ և հաստատվել է դրա անհատական կազմը: Աշխատանքային խմբի կողմից նախագիծը մշակվել և շրջանառվել է: 2019թ. նոյեմբերի 11-ին այն տեղադրվել է նաև e-draft.am կայքում: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ներկայացված առաջարկների հիման վրա նախագիծը խմբագրվել է և այլ գերատեսչությունների կարծիքը ստանալու անհրաժեշտություն է առաջացել, Նախագիծը 2021 թվականի դեկտեմբերի 6-ին կարծիքի է ներկայացվել ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարություն, ՀՀ Ֆինանսների նախարարություն, ՀՀ Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն, ՀՀ Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն, ՀՀ Կենտրոնական բանկ և ՀՀ Պետական եկամուտների կոմիտե: 2021 թվականի դեկտեմբերի 20-ին ներկայացվել է ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ, բացառությամբ ամփոփաթերթի: Ներկայումս նախագծի վերաբերյալ շահագրգիռ մարմինների կողմից ներկայացվել են կարծիքներ, ինչպես նաև արդարադատության նախարարության կողմից տրվել է փորձագիտական եզրակացություն: Համապատասխան փոփոխությունները կատարելուց հետո նախագիծը կներկայացվի վարչապետի աշխատակազմ ամբողջական փաթեթով:	կողմից նախագծի վերաբերյալ կարծիքը տրամադրվել է 2022 թվականի փետրվարի 2-ին, կարծիքի հիման վրա իրականացվում են փոփոխություններ, իսկ Էկոնոմիկայի նախարարությունը խնդրել է ժամանակ կարծիք տրամադրելու համար, կարծիքը ստանալուն պես կիրականացվեն փոփոխությունները և կներկայացվի վերջնական տարբերակը: Ժամկետ՝
--	---	---	--	---

				2021թ. դեկտեմբերի 2-րդ տասնօրյակ
2	Սոցիալական նշանակության առավել տարածված վարակիչ հիվանդությունների դեմ պայքար	2.2 «ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ին հակազդման միջոցառումների ծրագիր (2022-2026 թթ.) հաստատելու մասին» Առողջապահության նախարարի հրամանի ընդունում	Առողջապահության նախարարության Ինֆեկցիոն հիվանդությունների ազգային կենտրոնի մասնագետներից կազմված աշխատանքային խմբի կողմից 2021 թվականի երկրորդ կիսամյակում մշակվել է միջոցառումների ծրագրի նախագիծը: Նախագծի մշակմանը մասնակցել և գործընթացին աջակցել է Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության (ԱՀԿ) կողմից տրամադրված միջազգային փորձագետ: Նախագիծը երկու անգամ քննարկվել է շահագրգիռ կողմերի, ներառյալ ոլորտում աշխատող հասարակական կազմակերպությունների մասնակցությամբ: ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ին հակազդման միջոցառումների ծրագիրը (2022-2026 թթ.) հաստատվել է Առողջապահության նախարարի 2022 թվականի հունվարի 31-ի թիվ 375-Լ հրամանով:	
3	Չարորակ նորագոյացությունների դեմ պայքար	3.1 Չարորակ նորագոյացությունների դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացում, դեղի անվճար տրամադրում	1. Առողջապահության նախարարի 2021 թվականի ապրիլի 7-ի թիվ 1126-Լ հրամանով հաստատվել է չարորակ նորագոյացությունների դեմ պայքարի միջոցառումների ծրագիրը: 2. 2021 թվականի հունվարից մեկնարկել է կրծքագեղձի քաղցկեղի վաղ հայտնաբերման սքրինինգային ծրագիրը: 3. 2021 թվականի ընթացքում իրականացվել է արգանդի պարանոցի քաղցկեղի սքրինինգային ծրագիրը՝ 30-60 տարեկան կանանց շրջանում: 4. Առողջապահության նախարարի 2021 թվականի մայիսի 31-ի թիվ 45-Ն հրամանով հաստատվել է ուռուցքաբանական բժշկական օգնություն և սպասարկում ստացող մեծահասակ պացիենտի հիվանդության պատմագրի ձևը: 5. 2021 թվականի նոյեմբերին ԱՆ «Վ.Ա. Ֆանարջյանի անվան Ուռուցքաբանության ազգային կենտրոն»-ի և Ֆրանսիայի Գյուստավ Ռուսի ուռուցքաբանական կենտրոնի միջև ստորագրվել է փոխըմբռնման հուշագիր, որն ամուր հիմք է ապահովում ուռուցքաբանական հաստատությունների սերտ համագործակցության համար՝ որպես քույր կառույցների:	

			6. Պալիատիվ բուժօգնության ծառայության ներդրման, շարունակական զարգացման և ծառայության հասանելիության ապահովման նպատակով, 2021 թվականին պալիատիվ բժշկական օգնության գծով պետական պատվեր է տեղադրվել շուրջ 17 բժշկական հաստատություններում: 2021 թվականի դրությամբ Երևանում և մարզերում պալիատիվ բուժօգնության ծառայություն են մատուցում շուրջ 30 արտահիվանդանոցային և հիվանդանոցային հաստատություններ:	
5	Առավել տարածված ոչ վարակիչ հիվանդությունների կանխարգելում և վաղ հայտնաբերում	5.2 Շարունակել և ընդլայնել կանանց ընդգրկվածությունն արգանդի պարանոցի քաղցկեղի՝ ՊԱՊ-քսուքի հետազոտություններում	2021 թվականի ընթացքում Երևանում և ՀՀ մարզերում իրականացվել է 27,055 ՊԱՊ-քսուքի հետազոտություն:	
		5.7 Առողջ ապրելակերպի՝ ներառյալ առողջ սնուցման, ֆիզիկական ակտիվության խթանման, ծխախոտի օգտագործման, ծխախոտի ծխի վնասակար ազդեցության, ակոհոլի չարաշահման վնասների վերաբերյալ հանրային իրազեկման միջոցառումների կազմակերպում (էլեկտրոնային հաղորդակցության, կրթական ծրագրերի իրականացման, ինչպես նաև տպագիր նյութերի տարածման միջոցով)	1. Առողջապահության նախարարի 2021 թվականի հուլիսի 16-ի N 2742-Ա հրամանով ստեղծվել է երեխաների շրջանում իրազեկման աշխատանքների համակարգման աշխատանքային խումբ: Խմբի անդամների և կամավորների (հակածխախոտային կոալիցիաների անդամների և մասնավոր կազմակերպությունների) կողմից մանկական առողջարարական թվով 6 ճամբարներում իրականացվել են առողջ ապրելակերպի խթանմանն ուղղված իրազեկման աշխատանքներ՝ հաշմանդամություն ձեռք բերած զինծառայողների և աշխարհագորայինների ընտանիքների 7-13 տարեկան 3200 երեխաների համար: Ճամբարներում առողջ ապրելակերպի խթանմանն ուղղված իրազեկման աշխատանքների իրականացմանն աջակցելու համար առողջապահության նախարարի հրամանով «ԱԼՖԱՍՏՈՄ» ատամնաբուժարանը պարգևատրվել է պատվոգրով: 2. Ծխախոտային արտադրատեսակների վնասակար ազդեցության վերաբերյալ իրազեկման արշավի շրջանակներում իրականացվել են հետևյալ աշխատանքները. • Երևան քաղաքում, 10 Մարզերում և միջմարզային մայրուղիներում տեղադրվել են թվով 36 մեծ չափսի վահանակներ (300սմ x 600սմ) և 40 հատ միջին չափսի վահանակներ,	

		• Երևան քաղաքի ներքաղաքային և միջմարզային երթուղիներ իրականացնող ավտոբուսների մակերեսների վրա իրականացվել է 20-ական գովազդային ձևավորում: 3. 2021 թվականի մայիսի 31-ին «Ոչ ծխախոտին» միջազգային օրվա առիթով, Երևան քաղաքի 5 վարչական շրջաններում երիտասարդների ներգրավմամբ կազմակերպվել է ֆլեշմոբ: 4. Պարենի համաշխարհային կազմակերպության և Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունների հետ համատեղ Կոտաքի մարզում իրականացրել է պիլոտային ծրագիր, ներգրավելով 4 դպրոց (670 երեխա)՝ նախաճաշող երեխաների թվի ավելացման նպատակով՝ 1-4-րդ դասարանների երեխաների և նրանց ծնողների շրջանում իրազեկման արշավի իրականացման միջոցով: 5. Ապահովվել է աջակցություն Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության կողմից կազմակերպված «Հայաստանի հանրապետության վարչապետի գավաթ» սիրողական կրոսավազքի մրցաշարի իրականացման ընթացքում: 6. Ապահովվել է աջակցություն Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության կողմից կազմակերպված «ՀՀ վարչապետի գավաթ» սիրողական խճուղային հեծանվավազքի մրցաշար»-ի իրականացման ընթացքում: 7. Հանրային իրազեկման նպատակով իրականացվել են՝ 1 հեռուստահաղորդում, 2 հարցազրույցներ, 6 հաղորդագրություններ: 8. «Հայաստանի և Վրաստանի համայնքներում ծխախոտի ծխից ազատ գոտիների ստեղծում. ռանդոմիզացված հետազոտություն» ծրագրի շրջանակում ընտրվել են 14 համայնք, որտեղ իրականացվել է երկրորդային ծխի ազդեցության նվազեցմանն ուղղված միջոցառումներ և գնահատվել է ծրագրի արդյունավետությունը՝ բնակչության շրջանում հարցումների միջոցով: Այնուհետև թվով 7 մարզկենտրոններում ընտրվել և ձևավորվել են հակածխախոտային կոալիցիաներ, որոնք միտված են տվյալ քաղաքում իրականացնել հակածխախոտային միջոցառումներ՝ ուղղված ծխախոտային ծխի նվազեցմանը և ծխից ազատ գոտիների ստեղծմանը: Իրազեկման	
--	--	--	--

			արշավների ընթացքում մշակվել և տպագրվել են թիրախային պաստառներ, բուկլետներ, իրականացվել են բազմաթիվ միջոցառումներ մանկապատանետական ուսումնական, բժշկական և այլ հանրային հաստատություններում: Բացի այդ հակածխախոտային միջոցառումների և իրազեկման աշխատանքների վերաբերյալ հաղորդումներ են հեռաձարկվել տեղական հեռուստաընկերությունների միջոցով: 9. Մշակվել և տպագրվել են ծխախոտային արտադրատեսակի կամ ծխախոտային արտադրատեսակների փոխարինիչի օգտագործման արգելքի և սահմանափակումների մասին տեղեկատվություն պարունակող ցուցանակներ և տրամադրվել են համապատասխան գերատեսչություններին և կազմակերպություններին: 10. «Ծխախոտի տարածվածության նվազեցումը Հայաստանում՝ ծխախոտի դեմ պայքարի համապարփակ քաղաքականության և ծխախոտի արտադրանքի հարկման միջոցով» ծրագրի շրջանակում մշակվել են մշակվել և տպագրվել են ծխախոտի նշանները և տրամադրվել են համապատասխան գերատեսչություններին: 11. Մշակվել և ՀՀ ԱՆ ԱԱԻ պաշտոնական կայքում հրապարակվել են ոչ վարակիչ հիվանդությունների զարգացմանը նպաստող ռիսկի գործոնների վնասակարության վերաբերյալ կրթական նյութեր, պաստառներ: 12. Թարգմանվել և ադապտացվել են ԱՀԿ փորձագետների կողմից մշակված երկու ուղեցույց՝ «Ազատվե՛ք աղ օգտագործելու սովորությունից» և «Սննդամթերքի իրացման և բաղադրության մասին տվյալների շտեմարանների օգտագործում՝ սնուցման վերաբերյալ քաղաքականությունների մշտադիտարկման համար»: 13. ԱՀԿ-ի աջակցությամբ նոյեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին իրականացվել է «ՀՀ-ում հեռուստատեսությամբ երեխաներին ուղղված սննդի և ըմպելիքների մարքեթինգի մոնիթորինգ» հետազոտությունը: Հետազոտության արդյունքների վերլուծություն հիման նախատեսվում է մշակել «Երեխաներին ուղղված սննդամթերքի գովազդի կարգավորման համար գործիքի» նախագիծ:	
--	--	--	--	--

			14. Երևանի քաղաքապետարանի Հանրակրթության վարչությանը տրամադրվել են առողջ ապրելակերպի խթանմանն ուղղված նյութեր՝ հետագա տպագրման և թվով 52 դպրոցներում տեղեկատվական պաստառների տեղադրման նպատակով: 15. Ավագ դպրոցների աշակերտների շրջանում COVID-19 անվտանգության իրազեկվածությունը մասնակցային եղանակով բարձրացնելու նպատակով ՀՀ առողջապահության նախարարությունը ԿԳՄՄՆ-ի հետ համատեղ կազմակերպել է COVID-19-ի դեմ պատվաստվելու կարևորության թեմայով կարճ հոլովակների մրցույթ: Մրցույթի արդյունքում հաղթողներին մրցանակներ և մասնակիցներին շնորհակալագրեր տրամադրելու նպատակով կազմակերպվել է հանդիսավոր միջոցառում, որին մասնակցել են թվով 40 աշակերտ մարզերից և Երևան քաղաքից: Միջոցառման ընթացքում երեխաների հետ իրականացվել են առողջ ապրելակերպի խթանմանն ուղղված աշխատանքներ: 16. Ընտանեկան բժիշկների շարունակական մասնագիտական զարգացման ծրագրում ներառվել է «Առողջ ապրելակերպ» մոդուլը, որի շրջանակում վերապատրաստվել են 115 ընտանեկան բժիշկներ: Համակատարողների կողմից իրականացված աշխատանքներ. Տավուշի մարզպետարան Առողջ կենսակերպի արմատավորմանն ուղղված Տավուշի մարզպետարանի և նրան ենթակա բուժհաստատությունների կողմից իրականացվել են առողջ սնուցման, ֆիզիկական ակտիվության խթանման, ծխախոտի և ալկոհոլի չարաշահման դեմ միջոցառումներ: Մարզպետարանի կայքում և ֆեյսբուքյան էջում տեղադրվել են համապատասխան նյութեր, մայրական դպրոցներում անց են կացվել պարապմունքներ: Բաշխվել են ՀՀ ԱՆ-ի կողմից տրամադրված տպագիր նյութերը: Շիրակի մարզպետարան Բնակչության առողջության պահպանման և խթանման, տարբեր հիվանդությունների զարգացմանը նպաստող ռիսկի գործոնների կանխարգելման նպատակով Շիրակի մարզի առողջության առաջնային պահպանման ծառայություն մատուցող բժշկական հաստատությունների	
--	--	--	--	--

			բժիշկների կողմից անառողջ սնուցման, ֆիզիկական թերակտիվության, ակոհոլի չարաշահման, ծխելու հետևանքով առողջությանը հասցված վնասների վերաբերյալ բնակչության հետ տարվում են իրազեկման և բացատրական աշխատանքներ: Բժշկական հաստատություններում փակցված են ծխելու վնասակար հետևանքների վերաբերյալ: Վայոց ձորի մարզպետարան Ընտանեկան բժիշկների կողմից բնակչության շրջանում իրականացվել են քարոզարշավ առողջ ապրելակերպի վերաբերյալ՝ յուրաքանչյուր տնային այցի կամ պացիենտների հետ հանդիպման ընթացքում կատարվել են խորհրդատվություն ծխելու և ակոհոլի չարաշահման վնասակար ազդեցության վերաբերյալ: Մարզի բժշկական կազմակերպություններին, համայնքներին բաժանվել են բուլլետեններ և պաստառներ՝ ծխախոտի օգտագործման, ծխախոտի ծխի վնասակար ազդեցության, ակոհոլի չարաշահման վնասների վերաբերյալ: Լոռու մարզպետարան Առողջ ապրելակերպի՝ ներառյալ առողջ սնուցման, ֆիզիկական ակտիվության խթանման, ծխախոտի օգտագործման, ծխախոտի ծխի վնասակար ազդեցության, ակոհոլի չարաշահման վնասների վերաբերյալ հարային իրազեկման միջոցառումների կազմակերպման (էլեկտրոնային խորհրդակցության, կրթական ծրագրերի իրականացման, ինչպես նաև տպագիր նյութերի տարածման միջոցով) շրջանակներում ՀՀ Լոռու մարզպետարանի ենթակայության առողջապահական ընկերությունների, լրատվամիջոցների և սոց.ցանցերի միջոցով քարոզչություն ծխախոտի և ծխելու վնասակարության և առողջ ապրելակերպի մասին, բժիշկների կողմից ազգաբնակչությանը տրամադրվել է խորհրդատվություն: Սյունիքի մարզպետարան Մարզի բուժհաստատությունների ԱԱՊ ծառայությունների կողմից պարբերաբար իրականացվել է իրազեկում՝ առողջ ապրելակերպի և ոչ վարակիչ հիվանդությունների ռիսկի գործոնների վերաբերյալ: Իրազեկումն իրականացվել թիրախավորված՝ ռիսկի գործոններին ենթարկվող անձանց շրջանում:	
--	--	--	--	--

			Արագածոտնի մարզպետարան 2021 թվականի ընթացքում կազմակերպվել են քննարկումներ մարզում առավել տարածված ոչ վարակիչ հիվանդությունների հիվանդացության և մահացության իրավիճակի վերաբերյալ, կարևորվել է բնակչության շրջանում առողջ ապրելակերպի քարոզչությունը, ինչպես նաև հասարակական կազմակերպությունների հետ համագործակցությունը Ոչ վարակիչ հիվանդությունների, մասնավորապես սրտանոթային համակարգի հիվանդությունների, քաղցկեղի, շաքարային դիաբետի և շնչառական քրոնիկ հիվանդությունների կանխարգելման և վաղ հայտնաբերման նպատակով Առողջապահական ծրագրերի իրականացման գրասենյակի կողմից Համաշխարհային բանկի ֆինանսավորմամբ իրականացվող «Հիվանդությունների կանխարգելում և վերահսկում» վարկային թիվ 5222-ԱՄ ծրագրի շրջանակներում 2021 թվականին նույնպես (սկիզբ 2015թ.) իրականացվել է զարկերակային գերճնշման, շաքարային դիաբետի և արգանդի վզիկի քաղցկեղի սքրինինգային ծրագիրը: ՀՀ Արագածոտնի մարզի բժշկական կազմակերպություններում տեսանելի վայրերում փակցված է Համաշխարհային բանկի ֆինանսավորմամբ բնակչության համար անվճար իրականացվող զարկերակային գերճնշման, շաքարային դիաբետի և արգանդի վզիկի քաղցկեղի կանխարգելման նպատակով սքրինինգային հետազոտությունների վերաբերյալ, ծխախոտի օգտագործման, ծխախոտի ծխի վնասակար ազդեցության վերաբերյալ պաստառներ: Հայ Օգնության Ֆոնդ բարեգործական կազմակերպության կողմից 2021 թվականի սեպտեմբեր ամսին կազմակերպվել է «Ոչ վարակիչ հիվանդությունների կանխարգելումը և առավել տարածված սիրտանոթային հիվանդությունների վարումը» թեմայով դասընթաց, որին մասնակցել են ՀՀ Արագածոտնի մարզի առողջության առաջնային պահպանման օղակի բժիշկները: Արարատի մարզպետարան Առողջ ապրելակերպի՝ ներառյալ առողջ սնուցման, ֆիզիկական ակտիվության խթանման, ծխախոտի օգտագործման, ծխախոտի ծխի	
--	--	--	---	--

			վնասակար ազդեցության, ակոհոլի չարաշահման վնասների վերաբերյալ հանրային իրազեկման միջոցառումների կազմակերպում (էլեկտրոնային հաղորդակցության, կրթական ծրագրերի իրականացման, ինչպես նաև տպագիր նյութերի տարածման միջոցով) Ուսումնական հաստատություններում անցկացվել են զրույցներ, դասղեկի ժամեր, դասախոսություններ առողջ ապրելակերպի թեմայով: Մարզի 55 բժշկական կազմակերպությունների առողջության առաջնային պահպանման օղակի մասնագետները իրականացրել են խորհրդատվություն առողջ ապրելակերպի՝ ներառյալ առողջ սնուցման, ֆիզիկական ակտիվության խթանման, ծխախոտի օգտագործման, ծխախոտի ծխի վնասակար ազդեցության, ակոհոլի չարաշահման վնասների վերաբերյալ: Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում «Առողջ ապրելակերպի» դասավանդում: «ՀՀ Արարատի տարածաշրջանային պետական քոլեջ» ՊՈԱԿ-ում 2020-2021 թթ. ուսումնական տարվա ընթացքում «Առողջ ապրելակերպի» դասավանդման ժամանակ իրականացվել են հետևյալ միջոցառումները. • Ապրիլ ամսին «21-րդ դարի վնասակար սովորությունները» վերնագրով անցկացվել է միջոցառում: • Մայիսին անցկացվել է դաս-միջացառում «Առողջության և առողջ ապրելակերպի կարևորությունը» վերնագրով: • Սեպտեմբեր և հոկտեմբեր ամիսներին կազմակերպվել են ցուցադրական դասեր «Անչափահասների և երիտասարդների ներգրավումը ֆիզիկական ծանրաբեռնվածությանը, համատեղումը առողջ ապրելակերպի հետ» և «Առողջ սննդակարգ, առողջ ապրելակերպ» թեմաներով: • Նոյեմբերին անցկացվել է դաս-միջոցառում «Պայքար թմրամոլության դեմ» վերնագրով: Ֆիզիկական պատրաստականության, առողջարարական և մարզական զանգվածային քարոզչությունը, մարզում կատարված սպորտային, մշակույթային և առողջապահական միջոցառումների վերաբերյալ	
--	--	--	--	--

		տեղեկատվությունները պարբերաբար ներկայացվել են ՀՀ Արարատի մարզպետարանի կայքում և պաշտոնական ֆեյսբուքյան էջում: Արմավիրի մարզպետարան Հանրակրթական հիմնական ընդհանուր, մասնագիտացված և հատուկ պետական ծրագրեր իրականացնող ուսումնական հաստատությունների 2021-2022 ուսումնական տարվա օրինակելի ուսումնական պլանի համաձայն ՀՀ Արմավիրի մարզպետարանի ենթակայությամբ գործող հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների 8-11-րդ դասարաններում ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության կողմից երաշխավորված ծրագրի և ուսումնական նյութերի հիման վրա դասավանդվում է «Առողջ ապրելակերպ» դասընթացը, ինչպես նաև կազմակերպվել են ֆիզիկական ակտիվության խթանման և թմրամիջոցների ապօրինի շրջանառության և թմրամոլության դեմ պայքարի միջոցառումներ: Գեղարքունիքի մարզպետարան Կազմակերպվել են առողջ ապրելակերպի՝ ներառյալ առողջ սնուցման, ֆիզիկական ակտիվության խթանման, ծխախոտի օգտագործման, ծխախոտի ծխի վնասակար ազդեցության, ալկոհոլի չարաշահման վնասների վերաբերյալ հանրային իրազեկման միջոցառումներ ուսումնական հաստատություններում և համայնքներում: 1. Մարզային ենթակայության ուսումնական հաստատություններում դեռահասների և երիտասարդների շրջանում անցկացվել են՝ • պաստառների և վահանակների ձևավորում «Մենք նախընտրում ենք առողջ ապրելակերպ» խորագրերով, • զրույց-քննարկումներ և դասղեկական ժամեր «Ծխախոտի ազդեցությունը դեռահասների օրգանիզմի վրա», «Առողջ ապրելակերպ» և այլ թեմաներով, • կազմակերպվել և անցկացվել են մարզա-առողջարարական միջոցառումներ և սպորտլանդիաներ, • անցկացվել են էքսկուրսիաներ և մարզամշակութային տարաբնույթ միջոցառումներ՝ շախմատի, վոլեյբոլի, բռնցքամարտի առաջնություններ,	
--	--	--	--

			Ազգային ժողովի գավաթի խաղարկության, դպրոցականների մարզական խաղերի մասսայական մրցումներ: 2. Մարզի համայնքներում կազմակերպվել է «Ո՛չ ծխախոտին» խորագրով «Գեղարքունյաց ձմեռ-2021» մարզամշակութային միջոցառումը: Մարզի համայնքների բնակիչները ունեցել են նաև ակտիվ մասնակցություն «ՀՀ Վարչապետի գավաթ» սիրողական խճուղային հեծանվավազքի մրցաշարին և վազքարշավին: 3. Մարզում գործող նախնական և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում «Առողջ ապրելակերպ» ծրագրով «Վնասակար սովորություններ» բաժինը դասավանդվել է ուսումնական դասագրքերով: Կազմակերպվել են արտաժամյա դասընթացներ, շնորհանդեսներ, բաց դասեր, զեկուցումներ և այլն: Մասնավորապես՝ Գավառի պետական բժշկական քոլեջում անցկացվել են «Առողջ ապրելակերպ» թեմաներով միջոցառումներ: Միջոցառումները կազմակերպվել և անցկացվել են ՀՀ պետական, համայնքային բյուջեների և օրենսդրությամբ չարգելված այլ միջոցների հաշվին: Վերը նշված միջոցառումները կազմակերպելիս ուսումնական հաստատությունները համագործակցել են մարզպետարանի, համայնքապետարանների, տվյալ համայնքում գործող բժշկական հաստատությունների, հասարակական կազմակերպությունների, ոստիկանության տարածքային ստորաբաժանումների հետ, ստացել համապատասխան մեթոդական և խորհրդատվական օգնություն: Մարզպետարանը մշտապես աջակցել է համայնքներին, մարզական հասարակական կազմակերպություններին ֆիզկուլտուրային-առողջարարական և մարզական աշխատանքներ անցկացնելու, ինչպես նաև առողջ կենսակերպ քարոզելու գործում: 4. Առողջ ապրելակերպին նվիրված միջոցառումները՝ մարզական կառույցներում, խաղահրապարակներում, զբոսայգիներում և Սևանա լճի ափին կազմակերպված սպորտային և մարզամշակութային միջոցառումները լուսաբանվել են մարզային լրատվամիջոցներով՝ «Քյավառ», «Սևան TV»	
--	--	--	---	--

		հեռուստաընկերությունների, «Գեղամա աշխարհ» թերթի միջոցով և տեղադրվել են մարզպետարանի պաշտոնական կայք էջում, լավագույն մարզիկների հաջողությունները լուսաբանվել են մարզային հեռուստատեսությամբ: Մարզային թերթում գրվել են հոդվածներ մարզի լավագույն մարզիկների, մարզիչների և թիմերի վերաբերյալ: Տարբեր մարզական միջոցառումներ կազմակերպելիս ցուցաբերվել է մեթոդական և խորհրդատվական օգնություն: Երևանի Քաղաքապետարան Աջակցություն է ցուցաբերվել ՀՀ առողջապահության նախարարությանը, մասնավորապես՝ առողջ ապրելակերպի, ներառյալ առողջ սնուցման, ֆիզիկական ակտիվության խթանման ծխախոտի օգտագործման, ծխախոտի ծխի վնասակար ազդեցության ակոհոլի չարաշահման վնասների վերաբերյալ հանրային իրազեկման գործում՝ Երևանի քաղաքապետարանի ենթակայության բուժհաստատություններում մասսայականացնելով առողջապահության նախարարության կողմից տրամադրված տպագիր նյութերը, ինչպես նաև տեսանելի վայրերում փակցնելով տեղեկատվական պաստառներ: ԿԳՄՍ նախարարություն. • Նախարարի 30.06.2021թ. N 1033-Ա/2 հրամանով հաստատված «Առողջ ապրելակերպ» դասընթացի փորձնական չափորոշիչի և ծրագրերի հիմնական վերջնարդյունքների և թեմաների հիման վրա ՄԱԿ-ի Բնակչության հիմնադրամի, ՄԱԿ-ի կրթական, գիտական և մշակութային կազմակերպության (ՅՈՒՆԵՍԿՕ) և ՄԱԿ-ի Մանկական հիմնադրամի համագործակցությամբ ստեղծված բազմամասնագիտական աշխատանքային խմբի կողմից մշակվել են «Առողջ ապրելակերպ» դասընթացի 5-րդ, 7-րդ և 10-րդ դասարանների ուսուցչի ձեռնարկները: Նշված ձեռնարկներում ընդգրկված են նյութեր առողջ ապրելակերպի՝ ներառյալ ֆիզիկական ակտիվության խթանման, ծխախոտի օգտագործման, ծխախոտի ծխի վնասակար ազդեցության, ակոհոլի չարաշահման վնասների վերաբերյալ:	
--	--	--	--

		• Միաժամանակ առողջ ապրելակերպ վարելու նկատմամբ բնակչության դրական վերաբերմունքի ձևավորման, կանոնավոր կերպով սպորտով և ֆիզկուլտուրայով զբաղվող և մարզական զանգվածային միջոցառումներին մասնակցող քաղաքացիների թվի ավելացման նպատակով 2021 թվականին իրականացվել են հետևյալ միջոցառումները՝ • «Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետի գավաթ» սիրողական խճուղային հեծանվավազքի մրցաշար: Անցկացվել է սեպտեմբերի 19-ին մեկ փուլով, երկու տարիքային խմբերով՝ 18-35 տարեկան կանայք, 18-40 տարեկան տղամարդիկ և բարձր տարիքի կանայք, 41 և բարձր տարիքի տղամարդիկ: Միջոցառմանը մասնակցել է, շուրջ 350 մարդ: • «Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետի գավաթ» սիրողական կրոսավազքի մրցաշար: Անցկացվել է հոկտեմբերի 30-ին ՀՀ Արմավիրի մարզում՝ Փարաքար-Էջմիածին ճանապարհահատվածում, մեկ փուլով, երեք տարիքային խմբերով՝ 15-17 տարեկան տղաներ և աղջիկներ, 18-35 տարեկան կանայք, 18-40 տարեկան տղամարդիկ, 36 և բարձր տարիքի կանայք, 41 և բարձր տարիքի տղամարդիկ: Միջոցառմանը մասնակցել է շուրջ 1500 մարդ: • Հանրապետական ուսանողական 22-րդ մարզական խաղեր՝ Անցկացվել է հոկտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին 8 մարզաձևից՝ հնգամարտ, հրաձգություն, ուժային եռամարտ, բազկամարտ, սեղանի թենիս, ֆուտզալ, վոլեյբոլ, բասկետբոլ: Խաղերին մասնակցել է 22 բուհի 1020 ուսանող: Վերոնշյալ միջոցառումները լուսաբանվել են ԿԳՄՍ նախարարության կայքէջի միջոցով առողջ ապրելակերպի և մարզական զանգվածային միջոցառումների վերաբերյալ կազմակերպվել են հարցազրույցներ, կազմակերպիչները հյուրընկալվել են հեռուստահաղորդաշարերի:	
	5.11 Շարժական մամուլային սարքի ձեռքբերում և կրծքագեղձի սքրինինգային հետազոտությունների	19.01.2021թ.-31.12.2021թ. ընթացքում ՀՀ Լոռու մարզի Վանաձոր քաղաքի, Գուգարքի, Սպիտակի և Ստեփանավանի տարածաշրջանների բնակավայրերի 50-69 տարեկան 6936 կին արդեն իսկ անցել է կրծքագեղձի մամուլային անվճար հետազոտություն: Ախտորոշումը հստակեցնելու	

		իրականացում ՀՀ Լոռու, Տավուշի և Սյունիքի մարզերի բնակչության ռիսկային խմբերի շրջանում	նպատակով՝ 511 կին (7.7%) ուղեգրվել է լրացուցիչ հետազոտությունների: Ծրագրի մասնակիցների համար լրացուցիչ հետազոտությունները նույնպես իրականացվում են անվճար՝ Ֆանարջյանի անվան Ուռուցքաբանության ազգային կենտրոնի (ՈՒԱԿ) աջակցությամբ: 72 կնոջ (1.1%) մոտ կրծքագեղձի քաղցկեղի ախտորոշումը հաստատվել է և 66 հիվանդի տրամադրվել է անվճար մասնագիտացված բուժօգնություն:	
12	Երեխաների առողջական ցուցանիշների բարելավում, զարգացման բնածին խանգարումների վաղ հայտնաբերում ու շտկում, հաշմանդամության ու մահացության կանխարգելում	12.4 Մոր և մանկան ոլորտում մատուցվող ծառայությունների, հղիների, երեխաների խնամքի, առավել տարածված հիվանդությունների և վիճակների վերաբերյալ տեղեկատվական/խորհրդատվական ինտերնետային հարթակի ստեղծում, գործարկում, պահպանում և պարբերաբար թարմացում	1.Ավարտին են հասցվել ապագա մայրերի և ծնողների/խնամողների համար նախատեսված «Բարև, բալիկ» կայքի ու բջջային հավելվածի մշակման աշխատանքները: Այն հասանելի կլինի շահառուների համար 2022 թվականի առաջին կիսամյակում: 2.Մշակվել է «Բարև, բալիկ» հարթակի կիրառումը խթանող վարքաբանական միջամտություն: 3.«Բարև բալիկ» հարթակում ինտեգրվել է «Mobile ID» ծառայությունը: 4.Կատարվել է երեխաների պատվաստման բիզնես գործընթացների վերլուծություն: 5.Մշակվել է «Բարև, բալիկ» ծրագրի երկրորդ փուլի հայեցակարգը:	
16	Հայաստանի Հանրապետության և Վրաստանի առողջապահության համակարգում միջսահմանային համագործակցության բարելավում	16.1 Արագ արձագանքման բժշկական թիմի (ԱԱԲԹ) ստեղծում և միջազգային հավաստագրում	1. 2021 թվականին իրականացվել են հետևյալ գործողությունները. 1.1. Հայեցակարգային փաստաթղթի և ճանապարհային քարտեզի մշակում և հաստատում: 1.2 ԱԱԲԹ հիմնման, հավաստագրման և գործունեության համար անհրաժեշտ աշխատանքների համակարգման ազգային աշխատանքային խմբի ստեղծում և աշխատանքային կանոնակարգի մշակում: 1.3 ԱԱԲԹ ստեղծման և ԱՀԿ առաջին կարգի հավաստագրման հայտի ԱՀԿ կայքում գրանցման համար անհրաժեշտ փաստաթղթային փաթեթի պատրաստում: 2. 2021 թվականին սկսվել և ներկայումս իրականացվում են հետևյալ գործողությունները.	

			2.1 ԱԱԲԹ ստեղծման և ԱՀԿ առաջին կարգի հավաստագրման համար անհրաժեշտ ԱՀԿ համակարգում գրանցված մենթորի նշանակում: 2.2 ԱԱԲԹ ենթակառուցվածքների մշակում և հաստատում: 2.3 ԱՀԿ պահանջներին համապատասխան ԱԱԲԹ համար անհրաժեշտ նյութատեխնիկական ապահովման միջոցների ցանկի մշակում և հաստատում: 2.4 ԱԱԲԹ լոգիստիկ համակարգի մշակում և հաստատում: 2.5 Մշակված ՍԳԸ-երի վերջնական հաստատում աշխատանքային խմբի կողմից:	
17	Վարակիչ հիվանդությունների կանխարգելում	17.1 «Ազգային լաբորատոր համակարգի զարգացման ռազմավարության և դրանից բխող 2022-2026 թվականների միջոցառումների ծրագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը Վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը	«Ազգային լաբորատոր համակարգի զարգացման ռազմավարության և դրանից բխող 2022-2026 թվականների միջոցառումների ծրագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի մշակման նպատակով աշխատանքային խումբ ստեղծելու և աշխատանքային խմբի կազմը հաստատելու մասին» ԱՆ հրամանի նախագիծ: Աշխատանքային խմբում ներառվել են ներկայացուցիչներ բոլոր շահագրգիռ կառույցներից:	
		17.2 Խմելու ջրի որակին վերաբերող նորմերի փոփոխության նախագծի մշակում	Իրականացվում է ԵՄ «Մարդու կողմից սպառման համար նախատեսված ջրի որակի մասին» 98/83/ԵՀ հրահանգի ուսումնասիրություններ, զուգահեռաբար հրահանգը ՀՀ-ում իրավական ակտերին ներկայացվող պահանջներին համապատասխանեցման աշխատանքներ: Միաժամանակ, վերը նշվածի կապակցությամբ, ի պատասխան ԱՆ գրության, բոլոր շահագրգիռ կազմակերպությունները Առողջապահության նախարարություն են ներկայացրել ոլորտի մասնագետների թեկնածություններ՝ ստեղծվելիք աշխատանքային խմբում ներառելու նպատակով:	
		17.3 «ՀՀ Վարչապետի 2013 թվականի հունվարի 17-ի N 22-Ա որոշման մեջ	Աշխատանքային խումբը ձևավորման փուլում է, Միջազգային առողջապահական կանոնների հարցերով ազգային համակարգող մարմնում իրականացվել է քննարկում Վարչապետի որոշման նախագծի	

		փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Վարչապետի որոշման նախագիծը Վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը	փոփոխության նպատակահարմարության վերաբերյալ, պատրաստվել են նամակներ՝ բոլոր շահագրգիռ կառույցներից թեկնածուներ ներգրավելու համար:	
18	Կորոնավիրուսային հիվանդության համավարակի կանխարգելում և արձագանքում	18.1 Կորոնավիրուսային հիվանդության կասկածելի դեպքերի թեստավորում՝ դեպքերի վաղ հայտնաբերում	Կորոնավիրուսային հիվանդության հայտնաբերման նպատակով 2021 թվականի ընթացքում իրականացվել է 1978061 թեստավորում, որից դրական արդյունքով՝ 185242 թեստ (9.3%): Իրավական մի շարք կարգավորումների արդյունքում հայտնաբերվել է հիվանդության անախտանիշ ընթացքով դեպքերը՝ կորոնավիրուսային հիվանդության հիվանդացության և մահացության ցուցանիշները:	
		18.2 Կորոնավիրուսային հիվանդության դեպքերի համաճարակաբանական հետազոտություն	Բոլոր դեպքերը ենթարկվել են համաճարակաբանական հետազոտության, որի արդյունքում ճշտվել են հաստատված դեպքերի վարակի հավանական աղբյուրները, աշխատանքի կամ ուսումնական հաստատություն հաճախելու հանգամանքը (տեղեկացվել է ՀՀ առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմին), վերջիններիս կոնտակտավորների շրջանակը և այլն, արդյունքում իրականացվել է վարակի տարածման ռիսկերի գնահատում, որի հիման վրա ներկայացվել են առաջարկներ իրավական փաստաթղթերում համապատասխան կարգավորումներ կատարելու նպատակով:	
		18.3 Իրավական ակտերի լրամշակում, նոր իրավական ակտերի մշակում՝ ԱՀԿ-ի նոր մոտեցումների հիման վրա	2021 թվականին մշակվել և սահմանված կարգով հաստատվել են Առողջապահության նախարարի 2021 թվականի հունիսի 24-ի «Կորոնավիրուսային հիվանդության (COVID-19) համայնքային փոխանցման դեպքում արտակարգ իրավիճակների արձագանքման պլանը հաստատելու մասին» թիվ 2437-Լ, սեպտեմբերի 29-ի «ՀՀ-ում կորոնավիրուսային հիվանդության (COVID-19) սեկվենավորման նպատակով նմուշառման չափանիշները, նմուշների պահպանման և տեղափոխման պահանջները, նմուշների տեղափոխման ուղեգրի ձևը և պացիենտի առողջական վիճակի և նմուշի վերաբերյալ հարցաթերթիկը հաստատելու մասին» թիվ 3630-Լ	

			հրամանները: Լրամշակվել են մի շարք իրավական ակտեր՝ Առողջապահության նախարարի 2020 թվականի հունվարի 31-ի թիվ 336-Ա, օգոստոսի 4-ի թիվ 17-Ն, սեպտեմբերի 11-ի թիվ 23-Ն, սեպտեմբերի 18-ի թիվ 24-Ն հրամանները, ՀՀ Կառավարության 2020 թվականի սեպտեմբերի 11 թիվ 1514-Ն, դեկտեմբերի 28-ի թիվ 2194-Ն որոշումները:	
		18.5 Բնակչության իրազեկում կորոնավիրուսային հիվանդության կանխարգելիչ և հակահամաճարակային միջոցառումների վերաբերյալ	Կորոնավիրուսային հիվանդության վերաբերյալ իրազեկման աշխատանքներն առավել արդյունավետ կազմակերպելու նպատակով՝ ընթացիկ տարվա ընթացքում ԱՆ հիվանդությունների վերահսկման և կանխարգելման ազգային կենտրոնի մասնագետներն ակտիվորեն մասնակցել են տարբեր ասուլիսների, հեռուստա և ռադիոհաղորդումների, կազմակերպվել են այլ իրազեկման միջոցառումներ, մասնավորապես. • մասնակցել են՝ թվով 9 ասուլիսի, 4՝ ֆեյսբուքյան ասուլիսի, 83 հեռուստահաղորդման, 10 ռադիոհաղորդման, 83 լրատվական կայքի տրվել են մեկնաբանություններ: • Ամենօրյա ռեժիմով թարմացվել է Հիվանդությունների վերահսկման և կանխարգելման ազգային կենտրոնի պաշտոնական կայքէջը: • Ամենօրյա ռեժիմով թարմացվել է Հիվանդությունների վերահսկման և կանխարգելման ազգային կենտրոնի ֆեյսբուքյան էջը՝ ամենօրյա ռեժիմով տեղադրվել են տարբեր իրազեկող նյութեր: • Կազմակերպվել է 2 արտագնա վերապատրաստման դասընթաց լրագրողների համար: • Իրականացվել են տպագրական աշխատանքներ՝ բուկլետներ, թռուցիկներ, պաստառներ, պատվաստումային քարտեր: Շարունակվել է համագործակցությունը միջազգային կազմակերպությունների և այլ շահագրգիռ կազմակերպությունների հետ՝ իրազեկման գործընթացն առավել համակարգված իրականացնելու նպատակով:	
19	Հանրության (մարդու) առողջության պահպանում՝ առողջության պաշտպանություն և	19.1 «Հանրային առողջապահության մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը	Օրենքի նախագիծը շրջանառվում է ՀՀ ԱՆ-ում:	

	խթանում, հիվանդությունների կանխարգելում	19.2 «Հանրային առողջապահության անվտանգության ազգային գործողությունների ծրագիրը հաստատելու մասին» Կառավարության որոշման նախագիծը վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը	Մշակվել և ԱՀԿ-ի հետ քննարկվել են «Առողջապահական անվտանգության ազգային գործողությունների ծրագիրը»: Կապված կորոնավիրուսային հիվանդությամբ պայմանավորված համավարակի հետ՝ ծրագրի մշակման աշխատանքները, ԱՀԿ-ի համաձայնությամբ, փոքր-ինչ հետաձգվել են: Սակայն ներկայում նախատեսվում է վերսկսել աշխատանքները: ԱՀԿ տարածաշրջանային փորձագետի հետ 2021թ. հուլիսին կայացել են քննարկումներ վերը նշված հարցով և պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել աստիճանական և փուլային ձևով սկսել ծրագրի մշակման գործընթացը:	
		19.3 Շրջակա միջավայրի հետազոտությունների և ազգաբնակչության հիվանդացության միջոցով ռիսկերի բացահայտում, կանխարգելիչ միջոցառումների վերաբերյալ առաջարկությունների փաթեթի մշակում	Իրականացվում է «Հանքարդյունաբերական և մետաղաձուլման արդյունաբերական գործունեության ազդեցությամբ պայմանավորված Լոռու մարզի Ախթալա և Ալավերդի, Տավուշի մարզի Դիլիջան համայնքներում շրջակա միջավայրի հետազոտությունների և ազգաբնակչության հիվանդացության 2021 թվականի ուսումնասիրության ծրագիրը»: Ծրագրի շրջանակում արդեն իսկ հետազոտվել են Լոռու մարզի Ախթալա և Ալավերդի, Տավուշի մարզի Դիլիջան համայնքների շրջակա միջավայրի (մթնոլորտային օդ, հող, խմելու ջուր, բաց ջրամբարի ջուր, պարենային արտադրանք) գործոնները՝ ընդգրկելով նաև լաբորատոր հետազոտությունները: Ներկայումս իրականացվում է արդյունքների ամփոփում, մասնավորապես՝ բնակչության առողջության համար առկա ռիսկերի գնահատում և վերլուծություն:	
22	Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման որակի բարձրացում, արդյունքային ցուցանիշների ամրագրում	22.1 Մինչև 2026 թվականն առողջության առաջնային պահպանման ծառայություն- ներ մատուցող բժշկի և նեղ մասնագետների աշխատա- վարձերի ավելացում՝ 50 %- ով	Առողջապահության նախարարության համապատասխան մասնագետների կողմից իրականացվում է տեղեկատվության հավաքագրման աշխատանքներ՝ ըստ տեղամասերի հավաքագրված բնակչության տարիքասեռային կազմի և հաշմանդամություն ունեցող անձանց վերաբերյալ: Մինչույն ժամանակ հավաքագրվում է նաև ԱԱՊ ծառայություններ մատուցող բժշկական կազմակերպություններում բժշկների և բուժքույրերի վարձատրության վերաբերյալ տեղեկատվություն, այն համադրելով նրանց կատարած աշխատանքի ծավալի հետ:	

27	Առողջության առաջնային պահպանման ծառայությունների զարգացում:	27.1 ԱԱԴ ծառայություններ մատուցող բժշկական հաստատությունների շենքային պայմանների, սարքավորումների և մարդկային ռեսուրսների գույքագրում և գնահատում	Բժշկական ամբուլատորիաների և առողջության առաջնային պահպանման կենտրոնների կադրային ներուժի վերաբերյալ տվյալների բազայի թարմացման նպատակով իրականացվել է արտահիվանդանոցային բժշկական օգնություն իրականացնող կազմակերպությունների կադրային ռեսուրսների (բժիշկների և բուժքույրերի ըստ մասնագիտությունների և տարիքային խմբերի) վերաբերյալ տեղեկատվության հավաքագրումը:	
28	Առողջապահական հաստատությունների արդիականացում	28.1 Վայոց Ձորի մարզի նոր բժշկական կենտրոնի կառուցում և հագեցում բժշկական կահույքով, սարքավորումներով և պարագաներով	2021թ. հուլիս ամսից մեկնարկել են ՀՀ Վայոց ձորի նոր մարզային հիվանդանոցի կառուցման շինարարական աշխատանքները: 2021թ. իրականացվել են և ավարտվել են շենքի հիմնային հեծանների ամրանավորման և բետոնացման աշխատանքները: Մեկնարկել են նկուղի պատերի և սյուների ամրանավորման աշխատանքները:	
		28.2 Գեղարքունիքի մարզի նոր բժշկական կենտրոնի կառուցում և հագեցում բժշկական կահույքով, սարքավորումներով և պարագաներով	Շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 2020թ. և ներկայում ընթացքի մեջ են: 2021թ. իրականացվել են ադմինիստրատիվ մասնաշենքի, պոլիկլինիկական, թերապևտիկ, վիրաբուժական և ինֆեկցիոն մասնաշենքերի միաձույլ բետոնե ողջ հիմնակմախքների ամրանավորման և բետոնացման աշխատանքները, ներկայում ընթանում են տանիքի կառուցման աշխատանքները: Հիմնական մասնաշենքի հիմնակմախքների ամրանավորման և բետոնացման աշխատանքները 80%-ով ևս ավարտված են: Ադմինիստրատիվ մասնաշենքում արդեն մեկնարկել են ներքին հարդարման աշխատանքները: Տեղադրվում են մետաղապլաստե պատուհանները: Ավարտված են կաթսայատան մասնաշենքի կառուցման աշխատանքները, իրականացվում են կաթսաների մոնտաժման և արտաքին ջերմազօի կառուցման աշխատանքները:	
		28.3 Սյունիքի մարզի Սիսիանի բժշկական կենտրոնի վերակառուցում	2021թ. օգոստոս ամսից մեկնարկել և ներկայում ընթացքի մեջ են շինարարական աշխատանքները: 2021թ. իրականացվել և ավարտվել են դիախերձարանի և կաթսայատան հողային, հիմքերի բետոնացման, սյուների բետոնացման, պատերի կառուցման և տանիքի ծածկի բետոնացման աշխատանքները: Ընթացքում	

			եմ դիտարկմանի և կաթսայատան պատերի երեսապատման աշխատանքները: Ընթացքում են տանիքի կառուցման աշխատանքները, հիմնական մասնաշենքի քանդման աշխատանքները ավարտվել են, մեկնարկել են պոլիկլինիկական մասնաշենքի քանդման աշխատանքները:	
	28.4 ՀՀ ԱՆ «Հոգեկան առողջության պահպանման ազգային կենտրոն» ՓԲԸ-ի մասնաշենքերի վերակառուցում	2021 թվականի օգոստոս ամսից մեկնարկել և ներկայում ընթացքի մեջ են շինարարական աշխատանքները: 2021 թվականին իրականացվել են խոհանոցի և 1-ին մասնաշենքի քանդման աշխատանքները, ավարտին են մոտենում նշված մասնաշենքերի ուժեղացման աշխատանքները, ընթացքի մեջ են ենթակառուցվածքների անցկացման և տանիքների կառուցման աշխատանքները: Մեկնարկել են արևային ֆոտովոլտային համակարգի տեղադրման աշխատանքները:		
	28.5 ՀՀ ԱՆ «Ինֆեկցիոն հիվանդությունների ազգային կենտրոն» ՓԲԸ մասնաշենքերի վերակառուցում	Մշակվել են վերակառուցման նախագծանախահաշվային փաստաթղթերը: 2021 թվականի նոյեմբերի 11-ին հայտարարվել է պայմանով շինարարական կապալի մրցույթ:		
	28.9 Կոտայքի մարզի Չարենցավանի բժշկական կենտրոնի մասնակի վերանորոգում	Շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 22.07.2021թ. 2021թ. իրականացվել են և ավարտվել են շենքի հիմնային հեծանների ամրանավորման և բետոնացման աշխատանքները: Մեկնարկել են առաջին հարկի սյուների ամրանավորման աշխատանքները:		
	28.10 Արագածոտնի մարզի Թալինի բժշկական կենտրոնի վերակառուցման շինարարական աշխատանքների մեկնարկ	Շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 29.06.2021թ.: 2021թ. իրականացվել են շենքի հիմքերի ուժեղացման աշխատանքներ:		
	28.11 ՀՀ Արագածոտնի մարզի Ծաղկահովտի առողջության կենտրոնի կառուցում	Շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 01.07.2021թ. 2021թ. ավարտվել են կառուցվող շենքի ամրանավորման և բետոնացման աշխատանքները: Կատարվել են նաև սյուների ամրանավորման աշխատանքներ:		

	28.14 Արարատի մարզի Մասիսի բժշկական կենտրոնի վերակառուցման շինարարական աշխատանքների մեկնարկ	Մշակվել են Մասիսի ԲԿ վերակառուցման նախագծանախահաշվային փաստաթղթերը: 2021թ. նոյեմբերի վերջին մեկնարկել են նաև շինարարական աշխատանքները:	
	28.16 Կոտայքի մարզի Նաիրիի բժշկական կենտրոնի կառուցում	2021թ. դեկտեմբերին ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի կողմից հայտարարվել է ՀՀ Կոտայքի մարզի Նաիրի համայնքի Եղվարդի ԲԿ կառուցման շինարարական աշխատանքների ձեռքբերման մրցույթ՝ համաձայն «Գնումների մասին ՀՀ օրենքի» 15-րդ հոդվածի 6-րդ մասի՝ առանց ֆինանսական միջոցների հատկացման:	

Արտակարգ իրավիճակների նախարարություն

Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
9	Առաջին բուժօգնության արագ և արդյունավետ կազմակերպում	9.1 Փրկարար ծառայողների առաջին օգնության հմտությունների ուսուցում և կատարելագործում	Կետի կատարումն ապահովելու նպատակով Արտակարգ իրավիճակների նախարարության Փրկարար ծառայության (ԱԻՆ ՓԾ) Բժշկական ապահովման վարչության անձնակազմի կողմից իրականացվել են հետևյալ աշխատանքները. 1. 2021 թվականի հունիսի 28-ից հուլիսի 7-ն ընկած ժամանակահատվածում Անհետաձգելի բժշկական օգնության բաժնի անձնակազմի կողմից Լուսակերտում և Արզնիում Միջազգային չափորոշիչներին համապատասխան քաղաքային որոնողափրկարարական թիմի (INSARAG) հետ անց է կացվել արտաքին որակավորման 40-ժամյա տեսական և գործնական դասընթացներ՝ «Առաջին օգնության ցուցաբերում» և «Բարձրությունների վրա փրկարարական աշխատանքների կազմակերպում՝ պարանային աշխատանք» թեմաներով: 2. 2021 թվականի հուլիսի 12-ից օգոստոսի 13-ն ընկած ժամանակահատվածում Լուսակերտի ուսումնական բազայում ԱԻՆ ՓԾ մարզային վարչությունների թվով 26 օղակների հրամանատարների հետ անց է կացվել «Առաջին օգնության ցուցաբերում» թեմայով դասընթացներ: 3. 2021 թվականի հոկտեմբերի 19-ից նոյեմբերի 9-ն ընկած ժամանակահատվածում Լուսակերտի ուսումնական բազայում հրշեջ-	

			փրկարարական ջոկատների թվով 29 հերթափոխի պետերի հետ անց է կացվել «Առաջին օգնության ցուցաբերում» թեմայով դասընթացներ: Միջոցառումը շարունակական է՝ միտված առաջին բուժօգնության արագ և արդյունավետ կազմակերպման միջոցով արտակարգ իրավիճակների հետևանքով զոհերի և վիրավորների հնարավոր թվի նվազեցմանը:	
--	--	--	--	--

Արտաքին գործերի նախարարություն

Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
1	ՀՀ պետական շահերի պաշտպանություն, ինքնիշխանության ամրապնդում, Արցախի ժողովրդի իրավունքների և անվտանգության ապահովում, ԼՂ հիմնախնդրի խաղաղ և համապարփակ կարգավորում	1.1 ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահության հովանու ներքո Ղարաբաղյան հիմնախնդրի խաղաղ կարգավորման շուրջ բովանդակային բանակցությունների վերսկսում և ծավալում՝ ուղղված Արցախի կարգավիճակի հստակեցմանը միջազգային իրավունքի սկզբունքների, մասնավորապես՝ ինքնորոշման իրավունքի և «անջատում հանուն	2021թ. ընթացքում ջանքեր են գործադրվել ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահության շրջանակներում և նրա մանդատի ներքո ԼՂ հակամարտության խաղաղ կարգավորման շուրջ բանակցությունների վերսկսման ուղղությամբ: Շուրջ մեկամյա դադարից հետո, ինչպես շահագրգիռ պետությունների դիրքորոշման, այնպես էլ հայկական կողմի հետևողական աշխատանքի շնորհիվ 2021թ. սեպտեմբերի 24-ին Նյու Յորքում տեղի ունեցավ Հայաստանի Հանրապետության և Ադրբեյջանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարների առաջին հանդիպումը՝ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահության մասնակցությամբ և միջնորդությամբ: Հանդիպման շրջանակներում համանախագահներն առաջարկել են կենտրոնանալ 44-օրյա պատերազմի հետևանքով ծագած, ինչպես նաև առաջին պատերազմից հետո դեռևս բաց մնացած հումանիտար խնդիրների հասցեագրման և դեէսկալացիայի միջոցառումների իրականացման	

		փրկության» բանաձևի հիման վրա ուղղությամբ: Հայկական կողմն իր համաձայնությունն է տվել սկսել աշխատանքները հումանիտար խնդիրների հասցեագրման ուղղությամբ՝ մինչև ժամանակ արձանագրելով, որ հիմնական՝ Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակի հարցը, մնում է օրակարգում, ինչպես ենթադրվում է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահության մանդատով: ԵԱՀԿ համանախագահության ձևաչափով հաջորդ հանդիպումը տեղի է ունեցել 2021թ. նոյեմբերի 10-ին Փարիզում, Ֆրանսիայի արտգործնախարար Լը Դրիանի բացմամբ: Հնգակողմ հանդիպման ընթացքում կրկին քննարկվել են հումանիտար բնույթի հարցեր: Հայկական կողմն ընդգծել է իր դիրքորոշումը՝ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահության ձևաչափում Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության խաղաղ կարգավորման գործընթացը լիարժեքորեն վերականգնելու առնչությամբ: Վերահաստատվել է դեֆակտացիայի և հումանիտար խնդիրների կարգավորման անհրաժեշտությունը, ինչպես նաև՝ սադրանքների ու հայատյաց հռետորաբանության անընդունելիությունը: ԵԱՀԿ համանախագահության ձևաչափով հաջորդ հանդիպումը նախատեսված էր անցկացնել դեկտեմբերի 1-3-ին Ստոկհոլմում՝ ԵԱՀԿ ամենամյա նախարարական վեհաժողովի շրջանակներում: Սակայն ադրբեջանական կողմը չեղարկել է Ստոկհոլմում նախատեսված հնգակողմ հանդիպումը՝ որպես դրդապատճառ նշելով ՀՀ ԱԺ պատգամավորների այցը Լեռնային Ղարաբաղ: Ստոկհոլմում ԵԱՀԿ ամենամյա նախարարական խորհրդաժողովի ընթացքում ԵԱՀԿ մասնակից պետությունների մեծամասնության, ինչպես նաև մի շարք միջազգային կազմակերպությունների բարձրաստիճան ներկայացուցիչների կողմից հստակ ընդգծվել է Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտությունը ԵԱՀԿ ՄԽ համանախագահության ձևաչափում բանակցությունների միջոցով կարգավորելու անհրաժեշտությունը: 2021թ. դեկտեմբերի 17-ին հայկական կողմի ջանքերով ԵԱՀԿ գործող նախագահության՝ Շվեդիայի կողմից կազմակերպվել է «ԵԱՀԿ Մինսկի կոնֆերանսի կողմից հասցեագրվող հակամարտությունը. նախորդ տարվա	
--	--	---	--

		ռազմական գործողությունների հետևանքներից դեպի քաղաքական կարգավորում» խորագրով համաժողով, որի շրջանակներում քննարկվել են հակամարտության վերափոխման հնարավորությունները, հումանիտար խնդիրների հասցեագրումը և քաղաքական գործընթացի վերագործարկման ուղիները: Տարվա ընթացքում ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահները և համանախագահող երկրներն ընդունել են 11 հայտարարություն, որոնցում անդրադարձել են հայտնի սկզբունքների և տարրերի հիման վրա Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության քաղաքական կարգավորմանը, հումանիտար հարցերի հասցեագրմանը, այդ թվում՝ Լեռնային Ղարաբաղ մատչումի, մշակութային և կրոնական ժառանգության պաշտպանության, վստահության ամրապնդման անհրաժեշտությանը, ինչպես նաև հայ-ադրբեջանական սահմանամերձ տարածքներում ռազմական գործողություններին: Կարևոր է, որ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահ երկրների անունից այդ երկրների արտաքին քաղաքական գերատեսչությունների ղեկավարները բարձր քաղաքական մակարդակում հաստատել են ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահության մանդատի շրջանակներում ԼՂ հակամարտության չլուծված հարցերի կարգավորման անհրաժեշտությունը:	
	1.2 Աշխատանք Արցախի ժողովրդի անվտանգության ապահովման և իրավունքների պաշտպանության հավելյալ միջազգային երաշխիքների ձևավորման ուղղությամբ	Շարունակվել է պատերազմի առաջին իսկ օրերից մեկնարկած աշխատանքն՝ ուղղված Արցախում միջազգային կազմակերպությունների ներգրավմանն ու հումանիտար աջակցության տրամադրմանը: Առաջնահերթ նպատակ է սահմանվել բոլոր տեղահանված անձանց կամավոր, անվտանգ ու արժանապատիվ վերադարձն Արցախ: ՄԱԿ-ի մարդասիրական մարմինների հետ շարունակաբար քննարկվել է Արցախ մարդասիրական առաքելություն ուղարկելու հարցը: Այս ընթացքում դիտարկվել են ՄԱԿ-ի մարմինների մասնակցությամբ հումանիտար արձագանքի մի շարք տարբերակներ, այդ թվում՝ ՄԱԿ-ի Հումանիտար հարցերի համակարգման գրասենյակի (OCHA), ՄԱԿ-ի Փախստականների հարցերով բարձր հանձնակատարի գրասենյակի հետ, ինչպես նաև Արցախում հայկական ժառանգության պահպանման հարցերում՝	

		ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հետ: Քննարկումները շարունակվում են և մնում են առկախված՝ Ադրբեջանի ապակառուցողական դիրքորոշման պատճառով: Ադրբեջանի կողմից մարդասիրական առաքելությունները խոչընդոտելու փաստը հրապարակայնորեն ճանաչվել է ինչպես ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարի մամուլի խոսնակի, այնպես էլ՝ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կողմից: Հրադադարի հաստատումից հետո Արցախում մարդասիրական աշխատանքներ է շարունակում իրականացնել Կարմիր խաչի միջազգային կազմակերպությունը: Մարդասիրական ծրագրեր են իրականացվել նաև որոշ այլ հումանիտար կազմակերպությունների կողմից: Տարբեր մակարդակներում, այդ թվում՝ ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարի հետ, շարունակաբար քննարկվել է պատերազմից տուժած և Հայաստանում ապաստանած անձանց օժանդակություն տրամադրելու հարցում ՄԱԿ-ի մասնագիտացված կառույցների ներգրավման հարցը: 44-օրյա պատերազմի արդյունքում տեղահանված անձանց մարդասիրական կարիքները հոգալու նպատակով համապատասխան աշխատանքներ են իրականացվել, որոնց արդյունքում լրացումներ են կատարվել «2021-2025թթ. համար Հայաստան-ՄԱԿ կայուն զարգացման համագործակցության շրջանակ» փաստաթղթում (ստորագրվել է 2021թ. հունիսի 1-ին), ինչպես նաև ՄԱԿ-ի գործակալությունների, մասնավորապես՝ ՄԱԶԾ (UNDP), ՄԱԲՀ (UNFPA) և ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի՝ Հայաստանի համար ծրագրային փաստաթղթերում: ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակը պատերազմից տուժածներին մարդասիրական օգնության տրամադրման աշխատանքների համակարգման նպատակով մեկնարկել է նաև ՄԱԿ-ի միջգործակալական արձագանքման ծրագիրը (Inter-Agency Response Plan), որը 2021թ.-ի ընթացքում աշխատանքներ է իրագործել 5 ուղղություններով՝ սննդի անվտանգություն, առողջապահություն, մարդկային անվտանգության ապահովում, կացարանների տրամադրում և վաղ վերականգնում: Արցախի դեմ Ադրբեջանի ռազմական ագրեսիայի, հայ-ադրբեջանական սահմանին Ադրբեջանի կողմից սադրանքների և այլ առնչվող հարցերով ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեայում, ինչպես և Անվտանգության խորհրդում	
--	--	---	--

			2021թ. շրջանառվել է ավելի քան 3 տասնյակ փաստաթուղթ՝ ՄԱԿ-ի անդամ պետություններին ներկայացնելով ԼՂ հակամարտության վերաբերյալ ՀՀ դիրքորոշումները, տեղեկացնելով Արցախի և Հայաստանի անվտանգությանը սպառնացող վտանգների, Ադրբեջանի շարունակական սադրանքների մասին: ԵԱՀԿ շրջանակներում ՀՀ մշտական առաքելության կողմից շրջանառվել է շուրջ 70 փաստաթուղթ, այդ թվում՝ Արցախի իշխանությունների հայտարարությունները: Մշտական խորհրդի ընթացիկ հարցեր կետի ներքո ՀՀ առաքելությունը գրեթե յուրաքանչյուր շաբաթ շարունակել է բարձրացնել «Արցախի և Հայաստանի դեմ Ադրբեջանի՝ Թուրքիայի և օտարերկրյա զինյալ ահաբեկիչների ներգրավմամբ ագրեսիան» խորագրով հարցը՝ մասնակից պետություններին ներկայացնելով ընթացիկ իրավիճակը, Ադրբեջանի կողմից շարունակվող ագրեսիվ քաղաքականությունը, հայատյացությունը, արցախահայության իրավունքների և հայ ռազմագերիների հետ կապված խնդիրները: Նշյալ հարցերին անդրադարձ է կատարվել նաև ԵԱՀԿ Անվտանգության համագործակցության ֆորումի շրջանակներում 2021թ. ապրիլ-օգոստոս ամիսներին ՀՀ նախագահության ընթացքում, ինչպես ՀՀ առաքելության, այնպես էլ հրավիրյալ բանախոսների միջոցով: Եւս նախարարների կոմիտեի ընթացիկ քաղաքական հարցեր կետի ներքո յուրաքանչյուր շաբաթ հայկական կողմի նախաձեռնությամբ քննարկվել է «Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտություն» խորագրով հարցը, որի շրջանակներում մասնակիցների ուշադրությանն են ներկայացվել հայ ռազմագերիների, արցախահայության իրավունքների և ընթացիկ իրավիճակի հետ կապված խնդիրները: Վերոնշյալ հարցերին անդրադարձ է կատարվել նաև Մարդու իրավունքների խորհրդում: Արցախի ժողովրդի անվտանգության ապահովման և իրավունքների պաշտպանության խնդրին անդրադարձ է կատարվել նաև ԱԳ նախարարի անունից ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Անտոնիո Գուտերեշին, տասնյակ պետությունների արտաքին գործերի նախարարներին, ինչպես նաև ՄԱԿ-ի	
--	--	--	--	--

			մարդու իրավունքների հարցերով բարձր հանձնակատար Միշել Բաշելետին և ԵԽ մարդու իրավունքների հարցերով հանձնակատար Դունյա Միյատովիչին ուղղված նամակներում: Խնդիրն արժարժվել է նաև ԱԳ նախարարի տեղակալի անունից ՄԱԿ-ի մի շարք հատուկ ընթացակարգերին ուղղված նամակներում:	
	1.3 Մարդու իրավունքների և միջազգային հումանիտար իրավունքի ոլորտում մասնագիտացված միջազգային կառույցներում Ադրբեջանի և Թուրքիայի կողմից իրականացված մարդու իրավունքների կոպիտ խախտումների ներկայացում	Երկկողմ ձևաչափում և միջազգային կառույցների շրջանակներում (ԵԽ, ՄԱԿ, ԵԱՀԿ) տեղի ունեցող հանդիպումներում Հայաստանը շարունակել է միջազգային հանրության ուշադրությունը հրավիրել Արցախի դեմ ռազմական ագրեսիայի ընթացքում և դրանից հետո Ադրբեջանի կողմից իրականացրած մարդու իրավունքների և միջազգային մարդասիրական իրավունքի խախտումները, ներառյալ՝ հայկական մշակութային և կրոնական ժառանգության ոչնչացման, ամենաբարձր մակարդակով հայատյացության դրսևորումների, «ռազմավարի պուրակի», հայ գերիների խոշտանգումների, նրանց վերադարձի համար արհեստական խոչընդոտներ ստեղծելու հարցերին, ինչպես նաև ՀՀ տարածքային ամբողջականության հանդեպ ոտնձգությունների, սադրանքների, այդ ընթացքում կատարված այլ հանցագործությունների պատշաճ գնահատականների ապահովմանն ուղղությամբ: Ներկայացվել են նաև Ադրբեջանի կողմից բարձրացվող՝ ականապատման քարտեզների՝ Հայաստանի կողմից չտրամադրման հարցի առնչությամբ հայկական կողմի մոտեցումները՝ ընդգծելով այն հայ գերիների վերադարձի խնդրի հետ մեկ հարթակ տեղափոխելու Ադրբեջանի մոտեցման անընդունելիությունը: Իրականացված աշխատանքի արդյունքում. • Եվրոպայի խորհրդի Մարդու իրավունքների հանձնակատար Դունյա Միյատովիչը ապրիլի 27-ին նամակ է հղել Ադրբեջանի նախագահին, որում մտահոգություն է հայտնել «ռազմավարի պուրակի», հայատյացության դրսևորումների, ատելության խոսքի տարածման առնչությամբ: • ԵԽԽՎ Միգրացիայի, փախստականների և տեղահանված անձանց հարցերով կոմիտեի կողմից ընդունվել է «Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև հակամարտության հումանիտար հետևանքները/ԼՂ հակամարտություն» գեկույցը, որը մշակվել է գեկուցող, Իռլանդիայից պատգամավոր Պոլ		

- Եվրոպայի խորհրդի Մարդու իրավունքների հանձնակատար Դունյա Միյատովիչը ապրիլի 27-ին նամակ է հղել Ադրբեջանի նախագահին, որում մտահոգություն է հայտնել «ռազմավարի պուրակի», հայատյացության դրսևորումների, ատելության խոսքի տարածման առնչությամբ:
- ԵԽԽՎ Միգրացիայի, փախստականների և տեղահանված անձանց հարցերով կոմիտեի կողմից ընդունվել է «Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև հակամարտության հումանիտար հետևանքները/ԼՂ հակամարտություն» զեկույցը, որը մշակվել է զեկուցող, Իդլանդիայից պատգամավոր Պոլ

			Գավանի կողմից: Զեկույցում ներկայացվում են պատերազմի ընթացքում երկու կողմերից զոհվածների, անհայտ կորածների, գերիների և պատանդների, հնարավոր պատերազմական հանցագործությունների, տեղահանված անձանց, մշակութային ժառանգության ոչնչացման, ատելության խոսքի, սահմանային լարվածության հարցերի վերաբերյալ զեկույցողի անձնական մոտեցումներն ու տեսակետները: • ԵԽԽՎ շվեդ պատգամավորի և նրա մի շարք գործընկերների կողմից ԵԽԽՎ-ում ներկայացվել են 2 գրավոր հայտարարությունների նախագծեր՝ հայ գերիների վերադարձի և Ադրբեջանի ԶՈՒ կողմից հայկական եկեղեցիների և այլ կրոնական վայրերի ոչնչացման հարցերով: • Եվրոպական խորհրդարանում (ԵԽ) մայիսի 11-ին կայացել է Արցախի հետ բարեկամության խմբի կողմից կազմակերպված առցանց համաժողովը՝ «Իրավիճակը Լեռնային Ղարաբաղում. ռազմագերիներ և հայ բնակչության համար առկա սպառնալիքներ» վերտառությամբ, որին մասնակցել են ԵԽ պատգամավորներ, ինչպես նաև Արցախի ԱԳ նախարարի տեղակալ Արմինե Ալեքսանյանը և Արցախի մարդու իրավունքների պաշտպան Գեղամ Ստեփանյանը: Համաժողովին անդրադարձ է կատարվել Ադրբեջանի կողմից 2020թ. աշնանը ԼՂ դեմ սանձազերծած ագրեսիային, հայ ռազմագերիներին չվերադարձնելու խնդրին, Բաքվում բացված «ռազմավարի պուրակի», ինչպես նաև Ադրբեջանի հսկողության տակ անցած հայկական մշակութային արժեքների պաշտպանության խնդրին՝ Շուշիի մայր տաճարի օրինակով: • Մայիսի 20-ին Եվրոպական խորհրդարանը 607 անդամների ձայնով ընդունել է հայ գերիների անհապաղ ազատման և վերադարձի կոչ անող բանաձև: Բանաձևն անդրադառնում է նաև պատերազմի ընթացքում քաղաքացիական բնակչության թիրախավորման, հայերի նկատմամբ ատելության խոսքի և դրա տարատեսակ դրսևորումների, ԼՂ հայ ազգաբնակչության և մշակութային ժառանգության պաշտպանության, ինչպես նաև մայիսի 12-ին ադրբեջանական ԶՈՒ կողմից ՀՀ ինքնիշխան տարածք ներխուժման և ՀՀ տարածքային ամբողջականության խախտման խնդիրներին:	
--	--	--	---	--

		Ամփոփելով կատարված աշխատանքները՝ կարելի է փաստել, որ հայկական կողմին հաջողվել է Արցախում մարդու իրավունքի խնդիրները լսելի դարձնել միջազգային հանրությանը, իսկ մշակութային իրավունքների՝ մասնավորապես մշակութային ժառանգության խնդիրն աստիճանաբար մտնում է հակամարտության կարգավորման օրակարգ: Արցախի մշակութային ժառանգության խնդիրները բարձրացվել են ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի, ՄԱԿ-ի հատուկ ընթացակարգերի ղեկուցողների կողմից: Ավելին, Հայաստանի հայցի արդյունքում Ադրբեջանին հասցեագրված Միջազգային արդարադատության դատարանի երկու հրահանգները, որոնք վերաբերում են Ադրբեջանի հայատյաց քաղաքականությանը վերացմանը և հայկական մշակութային ժառանգության պաշտպանությանը, հավելյալ միջազգային երաշխիք են ձևավորում մարդու իրավունքների պաշտպանության ասպարեզում:	
	1.4 Աշխատանք Ադրբեջանում ապօրինաբար պահվող հայ ռազմագերիների և պատանդների ազատ արձակման ուղղությամբ, խնդրի ներկայացում միջազգային բարձրաստիճան պաշտոնյաներին, պետությունների ղեկավարներին, խորհրդա-րանականներին, մարդու իրավունքների պաշտպա-նությամբ զբաղվող կազմա-կերպություններին և փորձագետներին՝ օգտագործելով ՄԱԿ, ԵԽ,	ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԵՎ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ ԱԳ նախարարի անունից գերիների խնդրի վերաբերյալ նամակներ են ուղարկվել ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Անտոնիո Գուտերեշին, ինչպես նաև տասնյակ պետությունների արտաքին գործերի նախարարների: ԱԳ նախարարի անունից նամակներ են ուղարկվել նաև ՄԱԿ-ի մարդու իրավունքների հարցերով բարձր հանձնակատար Միշել Բաչելետին և ԵԽ մարդու իրավունքների հարցերով հանձնակատար Դունյա Միյատովիչին: Բացի այդ, ՀՀ ԱԳ նախարարը գերիների վերադարձը բարձրացրել է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահության շրջանակներում տեղի ունեցած հանդիպումների ընթացքում, այդ թվում՝ Ադրբեջանի ԱԳ նախարարի հետ սեպտեմբերին 23-ին Նյու Յորքում և նոյեմբերի 10-ին Փարիզում տեղի ունեցած բանակցությունների ընթացքում: Գերիների խնդիրն արձարծվել է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների հայտարարություններում, այդ թվում՝ համանախագահող երկրների անունից դեկտեմբերի 7-ին շրջանառված հայտարարության մեջ: Գերիների հարցի առնչությամբ միջազգային կազմակերպություններում փաստաթղթեր են տարածվել Նյու Յորքում, Ժնևում, Ստրասբուրգում, Վիեննայում, Բրյուսելում: ՀՀ մշտական ներկայացուցիչները խնդիրը	

		ԵԱՀԿ համապատասխան ընթացակարգերը	մշտապես բարձրաձայնում են բոլոր հանդիպումների, ժողովների և միջոցառումների ձևաչափերում: ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆՔ • ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանա-խազահները հանդես են եկել մի շարք հայտարարություններով՝ ընդգծելով բոլոր գերիների ազատ արձակման անհրաժեշտությունը: • ՄԱԿ-ի հատուկ ընթացակարգերը (Խոշտանգումների հարցով ՄԱԿ հատուկ զեկուցող, Բռնի անհետացման հարցերով ՄԱԿ աշխատանքային խմբի նախագահող և Արտադատական, արագացված մահապատիժների հարցերով հատուկ զեկուցողներ) հանդես են եկել «Լեռնային Ղարաբաղ. բոլոր գերիները պետք է ազատ արձակվեն» խորագրով հայտարարությամբ, որում հղում են կատարում 2020թ. նոյեմբերի 9-ի եռակողմ հայտարարությանը: • ԵՄ շրջանակներում հայ գերիների վերադարձի անհրաժեշտության խնդիրը բարձրացվել է Եվրոպական հանձնաժողովի նախագահի, ԵՄ Արտաքին հարաբերությունների ծառայության խոսնակի, Եվրոպական խորհրդարանի 100-ից ավելի անդամների կողմից: Մի շարք պատգամավորներ իրենց երկրների հայտնի օրաթերթերում հանդես են եկել նաև խնդրին առնչվող հոդվածներով: • Հայ գերիների վերադարձի հարցը բարձրացվել է ԵԽ Նախարարների կոմիտեի և ԵԽԽՎ շրջանակներում: • ԵԽԽՎ հունվարյան նստաշրջանի ընթացքում ռազմագերիների վերադարձի հարցը ներառվել է վեհաժողովի մոնիտորինգային գործընթացների վերաբերյալ բանաձևում՝ կոչ անելով «անհապաղ իրականացնել ռազմագերիների և մարմինների փոխանակումը» (ԵԽԽՎ բանաձև թիվ 2357 (2021), 11-րդ պարբերություն): ԵԽԽՎ Մոնիտորինգային կոմիտեն հրապարակել է հայտարարություն, որտեղ, վկայակոչելով ՄԻԵԴ ձևակերպումներն Ադրբեջանի կողմից անօրինական կերպով պահվող 188 հայ ռազմագերիների վերաբերյալ, հորդորել է Ադրբեջանին վերադարձնել նրանց հայրենիք:	
--	--	--	--	--

			-ԵԽԽՎ Միգրացիայի, փախստականների և տեղահանված անձանց հարցերով կոմիտեի «Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև հակամարտության հումանիտար հետևանքները/ԼՂ հակամարտություն» զեկույցում անդրադարձ է կատարվել հայ գերիների խնդրին, այդ թվում՝ նաև բռնի անհետացումների դեպքերին (խոսքն այն հայ գերիների մասին է, որոնց գերեվարման վերաբերյալ առկա են ապացույցներ, սակայն Ադրբեջանը հերքում է նրանց գերեվարումը): • Human Rights Watch իրավապաշտպան կազմակերպությունը Հայաստան և Լեռնային Ղարաբաղ կատարած այցի արդյունքում հրապարակել է զեկույց, որում տեղ են գտել հստակ ձևակերպումներ հայ գերիների խոշտանգումների վերաբերյալ՝ դրանք որակելով որպես պատերազմական հանցագործություն: • Հայ գերիների վերադարձի խնդրին է անդրադարձել նաև Freedom House իրավապաշտպան կազմակերպությունը: • Ադրբեջանում պահվող հայ ռազմագերիների, Ադրբեջանի կողմից իր պարտավորությունների չկատարման հարցերին տարբեր ձևաչափերում անդրադարձել են ԳԴՀ կառավարության Եվրոպական հարցերով պետնախարար Միքայել Ռոթը, Լյուքսեմբուրգի արտաքին գործերի նախարար Ժան Ասելբորնը, Բելգիայի փոխվարչապետ, ԱԳ նախարար Սոֆի Կիլմեսը և այլք: Ապրիլի 4-ին Սուրբ Հարության տոնի առթիվ Հռոմի պապը Վատիկանի Ս. Պետրոս տաճարում հանդես է եկել ամենամյա ուղերձով, որի ընթացքում անդրադարձ է կատարել նաև հայ գերիների վերադարձի խնդրին: Մայիսի 20-ին Եվրոպական խորհրդարանը 607 անդամների ձայնով ընդունել է հայ գերիների անհապաղ ազատման և վերադարձի կոչ անող բանաձև: • Նիդերլանդների, Սլովակիայի, Իտալիայի, Բելգիայի, Լյուքսեմբուրգի խորհրդարանները ընդունել են համապատասխան բանաձևեր, որոնցով կոչ են արել անհապաղ վերադարձնել հայ ռազմագերիներին և քաղաքացիական անձանց: Հայ գերիների ազատ արձակման հարցն են պարբերաբար բարձրացրել ԱՄՆ Սենատի և Ներկայացուցիչների պալատի անդամները:	
--	--	--	--	--

		1.5 Համագործակցություն մշակութային արժեքների պաշտպանության ոլորտում գործող միջազգային կազմակերպությունների (ՅՈՒՆԵՍԿՕ) հետ՝ ուղղված Արցախի հայկական մշակութային և կրոնական ժառանգության երաշխավորված պաշտպանությանը	Արցախի՝ ադրբեջանական վերահսկողության ներքո հայտնված տարածքներում հայկական պատմամշակութային և կրոնական ժառանգության պաշտպանության հարցը մշտապես եղել է ուշադրության կենտրոնում: Ձեռնարկվել են անհրաժեշտ քայլեր՝ միջազգային հանրության ուշադրությունը կատարվող հանցագործություններին սևեռելու, պատմամշակութային հուշարձանների, հնագիտական վայրերի և թանգարանային առարկաների դիտավորյալ ոչնչացման և վնասման դեպքերը դատապարտելու և կանխելու նպատակով: 2020թ. սեպտեմբերին սանձազերծված ագրեսիայից ի վեր ՀՀ ԱԳՆ-ն ակտիվ համագործակցություն է ծավալել ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հետ, ինչպես նաև կապի մեջ է եղել մշակութային արժեքների պաշտպանության հարցերով զբաղվող միջազգային այլ կառույցների և կազմակերպությունների հետ, այդ թվում՝ Համաշխարհային հուշարձանների հիմնադրամի, Թանգարանների միջազգային խորհրդի (ԻԿՕՄ), Հուշարձանների և տեսարժան վայրերի պահպանման միջազգային խորհրդի (ԻԿՕՄՕՍ), «Կապույտ վահան» միջազգային կազմակերպության, Հնագետների եվրոպական ասոցիացիայի, Հակամարտության գոտիներում ժառանգության պաշտպանության հարցերով միջազգային դաշինքի (ALIPH), Մշակութային արժեքների պահպանման և վերականգնման հարցերով միջազգային հետազոտական կենտրոնի (ԻԿԿՌՕՍ), Եվրոպա Նոստրա ՀԿ-ի հետ: Վերջիններիս ուշադրությունը հրավիրվել է Արցախի հայկական պատմամշակութային հուշարձանների և հնագիտական վայրերի վտանգված լինելու խնդրին: ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հետ վարվող շարունակական աշխատանքների շրջանակներում՝ Հայաստանում ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ազգային հանձնաժողովի կողմից պարբերական սկզբունքով պատրաստվել և կազմակերպության գլխավոր տնօրենին, ինչպես նաև անդամ երկրների ազգային հանձնաժողովներին են ներկայացվել պատերազմի ընթացքում և դրանից հետո հայկական մշակութային ժառանգության հուշարձանների միտումնավոր թիրախավորումն ու ռմբակոծումը հիմնավորող, ինչպես նաև հայկական քրիստոնեական հուշարձաններն աղվանական ներկայացնելու միջոցով	
--	--	---	--	--

		դրանց ինքնության աղավաղմանն ուղղված ադրբեջանական հետևողական քաղաքականության մասին համապարփակ նյութեր և փաստեր: Գործնական քայլեր են ձեռնարկվել՝ ապահովելու ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ներգրավումը Ադրբեջանի վերահսկողության տակ անցած տարածքներում գտնվող Արցախի հայկական մշակութային ժառանգության պաշտպանությանը: Մասնավորապես, Հայաստանը կառուցողական կերպով ներգրավված է եղել Արցախ և հարակից շրջաններ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի փաստահավաք առաքելության հնարավորինս արագ գործողման գործընթացում: Շարունակական ակտիվ ջանքեր են գործադրվել ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գլխավոր տնօրենի կողմից ի սկզբանե հայտարարված և ձինված հակամարտությունների դեպքում մշակութային արժեքների պաշտպանության մասին 1954թ. Հաագայի կոնվենցիայի Երկրորդ արձանագրության միջկառավարական կոմիտեի հայտարարությամբ վերահաստատված ձևաչափով առաքելությունն իրականացնելու ուղղությամբ:	
	1.6 Արցախի իշխանությունների հետ բոլոր բնագավառներում առկա համագործակցության պահպանում և ամրապնդում	Հաշվետու ժամանակահատվածում շարունակվել է համագործակցությունն Արցախի գործընկերների հետ՝ ուղղված հետպատերազմյան վերականգնմանը, սոցիալական խնդիրների հաղթահարմանը: Բացի այդ ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցչությունների իրականացրած աշխատանքի արդյունքում մի շարք պետությունների խորհրդարաններ, ինչպես և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից ընդունվել են բանաձևեր և հայտարարություններ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության, 2020թ. 44-օրյա պատերազմի հետևանքների և դրանց հաղթահարման հրամայականի վերաբերյալ: Շարունակվել են քննարկումները միջազգային կառույցների հետ՝ ապահովելու մարդասիրական կազմակերպությունների մուտքը Արցախ, ինչը հնարավորություն կընձեռի արդյունավետ գործունեություն ծավալել Արցախի հետպատերազմյա վերականգնման ուղղությամբ: Անկախ Ադրբեջանի ապակառուցողական դիրքորոշման, որը խոչընդոտել է Արցախում ՄԱԿ-ի Հումանիտար հարցերի համակարգման գրասենյակի	

			հովանու ներքո կարիքների գնահատման միջգործակալական, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի, ինչպես նաև ՄԱԿ-ի Փախստականների հարցերով բարձր հանձնակատարի առաքելությունների իրականացումը, ԱԳՆ-ը հետևողականորեն շարունակում է աշխատանքներն՝ ուղղված Արցախ հումանիտար մուտքի ապահովմանը:	
2	Տարածաշրջանային խաղաղության հաստատում, խաղաղության օրակարգի առաջնություն, տարածաշրջանի ապաշրջափակում և կայուն զարգացում	2.1 Աջակցություն ՀՀ, ՌԴ և ԱՀ ղեկավարների կողմից 2020 թվականի նոյեմբերի 9-ի և 2021 թվականի հունվարի 11-ին ստորագրված եռակողմ հայտարարությունների ամբողջական իրագործմանն ուղղված եռակողմ աշխատանքային խմբերի գործունեությանը	2021թ. հունվարի 30-ին Մոսկվայում կայացել է Հայաստանի Հանրապետության փոխվարչապետ Միեր Գրիգորյանի, Ռուսաստանի Դաշնության փոխվարչապետ Ալեքսեյ Օվերչուկի և Ադրբեջանի Հանրապետության փոխվարչապետ Շահին Մուստաֆաևի հանդիպումը: Եռակողմ աշխատանքային խմբի մասնակիցները որոշում են կայացրել ստեղծել փորձագիտական ենթախմբեր՝ երկաթուղային, ավտոմոբիլային և համակցված փոխադրումների հարցերով և փոխադրումների ապահովման, այդ թվում՝ անվտանգության, սահմանային, մաքսային, սանիտարական, անասնաբուժական, բուսասանի-տարական և այլ տիպի հսկողության հարցերով: Փետրվարի 12-ին տեսակոնֆերանսի ձևաչափով կայացել է եռակողմ աշխատանքային խմբի երկրորդ նիստը: Նիստի ընթացքում քննարկվել է համատեղ աշխատանքի ընթացքը, որը բխում է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի, Ռուսաստանի Դաշնության նախագահի և Ադրբեջանի Հանրապետության նախագահի 2020թ. նոյեմբերի 9-ի հայտարարության 9-րդ կետի, ինչպես նաև 2021թ. հունվարի 11-ի հայտարարության 2, 3, 4 կետերի իրականացումից: Համաձայնեցվել է հետագա աշխատանքի ժամանակացույցը: Օգոստոսի 17-ին կայացած նիստում կողմերը դիտարկել են Հարավային Կովկասի տարածաշրջանում տրանսպորտային հաղորդակցությունների վերականգնման հեռանկարները, քննարկել Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի, Ռուսաստանի Դաշնության նախագահի և Ադրբեջանի Հանրապետության նախագահի 2021 թվականի հունվարի 11-ի հայտարարության շրջանակներում իրականացվող աշխատանքների հետագա ընթացքը:	

		Հոկտեմբերի 20-ին Մոսկվայում կողմերն անցկացրել են եռակողմ աշխատանքային խմբի հերթական նիստը, որի ընթացքում դիտարկվել են Հարավային Կովկասի տարածաշրջանում տրանսպորտային կոմունիկացիաների վերականգնման հեռանկարները, քննարկվել է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի, Ռուսաստանի Դաշնության նախագահի և Ադրբեջանի Հանրապետության նախագահի 2021թ. հունվարի 11-ի հայտարարության շրջանակներում իրականացվող աշխատանքի հետագա ընթացքը: Նոյեմբերի 26-ին Սոչիում կայացել է ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի, ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինի և Ադրբեջանի նախագահ Իլհամ Ալիևի եռակողմ հանդիպումը, որի արդյունքներով ընդունվել է համատեղ հայտարարություն: Փաստաթղթով կողմերը վերահաստատել են 2020թ. նոյեմբերի 9-ի և 2021թ. հունվարի 11-ի հայտարարությունների բոլոր դրույթների հետագա, հետևողական իրականացման և անվերապահ պահպանման հանձնառությունը՝ ի շահ Հարավային Կովկասի կայունության, անվտանգության և տնտեսական զարգացման: Կողմերը պայմանավորվել են հայ-ադրբեջանական սահմանին կայունության և անվտանգության մակարդակը բարձրացնելուն ուղղված քայլեր ձեռնարկել և գործընթացը մղել Հայաստանի Հանրապետության և Ադրբեջանի Հանրապետության միջև պետական սահմանի դելիմիտացիայի և այդուհետ դեմարկացիայի հարցերով երկկողմ՝ Ռուսաստանի Դաշնության խորհրդատվական մասնակցությամբ հանձնաժողովի ստեղծման ուղղությամբ: Ընդգծվել է տարածաշրջանի տնտեսական ներուժը բացահայտելու համար կոնկրետ ծրագրերի մեկնարկի անհրաժեշտությունը: Դեկտեմբերի 15-ին Բրյուսելում տեղի է ունեցել Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի, Եվրոպական խորհրդի նախագահ Շառլ Միշելի և Ադրբեջանի Հանրապետության նախագահ Իլհամ Ալիևի եռակողմ հանդիպումը:	
--	--	---	--

			Քննարկվել են 2020 թվականի նոյեմբերի 9-ի, 2021 թվականի հունվարի 11-ի, ինչպես նաև նոյեմբերի 26-ի եռակողմ հայտարարությունների կատարման ընթացքը: Վարչապետ Փաշինյանը կարևորել է վերը նշված հայտարարությունների լիարժեք կյանքի կոչումը, մասնավորապես, ընդգծելով հումանիտար խնդիրների անհապաղ լուծման անհրաժեշտությունը՝ ռազմագերիների, պատանդների և պահվող այլ քաղաքացիական անձանց վերադարձի ապահովումը: Անդրադարձ է կատարվել տարածաշրջանային կոմունիկացիաների բացմանն ուղղված աշխատանքներին: ՀՀ վարչապետը և Ադրբեջանի նախագահը վերահաստատել են երկաթուղու վերագործարկման պայմանավորվածությունը: Ըստ այդմ՝ երկաթուղին կգործի սահմանային և մաքսային միջազգայնորեն ընդունված կանոնների համաձայն՝ փոխադարձության սկզբունքով, երկրների ինքնիշխանության ու իրավագործության ներքո: Հայաստանը երկաթուղով հասանելիություն կստանա դեպի Իրանի Իսլամական Հանրապետություն և Ռուսաստանի Դաշնություն: Կարևորվել է տարածաշրջանում լարվածության նվազեցմանն ուղղությամբ կոնկրետ քայլերի ձեռնարկումը: Անդրադարձ է կատարվել Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև դելիմիտացիայի և դեմարկացիայի իրականացման, ինչպես նաև փոխվստահության հաստատմանը միտված հնարավոր քայլերին:	
		2.2 Թուրքիայի հետ առանց նախապայմանների հարաբերությունների կարգավորմանն ուղղված ջանքեր, սահմանակից երկրների և տարածաշրջանային դերակատարների հետ տարածաշրջանային	Հայկական կողմը մշտապես բարձրաձայնել է Թուրքիայի հետ առանց նախապայմանների հարաբերությունների կարգավորման պատրաստակամության մասին: Այդ նպատակով ՌԴ և այլ միջազգային գործընկերների հետ քննարկումների ընթացքում հայկական կողմը տեղեկացրել էր, որ պատրաստ է Թուրքիայի հետ հարաբերությունների առանց նախապայմանների կարգավորմանը, ինչին հաջորդել են երկխոսության համար հատուկ ներկայացուցիչներ նշանակելու վերաբերյալ Հայաստանի և Թուրքիայի հայտարարությունները: Հայաստան-Թուրքիա կարգավորման գործընթացի հատուկ ներկայացուցիչներ ՀՀ ԱԺ նախագահի տեղակալ Ռուբեն Ռուբինյանի և	

		հայանպաստ ձևաչափերի քննարկում	դեսպան Սերդար Քըլըչի առաջին հանդիպումը տեղի է ունեցել 2022թ. հունվարի 14-ին: 2021թ. դեկտեմբերի 10-ին Մոսկվայում տեղի է ունեցել «3+3» տարածաշրջանային խորհրդակցական հարթակի ձևավորմանն ուղղված առաջին հանդիպումը, որի ընթացքում քննարկվել են տարածաշրջանային հնարավոր համագործակցության շրջանակները: Պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել հարթակի աշխատանքը կենտրոնացնել գործնական այն հարցերի շուրջ, որոնք հետաքրքրություն են ներկայացնում բոլոր մասնակիցների համար: Դրանց թվում են վստահության բարձրացման միջոցները, փոխգործակցությունը առևտրա-տնտեսական, տրանսպորտային և մշակութային-հումանիտար ոլորտներում, հակազդեցությունն ընդհանուր մարտահրավերներին և սպառնալիքներին: Քննարկվել են հետագա անելիքները՝ ոլորտային նախարարությունների և գերատեսչությունների հնարավոր մասնակցությամբ:	
3	Մասնակցություն զանգվածային ոճրագործությունների և ցեղասպանությունների ի կանխարգելմանն ուղղված միջազգային հանրության ջանքերին	3.1 Աջակցություն ցեղասպանության և մարդկության դեմ զանգվածային ոճրագործությունների կանխարգելման միջազգային ջանքերին, մասնավորապես՝ ՄԱԿ Մարդու իրավունքների խորհրդում «Ցեղասպանության կանխարգելում» Հայաստանի կողմից մշակված և երկու տարին մեկ ներկայացվող բանաձևի	Ցեղասպանության կանխարգելման ՀՀ օրակարգի շրջանակներում երկու տարին մեկ պարբերականությամբ ՀՀ-ն ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների խորհրդում ներկայացնում է «Ցեղասպանության կանխարգելում» խորագրով բանաձևը: Վերջին նմանօրինակ բանաձևը կոնսենսուսով ընդունվել է 2020թ. հունիսի 22-ին Ժնևում ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների խորհրդի 43-րդ նստաշրջանի ընթացքում: Հայաստանի կողմից առաջադրած բանաձևն արտացոլում է խնդրի վերաբերյալ ժամանակակից աշխարհում տեղի ունեցող զարգացումներն ու համահունչ է ՄԱԿ-ի կողմից նախանշված գերակայություններին, բարձրացնում է համամարդկային նշանակության խնդիրներ, այդ թվում՝ դատապարտում է կանանց և աղջիկների հանդեպ ցեղասպան գործողություններն, ընդգծում է ազգային, կրոնական և էթնիկ փոքրամասնությունների մշակութային և հոգևոր ժառանգության ու պատմական հուշարձանների պահպանման կարևորությունը: Հերթական բանաձևը հայկական կողմը պատրաստվում է ներկայացնել 2022թ. ՄԻԽ գարնանային նստաշրջանի ընթացքում:	

		պարբերական ընդունման ապահովում, Ցեղասպանությունների հիշատակման և կանխարգելման միջազգային օրակարգով այլ միջոցառումների իրականացում	Ցեղասպանության զոհերի հիշատակի օրը նշելու և այս հարցին հնչեղություն տալու նպատակով Հայաստանը կազմակերպում է «Ընդդեմ ցեղասպանության հանցագործության» գլոբալ ֆորումները: 2018 թվականի դեկտեմբերի 9-ից 11-ը Երևանում կայացել է «Ընդդեմ ցեղասպանության հանցագործության» երրորդ գլոբալ ֆորումը՝ նվիրված կրթության, մշակույթի և թանգարանների միջոցով ցեղասպանության հանցագործության կանխարգելմանը, որին մասնակցել և ելույթով հանդես է եկել Ցեղասպանության կանխարգելման հարցերով ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարի հատուկ խորհրդական Ադամա Դիենգը: Թեև արդեն իսկ պատրաստվել էր հաջորդ՝ 4-րդ Գլոբալ ֆորումի անցկացման վերաբերյալ ամբողջական փաթեթը (հայեցակարգ, օրակարգ և այլն), 44-օրյա պատերազմի հետևանքով այն հետաձգվել է: Ցեղասպանության կանխարգելման շրջանակներում շարունակվել է համագործակցությունը «Ձանգվածային ոճրագործությունների դեմ ուղղված գլոբալ գործունեության» (GAAMAC) հետ: 2019թ. դեկտեմբերից Հայաստանը դարձել է ԳԱԱՄԱԿ-ի գործընկեր պետություն:	
		3.2 Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման օրակարգի առաջնում՝ ուղղված Հայաստանի անվտանգության երաշխիքների համակարգի ամրապնդմանը	Շարունակվել են ջանքերն՝ ուղղված Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչմանը: 2021 թ.-ի ապրիլի 24-ին ԱՄՆ նախագահ Զոգեֆ Բայդենը հանդես է եկել Հայոց ցեղասպանությունը ճանաչող հայտարարությամբ: Լատվիայի խորհրդարանը մայիսի 6-ին պաշտոնապես ճանաչել և դատապարտել է Հայոց ցեղասպանությունը: Նիդերլանդների կոալիցիոն համաձայնագրում ներառվել է ցեղասպանություններին նվիրված հատված, որտեղ ի թիվս այլ դրույթների ներառված է Հայոց ցեղասպանության անհերքելի գիտական ապացույցների առկայությունը: Փետրվարի 25-ին Նիդերլանդների խորհրդարանը ևս մեկ բանաձև է ընդունել՝ կոչ անելով կառավարությանը ճանաչել Հայոց ցեղասպանությունը: Նոյեմբերի 9-ին Միացյալ Թագավորության խորհրդարանի Համայնքների պալատում ՄԹ-ՀՀ բարեկամական խմբի ղեկավար Թիմ Լոուրենը առաջին ընթերցմամբ ներկայացրել է Հայոց ցեղասպանության ճանաչման	

			օրինագիծը ('Recognition of Armenian Genocide Bill'): Փաստաթղթի հաջորդ՝ երկրորդ ընթերցումը նշանակվել է 2022թ. մարտի 18-ին:	
4	ՌԴ հետ դաշնակցային հարաբերությունների և ռազմավարական գործընկերության ամրապնդում և ընդլայնում ՀԱՊԿ և ԵԱՏՄ շրջանակներում փոխշահավետ համագործակցություն	4.1 Ռուսաստանի հետ դաշնակցային հարաբերությունների և ռազմավարական գործընկերության ամրապնդում և ընդլայնում Հայաստան-Ռուսաստան երկկողմ համագործակցության օրակարգի բոլոր ուղղություններով, ներառյալ՝ ռազմաքաղաքական, տնտեսական, էներգետիկ, տրանսպորտային, հումանիտար, մշակութային ոլորտները: Բարձրագույն և բարձր մակարդակում Հայաստան-Ռուսաստան քաղաքական երկխոսության առավել ակտիվացում:	2021թ. ընթացքում ՀՀ վարչապետ Ն.Փաշինյանի և ՌԴ նախագահ Վ.Պուտինի միջև կայացել է հինգ հանդիպում՝ հունվարի 11-ին, ապրիլի 7-ին, հուլիսի 7-ին և հոկտեմբերի 12-ին Մոսկվայում և նոյեմբերի 26-ին Սոչիում: Երկու երկրների առաջնորդների միջև կայացել է շուրջ երկու տասնյակ հեռախոսազրույց: • ՀՀ և ՌԴ ԱԳ նախարարները հանդիպումներ են ունեցել փետրվարի 17-ին, ապրիլի 1-ին, օգոստոսի 31-ին Մոսկվայում, մայիսի 6-ին Երևանում, հոկտեմբերի 14-ին Մինսկում: ՀՀ և ՌԴ արտաքին քաղաքական գերատեսչությունների միջև կայացել են մի շարք թեմատիկ խորհրդակցություններ, այդ թվում՝ ապրիլի 15-ին Երևանում երկկողմ քաղաքական խորհրդակցություններ ՀՀ և ՌԴ ԱԳ նախարարների տեղակալների մակարդակով: • 2021թ. մայիսի 17-ին կայացել է ՀՀ ԱԺ նախագահ Արարատ Միրզոյանի պաշտոնական այցը Ռուսաստան և հանդիպումը ՌԴ Դաշնային ժողովի Պետական դումայի նախագահ Վ.Վոլոդինի հետ: Հոկտեմբերի 4-7-ը ՌԴ այց է կատարել ՀՀ ԱԺ նախագահ Ա.Սիմոնյանը: Կայացել են հանդիպումներ ՌԴ ԱԳ նախարար Ս.Լավրովի, Դաշնության խորհրդի նախագահ Վ.Մատվիենկոյի, Պետական դումայի նախագահ Վ.Վոլոդինի հետ: Դեկտեմբերի 16-ին առցանց ձևաչափով կայացել է ՀՀ Ազգային ժողովի և ՌԴ Դաշնային ժողովի միջև համագործակցության միջխորհրդարանական հանձնաժողովի 33-րդ նիստը: • 2021թ. սեպտեմբերի 20-ին կայացել է ռուսաստանյան գործարար շրջանակների պատվիրակության այցը Հայաստան՝ ՌԴ փոխվարչապետ Ա.Օվերչուկի գլխավորությամբ: • 2021թ. հոկտեմբերի 18-19-ին Երևանում կայացել է Հայ-ռուսաստանյան միջտարածաշրջանային 8-րդ համաժողովը, իսկ դեկտեմբերի 21-22-ը՝ ՀՀ և ՌԴ միջև տնտեսական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի Աշխատանքներ են տարվել 2022թ. ՀՀ և ՌԴ միջև	

		դիվանագիտական հարաբերությունների 30-ամյակին նվիրված միջոցառումների ցանկի մշակման և համաձայնեցման ուղղությամբ: • Դեկտեմբերի 22-ին ՀՀ փոխվարչապետ Մհեր Գրիգորյանի և ՌԴ փոխվարչապետ Ալեքսեյ Օվերչուկի համանախագահությամբ Երևանում կայացել է Հայ-ռուսական տնտեսական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի 20-րդ նիստը: Նիստի շրջանակներում քննարկվել են առևտրատնտեսական հարաբերությունների զարգացմանը, տրանսպորտի, էներգետիկայի, բարձր տեխնոլոգիաների, առողջապահության, կրթության և փոխադարձ հետաքրքրություններ կայացնող այլ ոլորտներում համագործակցությանը վերաբերող հարցեր: Փոխվարչապետերը հանդես են եկել նիստը ամփոփող ելույթներով և նիստի արդյունքում ստորագրել են արձանագրություն: Նիստի շրջանակներում ստորագրվել են նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության միջև միջտարածաշրջանային համագործակցության վերաբերյալ 2022-2027 թվականների ծրագիրը, 2022-2023 թվականների համար շրջակա միջավայրի պահպանության ոլորտի համագործակցության ծրագիրը և 2022-2023 թվականներին սպորտի ոլորտում ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության և ՌԴ սպորտի նախարարության միջև փոխըմռնման հուշագրի իրականացման գործողությունների ծրագիրը:	
	4.2 Ռուսաստանի հետ ԵԱՏՄ, ՀԱՊԿ, ԱՊՀ և բազմակողմ այլ ձևաչափերում համագործակցության խորացում	ԵԱՏՄ, ՀԱՊԿ, ԱՊՀ կառույցներում Ռուսաստանի հետ փոխգործակցությունը շարունակվել է հայ-ռուսաստանյան դաշնակցային հարաբերությունների ոգուն համահունչ: Տարվել են աշխատանքներ միջազգային պայմանագրերի համաձայնեցման ուղղությամբ, այդ թվում՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության միջև 2012թ. հոկտեմբերի 3-ի՝ «Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության և Ռուսաստանի Դաշնության Կառավարության միջև Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ռուսաստանյան ռազմակայանի տեղաբաշխման կետերի մասին	

			արձանագրության մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին» №2 արձանագրության նախագծի շուրջ:	
		4.3 ԵԱՏՄ շրջանակներում նախաձեռնողական և փոխշահավետ համագործակցություն՝ միտված կառույցի ընձեռած հնարավորությունների առավելագույն կիրառմանը, գործընկեր երկրների հետ առևտրաշրջանառության ծավալների աճին	Հայաստանի Հանրապետությունն ակտիվորեն մասնակցել է Եվրասիական տնտեսական ինտեգրման խորացման, ԵԱՏՄ անդամ պետությունների հետ համագործակցության ընդլայնման, Եվրասիական տարածաշրջանի տնտեսական ներուժի բացահայտման և իրացման գործընթացին: Շարունակվել է ակտիվ ներգրավվածությունը Եվրասիական տնտեսական միության աշխատանքներին. 2021թ. ընթացքում անցկացվել են Եվրասիական տնտեսական բարձրագույն խորհրդի՝ 3, Եվրասիական միջկառավարական խորհրդի՝ 4, Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի խորհրդի՝ 14 նիստեր: 2021թ. Եվրասիական ինտեգրման շրջանակում մի շարք կարևոր որոշումներ են կայացվել. ստորագրվել է «Փոխադրումների հետագծելիության համար ԵԱՏՄ-ում նավիգացիոն կապարակնիքների կիրառման մասին» համաձայնագիրը, մեկնարկել է «Աշխատանք առանց սահմանների» նախագիծը, որի իրականացումը ընդլայնում է միության աշխատաշուկայում քաղաքացիների աշխատանքի տեղավորման հնարավորությունները, մեկնարկել է նաև «Եվրասիական տնտեսական միության շրջանակներում թվային տեխնիկական կարգավորում» նախագծի իրականացումը, ուժի մեջ է մտել ԵԱՏՄ երկրների աշխատողների կենսաթոշակային ապահովման մասին համաձայնագիրը: Միության անդամ պետությունների հետ համագործակցաբար աշխատանքներ են իրականացվել «Մինչև 2025թ. Եվրասիական տնտեսական ինտեգրացիայի զարգացման ռազմավարական ուղղությունները» փաստաթղթով նախատեսված միջոցառումների ծրագրի իրականացման ուղղությամբ: Երրորդ երկրների և միությունների հետ ԵԱՏՄ առևտրատնտեսական կապերը խթանելու նպատակով շարունակական բանակցություններ են ընթացել՝ միտված նոր առևտրային համաձայնագրերի և համագործակցության հուշագրերի կնքմանը: Նոյեմբերին Երևանում անցկացվել է Իրանի հետ ազատ առևտրի գոտու ստեղծմանն ուղղված	

		Ժամանակավոր համաձայնագրի ժամկետի երկարաձգման շուրջ բանակցությունների առաջին փուլը: Հաստատվել է «ԵԱՏՄ 2022 թվականի միջազգային գործունեության հիմնական ուղղությունները» փաստաթուղթը, որտեղ ամրագրված են Միության միջազգային գործունեության հիմնական վեկտորներն ու առաջնահերթությունները՝ պոտենցիալ հեռանկարային ոլորտների բացահայտմամբ:	
	4.4 Ակտիվ ներգրավվածություն ՀԱՊԿ աշխատանքներին, կազմակերպության կառուցակարգերի ամրապնդում՝ ի նպաստ անդամ պետությունների և տարածաշրջանային անվտանգության ապահովման	2021 թվականին շարունակվել են ՀԱՊԿ հետ և ՀԱՊԿ շրջանակներում իրականացվող փոխգործակցության հետագա խորացման և կատարելագործման ուղղությամբ քայլերը՝ ուշադրության կենտրոնում պահելով ՀԱՊԿ Հավաքական անվտանգության խորհրդի (ՀԱԽ) և ՀԱՊԿ Արտաքին գործերի նախարարների խորհրդի (ԱԳՆԽ) մակարդակով ընդունված որոշումների իրագործումը: Պայմանավորված մայիսի 12-ին ՀՀ սահմանային գոտի ադրբեջանական ԶՈՒ ստորաբաժանումների ներթափանցման հանգամանքով՝ ՀԱՊԿ շրջանակներում գործադրվող ջանքերը միտված են եղել ՀԱՊԿ պատասխանատվության գոտում սպառնալիքների չեզոքացման նպատակով հավաքական պաշտպանության իրագործմանը: Այդ նպատակով Հայաստանը պաշտոնապես դիմել է ՀԱՊԿ՝ գործարկելու ՀԱՊ հոդված 2-ով նախատեսված մեխանիզմները: ՀԱՊԿ մշտական խորհրդի նիստերին ՀՀ մշտական ներկայացուցիչը շարունակաբար ներկայացրել է Հայաստանի սահմանային գոտում ստեղծված իրավիճակը: Շարունակվել են բանակցությունները կազմակերպության կանոնադրային բոլոր մարմինների հաստատմանը ներկայացված համապատասխան որոշումների և այլ փաստաթղթերի նախագծերի լրամշակման ուղղությամբ՝ ապահովելով դրանց ներպետական համաձայնեցումը: Նախապատրաստական աշխատանքներ են տարվել ՀԱՊԿ-ում Հայաստանի նախագահությանն ընդառաջ: Ամրագրվել են Հայաստանի Հանրապետության հիմնական առաջնահերթությունները՝ միտված կազմակերպության արդյունավետության բարձրացմանը: Կայացել են հետևյալ նիստերը.	

		Օգոստոսի 23-ին՝ Աֆղանստանում իրավիճակի կապակցությամբ ՀԱՊԿ ՀԱԽ արտահերթ նստաշրջան (տեսակոնֆերանսի ձևաչափով): Սեպտեմբերի 16-ին Դուշանբեում՝ ՀԱՊԿ ՀԱԽ նստաշրջան, որի ընթացքում Հայաստանը ստանձնել է կազմակերպությունում նախագահությունը: Սեպտեմբերի 17-ին Դուշանբեում՝ ՀԱՊԿ-ՇՀԿ համատեղ գագաթաժողով, Մայիսի 18-ից 19-ը Դուշանբեում՝ ՀԱՊԿ ԱԳՆԽ նիստ, Ապրիլի 27-ին Դուշանբեում՝ ՀԱՊԿ ՊՆԽ նիստ, Ապրիլի 29-ին Դուշանբեում՝ ՀԱՊԿ ԱԽՔԿ նիստ, Սեպտեմբերի 15-ին Դուշանբեում՝ ՀԱՊԿ ԱԳՆԽ, ՊՆԽ, ԱԽՔԿ համատեղ նիստ, Դեկտեմբերի 2-ին Ստոկհոլմում՝ ԵԱՀԿ նախարարական խորհրդի շրջանակներում, ՀԱՊԿ ԱԳՆԽ ձևաչափով ՀՀ կողմից նախաձեռնված աշխատանքային հանդիպում: ՀԱՊԿ օրակարգային և հետաքրքրություն ներկայացնող հարցեր են քննարկվել՝ Մարտի 31-ին Մոսկվայում ՀԱՊԿ անդամ պետությունների ԱԳ նախարարների տեղակալների խորհրդատվություններին, Ապրիլի 15-ին Երևանում ՀՀ-ՌԴ ԱԳ նախարարությունների միջև նախարարների տեղակալների մակարդակով կայացած խորհրդատվություններին, Ապրիլի 20-ին տեսակոնֆերանսի ձևաչափով Հայաստանի և Ղազախստանի ԱԳ նախարարների տեղակալների միջև խորհրդատվությունների ընթացքում, Նոյեմբերի 25-ին տեսակոնֆերանսի ձևաչափով՝ ՀԱՊԿ ԱԳ անդամ պետությունների ԱԳ նախարարների տեղակալների խորհրդատվություններին: Շարունակվել են աշխատանքները ՀԱՊԿ ԱԳՆԽ առընթեր Աֆղանստանի հարցերով աշխատանքային խմբում՝ ապահովելով ՀՀ մոտեցումների ներկայացումը փետրվարին, մայիսին և ՀՀ ներկայացուցչի նախագահությամբ՝ նոյեմբերին կայացած հանդիպումներին:	
--	--	---	--

		Մինսկում անցկացվող «MILEX-2021» զենքի և ռազմական տեխնիկայի 10-րդ Միջազգային ցուցահանդեսի շրջանակներում հունիսի 24-ին կայացել է ՀԱՊԿ ռազմատնտեսական համագործակցության միջպետական հանձնաժողովի և ՀԱՊԿ ՌՏՀՄՀ առընթեր գործնական խորհրդի համատեղ նիստը: Սեպտեմբերի 7-ից 9-ը Մինսկում կայացել է ՀԱՊԿ ռազմատնտեսական համագործակցության միջպետական հանձնաժողովի հերթական նիստը: Իրավապայմանագրային դաշտի կատարելագործում. Կարևորելով կազմակերպության գործունեության զարգացման նպատակով իրավապայմանագրային դաշտի կատարելագործումը՝ ընթացել են բանակցություններ ՀԱՊԿ շրջանակներում մի շարք միջազգային պայմանագրերի շուրջ: Մասնավորապես, համաձայնեցվել են «2002 թվականի հոկտեմբերի 7-ի՝ ՀԱՊԿ կանոնադրության մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին չորրորդ արձանագրության», «ՀԱՊԿ անդամ պետությունների տարածքներում հավաքական անվտանգության համակարգի ուժերի և միջոցների կազմավորումների ժամանակավոր կացության իրավազրության և իրավական օգնության տրամադրման հարցերով համաձայնագրի» նախագծերը: ՀՀ կողմից ավարտվել են «2002 թվականի հոկտեմբերի 7-ի՝ ՀԱՊԿ կանոնադրության մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին չորրորդ արձանագրության», «ՀԱՊԿ խաղաղապահ գործունեության մասին 2007թ. հոկտեմբերի 6-ի համաձայնագրում փոփոխություններ կատարելու մասին արձանագրության» և «ՀԱՊԿ զորքերի (Հավաքական ուժերի) նյութատեխնիկական և բժշկական համատեղ ապահովման մասին համաձայնագրի» նախագծերը ստորագրելու համար ներպետական անհրաժեշտ ընթացակարգերը:	
	4.5 Ակտիվ մասնակցություն ԱՊՀ շրջանակներում համագործակցությանը և կազմակերպության ընթացիկ գործընթացներին:	2021թ. ՀՀ ակտիվ մասնակցություն է ունեցել ԱՊՀ շրջանակներում տնտեսական, ռազմական, քաղաքական, հումանիտար, սոցիալական և այլ ոլորտներում համագործակցության հետագա զարգացմանը միտված փաստաթղթերի նախապատրաստման և ստորագրման, ինչպես նաև ընդունված որոշումների և ծրագրերի իրականացման գործընթացներին:	

		ԱՊՀ երկրների հետ երկկողմ հարաբերությունների զարգացում	ՀՀ վարչապետ Ն.Փաշինյանի մասնակցությամբ հոկտեմբերի 15-ին ք.Մինսկում կայացել է ԱՊՀ պետությունների ղեկավարների խորհրդի նիստը, որի ընթացքում ընդունվել են մեկ տասնյակից ավել որոշումներ: Դեկտեմբերի 28-ին կայացել է ԱՊՀ մասնակից պետությունների ղեկավարների ոչ պաշտոնական հանդիպումը, որին մասնակցել է ՀՀ վարչապետ Ն.Փաշինյանը: ՀՀ փոխվարչապետ Մ.Գրիգորյանի մասնակցությամբ ք.Մինսկում կայացել են ԱՊՀ կառավարությունների ղեկավարների խորհրդի երկու նիստեր՝ մայիսի 28-ին և նոյեմբերի 12-ին: Հայաստանյան կողմի մասնակցությամբ կայացել են ԱՊՀ ԱԳ նախարարների խորհրդի երկու նիստեր՝ ապրիլի 2-ին ք.Մոսկվայում և հոկտեմբերի 14-ին՝ ք.Մինսկում: ՀՀ-ն ապահովել է մասնակցությունն ԱՊՀ Տնտեսական խորհրդի չորս նիստերին: ԱՊՀ շրջանակներում ընդունվել են մի շարք որոշումներ, որոնք կանոնակարգում են տնտեսության տարբեր բնագավառներում մասնակից պետությունների համագործակցության առաջնությանն առնչվող հարցեր: Հաշվետու ժամանակահատվածում ապահովվել է հայկական կողմի մասնակցությունն ԱՊՀ ՊՂԽ, ԿՂԽ և ԱԳՆԽ հանդիպումներին նախորդող համաձայնեցման հանձնաժողովների աշխատանքներին, ԱՊՀ կառույցներում ՀՀ մշտական ներկայացուցչության մասնակցությունը փաստաթղթերի լրամշակման նպատակով կայացած փորձագիտական խմբերի աշխատանքներին: Միևնույն ժամանակ, ԱՊՀ մասնակից պետությունների հետ երկկողմ ձևաչափով կայացել են փոխհարաբերությունների ամրապնդմանն ու խորացմանը միտված միջոցառումներ, մասնավորապես՝ բարձր մակարդակով հանդիպումներ, քաղաքական խորհրդակցություններ, տեղի է ունեցել իրավապայմանագրային դաշտի շարունակական ընդլայնում:	
5	ՀՀ-ԱՄՆ բարեկամական գործընկերության	5.1 Հայ-ամերիկյան միջկառավարական հանձնաժողովի (Հայ-	2021 թ.-ի ընթացքում, հայ-ամերիկյան հարաբերություններում նկատվել է զգալի առաջընթաց, ինչը պայմանավորված է եղել ամերիկյան նոր	

	զարգացում և խորացում, ժողովրդավարական բարեփոխումների, օրենքի գերակայության, կոռուպցիայի դեմ պայքարի հարցերում փոխգործակցության ընդլայնում, տնտեսական և քաղաքական ոլորտներում երկխոսության ակտիվացում	ամերիկյան ռազմավարական երկխոսություն) նիստերի ամենամյա անցկացում:	վարչակազմի վարած քաղաքականությամբ և հայկական կողմի՝ ԱՄՆ հետ հարաբերությունները զարգացնելու պատրաստակամությամբ: Կայացել են ամերիկյան բարձրաստիճան պատվիրակությունների մի շարք այցեր, ինչպես նաև բարձրագույն մակարդակով հեռախոսազրույցներ և տեսազանգեր: Չնայած հայ-ամերիկյան երկկողմ օրակարգի կարևորագույն ձևաչափերից մեկի՝ Հայ-ամերիկյան ռազմավարական երկխոսության (US-Armenia Strategic Dialogue - USASD) հերթական նիստի կազմակերպման ուղղությամբ տարվող աշխատանքներին, այնուամենայնիվ նիստի կազմակերպումը 2021թ.-ին չի հաջողվել կորոնավիրուսային համավարակով պայմանավորված սահմափակումների և ԱՄՆ պետքարտուղարությաննում համապատասխան պաշտոնյաների ուշ նշանակման պատճառով: Այնուամենայնիվ նոյեմբերին ԱՄՆ պետքարտուղարի փոխտեղակալ Էրիկա Օլսոնի այցի և ամերիկյան կողմի հետ բարձր մակարդակով շփումների ընթացքում ձեռք է բերվել պայմանա-վորվածություն 2022թ.-ի գարնանը նիստը Վաշինգտոնում կազմակերպելու շուրջ: Հայաստանը բարձրագույն՝ ՀՀ վարչապետի մակարդակով մասնակցություն է ունեցել ԱՄՆ նախագահ Բայդենի վարչակազմի կողմից դեկտեմբերի 9-ից 10-ը կազմակերպված «Հանուն ժողովրդավարության գազաթափողվին»: ՀՀ վարչապետը նաև գրավոր հայտարարությամբ է հանդես եկել սեպտեմբերի 22-ին կայացած «Համաշխարհային Քովիդ-19 գազաթափողվին»: Ապրիլի 23-ին կայացած «Համաշխարհային առաջնորդների կլիմային նվիրված գազաթափողվին» նախարարական մակարդակով կայացած հարակից միջոցառմանը առցանց ձևաչափով մասնակցել է բնապահապանության նախարար Ռոմանոս Պետրոսյանը: Երկկողմ բարձրաստիճան շփումներ և հանդիպումներ • Հունիսի 9-ից 11 -ը ԱՄՆ պետքարտուղարի եվրոպական և եվրասիական հարցերով տեղակալի պաշտոնակատար Ֆիլիպ Ռիքերը պաշտոնական այց է կատարել Հայաստան, որի ընթացքում կայացել են վերջինիս հանդիպումները ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի, ԱԽ քարտուղար	
--	---	--	--	--

			Արմեն Գրիգորյանի, ԱԳՆ պաշտոնյաների հետ: Այցի ընթացքում Ռիքերի գլխավորած պատվիրակությունը այցելել է Ծիծեռնակաբերդ և ծաղկեպսակ է խոնարհել Հայոց ցեղասպանության զոհերի հիշատակին նվիրված հուշարձանին: • Սեպտեմբերի 24-ին ՄԱԿ Գլխավոր ասամբլեայի 76-րդ նստաշրջանի աշխատանքներին մասնակցելու նպատակով Նյու Յորքում գտնվող ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանը հանդիպել է ԱՄՆ պետքարտուղարի քաղաքական հարցերով տեղակալ Վիկտորիա Նուվանդի հետ: Հանդիպման ընթացքում հանգամանից անդրադարձ է եղել Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության՝ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահության ձևաչափում կարգավորման հարցին, ինչպես նաև երկկողմ օրակարգին վերաբերող խնդիրներին: • Նոյեմբերի 2-ին ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանը ընդունել է պաշտոնական այցով Հայաստանում գտնվող ԱՄՆ պետքարտուղարի փոխտեղակալ Էրիկա Օլսոնի գլխավորած պատվիրակությանը: Օլսոնի այցի համատեքստում, Երևանում կայացել է նաև ԱՄՆ տարածաշրջանային դեսպանների՝ Հայաստանում ԱՄՆ դեսպան Լին Թրեյսիի, Վրաստանում ԱՄՆ դեսպան Քելի Դեզնանի և Արդբեջանում ԱՄՆ դեսպան Լի Լիցենբերգերի հավաքը: Օլսոնին և ԱՄՆ դեսպաններին ընդունել է նաև ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը: • Դեկտեմբերի 2-ին ԵԱՀԿ նախարարական խորհրդի 28-րդ նիստին մասնակցելու նպատակով Ստոկհոլմում գտնվող ՀՀ ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանը հանդիպում է ունեցել ԱՄՆ պետքարտուղար Էնթոնի Բլինքենի հետ: Հանդիպման ընթացքում քննարկվել են Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության՝ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահության ձևաչափում կարգավորման հեռանկարները, երկկողմ օրակարգային հարցերի շուրջ ձեռնարկվելիք քայլերը, ՀՀ-ում իրականացվող ժողովրդավարական բարեփոխումների և բազմակողմ հարթակներում հայ-ամերիկյան համագործակցությունը:	
--	--	--	---	--

		Լուս Անջելեսի կողմից նոյեմբերի 9-ը Արցախի Հանրապետության դեմ Ադրբեջանի ագրեսիայի հիշատակի և ոգեկոչման օր հռչակելու վերաբերյալ բանաձև Մարտի 13-ին Լուս Անջելեսի քաղաքային խորհուրդն ընդունել է բանաձև նոյեմբերի 9-ը Արցախի Հանրապետության դեմ Ադրբեջանի ագրեսիայի հիշատակի և ոգեկոչման օր հռչակելու վերաբերյալ: ԱՄՆ ֆինանսական աջակցությունը Հայաստանին ԱՄՆ ՄԶԳ տվյալներով 2021 թ.-ին ԱՄՆ-ն Հայաստանին է հատկացրել շուրջ 35 միլիոն ԱՄՆ դոլարի օգնություն, որից 15 միլիոն ԱՄՆ դոլարն ուղղվել է Ժողովրդավարության, մարդու իրավունքների և կառավարման ոլորտում իրականացվող ծրագրերին, շուրջ 6-ը՝ նախկինում իրականացվող ծրագրերի երկարացմանը, մոտ 5.5 միլիոնը՝ տնտեսական զարգացմանը, մոտ 3.8 միլիոնը՝ առողջապահության, 2.5 միլիոնը՝ հումանիտար աջակցման և շուրջ 2 միլիոնը՝ կրթական ոլորտներին: Սոցիալական ոլորտի համագործակցություն ԱՄՆ Աշխատանքի դեպարտամենտի ֆինանսավորմամբ ներկայումս իրականացվում է «Միասին խթանենք Հայաստանում աշխատանքային իրավունքների իրացումը» խորագիրը կրող Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության (ԱՄԿ) ծրագիրը: Ծրագրի տևողությունն է 2020-2024 թթ., բյուջեն կազմում է 2 մլն ԱՄՆ դոլար: ԱՄԿ-ն այս ծրագրի շրջանակում հասցեական խորհրդատվություն և գործիքներ կտրամադրի՝ աջակցելու համար աշխատաշուկայի ինստիտուտներին իրավական համապատասխանությունն ապահովող ռազմավարական համակարգի կայացմանը: Ծրագիրն ուղղված է հանքարդյունաբերության և ծառայությունների ոլորտներին՝ հաշվի առնելով դրանց տնտեսական կարևորությունը, հանքարդյունաբերության ոլորտում առկա՝ աշխատանքի անվտանգության և առողջության որոշակի խնդիրները, ինչպես նաև ծառայությունների ոլորտի բազմազանությունն ու մասշտաբայնությունը: 2021թ. հուլիսի 1-ին ԱՄՆ պետքարտուղարը հրապարակել է Մարդկանց թրաֆիքինգի մասին 21-րդ ամենամյա զեկույցը: Նախորդ տարվա համեմատ	
--	--	--	--

			Հայաստանի դիրքերը բարելավվել են՝ հաշվի առնելով Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից թրաֆիքինգի դեմ պայքարի ուղղությամբ գործադրված ջանքերը:	
		5.2 ՀՀ-ԱՄՆ Կալիֆորնիայի նահանգ համագործակցության վերաբերյալ շրջանակային համաձայնագրի դրույթների իրագործում	2021թ. ընթացքում Կալիֆորնիայի նահանգի Ասամբլեայի անդամ Քրիս Հոլդենը հանդես էր եկել առաջարկով՝ Կալիֆորնիայի նահանգի և Սյունիքի մարզի միջև քույր-նահանգ/մարզ համագործակցություն հաստատելու վերաբերյալ: Վերջինիս հեղինակած Կալիֆորնիայի նահանգի և Սյունիքի մարզի միջև քույր-նահանգ/մարզ համագործակցություն հաստատելու վերաբերյալ բանաձևը 2021թ. սեպտեմբերի 2-ին հաստատվել է Կալիֆորնիայի Ասամբլեայում: Բանաձևը հաստատվել է Կալիֆորնիայի Սենատի կողմից 2022թ. փետրվարի 10-ին:	
6	Ֆրանսիայի Հանրապետության հետ առանձնաշնորհյալ հարաբերությունների ամրապնդում և զարգացում	6.1 Քաղաքական ոլորտում առկա գործակցության զարգացում, տնտեսական հարաբերությունների խորացում	Ակտիվորեն շարունակվել են հայ-ֆրանսիական առանձնաշնորհյալ հարաբերությունների և ընդգրկուն օրակարգի խորացմանն ու ամրապնդմանն ուղղված ջանքերը, մասնավորապես՝ քաղաքական երկխոսության, տնտեսական, մշակութային ժառանգության պահպանման, կրթության, գիտության, խորհրդարանական, ապակենտրոնացված համագործակցության և այլ ոլորտներում: Համագործակցության ամրապնդման և զարգացման առավել ուշագրավ կետերն են. Լեռնային Ղարաբաղ / ԵԱՀԿ ՄԽ • Նոյեմբերին 10-ին Փարիզում Ֆրանսիայի ԱԳ նախարար Ժան-Իվ Լը Դրիանի հյուրընկալությամբ, ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների միջնորդությամբ և մասնակցությամբ տեղի է ունեցել Հայաստանի և Ադրբեջանի ԱԳ նախարարների հանդիպումը: • Դեկտեմբերին 16-ին Բրյուսելում ֆրանսիական կողմի նախաձեռնությամբ տեղի է ունեցել Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի, Ֆրանսիայի նախագահ Էմանուել Մակրոնի և Ադրբեջանի նախագահ Իլհամ Ալիևի եռակողմ հանդիպումը: • Արցախ են այցելել ԵՄ խորհրդարանի ֆրանսիացի պատգամավոր, եվրոպական հարցերով նախկին նախարար Նատալի Լուազոն (հուլիս), Իլ-դը-Ֆրանս շրջանային խորհրդի նախագահ Վալերի Պեկրեսը	

			(ղեկտեմբեր) և երկու տասնյակից ավելի ֆրանսիացի խորհրդարանականներ ու քաղաքապետեր: Քաղաքական երկխոսություն և փոխայցեր • Կայացել են ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի ու Ֆրանսիայի նախագահ Էմանուել Մակրոնի, ինչպես նաև երկու երկրների ԱԳ նախարարների միջև պարբերաբար բնույթ կրող հեռախոսազանգեր: • Ապրիլի 24-ին Հայոց ցեղասպանության ոգեկոչման արարողությանը մասնակցելու կապակցությամբ Հայաստան է այցելել Ֆրանսիայի Սենատի նախագահ Ժերար Լարշեի գլխավորած պատվիրակությունը, ԱԳՆ պետքարտուղար Ժան-Բատիստ Լըմուանը, ով ներկայացնում էր նախագահ Մակրոնին, ինչպես նաև ԱԺ պատվիրակությունը, ովքեր, ի լրումն ապրիլի 24-ին նախատեսված պաշտոնական արարողակարգային միջոցառումների, ունեցել են հանդիպումներ ՀՀ բարձրաստիճան ղեկավարության հետ: • Մայիսի 12-ին ՀՀ Գեղարքունիքի և Սյունիքի մարզերում ՀՀ տարածք ադրբեջանական զորքերի ներթափանցումից հետո՝ մայիսի 13-ին տեղի է ունեցել վարչապետ Փաշինյանի և նախագահ Մակրոնի հեռախոսազրույցը, որի արդյունքներով Ելիսեյան պալատը հրապարակել է մամուլի հաղորդագրություն՝ ընդգծելով նախագահի խոսքերը՝ «Հայաստանի տարածքից ադրբեջանական զորքերի անհապաղ դուրսբերման անհրաժեշտության» մասին: Ավելի ուշ Մակրոնը հայալեզու գրառում է կատարել «Ֆեյսբուք» սոցիալական ցանցում հետևյալ բովանդակությամբ՝ «Ադրբեջանի զինված ուժերը ներխուժել են Հայաստանի տարածք: Նրանք պետք է անհապաղ հետ քաշվեն: Եվս մեկ անգամ ասում եմ հայ ժողովրդին՝ Ֆրանսիան համերաշխ է ու այդպիսին էլ կմնա»: Նախագահը նույնաբովանդակ հրապարակում է կատարել նաև «Թվիթեր» սոցիալական ցանցում՝ ֆրանսերեն և անգլերեն լեզուներով:	
--	--	--	---	--

			• Մայիսի 27-ին Ֆրանսիայի ԱԳՆ հանդես է եկել հայտարարությամբ:¹ • Հունիսին 1-2-ին կայացել է ՀՀ վարչապետի այցը Ֆրանսիա, որի ընթացքում կայացել են ՀՀ վարչապետի հանդիպումները Ֆրանսիայի նախագահ Էմանուել Մակրոնի, Սենատի նախագահ Ժերար Լարշեի, Ազգային ժողովի նախագահ Ռիշար Ֆերանի, Փարիզի քաղաքապետ Անն Հիդալգոյի հետ: • ՀՀ ԱԳ նախարարն այցելել է Ֆրանսիա նոյեմբերին և դեկտեմբերին: • Հոկտեմբերին կայացել է ՀՀ ԿԳՄՍ նախարար Վ. Դումանյանի այցը Ֆրանսիա: • Նոյեմբերի 16-ի դեպքերի կապակցությամբ Ֆրանսիայի ԱԳ նախարարությունը հանդես է եկել հայտարարությամբ²: • Նոյեմբերի 23-ին Ֆրանսիայում Հայաստանի դեսպանության և Սենատի «Հանրապետականներ» խմբակցության համատեղ նախաձեռնությամբ՝ Սենատի նախագահ Ժերար Լարշեի բարձր հովանու ներքո Սենատում կայացել է գիտաժողով՝ նվիրված Արցախյան պատերազմի տարելիցին և Լեռնային Ղարաբաղի ճանաչման վերաբերյալ բանաձևի ընդունմանը հաջորդած մեկ տարվա ընթացքում Հայաստանում և Լեռնային Ղարաբաղում ստեղծված իրավիճակին: Սենատի նախագահի հրավերով համաժողովին մասնակցել և համաժողովի բացմանը նախագահ Լարշեի հետ միասին ելույթով է հանդես եկել Հայաստանի ԱԺ նախագահ Ալեն Սիմոնյանը:	
--	--	--	---	--

¹ Ֆրանսիան իր խորը մտահոգությունն է հայտնում Հայաստանի և Ադրբեջանի սահմանին միջադեպերի աճի կապակցությամբ, որոնցից ամենաթարմը 2021 թվականի մայիսի 26-ի լույս 27-ի գիշերը ադրբեջանական ուժերի կողմից 6 հայ զինվորների գերեվարումն է: Ֆրանսիան կողմերին կոչ է անում առավելագույն զսպվածություն ցուցաբերել և զերծ մնալ ցանկացած սադրանքից: Երկու երկրների միջև սահմանի սահմանազատումը և սահմանագծումը պետք է իրականացվեն կողմերի միջև բանակցությունների շրջանակում:

² Ֆրանսիան խստորեն մտահոգված է Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև սահմանի բազմաթիվ հատվածներում անվտանգային իրավիճակի վատթարացման և ծանր զինատեսակների կիրառմամբ, որի հետևանքով կան բազմաթիվ զոհեր, հատկապես հայկական կողմից: Փարիզը կոչ է անում կողմերին հարգել 2020թ. նոյեմբերի 9-ի եռակողմ հայտարարությամբ ստանձնած զինադադարը: Ֆրանսիան, որպես Մինսկի խմբի համանախագահ, հիշեցնում է համանախագահների՝ նոյեմբերի 15-ի հայտարարությունը, որով լարվածության արագ լիցքաթափման կոչ էր արվում, և ընդգծում Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև երկխոսության շարունակման անհրաժեշտությունը՝ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության հետ կապված չլուծված բոլոր հարցերի վերաբերյալ: Ֆրանսիան ընդգծում է, որ սահմանի դեղինիտացիան և դեմարկացիան պետք է տեղի ունենան բանակցությունների արդյունքում՝ չկապակցված սահմանին փաստացի իրադրության հետ: Ֆրանսիան հիշեցնում է այս գործընթացին նպաստելու իր պատրաստակամության մասին:

		• Օգոստոսին ՀՀ-ում նշանակվել է Ֆրանսիայի նոր դեսպան, ով սեպտեմբերի 29-ին հավատարմագրերն է հանձնել ՀՀ նախագահին: Տնտեսական համագործակցություն Առանձնահատուկ ուշադրության է արժանի տնտեսական համագործակցության զարգացումն ու ընդլայնումը, ինչը նոր թափ ստացավ հունվարի 6-ին Հայաստանի վարչապետի ու Ֆրանսիայի նախագահի միջև կայացած հեռախոսազանգի ընթացքում պայմանավորվածությունների ծիրում: • Այդ կապակցությամբ հունվարի 27-28-ին Հայաստան է այցելել Ֆրանսիայի ԱԳՆ պետքարտուղար Ժան-Բատիստ Լըմուանն ու ՋՖԳ փոխտնօրենը, ինչպես նաև կայացել են ՋՖԳ ներկայացուցիչների պարբերաբար այցելությունները Հայաստան: ՀՀ վարչապետի՝ փետրվարի 23-ի N 154-Ա որոշմամբ ձևավորվել է հայ-ֆրանսիական տնտեսական համագործակցության օրակարգին առնչվող հարցերը ֆրանսիական կողմի հետ քննարկելու ու դրանց ուղղությամբ իրականացվող աշխատանքները համակարգելու նպատակով աշխատանքային խումբ՝ ԱԳ նախարարի տեղակալի ղեկավարությամբ: Ապրիլին ֆրանսիական կողմին է ներկայացվել Հայաստանում տնտեսական զարգացմանն ուղղված ծրագրային փաթեթ: • Դեկտեմբերի 9-ին Փարիզում տեղի է ունեցել Հայ-ֆրանսիական տնտեսական համագործակցության աշխատանքային խմբի առաջին համատեղ նիստը: Միջոցառմանը ՀՀ համապատասխան գերատեսչությունների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ հայկական պատվիրակությունը գլխավորում էր ՀՀ ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանը, ֆրանսիականը՝ Ֆրանսիայի արտաքին գործերի լիազոր նախարար Ժան-Բատիստ Լըմուանը: Նիստի ընթացքում ստորագրվել է Հայ-ֆրանսիական տնտեսական համագործակցության 2021-2026թթ. ճանապարհային քարտեզը, որը սահմանում է ենթակառուցվածքների, քաղաքաշինության, էներգետիկայի, գյուղատնտեսության, զբոսաշրջության, առողջապահության, բարձր տեխնոլոգիաների ոլորտներում գործողությունների ծրագրեր, ինչը կնպաստի հայ-	
--	--	---	--

			Ֆրանսիական տնտեսական համագործակցության զարգացմանն ու ընդլայնմանը: • Դեկտեմբերին հայկական կողմը վավերացրել է ՀՀ և ՖՀ կառավարությունների միջև Հայաստանում ՁՖԳ և Տնտեսական համագործակցության խթանման և մասնակցության ընկերության (ՊՐՈՊԱՐԿՈ) հիմնադրման և գործունեության մասին համաձայնագիրը, որով ավարտվել է ՀՀ օրենսդրությամբ Համաձայնագրի ուժի մեջ մտնելու համար անհրաժեշտ ընթացակարգերը: Ֆրանսիական կողմը ավարտել էր համապատասխան ներքին ընթացակարգը 2018 թվականին: Համաձայն Համաձայնագրի՝ ՁՖԳ գրասենյակ կհիմնվի Հայաստանում, ինչը թույլ կտա ընդլայնել Ֆրանսիայի կողմից ֆինանսավորվող զարգացման ծրագրերի քանակն ու նպաստել տնտեսական համագործակցության զարգացմանը: Ապակենտրոնացված համագործակցություն • Ապրիլին Հայաստան է այցել Վիյորբան քաղաքի քաղաքապետի ղեկավարած պատվիրակությունը, ով այցելել է նաև Արցախ: • Հոկտեմբերին, Ֆրանսիայում ՀՀ դեսպանության և Փարիզի քաղաքապետարանի միջև տևական բանակցությունների և մի քանի տարի տևած աշխատանքի արդյունքում, Փարիզի քաղաքային խորհուրդը միաձայն քվեարկել է Փարիզի կենտրոնական հատվածներից մեկը՝ Ալմայի և Էնվալիդների կամուրջների միջև ընկած, Կոմիտաս վարդապետի հուշարձանն ու Երևանի պուրակը մեկտեղող ընդարձակ տարածքը Հայաստանի անունով անվանակոչելու վերաբերյալ որոշումը: Տարածքը ստացել է Հայաստանի էսպլանադ» անվանումը, որի պաշտոնական բացումը տեղի է ունեցել դեկտեմբերին: • Դեկտեմբերին կայացել է Ֆրանսիայի Իլ-դը-Ֆրանս շրջանային խորհրդի նախագահ Վալերի Պեկրեսի այցը Հայաստան, ով 2022թ. Ֆրանսիայի նախագահական ընտրությունների թեկնածու է: Հումանիտար համագործակցություն • Հունվարին և հուլիսին Ֆրանսիայի Ժառանգության ազգային ինստիտուտի տնօրեն Շառլ Պերսոնան գլխավորած պատվիրակությունը	
--	--	--	---	--

			այցելել է Հայաստան. այցերի արդյունքում Ֆրանսիայի ժառանգության ազգային ինստիտուտի և Մատենադարանի ու Հայաստանի պատմության թանգարանի միջև ձևավորվել է արդյունավետ համագործակցություն՝ մատենագրերի և պատմամշակութային ցուցանմուշների վերականգնման նպատակով: Ֆրանսիայի ժառանգության ազգային ինստիտուտը հետաքրքրված է նաև Հայաստանի պատմամշակութային հուշարձանների վերականգնմամբ: • Ֆրանսիան պատրաստակամություն է հայտնել Հայաստանին տրամադրել 200.000 դեղաչափ պատվաստանյութ: 50.000 դեղաչափով պատվաստանյութի (AstraZeneca) առաջին խմբաքանակի մատակարարումը Հայաստանին եղել է սեպտեմբերի 14-15-ին: 150.000 դեղաչափի փոխանցումը տեղի կունենա հայկական կողմի նշած ժամանակահատվածներում: • Արցախի դեմ պատերազմի ընթացքում և հետպատերազմյան շրջանում Փարիզի հիվանդանոցների տնօրինությունը, ինչպես նաև Լիոնի քաղաքային հիվանդանոցը միասին 7 բժշկական առաքելություն են գործուղել Հայաստան, որոնց ընթացքում ֆրանսիացի բժիշկները և նրանց շարքում բազմաթիվ ֆրանսահայ բժիշկներ օժանդակել են հայ գործընկերներին վիրավոր զինվորներին առաջին բուժօգնության ցուցաբերման, վիրահատական միջամտությունների հարցում, ինչպես նաև վերականգնողական թերապիայում: Ֆրանսիացի բժիշկները համագործակցել են «Հերացի» թիվ 1 համալսարանական հիվանդանոցի, Էրեբունի բժշկական կենտրոնի, Գյումրիի հիվանդանոցի հետ: Վերոնշյալ առաքելություններում ներգրավված բժիշկների մի խումբ էլ ներգրավված է եղել Այրվածքաբանության ազգային կենտրոնում Ադրբեջանի կողմից քիմիական զենքի կիրառման արդյունքում տուժած հայ զինվորներին և քաղաքացիական անձանց բուժօգնության աշխատանքներում: • Հոկտեմբերին Երևանում տեղի է ունեցել հայ-ֆրանսիական բժշկական առաջին գիտաժողովը՝ 150-ից ավելի բժիշկների մասնակցությամբ : Այն նվիրված է եղել Արցախյան վերջին պատերազմի ընթացքում և հետպատերազմյան շրջանում հայ և ֆրանսիացի բժիշկների միջև	
--	--	--	---	--

		ձևավորված համագործակցությանը և նպատակ է ունեցել հստակեցնել ՀՀ առողջապահական ոլորտի զարգացման ուղղությամբ երկարաժամկետ համագործակցություն ծրագրերը, որտեղ առանցքային հանձնառություն ունի Ֆրանսիայի կառավարությունը: Համագործակցություն բազմակողմ հարթակներում Ապրիլին և հուլիսին Հայաստանում են գտնվել Եվրոպական խորհրդարանի Ֆրանսիայի պատգամավորներ Ֆրանսուա-Քզավիե Բելամին – ԵԺԿ և Նատալի Լուազոն - Renew Europe, ովքեր Ֆրանսիայի այլ պատգամավորներ Ֆրանսուա Ալֆոնսիի – Կանաչներ և Սիլվի Գիյոմի – Սոցիալ-դեմոկրատներ հետ միասին դեկտեմբերի 6-ին նախաձեռնել և կազմակերպել են Փարիզի Théâtre du Grand Palais սրահում «Միասին հայ ժողովրդի հետ» խորագրով կլոր սեղան-քննարկումը՝ վերահաստատելով 44-օրյա պատերազմից մեկ տարի անց Հայաստանին և Արցախին համերաշխությունը: Միջոցառմանը ներկա են եղել Ֆրանսիայի ԱԺ պատգամավորներ, սենատորներ, քաղաքապետեր, ֆրանսիական հասարակական գործիչներ, Ֆրանսահայ կազմակերպությունները համակարգող խորհրդի համանախագահները, ինչպես նաև հայ համայնքի այլ ներկայացուցիչներ: Միջոցառման արդյունքում կազմակերպիչ չորս եվրախորհրդարանականները ընդունել են համատեղ հայտարարություն՝ ի սատարում և համերաշխություն հայ ժողովրդի:	
	6.2 Ֆրանկոֆոնիայի միջազգային կազմակերպության աշխատանքներում Հայաստանի ակտիվ ներգրավվածություն	Հունվարի 14-ին կայացել է Ազգային Ֆրանկոֆոն նախաձեռնություն 2019-2022 (IFN) ծրագրի ազգային համակարգողների հետ ՖՄԿ քարտուղարության կողմից կազմակերպված առցանց հանդիպումը, որին մասնակցել է անդամ երկրներից շուրջ 50 ազգային համակարգող: Քննարկվել են Կովիդ-19 համաճարակի պայմաններում ծրագրի մասնակից անդամ երկրների պետական գերատեսչությունների աշխատակիցների և դիվանագետների ֆրանսերենի ուսուցման հնարավորություններն ու առաջացած մարտահրավերները, միջազգային կազմակերպություններում դիվանագետների կողմից ֆրանսերենի կիրառումը ելույթներում և փաստաթղթերում, ինչպես նաև երկկողմ շփումներում: Խոսվել է նաև ֆրանկոֆոն դեսպանների խմբի	

			աշխատանքներում ազգային համակարգողների ներկայության ապահովման, ինչպես նաև ՖՄԿ կողմից ֆրանսերենի խթանման վերահսկողության ամրապնդման մասին: -Մայիսի 11-ին Երևան է այցելել Ֆրանկոֆոնիայի խորհրդարանական վեհաժողովի (ՖԽՎ) պատվիրակությանը՝ ՖԽՎ Եվրոպայի տարածաշրջանի առաքելության ղեկավար Ժան-Շառլ Լուպերտոյի գլխավորությամբ: ԱԳ նախարարի տեղակալի հետ հանդիպմանը համապարփակ կերպով ներկայացվել է Հայաստանի և Արցախի դեմ ադրբեջանա-թուրքական դաշինքի կողմից սանձազերծված պատերազմի հետևանքով ստեղծված հումանիտար ճգնաժամը, անդրադարձ է կատարվել հրատապ լուծում պահանջող մի շարք հարցերի, մասնավորապես՝ գերիների և պատանդի կարգավիճակում հայտնված անձանց անվտանգ հայրենադարձմանը, ԼՂ հակամարտության գոտում պատմամշակութային և կրոնական ժառանգության պաշտպանության անհրաժեշտությանը, Արցախում հումանիտար աջակցության հասանելիության ապահովմանը: • Հոկտեմբերի 4-5-ը Ֆրանկոֆոնիայի Գլխավոր քարտուղար Լուիզ Մուշիկիվաբոյի գլխավորած պատվիրակությունը պաշտոնական այցով ժամանել է Հայաստան: Այցը կայացել է Ֆրանկոֆոնիայի 17-րդ գագաթաժողովում Հայաստանի նախագահության եզրափակիչ փուլում: Տիկին Գլխավոր քարտուղարին ընդունել են ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը, ՀՀ նախագահ Արմեն Սարգսյանը: Ի պատիվ հյուրի՝ մատուցվեց ընթրիք ՀՀ վարչապետի անունից: Հանդիպումներին քննարկվել են ՀՀ-ՖՄԿ համագործակցության հարցեր, ինչպես նաև ներկայացվեց 44-օրյա պատերազմի արդյունքում Արցախում և ՀՀ սահմաններում ստեղծված մարդասիրական և անվտանգային իրավիճակը: • Հոկտեմբերի 28-ին առցանց ձևաչափով կայացել է Ֆրանկոֆոնիայի միջազգային կազմակերպության նախարարների կոմիտեի 38-րդ արտահերթ նիստը՝ նվիրված Ֆրանկոֆոնիայի 18-րդ գագաթնաժողովի անցկացմանը: Ֆրանկոֆոնիայի գլխավոր քարտուղար Լուիզ Մուշիկիվաբոն երախտագիտություն է հայտնել Ֆրանկոֆոնիայի	
--	--	--	--	--

			գագաթնաժողովի նախագահող երկիր Հայաստանին և ՀՀ կառավարությանը՝ կազմակերպությանը ցուցաբերվող շարունակական աջակցության համար: • Նոյեմբերի 29-30-ին Հայաստանում էր գտնվում ՖՄԿ Արևելյան և Կենտրոնական Եվրոպայի տարածաշրջանային գրասենյակի նորանշանակ ղեկավար (նստավայրը՝ Բուխարեստ) Էրիկ Պոպը: Նա, գոհունակություն հայտնելով Հայաստանի հետ մինչ այժմ առկա համագործակցությունից, հատկապես նշեց, որ Հայաստանի հետ աշխատանքը՝ Մոլդովայի և Ռումինիայի հետ միասին, գտնվելու է իր գործունեության կենտրոնում: • Դեկտեմբերի 9-ին աշխատանքային այցով Փարիզում գտնվող ՀՀ ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանը հանդիպում է ունեցել Ֆրանկոֆոնիայի միջազգային կազմակերպության (ՖՄԿ) գլխավոր քարտուղար Լուիզ Մուշիկիվաբոյի հետ: Անդրադարձ է կատարվել Հայաստան - Ֆրանկոֆոնիա համագործակցության ամրապնդման հեռանկարներին՝ մասնավորապես տնտեսության և երիտասարդության ոլորտներում ծրագրերի իրականացման միջոցով: ՀՀ ԱԳ նախարարն ընդգծել է, որ Հայաստանն աջակցում է ՖՄԿ գլխավոր քարտուղար Լուիզ Մուշիկիվաբոյի առաջարկած՝ Կազմակերպության բարեփոխումների օրակարգին: ՖՄԿ գլխավոր քարտուղարը ՀՀ ԱԳ նախարարին է ներկայացրել հունիսին Հայաստանում անցկացված արտահերթ խորհրդարանական ընտրությունների ժամանակ Ֆրանկոֆոնիայի միջազգային կազմակերպության կողմից իրականացված դիտորդական առաքելության ամփոփիչ զեկույցը: Արարատ Միրզոյանը և Լուիզ Մուշիկիվաբոն մտքեր են փոխանակել նաև Թունիսում 2022 թվականին նախատեսված Ֆրանկոֆոնիայի 18-րդ գագաթնաժողովին ընդառաջ Կազմակերպության նախապատրաստական աշխատանքներին վերաբերող հարցերի շուրջ: Հանդիպման ընթացքում նախարար Միրզոյանն իր գործընկերոջն է ներկայացրել նաև տարածաշրջանային կայունությանը և անվտանգությանն առչնվող մի շարք հարցեր:	
--	--	--	---	--

			• Վերջին երեք տարիների ընթացքում Հայաստանը՝ որպես Ֆրանկոֆոնիայի գազաթնաժողովում նախագահող երկիր, շարունակել է հետևել Երևանի գազաթնաժողովի ընթացքում ստանձնած և Երևանի գազաթնաժողովի հռչակագրում ամրագրված պարտավորությունների ընթացքին:	
7	Եվրոպական երկրների և Եվրոպական միության հետ երկկողմ և բազմակողմ համագործակցության ընդլայնում՝ Հայաստան-ԵՄ Համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրի (ՀԸԳՀ) և այլ փաստաթղթերի հիման վրա	7.1 ՀՀ-ԵՄ ՀԸԳՀ դրույթների ամբողջական կիրարկում, Արևելյան գործընկերության շրջանակներում ոլորտային և ինստիտուցիոնալ համագործակցության խորացում	• 2021թ. սկզբին ավարտվել է ՀՀ-ԵՄ Համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրի վավերացման գործընթացը: • Մարտի 1-ից Համաձայնագիրը լիովին ուժի մեջ է մտել: • Մայիսի 26-ին Միջգերատեսչական հանձնաժողովը հավանության է արժանացրել մարտի 1-ից ուժի մեջ մտած ՀԸԳՀ դրույթների վերաբերյալ ճանապարհային քարտեզը, որի իրականացումը ՀՀ վարչապետի 587-Լ որոշմամբ ուժի մեջ է մտել 2021թ. հունիսի 1-ից: Վերջինս բաղկացած է 300-ից ավելի միջոցառումներից, որոնք վերաբերում են ամենատարբեր ոլորտներին, այդ թվում՝ կրթության և գիտության, առողջապահության, սոցիալական պաշտպանվածության, ենթակառուցվածքների, շրջակա միջավայրի, պաշտպանության, տնտեսության և այլ ոլորտների: • Մարտի 24-ին առցանց ձևաչափով կայացել է ՀՀ-ԵՄ Աշխարհագրական նշումների հարցերով ենթակոմիտեի երկրորդ նիստը: • Մարտի 25-ին առցանց ձևաչափով կայացել է ՀՀ-ԵՄ Առևտրի հարցերով գործընկերության կոմիտեի երրորդ նիստը: • Մարտի 25-ին անցանց ձևաչափով տեղի է ունեցել ՀՀ-ԵՄ մարդու իրավունքների շուրջ երկխոսության 11-րդ նիստը: • Մայիսի 27-ին առցանց ձևաչափով կայացել է ՀՀ-ԵՄ Արդարադատության, ազատության և անվտանգության հարցերով ենթակոմիտեի 11-րդ նիստը: • Օգոստոսի 10-ին Եվրոպական հանձնաժողովը կայացրել է որոշում կորոնավիրուսային համավարակի տարածման դեմ պայքարի շրջանակներում Հայաստանին հատկացվող աջակցության փաթեթը 40 միլիոնից 75 միլիոն եվրոյի հասցնելու վերաբերյալ: • ՀՀ-ԵՄ բազմաշերտ համագործակցության խորացմանն ուղղված աշխատանքների արդյունքում տարվա ընթացքում կայացել են մի շարք բարձրաստիճան փոխայցելություններ, այդ թվում՝ ՀՀ վարչապետ Նիկոլ	

			Փաշինյանի այցերը Բրյուսել, ՀՀ փոխվարչապետ Մհեր Գրիգորյանի այցը Բրյուսել, տարածաշրջանային այցի շրջանակներում Եվրոպական խորհրդի նախագահ Շառլ Միշելի այցելությունը Հայաստան, արտաքին գործերի և անվտանգության քաղաքականության հարցերով ԵՄ բարձր ներկայացուցիչ Ժոզեպ Բորելի նախաձեռնությամբ և լիազորությամբ Լիտվայի արտաքին գործերի նախարար Գաբրիելիուս Լանդսբերգիսի, Ավստրիայի Եվրոպական և միջազգային հարցերով դաշնային նախարար Ալեքսանդր Շալլենբերգի, Ռումինիայի արտաքին գործերի նախարար Բոգդան Աուրեսկուի Հարավային Կովկասի երկրներ տարածաշրջանային այցը, Եվրոպական հանձնաժողովի հարևանության և ընդլայնման հարցերով հանձնակատար Օլիվեր Վարհեի այցը Հայաստան, Եվրոպական հանձնաժողովի հարևանության և ընդլայնման բանակցությունների գլխավոր տնօրինության Արևելյան հարևանության և հաստատությունների կառուցման հարցերով տնօրեն Լոուրենս Մերեդիթի այցը Հայաստան, Եմ Արևելյան գործընկերության նախարարական հանդիպմանը մասնակցելու նպատակով ՀՀ արտաքին գործերի նախարարի այցը Բրյուսել, Հարավային Կովկասում և Վրաստանի ճգնաժամի հարցերով ԵՄ հատուկ ներկայացուցիչ Տոյվո Կլաարի այցելությունները Հայաստան: • Համաձայնեցվել են «Վերականգնում, դիմակայունություն և բարեփոխում. Արևելյան գործընկերության (ԱԳ) առաջնահերթությունները 2020թ. հետո» խորագրով ԵՄ համատեղ աշխատանքային փաստաթղթից բխող տնտեսական և ներդրումային ծրագրի շրջանակներում Հայաստանի համար նախատեսված ուղենշային նախաձեռնությունները: • Տարեվերջին ապահովվել է ՀՀ բարձրաստիճան, այն է՝ ՀՀ վարչապետի գլխավորած պատվիրակության մասնակցությունը ԵՄ Արևելյան գործընկերության 6-րդ գագաթնաժողովին, որի ընթացքում ընդունվել է համատեղ հռչակագիր: • 2021թ. հոկտեմբերի 28-ին Եվրոպական հանձնաժողովը որոշում է ընդունել, համաձայն որի՝ հաստատվում է Հայաստանի կողմից տրամադրվող «COVID-19» համավարակի դեմ պատվաստման	
--	--	--	---	--

			հավաստագրերի համարժեքությունն ԵՄ կողմից տրամադրվող «EU Digital COVID» հավաստագրին: Այսպիսով՝ Հայաստանը միանում է Եվրոպական միության «EU Digital COVID Certificate» համակարգին, և միմյանց հավաստագրերը դառնում են փոխադարձ ճանաչելի: Հաշվետու ժամանակահատվածում արձանագրվել է նաև ՀՀ-ԵՄ իրավապայմանագրային դաշտի ընդլայնում: Մասնավորապես. • Սեպտեմբերի 16-ին ստորագրվել է համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության իրավապահ գործակալության («Եվրապոլ») միջև՝ անդրսահմանային կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարում համագործակցության նպատակով; • Աշխատանքներ են տարվել Քրեական արդարադատության ոլորտում համագործակցության ԵՄ գործակալության («Եվրաջասթ») հետ աշխատանքային համաձայնագրի ստորագրման ուղղությամբ: Սույն հարցով կողմերի միջև առաջին առցանց հանդիպումը կայացել է նոյեմբերի 5-ին: Ներկայումս ընթացքում են համաձայնագրի տեքստի համաձայնեցման աշխատանքները; • 2021թ. նոյեմբերի 12-ին ստորագրվել է Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության միջև «Հորիզոն Եվրոպա» հետազոտությունների և նորարարության շրջանակային ծրագրին Հայաստանի Հանրապետության մասնակցության մասին» համաձայնագիրը: 2022թ. փետրվարի 10-ին այն վավերացվել է, փետրվարի 11-ին մտել է ուժի մեջ: • 2021թ. նոյեմբերի 15-ին ստորագրվել է ՀՀ-ԵՄ ընդհանուր ավիացիոն գոտու համաձայնագիրը, որն այժմ գտնվում է վավերացման փուլում; • Աշխատանքներ են տարվել «Ստեղծագործ Եվրոպա» ծրագրին Հայաստանի միանալու վերաբերյալ համաձայնագրի կնքման ուղղությամբ, այդուհանդերձ գործընթացը հետաձգվել է մինչև 2022թ.; • Աշխատանքներ են տարվել «694-790 միգ և 3.4-3.8 գիգ հաճախականային տիրույթներում ցամաքային շարժական ռադիոկապի ցանցերի համար Արևելյան գործընկերության երկրների (Հայաստանի Հանրապետություն, Ադրբեջանի Հանրապետություն, Բելառուսի Հանրապետություն, Վրաստան, Մոլդովայի Հանրապետություն և Ուկրաինա)	
--	--	--	---	--

			ադմինիստրացիաների միջև ներդաշնակեցված տեխնիկական պայմանների վերաբերյալ» սպեկտրի հարցերով տարածաշրջանային համաձայնագրի և «Արևելյան գործընկերության երկրների՝ Հայաստանի Հանրապետության, Ադրբեջանի Հանրապետության, Բելառուսի Հանրապետության, Վրաստանի, Մոլդովայի Հանրապետության և Ուկրաինայի Հանրային շարժական (բջջային) կապի ցանցերում միջազգային ռոումինգի ծառայությունների կարգավորման վերաբերյալ» համաձայնագրի կնքման ուղղությամբ:	
	7.2 Աշխատանք ՀՀ-ԵՄ մուտքի արտոնագրերի ազատականացման երկխոսության մեկնարկի ուղղությամբ	• Ապրիլի 28-ին անցկացվել է ՀՀ-ԵՄ Մուտքի արտոնագրերի դյուրացման հարցերով համատեղ կոմիտեի 6-րդ նիստը: Կողմերն անդրադարձ են կատարել ՀՀ-ԵՄ Մուտքի արտոնագրերի դյուրացման համաձայնագրին՝ ընդգծելով վերջինիս կիրարկման գործընթացում գրանցված առաջընթացը և նախանշելով հետագա քայլերը՝ միտված համաձայնագրի լիարժեք իրագործմանը և արդյունավետության բարձրացմանը: Քննարկվել են համապատասխան վիճակագրությունը, ինչպես նաև համաձայնագրի կիրարկմանը վերաբերող մի շարք խնդիրներ, մասնավորապես՝ միգրացիայի կառավարման, փաստաթղթերի անվտանգության, մուտքի արտոնագրերի քաղաքականության, սահմանների կառավարման և միգրացիայի տեղեկատվական համակարգերի ոլորտներում կազմակերպչական հարցեր: • Հունիսի 29-ին առցանց ձևաչափով տեղի է ունեցել ՀՀ-ԵՄ Հետընդունման հարցերով համատեղ կոմիտեի 7-րդ նիստը, որի ընթացքում քննարկվել են հետընդունման վիճակագրությունը, երկկողմ կիրարկման արձանագրությունների կարգավիճակը, հետընդունման հարցերով աշխատակիցների կարողությունների զարգացման շարունակականության հարցը և համաձայնագրի կատարման արդյունավետությանն ուղղված տեխնիկական և բովանդակային այլ հարցեր:		
	7.3 Եվրոպական երկրների հետ երկկողմ կապերի զարգացում՝ ակտիվ քաղաքական	Շարունակվել են աշխատանքները եվրոպական երկրների հետ երկկողմ հարաբերությունների զարգացման, քաղաքական երկխոսության ակտիվացման, տնտեսական համագործակցության խթանման ուղղությամբ:		

		երկխոսություն, տնտեսական համագործակցության խթանում	Ստորև ներկայացված են 2021թ. ընթացքում կատարված աշխատանքի վերաբերյալ տեղեկատվություն՝ ըստ երկրների: Գերմանիա • Մարտին Գերմանիայի Բունդեսթագում կազմակերպվել է առցանց հատուկ քննարկում Ադրբեջանում գտնվող հայ ռազմագերիների հարցի շուրջ, որի ընթացքում Հայաստանի մարդու իրավունքների պաշտպանը հանդես է եկել առանձին զեկույցով: Քննարկումը տեղի է ունեցել Բունդեսթագի մարդու իրավունքների և հումանիտար հարցերով մշտական հանձնաժողովի նախագահ Միխայել Բրանդի և Բունդեսթագի պետիցիոն հանձնաժողովի նախագահ Մարիան Վենդթի ղեկավարությամբ: • Սեպտեմբերի 9-ին Բեռլինում՝ ԳԴՀ տնտեսական համագործակցության և զարգացման նախարարությունում (BMZ), կայացել է ՀՀ-ԳԴՀ միջկառավարական հանձնաժողովի հերթական նիստը: • Դեկտեմբերին եռօրյա այցով Հայաստան է ժամանել ԳԴՀ ԱԳՆ Արևելյան Եվրոպայի, ՌԴ, Հարավային Կովկասի և Կենտրոնական Ասիայի երկրների հարցերով քաղաքական տնօրեն Մաթիաս Լյութենբերգը: Իրավապայմանագրային դաշտ Հաշվետու տարում ՀՀ և ԳԴՀ միջև ստորագրվել են հետևյալ փաստաթղթերը. • Փոխըմբռնման հուշագիր Հայաստանի Հանրապետության Երևան քաղաքի Դավթաշեն վարչական շրջանի և Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության Մուգենշտուրմ համայնքի միջև, • Հուշագիր ԳԴՀ-ում ՀՀ դեսպանության (համաձայնեցված ՀՀ ԿԳՄՍՆ հետ) և Հալլե-Վիթենբերգի Մարտին Լյութերի անվան համալսարանի միջև՝ ՀՀ և ԳԴՀ միջև մշակութային և գիտական համագործակցության շրջանակներում, Մարտին Լյութերի անվան համալսարանում գործող «Մեսրոպ» հայագիտական կենտրոնին ֆինանսական աջակցության վերաբերյալ: • Հուշագիր Հայաստանի Հանրապետության Երևան քաղաքի և Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության Լայպցիգ քաղաքի միջև բարեկամական հարաբերությունների հաստատման վերաբերյալ մտադրությունների մասին,	
--	--	---	---	--

		• Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության կառավարության միջև ֆինանսական համագործակցության մասին համաձայնագիր, • Հուլիսի 10-ին Բրանդենբուրգ երկրամասի գիտության, հետազոտության և մշակույթի նախարարության, ԳԴՀ-ում ՀՀ դեսպանության (համաձայնեցված ՀՀ ԿԳՄՄՆ հետ) և Պոստդամի Լեփսիուսի տուն-թանգարան ինստիտուտի միջև՝ ինստիտուտի մեկ գիտաշխատողի երկամյա կրթաթոշակի տրամադրման վերաբերյալ հուլիսի 10-ին: Տնտեսական համագործակցություն 1988թ. ի վեր՝ ԳԴՀ ներդրումները ՀՀ-ում կազմել են ավելի քան 3,5 մլրդ եվրո, իսկ ներկայումս ՀՀ-ում իրականացվող ծրագրերի ակտիվ պորտֆելը կազմում է ավելի քան 600 մլն եվրո: ԳԴՀ երկրամասեր կատարած այցերի և առցանց հանդիպումների շրջանակներում տեղի են ունեցել տնտեսական ոլորտում երկկողմ համագործակցությանն առնչվող խնդիրների քննարկումներ երկրամասերի կառավարությունների, առևտրաարդյունաբերական պալատների, առանձին գերմանական ընկերությունների ներկայացուցիչների հետ: • Շարունակվել են աշխատանքները ֆինանսական և էներգետիկ բնագավառներում արդյունավետ համագործակցության, նոր նախագծերի, բնապահպանական տեխնոլոգիաների զարգացման, ՏՏ և գիտելիքահեն տնտեսության ոլորտներում փորձի փոխանակման և այլ ուղղություններով: Դեսպանությունն աջակցել է նաև երկու երկրների բիզնես ընկերությունների միջև տարբեր ձևաչափերով առցանց քննարկումների կազմակերպմանը: Այս առումով շարունակվել է սերտ համագործակցությունը «Ներդրումների աջակցման կենտրոն» հիմնադրամի հետ: • Համաձայն Գերմանիայի տնտեսական համագործակցության և զարգացման դաշնային նախարարության (BMZ) մշակած՝ պետություններին աջակցության տրամադրման 2020-2030թթ. ռազմավարական նոր ծրագրի՝ Հայաստանը «Տրանսֆորմացիոն երկկողմ	
--	--	---	--

			գործընկերոջ» կարգավիճակից տեղափոխվել էր բազմակողմ համագործակցության խումբ: • Հոկտեմբերի 4-ին Գերմանիայի դաշնային արտաքին գործերի նախարարությունում ստորագրվել է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության կառավարության միջև ֆինանսական համագործակցության մասին համաձայնագիրը: • Համաձայնագրի շրջանակներում դեկտեմբերի 20-ին Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի և գերմանական KfW բանկի միջև ստորագրվել է Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության վարկավորման ծրագրի 3-րդ փուլի վարկային պայմանագիրը, որն ուղեկցվելու է տեխնիկական օժանդակության միջոցառմամբ: Պայմանագրի ընդհանուր գումարը կազմում է 70 միլիոն եվրո, որն, ըստ էության, մինչ օրս հայ-գերմանական միջկառավարական համագործակցության շրջանակում ՀՀ ԿԲ-ի և KfW-ի միջև կնքված ամենախոշոր վարկային պայմանագիրն է: • Հաշվետու տարում շարունակվել է համագործակցությունը Տնտեսության և էներգետիկայի դաշնային նախարարության կողմից ֆինանսավորվող «German Economic Team» մասնագիտական խորհրդատվական ընկերության հետ: Արդյունքում հոկտեմբերին կայացել է ընկերության ղեկավարության այցը Հայաստան: Վերջինիս ընթացքում հանդիպումներ են տեղի ունեցել Կենտրոնական բանկի ղեկավարության հետ, ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունում և այլն: Արդյունքում «German Economic Team»-ը իր տարեկան հաշվետվությունում անդրադարձել է Հայաստանի տնտեսական գրավչությանը և հետպատերազմյան ժամանակաշրջանում տնտեսական վերակառուցման ընթացքում գրանցված հաջողություններին: • Շարունակվել է համագործակցությունը Գերմանիայի տնտեսության Արևելյան Հանձնաժողովի հետ (Ost Ausschuss): Նիդերլանդներ, Լյուքսեմբուրգ Քաղաքական երկխոսություն	
--	--	--	--	--

			• Փետրվարի 25-ին Նիդերլանդների խորհրդարանը ձայների գերակշիռ մեծամասնությամբ (դեմ են քվեարկել միայն Թուրքիայի իշխանությունների շահերը ներկայացնող երեք պատգամավոր) բանաձև է ընդունել, որում, հղում կատարելով Հայոց ցեղասպանության ճանաչման վերաբերյալ իր նախորդ բանաձևերին, կոչ է արել կառավարությունը վերջնականապես և հստակ ձևով ճանաչել Հայոց ցեղասպանությունը՝ որպես պատմությանն առերեսվելու, հաշտեցումն առաջ մղելու և դրա կրկնությունը կանխելու արդյունավետ միջոց: Մեկ այլ բանաձևով Խորհրդարանը արձանագրում է Ադրբեջանի անընդունելի քայլերը հայ ռազմագերիներին և քաղաքացիական անձանց վերադարձնելու առումով՝ կոչ անելով կառավարությանը առավելագույն ջանքեր գործադրել Ադրբեջանի կողմից իր պարտավորությունները կատարելու և հայերին հայրենադարձելու ուղղությամբ: • Մայիսի 25-ին Նիդերլանդների Ներկայացուցիչների պալատը ձայների գերակշիռ մեծամասնությամբ ընդունել է բանաձև, որով կոչ է անում կառավարությանը՝ ջանքեր գործադրել Եվրոպական Միությունը կողմից Ադրբեջանին Հայաստանի Հանրապետության տարածքից զինված ուժերն անհապաղ դուրս բերելու պահանջ ներկայացնելու ուղղությամբ: • Հունիսի 17-ին Նիդերլանդների խորհրդարանի կողմից ձայների ճնշող մեծամասնությամբ ընդունվել է բանաձև, որը պահանջում է՝ ազատ արձակել հայ ռազմագերիներին և քաղաքացիական անձանց: • Հունիսի 22-ին Նիդերլանդների վարչապետի հետ գալիք ԵՄ գազաթափողովի շուրջ քննարկումների շրջանակներում երկրի խորհրդարանն ընդունել է բանաձև, որով կոչ է անում կառավարությանը Եվրոպայի ֆուտբոլի առաջնությանը Նիդերլանդների հավաքականի հաղթանակի պարագայում Բաքվում կայանալիք քառորդ եզրափակիչ խաղին գերծ մնալ Ադրբեջան կառավարական պատվիրակություն ուղարկելուց՝ ի նշան Ադրբեջանի իշխանությունների կողմից զինադադարի ռեժիմի խախտման, հայ ռազմագերիներին չվերադարձնելու և Բաքվում հայ զոհված զինվորների սաղավարտներով «Հաղթանակի պուրակի» բացման անընդունելիության:	
--	--	--	---	--

		• Նոյեմբերի 10-ին Լյուքսեմբուրգի խորհրդարանը միաձայն բանաձև է ընդունել, որով կոչ է անում կառավարությանը չսատարել Ադրբեջանի և Եվրոպական միության միջև համագործակցության խորացմանը, մինչև Ադրբեջանում ապօրինաբար պահվող բոլոր հայ ռազմագերիները և քաղաքացիական անձինք չհայրենադարձվեն: Տնտեսական համագործակցություն Արդյունավետ համագործակցություն է հաստատվել Նիդերլանդների նորաստեղծ «Invest International» կազմակերպության հետ: Նիդերլանդական ընկերությունները ներդրումներ են կատարում գյուղատնտեսության, ջերմոցաշինության, ՏՏ, տեքստիլի ոլորտներում: 2021թ. ՀՀ-ում արգելվել է չմշակված կաշվի արտահանումը, ինչի արդյունքում Հայաստանում զարգացել է կաշվի մշակման ոլորտը, որին աջակցել են նաև Նիդերլանդների գործարարները: Ակտիվ գործունեություն է ծավալում նաև «PUM»-ը: Աշխատանքներ են տարվում Նիդերլանդների Էյնդհովեն տարածաշրջանում ԹՈՒՄՈ կենտրոն հիմնելու, Հայաստանում հայ-նիդերլանդական համատեղ ներդրումներով WTC կենտրոն հիմնելու ուղղությամբ: Ավստրիա, Սլովակիա • Ապրիլի 1-ին Սլովակիայի խորհրդարանի 25-րդ լիագումար նիստի ընթացքում Ազգային խորհրդի կողմից միաձայն ընդունվել է Սլովակիայի Հանրապետության Ազգային խորհրդի SMER-SD/Սոցիալական դեմոկրատներ կուսակցության պատգամավոր, Արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահ Մարիան Քերիի կողմից ներկայացված «Լեռնային Ղարաբաղի վերաբերյալ» բանաձևը: • Նոյեմբերի 25-ին Վիեննայի համայնքային խորհրդի (Վիեննա քաղաքի օրենսդիր մարմին) նիստին ներկայացվել է բանաձևի միջնորդություն՝ ամբողջ աշխարհում քրիստոնյաների և այլ կրոնական փոքրամասնությունների նկատմամբ իրականացվող հալածանքների դատապարտման մասին, որում հիշատակվում է նաև հայ համայնքը: Բանաձևն ընդունվել է միաձայն:	
--	--	--	--

		• Աշխատանքներ են իրականացվել «Արևելյան գործընկերության երկրներ՝ Հայաստանի, Վրաստանի, Մոլդովայի հետ Ավստրիական զարգացման համագործակցության 2021–2027թթ. շրջանակային ռազմավարական ծրագրի» նախագծի համաձայնեցման ուղղությամբ: • Ակտիվ համագործակցության արդյունքում Երևանում Ավստրիական զարգացման գործակալության Զարգացման համագործակցության գրասենյակը 2021թ. ստացավ լիարժեք Զարգացման համակարգման գրասենյակի կարգավիճակ: • Ավստրիայի կառավարությունը, շարունակելով COVID-19-ի դեմ պայքարի շրջանակներում պատվաստանյութերի նվիրատվության իր պարտավորությունը, նոյեմբերի 10-ին կայացած նիստի արդյունքներով, որոշում է կայացրել նաև Հայաստանին տրամադրել mRNA (Moderna) պատվաստանյութի խմբաքանակ: • Սեպտեմբերի 6-9-ը Ազգային ժողովի նախագահ Ալեն Սիմոնյանի գլխավորած պատվիրակությունը Վիեննայում մասնակցել է Խորհրդարանների նախագահների 5-րդ համաշխարհային համաժողովին և Ահաբեկչության դեմ պայքարի առաջին գլոբալ խորհրդարանական գագաթնաժողովին: Շվեյցարիա Զարգացման և համագործակցության շվեյցարական գործակալության կողմից Հայաստանում շարունակվող տնտեսական զարգացման ծրագրերի ծիրում հաստատվել է Հարավային Կովկասի համար նոր ռազմավարությունը: Ընդհանուր առմամբ ռազմավարության իրականացման բյուջեն կազմում է շուրջ 80 միլիոն շվեյցարական ֆրանկ, իսկ Հայաստանի համար՝ շուրջ 20 միլիոն: Շվեյցարական կողմը փորձել է ռազմավարությունը հնարավորինս համադրել ՀՀ կառավարության առաջնահերթությունների հետ: • Գյուլատնտեսության ոլորտում մասնագիտական վերապատրաստման վերաբերյալ 2021թ. դեկտեմբերից մեկնարկած ութ տարի տևողությամբ ծրագրի համար նախատեսված է 7,1 միլիոն շվեյցարական ֆրանկ:	
--	--	---	--

		• Նոյեմբերին ստորագրվել է «Հայաստանի Հանրապետության և Շվեյցարիայի Համադաշնության միջև՝ 2006 թվականի հունիսի 12-ի՝ Հայաստանի Հանրապետության և Շվեյցարիայի Համադաշնության միջև եկամուտների և գույքի հարկերի առնչությամբ կրկնակի հարկումը բացառելու մասին» կոնվենցիայում փոփոխություններ կատարելու մասին» արձանագրությունը: Միացյալ Թագավորություն ՀՀ-ՄԹ հարաբերություններն ունեն զարգացման դրական դինամիկա: • Փետրվարին Հայաստանում աշխատանքային այցով գտնվել է ՄԹ Եվրոպայի և Ամերիկայի հարցերով նախարար Ուենդի Մորթընը, ով հանդիպումներ է ունեցել ՀՀ բարձրաստիճան ղեկավարության հետ և ներկա գտնվել ՀՀ-ում ՄԹ դեսպանության նոր գրասենյակի բացմանը: • Տարվա ընթացքում մի քանի անգամ Հայաստան է ժամանել Բարոնուսի Կոքսի գլխավորած պատվիրակությունը, որը նաև այցելել է սահմանային բնակավայրեր և այցերի արդյունքներով զեկույցներ են պատրաստվել, որոնք ներկայացվել են ինչպես օրենսդիր, այնպես էլ գործադիր մարմինների շրջանակներում: ՄԹ խորհրդարանի՝ Լորդերի պալատում, ՀՀ բարեկամ խորհրդականների նախաձեռնությամբ քննարկվել են Հայաստանին և Արցախին վերաբերող հարցերը: • ՀՀ նախագահը նոյեմբերին մասնակցել է Գլազգոյում կայացած կլիմայական փոփոխություններին վերաբերող աշխարհի առաջնորդների համաժողովին՝ COP26-ին: • Ավարտական փուլում են գտնվում ՀՀ-ՄԹ շրջանակային նոր համաձայնագրի աշխատանքները և նախատեսվում է այն ավարտին հասցնել և ստորագրել հաջորդ տարվա առաջին կես: Շվեդիա, Ֆինլանդիա, Նորվեգիա, Դանիա, Իսլանդիա • Հոկտեմբերի 11-ին և դեկտեմբերի 6-ին Երևանում տեղի են ունեցել քաղաքական խորհրդակցություններ, համապատասխանաբար, Դանիայի և Ֆինլանդիայի արտաքին քաղաքական գերատեսչությունների հետ:	
--	--	---	--

		• COVID-19. Հոկտեմբերին Նորվեգիան «Team Europe» հարթակի միջոցով COVID-19-ի դեմ «Մոդերնա» պատվաստանյութի 620.000 դեղաչափ է նվիրաբերել Հայաստանին: Տնտեսական համագործակցություն 2021թ. տարեսկզբին օնլայն խաղերի միջազգային ոլորտի առաջատար B2B մշակող և մատակարար շվեդական հայտնի Evolution ընկերությունը հայտարարել է Երևանում ուղիղ հեռարձակման ստուդիայի բացման մասին: Զարգացման համագործակցություն Շվեդիայի զարգացման համագործակցության գործակալությունը (SIDA), որին Հայաստանում ներկայացնում է Երևանում Շվեդիայի փոխդեսպան Իգաբելա Էրիկսոնը, շարունակում է ընդլայնել իր աջակցությունը Հայաստանում իրականացվող բարեփոխումներին՝ գործակալության կողմից ընդունված Արևելյան Եվրոպայի 2021-2027թթ. համագործակցության ռազմավարության շրջանակներում: Աջակցությունն ուղղված է ժողովրդավարական զարգացմանը, մարդու իրավունքների պաշտպանությանը, ներառական տնտեսական զարգացմանը, շրջակա միջավայրի բարելավմանը և ներառական հասարակությունների կայացմանը: Իսպանիա Խորհրդարանական ուժերի հետ համագործակցության արդյունքում մայիսին Իսպանիայի Կոնգրեսի արտաքին գործերի հանձնաժողովն ընդունել է միջնորդություն՝ հորդորելով կառավարությանը՝ պահանջել Ադրբեյջանի իշխանություններից իրագործել 2020թ. նոյեմբերի 9-ի եռակողմ հայտարարության դրույթները, ազատ արձակել բոլոր հայ գերիներին և տեղեկություններ տրամադրել Ադրբեյջանում պահվող բոլոր անձանց վերաբերյալ: Իտալիա Հոկտեմբերի 6-9-ին տեղի է ունեցել ՀՀ նախագահ Արմեն Սարգսյանի առաջին պետական այցը Իտալիա (Հռոմ, Բոլոնյա, Վենետիկ): Այցի շրջանակներում ստորագրված փաստաթղթեր. • ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության և Հռոմի Լա Սապիենցա համալսարանի միջև համագործակցության վերաբերյալ փոխըմբռնման հուշագիր,	
--	--	--	--

			• ՀՀ առողջապահության նախարարության և ԻՀ առողջապահության նախարարության միջև առողջապահության բնագավառում համագործակցության վերաբերյալ փոխըմբռնման հուշագիր, • ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության և ԻՀ էկոլոգիական անցումային նախարարության միջև կայուն զարգացման ոլորտում համագործակցության վերաբերյալ փոխըմբռնման հուշագիր, • Հայաստանի արդարադատության ակադեմիայի միջև և Իտալիայի դատական դպրոցի միջև համագործակցության վերաբերյալ փոխըմբռնման հուշագիր, • «Հայաստանի պետական հետաքրքրությունների ֆոնդի» /ANIF/ և Intesa Sanpaolo ընկերության միջև համագործակցության վերաբերյալ փոխըմբռնման հուշագիր: • ՀՀ նախագահի՝ Իտալիա կատարած այցի ընթացքում Միլանում հայկական օր անցկացնելու մասին պայմանավոր-վածություն է ձեռք բերվել, որի շրջանակում հայկական ընկերությունները, ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը հնարավորություն կունենան ներկայացնել հայկական արտադրանքը, ինչպես նաև ներդրումային հնարավորությունները Հայաստանում: IT-ն, տուրիզմը, գյուղատնտեսությունը, ենթակառուցվածքները կարող են լինել առաջնային ուղղություններ: • Նոյեմբերի 29-ին Երևանում տեղի է ունեցել 254 Մվտ հզորությամբ համակցված շոգե-գազային ցիկլով նոր էլեկտրակայանի բացման արարողությունը իտալական Ռենկո ընկերության կողմից: Ծրագրի իրականացման համար ներդրվել է շուրջ 270 միլիոն դոլար: Շինարարական աշխատանքներում ներգրավված է եղել 1200 աշխատակից, իսկ էլեկտրակայանի գործարկումից հետո ստեղծվել է մշտական 50 նոր աշխատատեղ: Նախատեսվում է, որ էլեկտրակայանը ՀՀ էներգետիկ ցանցին է մատակարարելու նմանատիպ կայանների կողմից արտադրվող ամենաէժան էլեկտրաէներգիան: Ռենկոն ընկերությունը նախատեսում է ևս մեկ ներդրումային ծրագրի իրագործում (Երևանի կենտրոնում բիզնես կենտրոնի և բնակելի շենքերի կառուցում)՝ 100 մլն եվրո արժողությամբ:	
--	--	--	---	--

		• «Mangini Group»-ի դաշտային հիվանդանոցների հարցում մասնագիտացված ACOTEC ընկերությունը գրասենյակ է բացել Հայաստանում՝ հետազայում արտադրություն հիմնելու հեռանկարով: Պոլիդորիի խոսքերով՝ նախնական գնահատակով ծրագրի համար ներդրումը կկազմի 2 մլն դոլար մինչև 20 մլն դոլար բարձրացնելու միտումով՝ կախված Իրանում իրենց բիզնես ծրագրերից: Սուրբ Աթոռ Հոկտեմբերի 10-11-ին տեղի է ունեցել ՀՀ նախագահի այցը Սուրբ Աթոռ: Այցի շրջանակներում ստորագրվել է մշակույթի ոլորտում համագործակցության վերաբերյալ փոխըմբռնման հուշագիր: • Հայաստանում հիմնվել է Սուրբ Աթոռի նստավայր առաքելական նվիրակություն: • Սուրբ Աթոռի պետքարտուղարի ընդհանուր հարցերով փոխանորդ Էդգար Պենյա Պառան հոկտեմբերի 27-28-ին այցելել է Հայաստան: Պորտուգալիա Սեպտեմբերի 15-18-ը Պորտուգալիայի արտաքին առևտրի և ներդրումների գործակալության (Portugal Global Trade & Investment Agency - AICEP) նախագահի գլխավորած պատվիրակությունն այցելել է Հայաստան: Այցի շրջանակներում ստորագրվել է փոխըմբռնման հուշագիր վերոնշյալ գործակալության և Հայաստանի ներդրումների աջակցման կենտրոնի միջև: Չեխիա, Սերբիա, Սլովենիա, Խորվաթիա և Չեռնոգորիա Շարունակվել են աշխատանքը քաղաքական երկխոսության խթանման ուղղությամբ, այդ թվում՝ ԵՄ հետ համագործակցության (Չեխիա, Խորվաթիա, Սլովենիա) շրջանակներում: Տեղի են ունեցել հանդիպումներ, հեռախոսազրույցներ ու տեսազրույցներ բարձրաստիճան պաշտոնյաների, գործադիր, օրենսդիր և տարածաշրջանային իշխանությունների, ԱԳՆ-ների բարձրաստիճան պաշտոնյաների, քաղաքային իշխանությունների, ակադեմիական ու համալսարանական ոլորտի, գիտահետազոտական շրջանակների ու «Think Tank»-ների, մեդիա դաշտի ներկայացուցիչների և կրոնական շրջանակների հետ:	
--	--	---	--

			• Հոկտեմբերի 1-ին կայացել է Չեխիայի ԱԳ նախարար Յակոբ Կուլիանեկի աշխատանքային այցը Հայաստան, որն ուղեկցվեց նաև համատեղ բիզնես ֆորումի կայացմամբ: • Հոկտեմբերի 13-15-ին Երևանում անցկացվել է Հայ-չեխական միջկառավարական հանձնաժողովի հերթական նիստը, որի շրջանակներում անցկացվեցին բժշկական սարքավորումների և SS ոլորտի ընկերությունների մասնակցությամբ բիզնես ֆորում: • Չեխիայի Պատգամավորների պալատի Արտաքին հարաբերությունների կոմիտեն փետրվարի 4-ին ընդունել է ԼՂ հակամարտությանն առնչվող բանաձև՝ գերիներին վերադարձնելու Ադրբեյջանին ուղղված կոչով: Նույն կոմիտեն հունիսի 10-ին ընդունել է ԼՂ-ում հետպատերազմական իրադրության՝ գերիների և տեղահանվածների վերաբերյալ բանաձև՝ կրկին Ադրբեյջանին ուղղված ծավալուն կոչերով: • Հունիսի 9-ին ստորագրվել է Հայաստանի Հանրապետության և Չեխիայի Հանրապետության միջև «Հանձնման մասին» 1957 թվականի դեկտեմբերի 13-ի եվրոպական կոնվենցիայի կիրառումը դյուրացնելուն ուղղված համաձայնագիրը: Առևտրատնտեսական կապերի ընդլայնման նպատակով կայացել են հանդիպումներ Չեխիայի Արդյունաբերության և առևտրի նախարարության, Առևտրի պալատի, «CzechInvest» և «CzechTrade» ղեկավար անձնակազմի, ինչպես նաև հավատարմագրման մյուս երկրների ԱԳՆ համապատասխան վարչությունների և առևտրատնտեսական պալատների ու ներդրումային գործակալությունների հետ: Տրամադրվել է ՀՀ Ներդրումների աջակցման կենտրոնի մասին տեղեկատվություն, վերջինիս հետ առցանց քննարկումների ժամանակ մանրամասն ներկայացվել են ներդրումների խրախուսման ոլորտում առկա խնդիրները, զարգացման հնարավորությունները և հետագա աշխատանքի արդյունավետության բարձրացման համապատասխան առաջարկները: Չեխիայում ՀՀ դեսպանությունը մասնակցել է «Business Opportunities in Energy and Connectivity: Eastern Partnership and Central Asia», «Zagreb Invest	
--	--	--	--	--

		2021» և «Montenegro Investment and Business Opportunities» համաժողովներին: • Չեխիայի Կարլի համալսարանի հետ մարտի 21-ին ստորագրվել է համաձայնագիր՝ Արվեստի ֆակուլտետի Արևելաեվրոպական ուսումնասիրությունների բաժնի ներքո Հայկական ամբիոնի հիմնման կապակցությամբ: Հոկտեմբերի 5-ին կայացավ ամբիոնի պաշտոնական բացումը՝ Հայաստանի անկախության 30-ամյակին նվիրված չեխ հայագետների առաջին համաժողովի անցկացմամբ: • Չեխական կողմը առաջարկել է Հայաստանում մեկնարկել վերջինիս «MEDEVAC» հումանիտար ծրագիրը: • Չեխական կողմի մոտ բարձրացվել է ՀՀ քաղաքացիների համար սահմանված տարանցիկ մուտքի արտոնագրերի վերացման անհրաժեշտության, ինչպես նաև ՀՀ հետ վիզայի ազատականացման ռեժիմի շուրջ հարցերը: • Բանակցություններ են տարվել Չեռնոգորիա ՀՀ քաղաքացիների համար մուտքի արտոնագրային ռեժիմի ազատականացման շուրջ: Լատվիա, Լիտվա, Էստոնիա Հաշվետու տարում տեղի են ունեցել մի շարք բարձրաստիճան այցեր, այդ թվում՝ ՀՀ վարչապետ Ն. Փաշինյանի պաշտոնական այցերը Լիտվա, ինչպես նաև Լիտվայի ԱԳ նախարար Գ. Լանդսբերգիսի երկու այցերը Հայաստան: • Դեկտեմբերի 2-ին տեղի է ունեցել ՀՀ և Էստոնիայի ԱԳ նախարարների հանդիպումը Ստոկհոլմում՝ ԵԱՀԿ ԱԳ նախարարների համաժողովի շրջանակներում: Ռումինիա Հունիսի 25-26-ը Եվրոպական միության արտաքին գործերի և անվտանգության քաղաքականության հարցերով բարձր ներկայացուցիչ, Եվրոպական հանձնաժողովի փոխնախագահ Զուլեպ Բորելի տրամադրած լիազորության շրջանակում Ռումինիայի ԱԳ նախարար Բոգդան Աուրեսկուն, Լիտվիայի ԱԳ նախարար Գաբրիելիուս Լանդսբերգիսը և Ավստրիայի Եվրոպական և միջազգային հարցերով դաշնային նախարար Ալեքսանդր	
--	--	--	--

			Շալլենբերգը եղել են Հայաստանում, Ադրբեջանում և Վրաստանում՝ ՀՀ-ում հանդիպումներ ունենալով վարչապետի պաշտոնակատար Նիկոլ Փաշինյանի և նախագահ Արմեն Սարգսյանի հետ: • Սեպտեմբերի 24-ին Նյու Յորքում ՄԱԿ ԳԱ 76-րդ նստաշրջանի շրջանակներում տեղի է ունեցել հանդիպում ՀՀ ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանի և Ռումինիայի ԱԳ նախարար Բոգդան Աուրեսկուի միջև: Ռումինիայի և Հայաստանի ԱԳ նախարարները փոխանակել են երկկողմ հարաբերությունների վիճակի և հեռանկարների վերաբերյալ գնահատականներ, համաձայնեցրել քաղաքական-դիվանագիտական երկխոսության խթանման կոնկրետ ուղիները: Հունաստան Սեպտեմբերի 22-ին ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանը ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեայի 76-րդ նստաշրջանի շրջանակներում հանդիպում է ունեցել Հունաստանի ԱԳ նախարար Նիկոս Դենդիասի հետ: • Դեկտեմբերի 2-ին Հայաստանի արտաքին գործերի նախարար Արարատ Միրզոյանը ԵԱՀԿ ԱԳ նախարարական համաժողովի շրջանակներում հանդիպում է ունեցել Հունաստանի ԱԳ նախարար Նիկոս Դենդիասի հետ: Կիպրոս Ապրիլի 25-ին ՀՀ ԱԳ նախարարի պաշտոնակատար Արա Այվազյանը հանդիպում է ունեցել Հայոց ցեղասպանության 106-րդ տարելիցին նվիրված միջոցառումներին մասնակցելու նպատակով Հայաստանում գտնվող Կիպրոսի պաշտպանության նախարար Խարալամբոս Պետրիդիսի հետ: • Սեպտեմբերի 23-ին ՄԱԿ ԳԱ 76-րդ նստաշրջանի աշխատանքներին մասնակցելու նպատակով Նյու Յորքում գտնվող ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանը հանդիպել է Կիպրոսի Հանրապետության ԱԳ նախարար Նիկոս Խրիստոդուլիդեսի հետ: • Դեկտեմբերի 15-ին վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանն Արևելյան գործընկերության գագաթնաժողովի շրջանակում հանդիպում է ունեցել Կիպրոսի նախագահ Նիկոս Անաստասիադիսի հետ: Լեհաստան	
--	--	--	---	--

			2021թ. կայացել են երկու երկրների արտգործնախարարների՝ Արարատ Միրզոյանի և Ջեֆֆն Բաուի երկկողմ հանդիպումները Նյու-Յորքում (սեպտեմբեր) և Ստոկհոլմում (դեկտեմբեր): Ապրիլի 12-ին փոխընթերցման հուշագիր է ստորագրվել «Էներգիայի և Արմենիայի» և Լեհաստանի Ներդրումների և առևտրի գործակալության միջև:	
		7.4 Համագործակցության խթանում Հայաստան-Հունաստան-Կիպրոս եռակողմ ձևաչափում	2021թ-ին Հունաստանի և Կիպրոսի բարձրաստիճան պաշտոնյաների հետ երկկողմ հանդիպումների ընթացքում մշտապես քննարկվել են Հայաստան-Հունաստան-Կիպրոս եռակողմ ձևաչափով համագործակցության խթանման ուղղությունները, ինչպես նաև եռակողմ առաջին գագաթաժողովը Երևանում անցկացնելու հնարավորությունը: ՀՀ ԱԳ նախարարի՝ Հունաստան նախատեսված այցի ընթացքում հունական կողմի հետ նախատեսվում է քննարկել Հայաստան-Հունաստան-Կիպրոս եռակողմ առաջին գագաթնաժողովը Երևանում անցկացնելու հարցը:	
8	Եվրոպայի խորհրդում ՀՀ ակտիվ ներգրավվածություն և նախաձեռնողական քաղաքականություն	8.1 Կառույցի շրջանակներում ՀՀ շահերի առաջնություն, ՀՀ-ԵԽ 2019-2022թթ. Գործողությունների ծրագրի համակարգում, ՀՀ-ԵԽ 2023-2027թթ. Գործողությունների ծրագրի մշակում, ՀՀ-ԵԽ բարձրաստիճան պաշտոնյաների փոխայցելություններ:	- Եվրոպայի Խորհրդին Հայաստանի անդամակցության 20-ամյակի կապակցությամբ, հունվարի 25-ին հրապարակվել է ՀՀ արտաքին գործերի նախարարի ուղերձը, որում շեշտադրվել են որպես կազմակերպության անդամ Հայաստանի գերակայությունները: Միաժամանակ, ուղերձով հանդես է եկել Եվրոպայի Խորհրդի Գլխավոր քարտուղարը: 2021թ. ԵԽ նախարարների կոմիտեի՝ մշտական ներկայացուցիչների մակարդակով շաբաթը մեկ անցկացվող բոլոր նիստերի ընթացքում Հայաստանի պատվիրակությունն օրակարգային՝ Քաղաքական այլ հարցեր կետի շրջանակներում հանդես է եկել 44-օրյա պատերազմի հետևանքների վերաբերյալ ելույթներով, շրջանառել է համապատասխան փաստաթղթեր (զեկույցներ, հայտարարություններ): - Եվրոպայի Խորհրդի իրավասություններին և 44-օրյա պատերազմի հետևանքներին առնչվող կարևորագույն հարցերը (ռազմագերիների խնդիր, միջազգային կառույցների մուտք Արցախ, պատմա-մշակութային ժառանգության պաշտպանություն, սահմանային խնդիրներ) ներառվել են Եվրոպայի Խորհրդի անդամ երկրների հետ բարձրաստիճան երկկողմ	

			հանդիպումների (ՀՀ վարչապետ, Նախագահ, ԱԳ նախարար, ԱԳՆ խորհրդատվություններ) օրակարգերում: • Ռասիզմի և անհանդուրժողա-կանության դեմ պայքարի Եվրոպական հանձնաժողովի հետ (ECRI) աշխատանքի արդյունքում, մարտի 31-ին հրապարակվել է Հանձնաժողովի հայտարարությունը, որում, վկայակոչելով Ադրբեջանի վերաբերյալ զեկույցները, Հանձնաժողովը կոչ է անում բոլոր շահագրգիռ կողմերին, այդ թվում՝ ամենաբարձր քաղաքական մակարդակով, միջոցներ ձեռնարկել ատելության հողի վրա կատարված հանցագործությունները կանխելու ուղղությամբ, զերծ մնալ ատելության արտահայտություններին համարժեք ցանկացած արտահայտություններից կամ գործողություններից, պայքարել ատելության ցանկացած դրսևորումների դեմ, ապահովել հաշվետվողականություն: • Ապրիլի 28-ին, տեղի է ունեցել Եվրոպայի խորհրդի Նախարարների կոմիտեի հերթական՝ 1402 նիստը: Այն առանձնացել է հայ ռազմագերիների անհապաղ վերադարձի և Ադրբեջանի կողմից ՄԻԵԴ միջանկյալ միջոցների չկատարելու վերաբերյալ հայկական կողմի նախաձեռնությամբ և երրորդ երկրների ներգրավվածությամբ ծավալված համապարփակ և բովանդակային քննարկումներով: Հաջողվել է ուշադրության կենտրոնում պահել հայ ռազմագերիների վերադարձի խնդիրը: ԵԽ-ում ԵՄ պատվիրակության ղեկավարը ներկայացրել է ԵՄ հայտարարությունը, որտեղ հատուկ կարևորվել է «ռազմագերիների և պահվող անձանց վերադարձը՝ անկախ նրանց ձերբակալման հանգամանքներից» և ընդգծվել է Դատարանի հետ համագործակցելու Ադրբեջանի պարտավորությունը: Հայտարարությանը միացել են Ալբանիան, Անդորրան, Հայաստանը, Բոսնիա և Հերցեգովինան, Իսլանդիան, Լիխտենշտեյնը, Մոնտենեգրոն, Հյուսիսային Մակեդոնիայի Հանրապետությունն ու Սան Մարինոն: Միացյալ Թագավորությունը, Ֆրանսիան, Շվեյցարիան և Ռուսաստանը հանդես են եկել նաև առանձին ելույթներով: Հայտարարության չեն միացել Վրաստանը, Ուկրաինան, Մոլդովան, Սերբիան և Ռուսաստանը:	
--	--	--	--	--

			• Ադրբեջանում պահվող հայ ռազմագերիների հարցը 2021թ. ապրիլի 19-ին ներառվել է ԵԽԽՎ ապրիլյան նստաշրջանի օրակարգ «Armenian prisoners of war, other captives and displaced persons» խորագրով և ապրիլի 20-ին քննարկվել՝ որպես օրակարգային ընթացիկ հարց: Ապրիլի 22-ին Գերմանիայի արտաքին գործերի դաշնային նախարարության Եվրոպայի հարցերով պետական նախարար, ԵԽ Նախարարների կոմիտեում Գերմանիայի նախագահության Դաշնային կառավարության հատուկ ներկայացուցիչ Միքայել Ռոթը, մասնակցելով ԵԽԽՎ գարնանային նստաշրջանի աշխատանքներին, անդրադարձել է հայ ռազմագերիների վերադարձի խնդրին, նշել է ԵԱՀԿ ՄԽ համանախագահության միջնորդական ջանքերի կարևորությունը որպես Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման ձևաչափ: Նշվել է նաև Ադրբեջանի կողմի ՄԻԵԴ որոշումների կատարման անհրաժեշտությունը, հայ ռազմագերիների վերադարձի կարևորությունը, միջազգային կազմակերպությունների հումանիտար առաքելությունների Արցախ մուտքի արգելքների վերացումը, ինչպես նաև մշակութային ժառանգության պահպանման կարևորությունը: • ԵԽԽՎ միգրացիայի, փախստականների և տեղահանված անձանց հանձնաժողովում «Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև հակամարտության հումանիտար հետևանքները» թեմայով զեկուցող Պոլ Գավանի զեկույցի խորագրի փոփոխման նպատակով հետևողական աշխատանքների շնորհիվ ԵԽԽՎ լիազումար նստաշրջանում հայկական պատվիրակության առաջարկն ընդունվել է, զեկույցի վերնագրում ավելացել է «Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտություն» ձևակերպումը (Humanitarian consequences of the conflict between Armenia and Azerbaijan/ Nagorno-Karabakh conflict): Զեկույցը, համապատասխան բանաձևը և առաջարկությունն ընդունվել է 2021թ. սեպտեմբերի 27-ին: • Մայիսի 21-ին կայացել է ԵԽ նախարարական 131-րդ (առցանց) նստաշրջանը, որին ելույթով հանդես է եկել ՀՀ ԱԳ նախարարը: Նստաշրջանի օրակարգային հարցերից բացի, նախարարն անդրադարձել է 2020թ. արցախյան պատերազմի հումանիտար հետևանքներին և այս	
--	--	--	--	--

			առումով ԵԽ-ից ակնկալիքներին՝ հույժ կարևորելով հայ ռազմագերիների և այլ պահվող քաղաքացիական անձանց ազատ արձակումը: Կարևորվել է ԵԽ դերակատարումը պատերազմի հումանիտար հետևանքների վերացման գործում, մասնավորապես տեղահանված անձանց իրավունքների, ինչպես նաև պատմամշակութային և կրոնական ժառանգության պաշտպանության հարցում, շեշտվել է հակամարտության գոտիներում ապրող բնակչության անվտանգության ապահովման ջանքերի գործադրման անհրաժեշտությունը: Նստաշրջանի համատեքստում աշխատանք է տարվել, որպեսզի ԵԽ Նախարարների կոմիտեին ուղղված՝ Ադրբեջանի կողմից ՄԻԵԴ միջանկյալ միջոցները չկատարելու մասին դատարանի ծանուցումը և Արցախի դեմ ագրեսիայի հումանիտար հետևանքները լինեն ԵԽ նախարարների կոմիտեի ուշադրության կենտրոնում: • Նոյեմբերի 8-ին հրապարակվել է ԵԽ մարդու իրավունքների հանձնակատար Դունյա Միյատովիչի՝ «On the humanitarian and human rights consequences following the 2020 outbreak of hostilities between Armenia and Azerbaijan over Nagorno-Karabakh» խորագրով հուշագիրը: Հուշագրին կից հրապարակվել է ՀՀ կառավարության դիրքորոշումները ներկայացնող հավելվածը: • ԵԽ մարդու իրավունքների հանձնակատարը ապրիլի 20-ին նամակ է հղել Ադրբեջանի նախագահին, որում նա խիստ մտահոգություն է հայտնել Բաքվում «Ռազմավարի պուրակի» բացման կապակցությամբ: Հանձնակատարի նամակը կոշտ արձագանքի է արժանացել ԵԽ-ում Ադրբեջանի մշտական ներկայացուցչի կողմից: • Նոյեմբերի 17-ին ԵԽ Գլխավոր քարտուղար Մարիա Պեյչինովիչ Բուրիչը հանդես է եկել հայտարարությամբ, որում հակամարտության խաղաղ կարգավորման կոչ է արել, հիշեցրել է, որ ԵԽ-ին անդամակցելիս Հայաստանը և Ադրբեջանը նման հանձնառություն են ստանձնել, վերահաստատել է կազմակերպության աջակցությունը Մինսկի խմբի համանախագահների միջնորդական ջանքերին:	
--	--	--	--	--

			• Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում ընթացքի մեջ են «Հայաստանն ընդդեմ Ադրբեջանի» և «Հայաստանն ընդդեմ Թուրքիայի» միջպետական գանգատների քննությունը: Ադրբեջանը ևս պետական գանգատ է ներկայացրել ընդդեմ Հայաստանի: Շարունակում է ուժի մեջ մնալ նաև Ադրբեջանի նկատմամբ ՄԻԵԴ կիրառած միջանկյալ միջոցների կիրառման մասին որոշումը: • 2021թ. Հայաստանի թեկնածուները մրցակցային պայքարում ընտրվել են ԵԽ Մարդկանց թրաֆիքինգի դեմ պայքարի հարցերով փորձագետների խմբի (4 տարի ժամկետով) և Եվրոպայում պատմության դասավանդման օբսերվատորիայի գործադիր խորհրդի բյուրոյի (2 տարի ժամկետով) անդամ: ԵԽ/Հայաստան 2019-2022թթ. գործողությունների ծրագրի համակարգում, 2023-2027թթ. գործողությունների ծրագրի մշակում • ԵԽ-Հայաստան ընթացիկ ծրագրի իրականացման և հաջորդ՝ 2023-2027թթ. ծրագրի մշակման հարցերը քննարկվել են այդ նպատակով կազմակերպված մի շարք այցելությունների, մասնավորապես՝ մայիսի 25-26-ին ԵԽ քարտուղարության ծրագրերի գրասենյակի տնօրեն Վերենա Թեյլորի, հոկտեմբերի 18-19-ին Եվրոպայի խորհրդի (ԵԽ) նախարարների կոմիտեի Ժողովրդավարության հարցերով զեկուցողների խմբի (GR-DEM), դեկտեմբերի 3-11-ը Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղարության Մարդու իրավունքների և օրենքի գերակայության գլխավոր տնօրինության համագործակցության ծրագրերի բաժնի ղեկավարի այցելությունների ընթացքում: ԵԽ Գլխավոր քարտուղարության հետ պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել 2019-2022թթ. Գործողությունների ծրագիրն ամփոփել 2022թ. կեսին և միաժամանակ ձևակերպել հաջորդ գործողությունների ծրագրի հիմնական ուղղությունները՝ ելնելով Հայաստանի կառավարության բարեփոխումների օրակարգից և ԵԽ առջև Հայաստանի ստանձնած անդամակցային և կոնվենցիոնալ պարտավորություններից: • ՀՀ-ԵԽ 2019-2022թթ. Գործողությունների ծրագրի շրջանակներում, հիմնականում հեռավար կարգով, կայացել են բազմաթիվ միջոցառումներ	
--	--	--	---	--

			(սեմինարներ, քննարկումներ, վերապատրաստման դասընթացներ, օրենքի նախագծերի փորձաքննություններ և այլն): • Եվրոպայի խորհրդի քարտուղարության հետ ընթանում են քննարկումներ՝ 2020թ. պատերազմի հումանիտար և մարդու իրավունքների տեսանկյունից հետևանքների հաղթահարմանն ուղղված հավելյալ ծրագրեր իրականացնելու ուղղությամբ: Մասնավորապես, Եվրոպայի խորհուրդը նախաձեռնել է «Strengthening the human rights protection of displaced persons in Armenia» խորագրով ծրագիրը: ՀՀ-ԵԽ բարձրաստիճան պաշտոնյաների փոխայցելություններ • Մայիսի 19-21-ը կայացել է ԵԽԽՎ միգրացիայի, փախստականների և տեղահանված անձանց հանձնաժողովում «Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև հակամարտության հումանիտար հետևանքները/Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտություն» թեմայով զեկուցող Պոլ Գավանի այցը Հայաստան: • Մայիսի 25-26-ը կայացել է ԵԽ քարտուղարության ծրագրերի գրասենյակի տնօրեն Վերենա Թեյլորի այցը Հայաստան: • Սեպտեմբերի 23-ին ՄԱԿ ԳԱ 76-րդ նստաշրջանի աշխատանքների շրջանակներում ՀՀ ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանը հանդիպել է Մարիա Պեյչինովիչ Բուրիչի հետ: • Հոկտեմբերի 18-19-ին կայացել է Եվրոպայի խորհրդի (ԵԽ) նախարարների կոմիտեի Ժողովրդավարության հարցերով զեկուցողների խմբի (GR-DEM) պատվիրակության այցը Հայաստան՝ խմբի նախագահ, ԵԽ-ում Շվեդիայի մշտական ներկայացուցիչ, դեսպան Մարթեն Էհնբերգի գլխավորությամբ: Պատվիրակության կազմում էին Եվրոպայի խորհրդում Ֆրանսիայի, Ռուսաստանի, Շվեյցարիայի, Ֆինլանդիայի, Էստոնիայի, Անդորրայի, Իսլանդիայի դեսպանները և ԵԽ քարտուղարության ներկայացուցիչները: • Նոյեմբերի 3-5-ին փաստահավաք առաքելությամբ Հայաստան են այցելել ԵԽԽՎ մոնիտորինգի հանձնաժողովում Հայաստանի հարցերով համազեկու-ցողներ Կիմո Կիլյունենը (Սոցիալիստների խումբ, Ֆինլանդիա) և Բորիանա Աբերգը (Շվեդիա, ԵԺԿ): Այցի արդյունքում	
--	--	--	--	--

			ԵԽԽՎ-ին է ներկայացվել զեկույց «Ժողովրդավարական հաստատությունների գործունեությունը Հայաստանում» խորագրով: - Դեկտեմբերի 13-14-ին Վենետիկում տեղի է ունեցել ԵԽ անդամ-պետությունների արդարադատության նախարարների համաժողովը, որին մասնակցել է ՀՀ արդարադատության նախարարը: - ԵԽ Մարդու իրավունքների հանձնակատար Դունյա Միյատովիչի՝ 2021թ. հունվարին Հայաստան և Արցախ ծրագրված այցը չեղարկվել է Արցախ մուտքի առնչությամբ Ադրբեյջանի հակազդեցության հետևանքով: ԵԽ Գլխավոր քարտուղար Մարիա Պեյչինովիչ Բուրիչի՝ 2021թ. աշնանը նախատեսված այցը Հայաստան հետաձգվել է համաճարակային իրավիճակի պատճառով:	
9	Հարևան երկրների հետ բարեկամական հարաբերությունների ամրապնդում և զարգացում	9.1 Վրաստանի հետ առանձնահատուկ բարիդրացիական հարաբերությունների հետագա զարգացում, փոխվստահության ամրապնդում և շարունակական երկխոսություն: Հայաստանի և Վրաստանի միջև քաղաքական, տնտեսական, հաղորդակցային, մշակութային, հումանիտար և զբոսաշրջության ոլորտներում հարաբերությունների խորացում	2021թ. ընթացքում տեղի են ունեցել մի շարք բարձրաստիճան փոխայցելություններ: Ապրիլին՝ ՀՀ նախագահ Արմեն Սարգսյանի պաշտոնական այցը, Մայիսին՝ Վրաստանի վարչապետ Իրակլի Դարիբաշվիլու պաշտոնական այցը, Սեպտեմբերին՝ ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի պաշտոնական այցը, Հոկտեմբերին՝ Վրաստանի վարչապետ Իրակլի Դարիբաշվիլու աշխատանքային այցը, Դեկտեմբերին՝ ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի աշխատանքային այցը (Հայ-վրացական միջկառավարական հանձնաժողովի 11-րդ նիստ): Նիստի արդյունքում ստորագրված արձանագրության դրույթների կատարման ուղղությամբ աշխատանքները շարունակվում են:	
		9.2 Վրաստանի հետ հաղորդակցության ուղիների բարելավում: Համատեղ	2021թ-ին կայացել է էներգետիկայի բնագավառում հայ-վրացական համատեղ աշխատանքային խմբի 2 նիստ (մարտի 9-10-ը՝ հեռավար ձևաչափով և դեկտեմբերի 7-8-ին՝ Թբիլիսիում), որոնց շրջանակներում	

	ջանքեր՝ լոգիստիկ, ենթակառուցվածքների զարգացման, տրանսպորտային փոխկապակցվածության, էներգետիկ և երկկողմ հետաքրքրություն ներկայացնող տարածաշրջանային ծրագրերի իրականացման ուղղությամբ, այդ թվում՝ հյուսիս-հարավ էլեկտրաէներգետիկ միջանցքի ձևավորման ուղղությամբ: Համագործակցություն «Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցք» ծրագրի շրջանակում: Աշխատանք «Պարսից ծոց-Սև ծով» տրանսպորտային և տարանցիկ միջանցքի ձևավորման ուղղությամբ	քննարկվել են երկկողմ համագործակցության հարցերը՝ կապված Հայաստան-Վրաստան 110 կՎ էլեկտրահաղորդման գծի կառուցման, երկու երկրներում շուկայի ազատականացման, ինչպես նաև անդրսահմանային առևտրին առնչվող հարցերը: Հյուսիս-Հարավ էլեկտրաէներգետիկական ծրագրով նախատեսվում է էլեկտրաէներգետիկական համակարգերի զուգահեռ աշխատանք Իրանի, Հայաստանի, Վրաստանի, Ռուսաստանի, ինչպես նաև այլ տարածաշրջանների հետ: Հյուսիս-Հարավ էլեկտրաէներգետիկական միջանցք Հայաստան-Վրաստան-Իրան-Ռուսաստան նախաձեռնության իրականացման նպատակով խորհրդատուի կողմից մշակվել է տեխնիկատնտեսական հինավորումը, որը հավանության է արժանացել մասնակից երկրների կողմից: 2021թ. հունիսի 23-ին կայացած համակարգող խորհրդի նիստի ընթացքում քննարկվել են նախաձեռնության իրականացման հետագա քայլերը: «Պարսից ծոց-Սև ծով» տրանսպորտային և տարանցիկ միջանցք 2021թ. ապրիլի 19-ին ՀՀ ԱԳՆ-ում տեղի է ունեցել «Պարսից ծոց-Սև ծով միջազգային տրանսպորտային միջանցքի ստեղծման մասին» համաձայնագրի նախագիծը բանակցելու նպատակով փորձագետների 5-րդ հանդիպումը՝ առկա և հեռավար ձևաչափերով: Հանդիպմանը մասնակցել են Հայաստանի, Բուլղարիայի, Վրաստանի, Հունաստանի և Իրանի պատվիրակությունները: Պատվիրակները վերահաստատել են իրենց հետաքրքրվածությունը համաձայնագրի մշակման և ստորագրման հարցում: Ստորագրվել է արձանագրություն, որով նախատեսվում է «Պարսից ծոց-Սև ծով միջազգային տրանսպորտային միջանցքի ստեղծման մասին» համաձայնագրի նախագիծը և քննարկումներն ավարտին հասցնելու նպատակով փորձագետների հաջորդ հանդիպումն անցկացնել Բուլղարիայում:	
	9.3 Իրանի հետ ավանդական	• 2021թ. փետրվարի 26-ից մարտի 2-ը կայացել է ՀՀ ՊՆ պատվիրակության այց ԻԻՀ, որի շրջանակներում քննարկվել են պաշտպանական	

		բարիդրացիական հարաբերությունների հետագա զարգացում՝ կարևորելով ԻԻՀ տարածաշրջանային դերակատարությունը, ռազմավարական երկխոսության ծավալում	բնագավառում երկկողմ համագործակցությանն առնչվող հարցեր: Կողմերը պատրաստակամություն են հայտնել շարունակել արդյունավետ ընթացող ծրագրերը՝ հնարավորության դեպքում նախաձեռնելով փոխգործակցության նոր ուղղություններ: • 2021թ. օգոստոսի 5-ին ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանն աշխատանքային այցով ժամանել է ԻԻՀ: Իրանի նորընտիր նախագահ Էբրահիմ Ռայիսին հանդիպմանը նշել է, որ Իրանը կարևորում է բարեկամ Հայաստանի հետ քաղաքական, տնտեսական և հումանիտար ոլորտներում հարաբերությունների շարունակական զարգացումը: • 2021թ. սեպտեմբերի 17-ին աշխատանքային այցով Դուշանբեում գտնվող ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը հանդիպել է ԻԻՀ նախագահ Էբրահիմ Ռայիսին: Քննարկվել են հայ-իրանական բազմակողմ հարաբերությունների հետագա զարգացմանը, երկու երկրների միջև բեռնափոխադրումների անխափան կազմակերպմանը, տարածաշրջանում տեղի ունեցող գործընթացներին առնչվող հարցեր: • 2021թ. հոկտեմբերի 4-5-ը կայացել է ՀՀ ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանի գլխավորած պատվիրակության այցը ԻԻՀ: Հանդիպմանը հանգամանորեն քննարկվել են երկկողմ և բազմակողմ ձևաչափերում երկու երկրների միջև համագործակցությանը, ինչպես նաև տարածաշրջանային զարգացումներին առնչվող հարցերի լայն շրջանակ: ԱԳ նախարարների քննարկման առանցքային թեմաներից էին տարածաշրջանում տեղի ունեցող զարգացումները, տարածաշրջանային անվտանգության և կայունության հարցերը: • 2021թ. հոկտեմբերի 12-ին ՀՀ գլխավոր դատախազ Արթուր Դավթյանի հրավերով եռօրյա աշխատանքային այցով Հայաստան է ժամանել ԻԻՀ գլխավոր դատախազ Մոհամմադ Ջաֆար Մոնթազերին: Հանդիպմանը քննարկվել են երկու երկրների դատախազությունների համագործակցության ծրագրերից բխող՝ հանձնման և քրեական գործերով իրավական օգնության բնագավառում համագործակցության, թմրամիջոցների մաքսանենգության և ապօրինի շրջանառության, ինչպես նաև ապօրինի սահմանափակումների և ապօրինի միգրացիայի դեմ	
--	--	---	--	--

		համատեղ պայքարին, նման հանցավոր դեպքերով քննությունների, հանցավոր ծագման ակտիվների հայտնաբերման, առգրավման, բռնագրավման և արտերկրից վերադարձման ուղղությամբ փորձի փոխանակմանն ուղղված միջոցառումների շարունակման խնդիրները: Քննարկվել են նաև փոխադարձ հետաքրքրություն ունեցող այլ հարցեր, մասնավորապես, Արաքս գետի ավազանի բնակչության մաքուր շրջակա միջավայր ունենալու իրավունքի և բնապահպանական խնդրների կարգավորման իրավական մեխանիզմներ գտնելու, այդ ոլորտում հետագա համագործակցության համար աշխատանքային ձևաչափեր մշակելու հնարավորությունները: • 2021թ. դեկտեմբերի 8-ին ՀՀ Անվտանգության խորհրդի քարտուղար Արմեն Գրիգորյանը Թեհրանում հանդիպել է ԻԻՀ ԱԱԳԽ քարտուղար Ալի Շամխանիին: Քննարկվել են երկկողմ և տարածաշրջանային անվտանգային հարցեր:	
	9.4 ՀՀ-ԻԻՀ հարաբերություններում տնտեսական բաղադրիչի ընդլայնում, այդ թվում՝ ԵԱՏՄ բազմակողմ համագործակցության շրջանակներում	Երկկողմ առևտրատնտեսական հարաբերությունների զարգացում • 2021թ. հունվարի 22-26-ը կայացել է ՀՀ էկոնոմիկայի նախարար Վահան Քերոբյանի այցը ԻԻՀ: Վերջինս մասնակցել է հայ-իրանական գործարար համաժողովին, ներկայացրել է ՀՀ տնտեսության զարգացման ընթացիկ և հեռանկարային ծրագրերը: Մտքերի փոխանակման և քննարկումների ընթացքում արծարծվել են հայ և իրանցի գործարարների միջև առևտրային կապերի ամրապնդմանը, նրանց կողմից ներդրումային ծրագրերի իրականացմանն առնչվող բազմաթիվ հարցեր: ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարը հանդիպումներ է ունեցել ԻԻՀ Առևտրի, արդյունաբերության և հանքերի նախարարի, ԻԻՀ էկոնոմիկայի և ֆինանսների նախարարի, ԻԻՀ էներգետիկայի նախարարի, գիտատեխնոլոգիական հարցերով ԻԻՀ փոխնախագահի, ԻԻՀ Կենտրոնական բանկի նախագահի, Իրանի Առևտրի, արդյունաբերության, հանքերի և գյուղատնտեսության պալատի նախագահի, Սպահանի նահանգապետի հետ: Հանդիպումների ընթացքում քննարկվել են բարձր տեխնոլոգիաների և գիտության, ֆինանսատնտեսական և առևտրային, ներդրումների, տրանսպորտային, էներգետիկ ոլորտներում Հայաստան-	

		Իրան համագործակցության հնարավորությունները և առաջիկա համատեղ ծրագրերը: • 2021թ. հունվարի 27-ին ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանն ընդունել է ԻԻՀ ԱԳ նախկին նախարար Մոհամմադ Ջավադ Զարիֆին: Հանդիպմանը կողմերն անդրադարձ են կատարել երկկողմ հարաբերությունների օրակարգին և տնտեսական փոխգործակցության զարգացման հեռանկարներին: Զրուցակիցները կարևորել են տարածաշրջանի տրանսպորտային և տնտեսական հաղորդակցության ուղիների ապաշրջափակումը և վերագործարկումը: • 2021թ. մայիսի 23-25-ը կայացել է ՀՀ ՊԵԿ նախագահի գլխավորած պատվիրակության այցը ԻԻՀ: Այցի ընթացքում, կողմերը քննարկել են Մեդրիի սահմանային անցակետի արդիականացման ընթացքի, տրանսպորտային միջոցների և ապրանքների միջազգային փոխադրումների հետ կապված Իրանի և Հայաստանի միջև էլեկտրոնային տվյալների նախնական փոխանակման առավել արդյունավետ իրականացման հետ կապված հարցեր: • 2021թ. հունիսի 28-30-ը կայացել է ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի տեղակալ Վարոս Սիմոնյանի և ՀՀ ՏԿԵ նախարարի տեղակալ Արմեն Սիմոնյանի այցն ԻԻՀ՝ մասնակցելու ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության և ԻԻՀ ճանապարհների և քաղաքաշինության նախարարության միջև մայիսի 24-ին ստորագրված փոխըմբռնման հուշագրով ստեղծված հայ-իրանական աշխատանքային խմբի առաջին նիստին: Աշխատանքային խմբի անդամները հաստատել են իրենց պատրաստակամությունը՝ երկու երկրների միջև տնտեսական համագործակցության ընդլայնման, երկկողմ առևտրային հարաբերությունների զարգացման ուղղությամբ աշխատանքներ իրականացնելու, ինչպես նաև դրանց զարգացմանը խոչընդոտող ընթացակարգերի պարզեցման կամ վերացման ուղղությամբ գործնական քայլեր ձեռնարկելու ուղղությամբ: • 2021թ. հուլիսի 1-ից ԻԻՀ-ում նշանակվել է ՀՀ առևտրային կցորդ: • ԻԻՀ սոցիալական ապահովության ներդրումների ընկերության հրավերով 2021թ. հուլիսի 27-29-ը Թեհրանում է գտնվել ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի	
--	--	---	--

			տեղակալ Նարեկ Տերյանի գլխավորած պատվիրակությունը: Այցի շրջանակներում քննարկումներ են տեղի ունեցել դեղագործության ոլորտում Հայաստանում ներդրումային ծրագրեր իրականացնելու շուրջ, ստորագրվել է արձանագրություն: • 2021թ. օգոստոսի 5-ին ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանն Իրան կատարած աշխատանքային այցի ընթացքում ԻԻՀ նորընտիր նախագահ Էբրահիմ Ռայիսիի հետ հանդիպմանը քննարկել է առևտրատնտեսական կապերի ընդլայնմանը, մասնավորապես՝ Մեդրիի ԱՏԳ ակտիվ գործունեության ապահովմանը, ԵԱՏՄ-Իրան ազատ առևտրի ռեժիմի կիրառման հնարավորությանը, Պարսից ծոց-Սև ծով տրանսպորտային և մալուխային կապի զարգացմանը վերաբերող հարցեր: Քննարկվել են նաև Իրան-Հայաստան 400 կՎ էլեկտրահաղորդման գծի շինարարության մեկնարկին, գազ-էլեկտրաէներգիա փոխանակման ծրագրի ժամկետի երկարաձգմանը, 3-րդ բարձրավոլտ գծի շահագործումից հետո գազ-էլեկտրաէներգիա ծավալների ավելացմանն առնչվող հարցեր: • 2021թ. սեպտեմբերի 1-ին կայացել է ՀՀ և ԻԻՀ ԱԳ նախարարների հեռախոսազրույցը, որի ընթացքում քննարկվել են տնտեսական ոլորտում փոխգործակցության ընդլայնման հնարավորությունները՝ կարևորելով միջկառավարական հանձնաժողովի դերը: Անդրադարձ է կատարվել նաև Պարսից ծոց-Սև ծով միջազգային տրանսպորտային միջանցք ստեղծելու մասին բազմակողմ համաձայնագրի ստորագրմանը: • 2021թ. դեկտեմբերի 8-ին կայացել է Իրանի մաքսային ծառայության ղեկավար Մեհդի Միրաշրաֆիի պատվիրակության այցը Հայաստան: Հանդիպմանը կարևորվել են երկու երկրների մաքսային մարմինների միջև ապրանքների և տրանսպորտային միջոցների միջազգային փոխադրումների վերաբերյալ նախնական էլեկտրոնային տվյալների փոխանակմանն ուղղված քայլերը, դիտարկվել են բեռնափոխադրումների արագ սպասարկումը խթանելու նպատակով մաքսային ընթացակարգերի դյուրացման մեխանիզմները: • 2021թ. դեկտեմբերի 20-23-ը կայացել է ԻԻՀ Մեջլիսի Իրան-Հայաստան պատգամավորական բարեկամական խմբի այցը Հայաստան՝ խմբի	
--	--	--	--	--

		ղեկավար Սեյդ Մեհդի Ֆարշադանի գլխավորությամբ: Պատգամավորական խումբը հանդիպումներ է ունեցել ՀՀ ԱԺ նախագահ Ալեն Սիմոնյանի, ԱԺ Հայաստան-Իրան պատգամավորական խմբի ղեկավարի և անդամների հետ: Քննարկվել են երկկողմ տնտեսական հարաբերությունների զարգացմանը, գյուղատնտեսության, էներգետիկայի եւ մի շարք այլ ոլորտներում համագործակցության ընդլայնմանը վերաբերող հարցեր, ընդգծվել է ապրանքաշրջանառության ծավալներն ավելացնելու անհրաժեշտությունը: Անդրադարձ է եղել նաև համատեղ արտադրության զարգացմանը, ինչպես նաև ներդրումային տարբեր ծրագրերի իրականացման կարևորությանը: Խումբը հանդիպել է նաև ՏԿԵ նախարար Գնել Սանոսյանին, քննարկել Սյունիքում այլընտրանքային ճանապարհների կառուցմանն առնչվող հարցեր, «Հյուսիս-Հարավ» ճանապարհային միջանցքի կառուցման աշխատանքները: Կողմերը պայմանավորվել են խորացնել հարաբերությունները էներգետիկայի և տրանսպորտի ոլորտներում: Իրանական կողմին ներկայացվել է ճանապարհների ապաշրջափակման դեպքում Երասխ-Նախիջևան-Իրան երկաթգծի գործարկման կարևորությունը:	
	9.5 ՀՀ-ԻԻՀ համատեղ ջանքեր լոգիստիկ, ենթակառուցվածքների զարգացման, տրանսպորտային փոխկապակցվածության, էներգետիկ և երկկողմ հետաքրքրություն ներկայացնող տարածաշրջանային ծրագրերի իրականացման ուղղությամբ	• 2021թ. ապրիլի 19-ին ՀՀ ԱԳՆ-ում տեղի է ունեցել «Պարսից ծոց-Սև ծով միջազգային տրանսպորտային միջանցքի ստեղծման մասին» համաձայնագրի նախագիծը բանակցելու նպատակով փորձագետների 5-րդ հանդիպումը՝ առկա և հեռավար ձևաչափերով: Հանդիպմանը մասնակցել են Հայաստանի, Բուլղարիայի, Վրաստանի, Հունաստանի և Իրանի պատվիրակությունները: Ստորագրվել է արձանագրություն, որով նախատեսվում է «Պարսից ծոց-Սև ծով միջազգային տրանսպորտային միջանցքի ստեղծման մասին» համաձայնագրի նախագիծը և քննարկումներն ավարտին հասցնելու նպատակով փորձագետների հաջորդ հանդիպումն անցկացնել Բուլղարիայում: • 2021թ. մայիսի 23-25-ը տեղի է ունեցել ԻԻՀ ճանապարհների և քաղաքաշինության նախարար Մոհամմադ Հսլամիի այցը ՀՀ: Կողմերը քննարկել են ենթակառուցվածքների ոլորտում համագործակցության,	

	Համագործակցություն «Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցք» ծրագրի շրջանակում: Աշխատանք «Պարսից ծոց-Սև ծով» տրանսպորտային և տարանցիկ միջանցքի ձևավորման ուղղությամբ	փոխադարձաբար ճանապարհային տուրքերի նվազեցման ուղղությամբ քայլեր ձեռնարկելու հարցերը: • 2021թ. օգոստոսի 10-ին տեսակապի միջոցով առցանց խորհրդակցություն են անցկացրել ՀՀ ՏԿԵ նախարարության և ԻԻՀ ճանապարհների և քաղաքաշինության նախարարության պատվիրակությունները՝ նախարարի տեղակալներ հայկական կողմից՝ Քրիստինե Ղալեչյանի և իրանական կողմից՝ Շահրամ Ադամ Նեժադի գլխավորությամբ: Քննարկվել է Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի Սիսիան-Քաջարան հատվածի շինարարական աշխատանքերում իրանական ներդրումային ընկերությունների ներգրավման հարցը: • 2021թ. հոկտեմբերի 5-ին ՀՀ է այցելել ԻԻՀ ճանապարհների և քաղաքաշինության նախարարի տեղակալ Խեյրոլլահ Խադեմին՝ ճանապարհաշինական ոլորտի մասնագետների պատվիրակության հետ: Քննարկումներ են անցկացնվել ՀՀ Սյունիքի մարզում ճանապարհաշինական նախագծերում ԻԻՀ կողմից ՀՀ-ին հնարավոր աջակցության ցուցաբերման ուղղությամբ: • 2021թ. նոյեմբերի 24-ին կայացած ՀՀ և ԻԻՀ ԱԳ նախարարների հեռախոսազրույցի ընթացքում անդրադարձ է կատարվել «Պարսից ծոց-Սև ծով» տրանսպորտային և տարանցիկ միջանցքին, նշվել է դրա շուտափույթ գործարկման կարևորությունը:	
	9.6 ՀՀ-ԻԻՀ էներգետիկ համագործակցության խորացում. Հյուսիս-հարավ էլեկտրաէներգետիկ միջանցքի (Հայաստան-Իրան-Վրաստան-Ռուսաստան) քառակողմ նախաձեռնության գործնական փուլի խթանում	• 2021թ. մարտի 9-10-ը տեղի են ունեցել ՀՀ ՏԿԵ նախարարի տեղակալ Հակոբ Վարդանյանի աշխատանքային այցն Իրան՝ «Հայաստան-Իրան գազ էլեկտրաէներգիայի դիմաց» ծրագրի պայմանագրի տեքստի վերջնականացման և ստորագրման նպատակով: Պայմանագրի տեքստի շուրջ հնարավոր չի եղել վերջնական համաձայնության գալ, պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել շարունակել աշխատանքները նոր, փոփոխված դրույթներով պայմանագրի տեքստի մշակման շուրջ: • 2021թ. նոյեմբերի 7-ին տեղի է ունեցել գազ-էլեկտրաէներգիա փոխանակման պայմանագրում փոփոխություններ կատարելու համար ՀՀ ՏԿԵ նախարարության և ԻԻՀ նավթի նախարարության աշխատանքային խմբերի հանդիպումը տեսակոնֆերանսի ձևաչափով:	

10	Չինաստանի, Հնդկաստանի, Ճապոնիայի հետ բարեկամական և փոխշահավետ կապերի ամրապնդում, համագործակցային նոր հարաբերությունների կայացում, Ասիական և խաղաօվկիանոսյան այլ երկրների հետ համագործակցության զարգացում, այդ թվում՝ համագործակցության բազմակողմ ձևաչափերում	10.1 ՀՀ-ՉԺՀ քաղաքական երկխոսության շարունակական զարգացում, տնտեսական կապերի խորացում	Քաղաքական երկխոսություն 2021թ. ընթացքում հայ-չինական երկկողմ հարաբերություններում նախորդ տարվա համեմատ արձանագրվել է դրական դինամիկա, սակայն COVID-19 համավարակը շարունակել է էականորեն ազդել տարբեր բնագավառներում երկկողմ օրակարգի առաջնղման գործընթացի վրա: Այնուամենայնիվ շարունակվել են երկկողմ քաղաքական, առևտրատնտեսական, գիտակրթա-մշակութային կապերի զարգացմանն ուղղված երկուստեք ջանքերը: Պատվիրակությունների փոխանակման անհնարինության պայմաններում ապահովվել ՉԺՀ-ում ՀՀ դեսպանության մասնակցությունը Չինաստանում կայացած տարաբնույթ միջոցառումներին, ինչպես նաև՝ ՀՀ գերատեսչությունների մասնակցությունը առցանց միջոցառումներին: • Տարվա ընթացքում իրականացվել է COVID-19 համավարակի դեմ պայքարի համար ՉԺՀ-ից պատվաստանյութերի, թթվածնային կայանների, թթվածնային կոնցենտրատորների, ՊՇՌ- թեստերի նմուշառման զնոդերի, ներարկիչների ձեռքբերումն ու տեղափոխումը Հայաստան: Հաշվետու տարվա մայիսին ՉԺՀ կառավարության կողմից Հայաստանին որպես նվիրաբերություն տրամադրվել է 100.000 դեղաչափ «Սինովակ» պատվաստանյութ: Ընդհանուր առմամբ տարվա ընթացքում Հայաստան է առաքվել 1 300 000 դեղաչափ պատվաստանյութ, իսկ դեկտեմբերի 10-ին կազմակերպվել է հատուկ չարտերային չվերթ: Իրավապայմանագրային դաշտ • Ապրիլի 20-ին Հայաստանի «Ներդրումների աջակցման կենտրոն» հիմնադրամի և Արտերկրում ձեռնարկությունների զարգացման չինական ասոցիացիայի (China Overseas Development Association) միջև ստորագրվել է փոխըմբռնման հուշագիր: • Ապրիլի 26-ին Հայաստանի «Ներդրումների աջակցման կենտրոն» հիմնադրամի և Չինաստան-ՇՀԿ տարածաշրջանային տնտեսական և առևտրային համագործակցության ցուցադրության գոտու (China-SCO Local Economic and Trade Cooperation Demonstration Zone) միջև ստորագրվել է առևտրատնտեսական համագործակցության հաստատման հուշագիր:
----	---	---	---

		• Նոյեմբերի 15-ին Երևանի պետական համալսարանի և Թիեյնծինի համալսարանի միջև ստորագրվել է համագործակցության հուշագիր: • Նոյեմբերի 25-ին ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության և ՉԺՀ Ազգային մամուլի և հրատարակության վարչության միջև ստորագրվել է «Դասական ստեղծագործությունների թարգմանության և հրատարակման վերաբերյալ» փոխըմբռնման հուշագիր: • Դեկտեմբերի 20-ին ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության և ՉԺՀ մշակույթի և զբոսաշրջության նախարարության միջև ստորագրվել է մշակութային համագործակցության ծրագիրը 2022-2025 ժամանակահատվածի համար: Տնտեսական փոխգործակցություն Չինաստանը 2021թ. ընթացքում շարունակել է մնալ Հայաստանի համար երկրորդ ամենախոշոր առևտրային գործընկերը՝ Ռուսաստանից հետո: Հաշվետու տարում երկկողմ առևտրաշրջանառության ծավալն ավելացել է՝ հատելով 1 մլրդ ԱՄՆ դոլարի սահմանագիծը: 2021թ. հունվար-դեկտեմբեր ամիսներին արտահանումը դեպի Չինաստան 2020թ. ամբողջ տարվա համեմատ աճել է մոտ 36%-ով: Հայաստանի և Չինաստանի միջև ընդհանուր ապրանքաշրջանառությունը 2021թ. հունվար-դեկտեմբեր ամիսներին կազմել է ավելի քան 1.260 միլիոն ԱՄՆ դոլար, իսկ 2020թ. հունվար-դեկտեմբեր ամիսներին՝ 964 միլիոն ԱՄՆ դոլար: 2021թ. հայկական կոնյակի և ոգելից խմիչքների ներմուծումը Չինաստան աճել է ավելի քան 300%-ով: Հայկական ապրանքներից կանոնավոր կերպով Չինաստան են ներմուծվում «Արարատ», «Նոյ» ապրանքանիշի կոնյակներ, Մերձավանի, Պոռչյանի կոնյակի գործարանի արտադրության մի շարք ոգելից խմիչքներ, «Արմենիա Վայն», «Կարաս» ընկերությունների, «Գևորգյան գինու գործարանի» գինիներ: Սկսվել է «Նոյան» ապրանքանիշի բնական հյութերի ներմուծումը Չինաստան: Չինաստան է արտահանվում նաև հատուկ չինական շուկայի համար արտադրվող «Լուզինյան» ապրանքանիշի հանքային ջուր: Հայկական ապրանքների վաճառքը կատարվում է առցանց և անցանց եղանակներով:	
--	--	--	--

		Հաշվետու ժամանակահատվածում COVID-19 համավարակի հետևանքով չինական կողմի որդեգրած խիստ քաղաքականությունը գրեթե անհնար է դարձրել Հայաստանից ընկերությունների մասնակցությունը Չինաստանում անցկացվող տարբեր առևտրական ցուցահանդեսներին և տոնավաճառներին: Այնուամենայնիվ հայկական կողմը փորձել է ապահովել մասնակցություն միջոցառումներում՝ հայկական ապրանքներ ներմուծող տեղական ընկերությունների ուժերով: Ապրիլի 26-28-ին Ցինդաո քաղաքում անցկացվել է ՇՀԿ միջազգային ներդրումային ու առևտրային ցուցահանդեսը, դեկտեմբերի 24-27-ին Սանյայում կազմակերպված 6-րդ միջազգային տոնավաճառը: Ապահովվել է համապատասխան նյութերի տպագրումը և դրանց ներառումը «World Tourism Cities Federation» կազմակերպության կողմից սեպտեմբերի 3-ին Պեկինում անցկացված զբոսաշրջության միջազգային համաժողովի մասնակիցներին տրվող փաթեթներում: Ապահովվել է մասնակցություն օգոստոսին Չոնցինում կայացած Թվային տնտեսության համաժողովում և ցուցահանդեսում ("Digital Economy" Conference և "Smart China Exhibition 2021"):	
	10.2 Աշխատանք չինական ներդրումային ծրագրերի ներգրավման ուղղությամբ (բարձր և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների, պղնձաձուլական, էներգետիկայի ոլորտներում)	Աշխատանքներ են իրականացվել Չինաստանի մեքենաշինական ինժեներական կորպորացիայի (China Machinery Engineering Corporation՝ CMEC) հետ՝ Հայաստանում ներդրումային գործունեություն իրականացնելու ուղղությամբ: Ներկայումս CMEC-ի դուստր ձեռնարկությունը հանդիսանում է Հայաստանում Մասրիկ-1 արևային էլեկտրակայանի շինարարության ենթակապալառում: Չինական ընկերությունը նաև հաղթել է Ջովունիում շինարարության իրականացնելու համար Համաշխարհային բանկի կազմակերպած մրցույթում: CMEC-ը հետաքրքրություն է հայտնել Հայաստանում տարբեր ոլորտներում, այդ թվում՝ սոցիալական բնակարաշինության, էներգետիկ և այլ հարակից ոլորտներում շինարարական գործունեություն ծավալելու հարցում: Աշխատանքներ են իրականացվել Սիան քաղաքի Լինտոնի շրջանում նուաճեցման, վերամշակման և վաճառքի նպատակով հայ-չինական	

			արդյունաբերական համագործակցության գոտու ստեղծման, նույն զինու, այլ մրգային գինիների ու ոգելից խմիչքների անմաքս պահպանման համար Սիան քաղաքում մաքսային պահեստ (bonded warehouse) հիմնելու, ինչպես նաև ապրանքների ցուցասրահ բացելու ուղղությամբ: Չինական կողմին են ուղարկվել համագործակցության առաջարկություններ: Քննարկվել է համավարակից հետո փոխադարձ այցերի կազմակերպման հարցը: 2022 թվականին կշարունակվեն այս ուղղությամբ աշխատանքները:	
	10.3 Շանհայի համագործակցության կազմակերպության հետ համագործակցության խորացում, Հայաստանի կարգավիճակի փոփոխում՝ «երկխոսության գործընկերոջից» դառնալով «դիտորդ պետություն»	Շարունակվել է սերտ համագործակցությունը Շանհայի համագործակցության կազմակերպության հետ: • Հունիսի 17-ին Հայաստանն առցանց տարբերակով մասնակցել է Տաշքենդում կայացած՝ ՇՀԿ անդամ երկրների ազգային համակարգողների և երկխոսության գործընկեր երկրների լիազոր ներկայացուցիչների հանդիպմանը: • Սեպտեմբերի 17-ին ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը մասնակցել է Դուշանբեում կայացած ՇՀԿ և ՀԱՊԿ անդամ պետությունների ղեկավարների համատեղ նիստին: • Հունիսին ՉԺՀ-ում ՀՀ դեսպանությունը մասնակցել է ՉԺՀ Հուբեյ նահանգի Ուհան քաղաքում կայացած ՇՀԿ ժողովրդական դիվանագիտության բարձր մակարդակի համաժողովին:		
	10.4 Հայ-հնդկական քաղաքական երկխոսության ընդլայնում, տնտեսական կապերի ակտիվացում: ՏՏ և նորարարական տեխնոլոգիաների, արհեստական բանականության բնագավառում Հնդկաստանի հետ համագործակցության ներուժի իրացում	• Սեպտեմբերի 16-ին Դուշանբեում կայացած Հավաքական անվտանգության պայմանագրի կազմակերպության և Շանհայի համագործակցության կազմակերպության համատեղ նիստի շրջանակներում կայացել է ՀՀ ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանի հանդիպումը Հնդկաստանի Հանրապետության ԱԳ նախարար Սուբրամանյամ Ջայշանկարի հետ: • Հոկտեմբերի 12-13-ին կայացել է Հնդկաստանի ԱԳ նախարար Սուբրամանյամ Ջայշանկարի գլխավորած պատվիրակության առաջին պաշտոնական այցը Հայաստան: Պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել կազմել երկու երկրների համապարփակ համագործակցության ընդլայնման նպատակով համատեղ գործողությունների ծրագիր և		

		հաստատել այն 2022թ.-ին ՀՀ ԱԳ նախարարի Հնդկաստան նախատեսվող այցի ընթացքում: Ներդրումների ներգրավում Հայաստանի և Հնդկաստանի միջև տնտեսական զարգացման, ինչպես նաև Հնդկաստանից ներդրումների ներգրավմանն ուղղված աշխատանքներին մեծապես խոչընդոտել է COVID-19 համավարակով պայմանավորված իրավիճակը: Հնդկաստանի ԱԳ նախարարի Հայաստան այցի ընթացքում պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել ներդրումների ներգրավման և առևտրաշրջանառության ծավալների մեծացման համար տեղեկատվության փոխանակման, գործարար պատվիրակությունների փոխայցերի վերաբերյալ: 2021թ. Հայաստանի ներդրումների աջակցման կենտրոնի և «Հնդկաստանի ներդրումներ» ՀԶ միջև ստորագրվել է Փոխըմբռնման հուշագիր: Տնտեսական զարգացման խթանում Քննարկվել են բարձր տեխնոլոգիաների, նորարարությունների, էներգետիկայի, գյուղատնտեսության, կրթության, գիտության և այլ բնագավառներում երկկողմ համագործակցության ծրագրեր: Պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել 2022 թվականին հայ-ինդիական միջկառավարական հանձնաժողովի 8-րդ նիստը Հնդկաստանում անցկացնելու վերաբերյալ՝ նշված հարցերն առարկայացնելու նպատակով: 2021թ. սեպտեմբերին հնդկական գործարար պատվիրակությունը մասնակցել է «Արմենիա Էքսպո 2021» 20-րդ տարածաշրջանային ունիվերսալ ցուցահանդեսին:	
	10.5 ՀՀ-Հնդկաստան համագործակցություն «Հյուսիս-Լարավ» միջազգային տրանսպորտային ծրագրի շրջանակներում, բազմամոդալ	Ընթանում են համապատասխան իրավապայմանագրային հիմքերի ձևավորման աշխատանքներ:	

		փոխադրումների ոլորտում իրավապայմանագրային հիմքերի ձևավորում:		
		10.6 Համագործակցություն Ճա-պոնիայի և Հարավային Կորեայի կառավարությունների հետ՝ ՀՀ տնտեսության թվայնացման, զարգացմանն ուղղված ծրագրերի իրականացման նպատակով	• Աշխատանքներ են տարվել «Էքսպո 2025, Օսակա, Ճապոնիա» համաշխարհային ցուցահանդեսին Հայաստանի մասնակցությունն ապահովելու ուղղությամբ: • Ճապոնական և կորեական կողմերի հետ մի շարք քննարկումներ են կայացել թվայնացման օրակարգին երկկողմ փոխգործակցության շրջանակներում առաջնայնություն հաղորդելու ուղղությամբ: • Ճապոնիայի միջազգային զարգացման գործակալության (JICA) գրասենյակի նորանշանակ ներկայացուցչի հետ քննարկումներ են կայացել Հայաստանի ջրամբարաշինության և ենթակառուցվածքային շինարարության այլ ոլորտներում Ճապոնիայի կառավարության վարկային միջոցների ներգրավման ուղղությամբ: • Հուլիսի 22-ին կայացել է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Ճապոնիայի կառավարության միջև կնքված «Պատմամշակութային Ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոնի համար նախատեսված հնագիտական գտածոների վերականգնման և պահպանման տեխնիկական հագեցվածության բարելավման ծրագրի» դրամաշնորհային համաձայնագրի ավարտի շնորհանդեսը: • Ճապոնիայի կառավարության «Grassroots Human Security Project (GGP)» ծրագրի շրջանակներում հաստատվել է 8 փոքրածավալ դրամաշնորհային նախագիծ (մինչև 100.000 ԱՄՆ դոլար)՝ ՀՀ տարբեր համայնքներում հանրային կենտրոնի ստեղծման, մասնագիտական ուսումնական կենտրոնի ստեղծման, ագրոմեքենաների ուսումնական կենտրոնի կառուցման, նոր պոմպակայանի և ոռոգման համակարգի շինարարական նախագծերի, բժշկական ապահովման և առաջին բուժօգնության պատրաստման՝ ծավալով ականազերծման միջոցառումների անցկացման, մանկապարտեզի վերակառուցման, թափոնների կառավարման կարողությունների ընդլայնման և թափոնների վերամշակման, խմելու ջրի	

			համակարգի և դպրոցի վերակառուցման ծրագրերի իրականացման նպատակով: • Նոյեմբերին Կորեայի Հանրապետության Պաշտոնական զարգացման աջակցության (Official Development Assistance) ծրագրի շրջանակներում ՀՀ առողջապահության նախարարությանը տրամադրվել է տեխնիկա (X-ray, Ultrasound)): • Դեկտեմբերին կորեական կողմին են փոխանցվել ՀՀ բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարության հայտը «Տեղեկատվության հասանելիության կենտրոնի» ստեղծման և ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի հայտը «Մաքսային արդիականացման խորհրդատվություն» ծրագրերի վերաբերյալ:	
11	Համագործակցության ընդլայնում Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրների հետ փոխադարձ հետաքրքրություն ներկայացնող ոլորտներում, ներառյալ՝ հակամարտության գոտիներում բնակվող մեր հայրենակիցների անվտանգության ապահովումը	11.1 Տարածաշրջանային երկրների, մասնավորապես՝ Եգիպտոսի, ԱՄԷ, Հորդանանի, Իրաքի հետ գործընկերային հարաբերությունների շարունակական խորացում և ընդլայնում	Շարունակվել են աշխատանքները տարածաշրջանի երկրների հետ համագործակցության զարգացման ուղղությամբ: Ուշադրության կենտրոնում են եղել տարբեր ոլորտներում երկկողմ հարաբերությունների ամրապնդումն ու ընդլայնումը, ՀՀ տնտեսության մեջ հնարավոր ներդրումների գրավումը, առևտրաշրջանառության ծավալների ավելացումը, տեղի հայ համայնքների անվտանգային և ինքնության պահպանման խնդիրները, տարածաշրջանի երկրներից զբոսաշրջային հոսքերի ավելացումը, տարածաշրջանում ընթացող աշխարհաքաղաքական գործընթացները և Հայաստանի համար դրանցից եկող անվտանգային հնարավոր սպառնալիքների գնահատումը: Թեպետ, կորոնավիրուսային համավարակով պայմանավորված, նախապես ծրագրված շատ միջոցառումներ տարվա ընթացքում հետաձգվել են (այդ թվում՝ միջկառավարական հանձնաժողովների նիստեր, բարձրաստիճան փոխայցելություններ), իրականացված աշխատանքների արդյունքում հնարավոր է եղել որոշակի հաջողություններ և առաջընթաց արձանագրել տարածաշրջանի երկրների հետ հարաբերություններում: Տարածաշրջանի երկրների հետ 2021թ. հունվար-հոկտեմբեր ամիսների առևտրաշրջանառության ընդհանուր ծավալը կազմել է շուրջ 397 մլն ԱՄՆ դոլար, որի գերակշիռ մասը բաժին է ընկնում Արաբական Միացյալ	

		Էմիրություններին (184 մլն) և Իրաքին (142 մլն, որի 95%-ից ավելին՝ Իրաքյան Քուրդիստանին): Երրորդ տեղում Իսրայելն է (մոտ 27 մլն դոլար): ՀՀ-ից արտահանվել են հիմնականում հանքային, գազավորված և չգազավորված ջրեր, բնական հյութեր, գյուղատնտեսական ապրանքներ, ծխախոտ, մսամթերք: Լիբանան Լիբանանի ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի և ներքաղաքական լարվածության պատճառով երկկողմ հարաբերություններում էական զարգացումներ չեն արձանագրվել: - Ապրիլի 9-ին Լիբանանի արտաքին գործերի և արտագաղթյալների նախարարի պաշտոնակատար Շարբել Ուեհբեն ուղերձ է հղել Հայոց ցեղասպանության 106-րդ տարելիցի կապակցությամբ: - Ապրիլի 21-27-ը կայացել է Լիբանանի նախագահի հատուկ ներկայացուցիչ, սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարի պաշտոնակատար Վարդինե Օհանյանի գլխավորած պատվիրակության այցը ՀՀ՝ մասնակցելու Հայոց ցեղասպանության 106-րդ տարելիցին նվիրված միջոցառումներին: Պատվիրակությունը հանդիպումներ է ունեցել ՀՀ նախագահի, ԱԳ և ԿԳՄՍ նախարարների հետ: - Հոկտեմբերի 22-ին «Ներդրումների աջակցման կենտրոն» հիմնադրամի (Enterprise Armenia) և «Բեքաայի արդյունաբերողների ասոցիացիայի» (Association of Bekaa Industrialists) միջև ստորագրվել է փոխըմբռնման հուշագիր: - Նոյեմբերի 2-ին ՄԱԿ-ի Կլիմայի փոփոխության մասին շրջանակային կոնվենցիայի կողմերի 26-րդ համաժողովին (COP26) մասնակցելու նպատակով Գլազգոյում գտնվող ՀՀ նախագահ Արմեն Սարգսյանը զրույց է ունեցել Լիբանանի Հանրապետության վարչապետ Նաջիբ Միկաթիի հետ: Եգիպտոս Սեպտեմբերին ՄԱԿ Գլխավոր ասամբլեայի 76-րդ նստաշրջանի շրջանակներում ՀՀ ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանը հանդիպում է ունեցել ԵԱՀ ԱԳ նախարար Սամեհ Շուքրիի հետ: Քննարկվել են տարբեր	
--	--	--	--

		ոլորտում համագործակցության հեռանկարները՝ մասնավորապես Արևելյան միջերկրականի գազային ֆորումի և Հայաստանի միջև համագործակցության հնարավորությունները: • Միջազգային հարթակներում եզիպտոսի հետ շարունակվել է սերտ համագործակցությունը: • Դեկտեմբերին 13-17-ը Շարմ էլ Շեյխում կայացած Կոռուպցիայի դեմ պայքարի կոնվենցիայի (UNCAC) անդամ երկրների համաժողովի 9-րդ նստաշրջանի շրջանակներում ՀՀ գլխավոր դատախազը հանդիպել է ԵԱՀ վարչական վերահսկողական ծառայության նախագահին և ԵԱՀ գլխավոր դատախազի առաջին տեղակալին: Սիրիա Սիրիական ճգնաժամի և Սիրիայում առկա բարդ ներքաղաքական իրավիճակի պատճառով հայ-սիրիական երկկողմ հարաբերություններում պահպանվել է ակտիվության ցածր մակարդակը: • Մայիսի 17-ին Հայաստանի Հանրապետության և Սիրիայի Արաբական Հանրապետության կառավարությունների միջև ստորագրվել է օդային հաղորդակցության մասին համաձայնագիր: Սեպտեմբերի 4-ից մեկնարկել է Հալեպ-Երևան-Հալեպ չվերթը: • Սեպտեմբերի 24-ին ՄԱԿ ԳԱ 76-րդ նստաշրջանի շրջանակներում ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանը հանդիպում է ունեցել Սիրիայի ԱԳ նախարար Ֆեյսալ Ալ-Միկդադիի հետ: Անդրադառնալով սիրիական ճգնաժամին՝ ՀՀ ԱԳ նախարարը նշել է, որ ճգնաժամի առաջին իսկ օրվանից Հայաստանը հանդես է եկել Սիրիայի միասնության և ինքնիշխանության պահպանման և համապարփակ երկխոսությամբ խնդրի կարգավորման օգտին: Կողմերը խիստ մտահոգություն են հայտնել Արցախի դեմ սանձազերծված ագրեսիայի ընթացքում Ադրբեջանի կողմից Սիրիայից վարձկան ահաբեկիչների ներգրավման առնչությամբ: • Հալեպում իր գործունեությունն է շարունակել ՀՀ հումանիտար առաքելության խումբը (ականագերծում և բժշկական ծառայություններ): 2019-2021 թվականների ընթացքում խմբի կողմից ականագերծվել է 880 000 քմ տարածք և բժշկական օգնություն է ցուցաբերվել 42 000 հիվանդի:	
--	--	---	--

		• Հոկտեմբերի 25-ին ՀՀ «Հումանիտար ականազերծման և փորձագիտական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի և ՄԱԿ-ի Հակաականային գործողությունների ծառայության (UNMAS-United Nations Mine Action Service) միջև ստորագրվել է համագործակցության պայմանագիր: Նոյեմբեր 21-ից հայ մասնագետները Դամասկոսի արվարձան Դարայա քաղաքում ՄԱԿ հովանու ներքո սկսել են ականազերծման աշխատանքները: Արդեն ականազերծվել է մոտ 70.000 քմ տարածք: • Հայաստանի և Սիրիայի կապի վարչակազմերի միջև ստորագրվել է հաճախականային հատկացումների համակարգման վերաբերյալ փոխըմբռնման հուշագիր: Արաբական Միացյալ Էմիրություններ • Մարտի 11-ին ՀՀ ԱԳ նախարարն աշխատանքային այց է կատարել Արաբական Միացյալ Էմիրություններ, որտեղ նա հանդիպել է ԱՄԷ արտաքին գործերի և միջազգային համագործակցության նախարար Աբդալլահ բին Ջայեդ Ալ Նահյանի հետ: • Տարվա ընթացքում իրականացվել են աշխատանքներ «Expo 2020 Dubai» համաշխարհային ցուցահանդեսին պատշաճ մակարդակով ՀՀ մասնակցությունն ապահովելու նպատակով: • Սեպտեմբերին Հայաստան է այցելել ԱՄԷ մարդկային ռեսուրսների կառավարման և էմիրաթիզացիայի նախարարի տեղակալը, որին ընդունել է ՀՀ Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարը: Քննարկվել են աշխատուժի օգտագործման բնագավառում երկկողմ կարգավորումները: Անդրադարձ է կատարվել համապատասխան իրավական բազայի ձևավորման հարցին: • Հոկտեմբերի 27-ին ՀՀ նախագահը կարճատև աշխատանքային այց է իրականացրել ԱՄԷ: Նախագահը հանդիպումներ է ունեցել Աբու Դաբիի թագաժառանգ, երկրի Չինված ուժերի գերագույն հրամանատարի տեղակալ, շեյխ Մուհամմադ բին Ջայեդ Ալ Նահյանի հետ: Քննարկվել են երկկողմ համագործակցության մի շարք հարցեր, այդ թվում՝ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների, արհեստական բանականության, ինչպես նաև ներդրումների ոլորտներում:	
--	--	---	--

		• Հոկտեմբերին Հայաստան է այցելել ԱՄԷ վերահսկիչ պալատի նախագահ Հաբիբ Ալ Մաանին: Նա հանդիպում է ունեցել ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի նախագահի հետ: Քննարկվել են կառույցների միջև համագործակցության ընդլայնման հնարավորությունները: • Նոյեմբերին «Դուբայի ավիացիոն ցուցահանդեսին» մասնակցելու նպատակով ՀՀ պաշտպանության նախարարի գլխավորած պատվիրակությունն աշխատանքային այց է կատարել ԱՄԷ: • Տարվա ընթացքում բանակցություններ են ընթացել սննդի և ջրի անվտանգության ոլորտում համագործակցության իրավապայմանագրային դաշտի ձևավորման ուղղությամբ: Ներկայումս համապատասխան համաձայնագիրը նախապատրաստվում է ստորագրման: Իրաք Փետրվարին Բաղդադում անցկացվել են հայ-իրաքյան քաղաքական խորհրդակցություններ՝ ԱԳ փոխնախարարների մակարդակով: ՀՀ և ԻՀ արտաքին գերատեսչությունների միջև տորագրվել են «Իրաքի Հանրապետության կառավարության և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության միջև դիվանագիտական և ծառայողական անձնագրեր կրող անձանց առանց մուտքի արտոնագրի միմյանց տարածք մուտք գործելու մասին» համաձայնագիրը, ինչպես նաև՝ «Հայաստանի և Իրաքի ԱԳ նախարարությունների միջև քաղաքական խորհրդակցությունների մասին» փոխըմբռնման հուշագիրը: • Մարտին տեղի է ունեցել Իրաքի պաշտպանության նախարար Ջումաա Ինադ Սաադուն Խատտաբի այցը Հայաստան, որի շրջանակներում վերջինս հանդիպել է ՀՀ վարչապետին, պաշտպանության, արտաքին գործերի, բարձրագույն տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարներին: • Հաշվետու տարվա մայիսից-հոկտեմբեր ամիսներին իրականացվել են Բաղդադ-Երևան սեզոնային չվերթներ: Իրաքյան Քուրդիստան	
--	--	---	--

			Փետրվարին տեղի է ունեցել էրբիլում ՀՀ գլխավոր հյուպատոսության պաշտոնական բացումը: Աշխատանքային այցով էրբիլում գտնվող ՀՀ ԱԳ նախարարի տեղակալը հանդիպումներ է ունեցել Քուրդիստանի Ժողովրդավարական կուսակցության նախագահ Մասուդ Բարզանիի, Իրաքյան Քուրդիստանի նախագահ Նեչիրվան Բարզանիի, վարչապետ Մասրուր Բարզանիի, փոխվարչապետ Քուբադ Թալաբանիի, խորհրդարանի նախագահ Հեմին Հաուրամիի և արտաքին գործերի դեպարտամենտի պետ (ԱԳ նախարար) Սաֆին Դեզայի հետ: Հանդիպումների ընթացքում երկուստեք պատրաստա-կամություն է հայտնվել խորացնել բազմոլորտ համագործակցությունը: Մտքեր են փոխանակվել տարածաշրջանային և միջազգային օրակարգի մի շարք հարցերի շուրջ: • Փետրվարին կայացել է էրբիլում Հայաստանի մշակութային տան բացումը, որին ներկա է եղել ՀՀ ԱԳ նախարարի տեղակալի գլխավորած պատվիրակությունը: • Մայիսին տեղի է ունեցել Իրաքյան Քուրդիստանի փոխվարչապետ Քուբադ Թալաբանիի գլխավորած պատվիրակության այցը Հայաստան, որի շրջանակներում վերջինս հանդիպել է ՀՀ փոխվարչապետ Միեր Գրիգորյանին, ԱԳ նախարար Արա Այվազյանին: ԻՔ փոխվարչապետը այցելել է «Թումո» ստեղծարար տեխնոլոգիաների կենտրոն, հանդիպումներ է ունեցել «Տելեկոմ Արմենիա» և «Սինոփսիս» ընկերությունների ղեկավարությունների հետ: • ՀՀ նախաձեռնությամբ մեկնարկել է Իրաքում ազգային և կրոնական փոքրամասնությունների մշակութային ժառանգության պահպանման աջակցության աշխատանքների առաջին փուլը: • Սեպտեմբերին Մատենադարանի վերականգնման բաժնում անցկացվել է մեկշաբաթյա վերապատրաստման ծրագիր, որին մասնակցել են Հյուսիսային Իրաքից (Էրբիլ) ժամանած մասնագետների խումբ՝ Քաղդեական եկեղեցու առաջնորդ, Արևելյան ձեռագրերի թվայնացման կենտրոնի տնօրեն, արքեպիսկոպոս Նաջիբ Միխայիլի գլխավորությամբ: Վերապատրաստման դասընթացն իրականացվել է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի	
--	--	--	---	--

			«Մոսուլի վերականգնում» ծրագրի շրջանակում: Համագործակցության առաջին փուլը ֆինանսավորել է ՀՀ կառավարությունը: • Հայաստանի տնտեսական և զբոսաշրջային գրավչության ներկայացման նպատակով կազմակերպվել են Հայաստան Իրաքյան Քուրդիստանի առաջատար լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների այցեր: • Հաշվետու տարվա մայիսից-հունվար իրականացվել են Էրբիլ-Երևան սեզոնային թռիչքներ: Հորդանան Մայիսի 26-ին ՀՀ նախագահ Արմեն Սարգսյանին հավատարմագրերն է հանձնել ՀՀ-ում Հորդանանի Հաշիմյան Թագավորության նորանշանակ դեսպան Խալեդ Շավաբկան (նստավայրը՝ Մոսկվա): • Սեպտեմբերի 23-ին ՄԱԿ ԳԱ 76-րդ նստաշրջանի աշխատանքներին մասնակցելու նպատակով Նյու Յորքում գտնվող ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանը հանդիպել է Հորդանանի Հաշիմյան Թագավորության փոխվարչապետ, ԱԳ և արտա-գաղթյալների նախարար Այման Սաֆադիի հետ: Քննարկվել են հայ-հորդանանյան բազմոլորտ համագործակցության հետագա խորացմանն առնչվող հարցեր: Անդրադարձ է կատարվել նաև Սուրբ Հողում հայկական պատմամշակութային ու կրոնական ժառանգությանն առնչվող հարցերին: • Դեկտեմբերին ստորագրվել են «ՀՀ և ՀՀԹ կառավարությունների միջև մշակույթի բնագավառում համագործակցության մասին» և «ՀՀ և ՀՀԹ կառավարությունների միջև կրթության և գիտության ոլորտներում համագործակցության մասին» համաձայնագրերի 2021-2026թթ. գործնական ծրագրերը: Իսրայել Նոյեմբերի 2-ին ՄԱԿ-ի Կլիմայի փոփոխության մասին շրջանակային կոնվենցիայի կողմերի 26-րդ համաժողովին (COP26) մասնակցելու նպատակով Գլազգոյում գտնվող ՀՀ նախագահ Արմեն Սարգսյանը զրույց է ունեցել Իսրայելի Պետության վարչապետ Նաֆթալի Բենեթի հետ: • Նոյեմբերի 24-ին ՀՀ ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանը հեռախոսազրույց է ունեցել Իսրայելի ԱԳ նախարար Յաիր Լապիդի հետ:	
--	--	--	---	--

			Քննարկվել են հայ-խորհրդայնական առկա հարաբերությունները և հեռանկարները: Անդրադարձ է կատարվել նաև Սուրբ Հողում հայկական պատմամշակութային ու կրոնական ժառանգությանն առնչվող հարցերին: • Դեկտեմբերի 3-ին «Ֆլայուան Արմենիա» ընկերությունը նշանակվել է որպես Երևան-Թեյ Ավիվ-Երևան ուղղությամբ կանոնավոր օդային հաղորդակցություն իրականացնող փոխադրող: Պաղեստին Նոյեմբերի 2-ին ՄԱԿ-ի Կլիմայի փոփոխության մասին շրջանակային կոնվենցիայի կողմերի 26-րդ համաժողովին (COP26) մասնակցելու նպատակով Գլազգոյում գտնվող ՀՀ նախագահ Արմեն Սարգսյանը զրույց է ունեցել Պաղեստինի Ազգային իշխանության վարչապետ Մուհամմադ Շթայեհի հետ: • Նոյեմբերի 11-ին ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի Գլխավոր համաժողովի 41-րդ նստաշրջանի աշխատանքներին մասնակցելու նպատակով Փարիզում գտնվող ՀՀ ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանը հանդիպում է ունեցել Պաղեստինի ԱԳ նախարար Ռիադ Մալքիին: Քննարկվել են Սուրբ Հողում հայկական պատմամշակութային ու կրոնական ժառանգությանն առնչվող հարցեր: • Դեկտեմբերի 11-14-ը Հայաստան է այցելել Պաղեստինի Եկեղեցիների հարցով բարձրագույն նախագահական կոմիտեի ղեկավար Մուին Էլիաս Յուսեֆ Խուրիի գլխավորած պատվիրակությունը, որը հանդիպումներ է ունեցել ՀՀ նախագահի, ԱԳ նախարարի և Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հետ: Քննարկվել են Սուրբ Հողում հայկական պատմամշակութային և կրոնական ժառանգությանը վերաբերող հարցեր: Կատար • Կատարական պատվիրակությունը մասնակցել հուլիսի 22-ից օգոստոսի 4-ը Հայաստանում անցկացված Միջազգային բանակային խաղերի «Խաղաղության մարտիկ» մրցույթին: • Կատարի Պետության հանրային առողջապահության նախարարության հետ ակտիվ աշխատանքներ են տարվել Հայաստանը վերոնշյալ նախարարության կողմից հաստատված ցանկում ներառելու ուղղությամբ՝	
--	--	--	---	--

			Կատարում աշխատող բժիշկ հայ մասնագետների հավատարմագրումը իրականացնելու նպատակով: Արդյունքում հավատարմագրվել է ՀՀ քաղաքացի մեկ բժիշկ մասնագետ: - Դեկտեմբերի 8-ին ՀՀ նախագահն աշխատանքային այց է կատարել Կատարի Պետություն, որի ընթացքում հանդիպել է Կատարի էմիր շեյխ Թամիմ բին Համադ Ալ Թանիի, Կատարի հիմնադրամի, “Education Above All” հիմնադրամի նախագահ և ՄԱԿ կայուն զարգացման նպատակների պաշտպան շեյխա Մոզա բինթ Նասերի հետ: Պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել ակտիվացնել նորագույն տեխնոլոգիաների, գիտության ու կրթության զարգացման ոլորտներում համագործակցության հնարավորությունների քննարկման նպատակով ձևավորված համատեղ աշխատանքային խմբի գործունեությունը: Սաուդյան Արաբիա Հոկտեմբերի 26-ին ՀՀ նախագահ Արմեն Սարգսյանն աշխատանքային այցով մեկնել է Սաուդյան Արաբիա՝ մասնակցելու «Ապագա ներդրումային նախաձեռնություն» (Future investment initiative) 5-րդ համաժողովին: Նախագահ Սարգսյանը Սաուդյան Արաբիայի թագաժառանգ Մուհամմադ բին Սալմանի հետ ներկա է եղել համաժողովի բացման արարողությանը: Բահրեյն Հանրապետության նախագահ Արմեն Սարգսյանը հոկտեմբերի 27-ին ԱՄԷ աշխատանքային այցի ընթացքում հանդիպել է Բահրեյնի թագավոր Համադ բին Իսա Ալ Խալիֆայի հետ: Քննարկվել են երկկողմ հետաքրքրություն ներկայացնող հարցեր: Եթովպիա Եթովպիայում ներքաղաքական խիստ լարված իրավիճակի պատճառով երկկողմ հարաբերությունների զարգացման օրակարգը հնարավոր չի եղել կենսագործել: - Հաշվետու ժամանակահատվածում ակադեմիական համագործակցության մասին հուշագիր է ստորագրվել Երևանի պետական համալսարանի և Ադիս Աբեբայի համալսարանի միջև:	
--	--	--	--	--

			Մայիսի 25-ին Թունիսի Հանրապետությունում Հայաստանի Հանրապետության դեսպան Արշակ Փոլադյանը (նստավայրը՝ Երևան) իր հավատարմագրերն է հանձնել Թունիսի Հանրապետության նախագահ Կայս Սաիդին:	
	11.2 Տարածաշրջանի երկրներում (մասնավորապես՝ ԱՄԷ, Կատար, Քուվեյթ) գործող ներդրումային հիմնադրամների հետ ակտիվ աշխատանքների իրականացում՝ ներդրողների ներգրավման և ներդրումների խթանման նպատակով	Արաբական Միացյալ Էմիրություններ Դեռևս 2019թ. նոյեմբերին Էմիրաթական «Մասդար» ընկերության և Հայաստանի պետական հետաքրքրությունների ֆոնդի (ANIF) միջև ստորագրվել էր Հայաստանում 400 ՄՎտ ընդհանուր հզորությամբ արևային էներգիայի նախագծեր մշակելու մասին համաձայնագիր, ինչն իրենից ենթադրում է 300-320 մլն ԱՄՆ դոլարի ներդրում Հայաստանում: Այս ոլորտում Էմիրաթական «Մասդար» ընկերությանը «ԱՅԳ-1» արևային ֆոտովոլտային ծրագրի մրցույթում ճանաչվել է հաջողակ հայտատու, որի արդյունքում Հայաստանում կատարելու է 174 մլն ԱՄՆ դոլարի ներդրում: • Նոյեմբերին Հայաստանի Հանրապետության և «Մասդար» ընկերության միջև ստորագրվել է կառավարության աջակցության համաձայնագիր՝ 200 մեգավատ հզորությամբ ֆոտովոլտային էլեկտրակայանի կառուցման վերաբերյալ: Ներկայումս քննարկվում է «Այգ-2» նոր ծրագիրը՝ համաձայն որի Էմիրաթական կողմը նախատեսում է կառուցել 201 մեգավատ հզորությամբ արևային նոր կայան: • Հայաստանի պետական հետաքրքրությունների ֆոնդի և Շարժայում գործող Էյր Արաբիա ավիաընկերության համատեղ նախագծով հիմնվել է հայկական ազգային լուսթուփեր ավիափոխադրող՝ “Fly Arna” ապրանքանիշով: Ավիաընկերության կանոնադրական կապիտալը պետք է կազմի 9.6 մլրդ դրամ (19.6 մլն ԱՄՆ դոլար), որի բաժնետոմսերի հարաբերակցությունը կազմում է յուրաքանչյուրը 49-ական տոկոս: • Հաստատման փուլում է գտնվում ԱՄԷ առևտրարդյունաբերական պալատի և Ներդրումների աջակցման կենտրոնի միջև համագործակցության վերաբերյալ հուշագիրը: Քուվեյթ		

			ՀՀ տնտեսության մեջ ներդրումներ գրավելու աշխատանքների արդյունքում Արմավիրի մարզում գտնվող «Ալ Աբդալլահ Գրուպ» ՍՊԸ-ին պատկանող գյուղատնտեսական համալիրի 1100 հա տարածքում քուվեյթցի գործարար Խալիֆա Ֆադալլահի կողմից տնկվելու է 350 հազար նուշի ծառ: Ներդրման ծավալը կազմում է 30 մլն ԱՄՆ դոլար: • Քուվեյթից Հայաստան ներդրումների հոսք ապահովելու նպատակով թիրախային քայլեր են ձեռնարկվել քուվեյթյան պետական հիմնադրամների (Քուվեյթի արաբական զարգացման հիմնադրամ, Քուվեյթի ներդրումների հիմնադրամ), կիսապետական ու մասնավոր ներդրումային կառույցների, ֆինանսական հիմնադրամների ու հաստատությունների և հայաստանյան համապատասխան կառույցների միջև կապերի հաստատման նպատակով: Վերջիններիս հետ քննարկվել են նաև համատեղ ֆոնդերի ստեղծման հնարավորություններն ու ուսումնասիրվել աշխատանքային մեխանիզմները: • Տարաբնույթ ասոցիացիաների, մասնավորապես՝ Քուվեյթի Առևտրի և արդյունաբերության պալատին առընթեր Սննդի արդյունաբերողների և վաճառողների միության հետ, ինչպես նաև Քուվեյթում անցկացվող տոնավաճառներին հայկական ընկերությունների մասնակցության վերաբերյալ ձեռքբերված պայմանավորվածությունները համավարակի պայմաններում հնարավոր չեն եղել իրագործել: • Քայլեր են ձեռնարկվել նաև Քուվեյթում ՀՀ դեսպանությանը կից «Բարեկամների խմբի» և «Գործարար խորհրդի» ձևավորման ուղղությամբ: Կատար Կատարի ներդրումային մարմնի հետ տարբեր մակարդակներով կայացած հանդիպումներում քննարկվել են Հայաստանի տնտեսության տարբեր ճյուղերում, մասնավորապես՝ հանքարդյունաբերության, կրթության և գիտության, զբոսաշրջության և այլն կատարական ներդրումներ ներգրավելու հնարավորությունը: Համապատասխան աշխատանքները շարունակվում են:	
--	--	--	--	--

		11.3 Վտանգված հայ համայնքներին (Սիրիա, Լիբանան, Իրաք) աջակցության ցուցաբերում, ըստ անհրաժեշտության նաև մարդասիրական օգնության տրամադրում	Հայ համայնքների բնականոն կենսագործունեության շարունակականության ապահովման նպատակով Սիրիայում, Լիբանանում, Իրաքում ՀՀ դիվանագիտական ծառայության մարմինները մշտական կապ են պահպանել ինչպես հայ հոգևոր, համայնքային կառույցների ղեկավարների, այնպես էլ տեղի իշխանությունների հետ, իրականացրել հայ համայնքային խնդիրների մշտադիտարկում՝ կարիքների գնահատման և հնարավոր աջակցություն ապահովելու նպատակով: • «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի միջոցով աջակցություն է ցուցաբերվել Լիբանանի հայկական կրթական հաստատություններին, Լիբանանի հայ համայնքին: • Դեկտեմբերին Հալեպում գործող Հայաստանի հումանիտար առաքելության խումբը Սիրիայում ՀՀ դեսպանության հետ համագործակցությամբ 3.5 տ բժշկական պարագաներ է տրամադրել Հալեպի բուժհաստատություններին, ինչպես նաև դեղորայք և բժշկական պարագաներ՝ հայ համայնքային կառույցներին՝ մասնավորապես Հալեպի հայկական ծերանոցին և Սիրիահայ օգնության խաչի «Դարմանատուն» սոցիալ-բժշկական կենտրոնին: Մարդասիրական առաքելության խմբի բժիշկները նաև առողջապահական թեմաներով պարբերաբար իրազեկման դասախոսություններ են իրականացրել հայ համայնքի ներկայացուցիչների համար:	
12	Համագործակցության զարգացում ամերիկյան մայրցամաքի պետությունների հետ	12.1 Կանադայի քաղաքացիներին ՀՀ մուտքի արտոնագրի պահանջից միակողմանիորեն ազատելու կառավարության որոշման ընդունում	Մեկնարկել է Կանադայի քաղաքացիներին ՀՀ մուտքի արտոնագրի պահանջից միակողմանիորեն ազատելու վերաբերյալ գործընթացը:	
		12.2 Լատինամերիկյան երկրների հետ արտոնագրային քաղաքականության	Մեկնարկել են Լատինամերիկյան երկրների հետ արտոնագրային քաղաքականության դյուրացման աշխատանքները, մասնավորապես՝ • Պերուի հետ բոլոր տեսակի անձնագրերով վիզային ռեժիմի վերացման մասին համաձայնագրի կնքման ուղղությամբ (փոխադարձ):	

		պարզեցման աշխատանքներ	• Գվատեմալայի և Բելիզի հետ՝ դիվանագիտական անձնագրեր կրող անձանց համար վիզային ռեժիմի վերացման վերաբերյալ ընթանում են բանակցություններ: • Կուբայի և Էկվադորի պարագայում աշխատանքներ են տարվում այդ երկրների քաղաքացիների համար առանց վիզայի մուտքի ռեժիմ սահմանելու ուղղությամբ՝ ի պատասխան նախկինում նշված երկրների կողմից հայտարարված վիզային ռեժիմի վերացման: • Նախատեսվում է քննարկումներ սկսել Բրազիլիայում Կոլումբիայի Հանրապետության և Բոլիվիայի Բազմազգ Պետության դեսպանությունների հետ՝ երկկողմ արտոնագրային քաղաքականության պարզեցման հնարավորություններն ուսումնասիրելու նպատակով:	
		12.3 Ուրուգվայում ՀՀ դեսպանության բացում	Փոխադարձելով ուրուգվայական կողմին՝ հայկական կողմը քաղաքական որոշում է կայացրել Ուրուգվայում բացել Հայաստանի Հանրապետության դեսպանություն: Այժմ տարվում են նախապատրաստական աշխատանքներ դեսպանության բացման գործընթացը սկսելու նպատակով:	
13	Ակտիվ աշխատանքներ ՄԱԿ շրջանակներում՝ կարևորելով կառույցի դերն ինչպես տարածաշրջանային խնդիրների հաղթահարման, այնպես էլ համաշխարհային/համընդհանուր մարտահրավերների ձևակերպման և դրանց հաղթահարման շուրջ աշխատանքների կազմակերպման առումով	13.1 Ակտիվ աշխատանքներ Միավորված ազգերի կազմակերպության շրջանակներում: ՄԱԿ հիմնարար արժեքների և օրակարգի առաջնություն	Շարունակվել է ակտիվ աշխատանքը և ներգրավվածությունը Միավորված ազգերի կազմակերպության շրջանակներում: Հետպատերազմյան և կորոնավիրուսի համավարակով պայմանավորված ճգնաժամային իրավիճակները էական ազդեցություն են ունեցել միջազգային ասպարեզում իրականացվող աշխատանքի ինչպես բովանդակության, այնպես էլ մասնակցության ձևաչափերի վրա: • 2021թ. ընթացքում Հայաստանը համահեղինակել է ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեայի 20 բանաձև, ակտիվ աշխատանքներ է իրականացրել ՄԱԿ-ի կոմիտեների աշխատանքներում, ներառյալ՝ նախագահելով ՄԱԿ-ի 5-րդ՝ Բյուջետային և վարչական հարցերով կոմիտեն: • Հետպատերազմյան շրջանում շարունակվել են աշխատանքները միջազգային կազմակերպություններում՝ ուղղված Հայաստանի դիրքորոշումների ներկայացմանն ու պաշտպանությանը: • 2021թ. ընթացքում ՀՀ կողմից՝ որպես ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեայի և Անվտանգության խորհրդի փաստաթղթեր տարածվել են ավելի քան երեք տասնյակ հայտարարություններ, նամակներ, հուշագրեր և տեղեկանքներ:	

		• ՀՀ վարչապետը սեպտեմբերի 24-ին տեսաուղերձով հանդես է եկել ՄԱԿ-ի ԳԱ 76-րդ նստաշրջանի առցանց բարձրաստիճան հատվածին: • 2021թ. ընթացքում ապահովվել է նաև Հայաստանի բարձրաստիճան պատվիրակությունների մասնակցությունը ՄԱԿ-ի շրջանակներում կազմակերպված մի շարք միջոցառումների, այդ թվում՝ ՄԱԿ-ի ԳԱ կոռուպցիայի դեմ պայքարի հատուկ նստաշրջանին (ՀՀ արդարադատության նախարար), ՄԱԿ-ի կոռուպցիայի դեմ կոնվենցիայի կողմերի համաժողովին (ՀՀ գլխավոր դատախազ), Առողջապահության համաշխարհային ասամբլեայի հատուկ նստաշրջանին (ՀՀ առողջապահության նախարարի տեղակալ), Կլիմայի փոփոխության մասին շրջանակային կոնվենցիայի կողմերի 26-րդ համաժողովին (ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարի տեղակալ) և այլն: • ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեայի 76-րդ նստաշրջանի բարձրաստիճան հատվածի շրջանակներում կազմակերպվել է նաև ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյանի այցը Նյու Յորք, որի ընթացքում հանդիպումներ են տեղի ունեցել ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարի, Քաղաքական և խաղաղարարության հարցերով ԳՔ տեղակալի, Քաղաքակրթությունների դաշինքի բարձր ներկայացուցչի, Յեղասպանության հարցերով ԳՔ հատուկ խորհրդականի հետ: • Առաջ է մղվել զարգացման օրակարգից բխող հանձնառությունների կատարումը, շարունակվել է 2030 օրակարգի կայուն զարգացման նպատակների իրականացմանն ուղղված ազգային գործընթացների համակարգումը: • 2021թ. հուլիսի 16-ին ԱԳ նախարարի պարտականությունները կատարող Արմեն Գրիգորյանը ելույթ է ունեցել ՄԱԿ-ի տնտեսական և սոցիալական խորհրդի հովանու ներքո անցկացվող Կայուն զարգացման բարձր մակարդակի քաղաքական ֆորումին՝ ներկայացնելով ԿԶՆ-ների իրականացմանն ուղղությամբ Հայաստանի հանձնառությունների կատարման ընթացքը:	
	13.2 Համագործակցության ամրապնդում ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի	2021թ. ընթացքում շարունակվել են աշխատանքներն ինչպես ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ղեկավար, այնպես էլ՝ այլ մարմիններում, կոմիտեներում և մշակութային	

		հետ, կազմակերպության տարբեր մարմիններում Հայաստանի ներգրավվածության ակտիվացում: Արցախի պատմամշակութային ժառանգության և դրանց հայկական ինքնության հանրահռչակմանն ուղղված գործողությունների ակտիվացում	ժառանգության հարցերով այլ կազմակերպություններում ակտիվ ներգրավվածություն ապահովելու համար: ՀՀ ԱԳ նախարարի գլխավորած պատվիրակությունը մասնակցություն է ունեցել նոյեմբերի 9-ից 24-ը կայացած ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գլխավոր համաժողովի 41-րդ նստաշրջանին: Իր ելույթում ԱԳ նախարարը մասնավորապես վերահաստատել է Արցախի ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի փորձագիտական առաքելությունը շուտափույթ իրականացնելու կարևորությունն ու ընդգծել այն կազմակերպության գլխավոր տնօրենի կողմից ի սկզբանե առաջարկված պայմաններով իրականացնելու անհրաժեշտությունը: Հատկանշական է, որ Գլխավոր համաժողովի ընթացքում՝ նոյեմբերի 17-ին կայացած ընտրությունների արդյունքում Հայաստանն առաջին անգամ ընտրվեց ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գործադիր խորհուրդ՝ 2021-2025թթ ժամանակահատվածի համար: Բացի այդ, Հայաստանն ընտրվեց Գլխավոր համաժողովի 41-րդ նստաշրջանի փոխնախագահ, ինչպես նաև՝ վերընտրվեց Գլխավոր համաժողովի 42-րդ նստաշրջանի իրավական կոմիտե: Տարվա ընթացքում ապահովվել է ակտիվ մասնակցություն նյութական և ոչ նյութական մշակութային ժառանգության պաշտպանության հարցերով ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հետևյալ կոմիտեների և մարմինների աշխատանքներում՝ • ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի մշակութային բազմազանության խթանման և պաշտպանության կոնվենցիայի միջկառավարական կոմիտեի 14-րդ նստաշրջան (փետրվարի 1-ից 6-ը), • «Մշակութային արժեքների ապօրինի ներմուծումը, արտահանումը և դրանց նկատմամբ սեփականության իրավունքի փոխանցումն արգելելու և կանխելու միջոցների մասին» ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի 1970թ. կոնվենցիայի անդամ պետությունների 6-րդ նիստ (մայիսի 25-ից 26-ը), Կոնվենցիայի միջկառավարական կոմիտեի 9-րդ հանդիպում (մայիսի 27-ից 28-ը), • Համաշխարհային ժառանգության կոմիտեի 44-րդ նստաշրջան (հուլիսի 16-ից 31-ը), • «Զինված ընդհարման դեպքում մշակութային արժեքների պաշտպանության մասին» 1954թ. Հաագայի կոնվենցիայի անդամ պետությունների 14-	
--	--	--	--	--

			րդ հանդիպում (նոյեմբերի 29-ը), Կոնվենցիային կից 1999թ. երկրորդ արձանագրության անդամ պետությունների 9-րդ հանդիպում (նոյեմբերի 30-ից դեկտեմբերի 1-ը), Չինված ընդհարման դեպքում մշակութային արժեքների պաշտպանության հարցերով կոմիտեի 16-րդ նիստ (դեկտեմբերի 2ից 3-ը), • Ոչ նյութական մշակութային ժառանգության պաշտպանության միջկառավարական կոմիտեի 16-րդ նիստ (դեկտեմբերի 13-ից 18-ը), • Մշակութային արժեքների պահպանման և վերականգնման հարցերով միջազգային հետազոտական կենտրոնի (ԻԿԿՌՕՄ) գլխավոր համաժողով (հոկտեմբերի 27-ից 30-ը), • ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հովանու ներքո գործող Հարավարևելյան Եվրոպայում ոչ նյութական մշակութային ժառանգության պաշտպանության տարածաշրջանային կենտրոնի գլխավոր համաժողովի հերթական նիստ (նոյեմբերի 17-ը): Հայաստանն ակտիվ կերպով ներգրավված է եղել իր իսկ ջանքերով Ռազմական ընդհարման դեպքում մշակութային ժառանգության պաշտպանության միջկառավարական կոմիտեին կից ստեղծված աշխատանքային խմբում, որի գործունեությունն ուղղված է ռազմական ընդհարման դեպքում՝ հատկապես արտակարգ իրավիճակներում, մշակութային ժառանգության պաշտպանության մեխանիզմների բարելավմանը: Խումբն ունեցել է երկու հանդիպում: Տարվա ընթացքում պատրաստվել և ներկայացվել են հետևյալ զեկույցները՝ • ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի «Չինված ընդհարման դեպքում մշակութային արժեքների պաշտպանության մասին» Հաագայի 1954 թվականի կոնվենցիայի և դրան կից երկու (1954 և 1999թթ.) արձանագրությունների դրույթների կատարման վերաբերյալ պարբերական ազգային զեկույց՝ 2017-2020թթ. շրջափուլի համար: Ի հավելումն սույն ազգային զեկույցի՝ ԱԳՆ կողմից պատրաստվել և Չինված ընդհարման դեպքում մշակութային արժեքների պաշտպանության մասին կոմիտեի քարտուղարությանն է ներկայացվել Ադրբեյջանի ռազմական վերահսկողության տակ գտնվող հայկական պատմամշակութային հուշարձանների դիտավորյալ ոչնչացման,	
--	--	--	--	--

			սրբապղծման, դրանք աղվանական ներկայացնելու ստահող թեզերի վերաբերյալ լրացուցիչ զեկույց: • ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի «Ոչ նյութական մշակութային ժառանգության պաշտպանության մասին» կոնվենցիայի կիրարկման և պետական պարտավորությունների կատարման վերաբերյալ ազգային զեկույց՝ 2017-2020թթ. շրջափուլի համար: 2021թ. հոկտեմբերի 27-ին Հայաստանը դարձել է Մշակութային ժառանգության պահպանության ասիական դաշինքի համահիմնադիր անդամ: Չինաստանի նախաձեռնությունը հանդիսացող սույն դաշինքը միտված է մշակութային ժառանգության պահպանության բնագավառում ասիական երկրների միջև համագործակցության ակտիվացմանը և կարողությունների ամրապնդմանը: Հայաստանը մասնակցել է նաև Հնագույն քաղաքակրթությունների ֆորումի հերթական նախարարական 5-րդ հանդիպմանը (դեկտեմբերի 16): Ֆորումի շրջանակներում տարվա ընթացքում անցկացվել է փորձագիտական երկու հանդիպում, որոնց ընթացքում իրականացվել է փորձի փոխանակում անդամ երկրների փորձագետների միջև մշակութային ժառանգության պաշտպանության և դրանց ապօրինի արտահանման դեմ պայքարի ոլորտներում: ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հետ համագործակցության շրջանակներում շարունակական աշխատանքներ են իրականացվել նաև Արցախի պատմամշակութային ժառանգության և դրա հայկական ինքնության հանրահռչակման ուղղությամբ՝ նպատակ ունենալով այդ միջոցով դատապարտելու և կանխելու պատմամշակութային հուշարձանների, հնագիտական վայրերի և թանգարանային առարկաների դիտավորյալ ոչնչացման ու վնասման դեպքերը: Այս ուղղությամբ աշխատանքները համակարգված իրականացնելու նպատակով Հայաստանում ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ազգային հանձնաժողովի քարտուղարության (ԱԳՆ) կողմից մշակվել են Արցախի՝ Ադրբեջանի վերահսկողության տակ անցած մշակութային ժառանգության պաշտպանության և Պատմական Աղվանքի, Արցախի և հին հայկական	
--	--	--	--	--

			արևելյան շրջանների վերաբերյալ գիտաքարոզչական միջոցառումների ուղղությամբ իրականացվելիք գործողությունների ծրագրեր: Սույն ծրագրերը հաստատվել են 2021թ. ապրիլի 5-ին ՀՀ ԱԳ նախարարությունում կայացած Ազգային հանձնաժողովի հատուկ նիստի ընթացքում: Արդյունքում, ձեռք է բերվել պայմանավորվածություն, որ հանձնաժողովի անդամներից յուրաքանչյուրն իր մասով նախանշված ներգրավվածության սահմաններում ծրագրերով նախատեսվող գործողությունների իրականացման ուղղությամբ կձեռնարկի անհրաժեշտ քայլեր՝ այդ մասին պարբերաբար տեղեկացնելով ԱԳՆ: Միաժամանակ, Հայաստանում ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ազգային հանձնաժողովի քարտուղարության կողմից կանոնավոր կերպով պատրաստվել և ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գլխավոր տնօրենին և անդամ երկրների ազգային հանձնաժողովներին են ներկայացվել ադրբեջանական ագրեսիայի ընթացքում և դրանից հետո հայկական մշակութային ժառանգության հուշարձանների միտումնավոր թիրախավորումն ու ռմբակոծումը հիմնավորող, ինչպես նաև հայկական քրիստոնեական հուշարձաններն աղվանական ներկայացնելու միջոցով դրանց ինքնության խեղաթյուրմանն ուղղված ադրբեջանական հետևողական քաղաքականության մասին համապարփակ նյութեր և փաստեր: Բացի այդ, Հայաստանում ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ազգային հանձնաժողովի քարտուղարության կողմից սոցիալական հարթակներում իրականացվել են ակտիվ աշխատանքներ՝ ուղղված հայկական մշակութային ժառանգության հանրահռչակմանը:	
14	Ակտիվ մասնակցություն ԵԱՀԿ շրջանակներում ընթացող գործընթացներին՝ ելնելով այն հանգամանքից, որ ԵԱՀԿ-ն	14.1 ԵԱՀԿ կառույցների աշխատանքներին մասնակցության ապահովում և դրանց շրջանակներում ՀՀ արտաքին քաղաքական առաջնահերթությունների առաջնություն	Պատերազմից հետո ԵԱՀԿ-ում ՀՀ մշտական ներկայացուցչությունը մշտական խորհրդի նիստերին, որ իրականացվում են շաբաթը մեկ անգամ, «Արցախի և Հայաստանի դեմ Ադրբեջանի ռազմական ագրեսիան և Թուրքիայի անմիջական ներգրավվումը» վերտառությամբ ընթացիկ հարցի ներքո մշտապես բարձրաձայնել է Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության խաղաղ կարգավորման գործընթացի վերաբերյալ ՀՀ մոտեցումների, ռազմագերիների և պատանդների ազատ արձակման	

	տարածաշրջանային անվտանգության և խաղաղության խնդիրների հասցեագրման կարևոր հարթակ է		անհրաժեշտության, Հայաստանի ինքնիշխան տարածք ադրբեջանական ուժերի ներխուժման և այլ օրակարգային խնդիրների մասին: • ԵԱՀԿ տնտեսական և բնապահպանական ու մարդկային հարթություններում տեղի ունեցող հանդիպումներում, ինչպես նաև անվտանգության կոմիտեում ԵԱՀԿ-ում ՀՀ մշտական ներկայացուցչությունը առաջ է տարել ՀՀ շահերն ու օրակարգային հարցերը: • 2021թ. ապրիլի 21-ից օգոստոս 1-ը ՀՀ-ն նախագահել է ԵԱՀԿ Անվտանգության համագործակցության ֆորումում, որի ընթացքում կազմակերպված բոլոր նիստերի ընթացքում քննարկվել են ՀՀ արտաքին քաղաքականության առաջնահերթություն համարվող այնպիսի թեմաներ, ինչպիսիք են, օրինակ, զինված հակամարտությունների ընթացքում միջազգային մարդասիրական իրավունքի կիրառելիությունը, ՄԱԿ 1325 բանձնի իրականացումը և այլն: • Հայկական կողմը աշխատանքներ է տարել՝ արտացոլելու ՀՀ արտաքին քաղաքականության առաջնա-հերթություններն ու շահերը 28-րդ ԵԱՀԿ նախարարական խորհրդի ջանակներում ընդունվելիք նախարարական որոշումների նախագծերի բանակցությունների ընթացքում:	
	14.2 ԵԱՀԿ շրջանակներում ընդունված փաստաթղթերի համատեքստում՝ ԵԱՀԿ մասնակից պետությունների հետ համագործակցության խորացում, անհրաժեշտ տեղեկատվության տրամադրում՝ այլ գերատեսչությունների հետ համագործակցությամբ		• Հաշվի առնելով պատերազմից հետո ստեղծված իրավիճակը՝ ՀՀ արտաքին գործերի նախարարությունը, ՀՀ Պաշտպանության նախարարության հետ խորհրդակցելով, չի տարածել ԵԱՀԿ պայմանագրով և Վիեննայի փաստաթղթով սահմանված ռազմական տեղեկատվությունը: Փոխարենը՝ հայկական կողմը հատուկ ցանցով ծանուցել է մասնակից պետություններին, որ պահանջվող տեղեկատվությունը չի տրամադրվում Ադրբեջանի կողմից, Թուրքիայի և ահաբեկիչ վարձկանների ուղղակի մասնակցությամբ Արցախի և Հայաստանի դեմ սանձազերծված պատերազմի պատճառով:	
	14.3 Հայաստանի հետ համագործակցության ծրագրի թարմացում,		COVID-19 համավարակով պայմանավորված Հայաստանի հետ համագործակցության ծրագիրը (5 ծրագիր՝ շրջակա միջավայրի պաշտպանության, անտառային հրդեհների ռիսկերի նվազեցման, կանանց	

		համապատասխանեցում հայկական կողմի առաջնահերթություններին, նոր ծրագրերի նախաձեռնում	տնտեսական անվտանգության խթանման, ոստիկանական բարեփոխումների, ժողովրդավարության ամրապնդման ոլորտներում) թարմացնելու կարիք էր առաջացել: - Այդ նպատակով սեպտեմբերին Հայաստան են ժամանել ԵԱՀԿ փորձագետներ՝ հանդիպելու ոլորտի պատասխանատուների հետ և քննարկելու դրանց՝ ՀՀ կարիքներին համապատասխանեցումը: Այցի արդյունքներով մշակվել է ծրագիր՝ խթանելու ոստիկանություն-հասարակություն երկխոսությունը հավաքներից և ցույցերից առաջ: 2022թ. մայիսին նախատեսվում է ՀՀ ոստիկանության ծառայողների համար անցկացնել երկշաբաթյա դասընթացներ: - Դեկտեմբերի 17-19-ը տեղի է ունենեցել Անվտանգության ոլորտում ժողովրդավարական վերահսկողության պլատֆորմի տարեկան հավաքը, որ ձևավորվել և գործում է ՀՀ ԱԺ պաշտպանության և անվտանգության հարցերի մշտական հանձնաժողովի հետ համատեղ: Քննարկվել են ոստիկանական բարեփոխումների ընթացքը և գալիք անելիքները: - Հաշվետու ժամանակահատվածում սերտ համագործակցություն է ծավալվել ՀՀ ոստիկանության և ԵԱՀԿ միջև «Հաշվետու ինստիտուտներ և մարդու իրավունքների պաշտպանությունը Հայաստանում» ծրագրի շրջանակներում հետևյալ ուղղություններով՝ Ոստիկանության բարեփոխումներ, Համայնքային ոստիկանություն, Բանակցային ոստիկանության ներդրում Հանրային հարցման կազմակերպում: Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ ոստիկանությունում տեղի են ունեցել մի շարք հանդիպումներ, որոնց ընթացքում քննարկվել են ԵԱՀԿ-ոստիկանություն համագործակցության շրջանակներում իրականացվող համայնքային ոստիկանության վերափմաստավորման գործընթացի, ինչպես նաև բանակցային ոստիկանության ներդրման վերաբերյալ հարցեր:	
15	Անվտանգության ոլորտի միջազգային երկկողմ	15.1 ՆԱՏՕ-ի հետ Անհատական գործընկերության	Հետևողական քայլեր են ձեռնարկվել ՀՀ-ՆԱՏՕ ԱԳԳԾ նոր փաստաթղթի տեքստի համաձայնեցման և ընդունման ուղղությամբ: Շարունակաբար հանդիպումներ են անցկացվել ՆԱՏՕ-ի անդամ պետությունների	

	համագործակցություն, ինչպես նաև ՆԱՏՕ-ի հետ քաղաքական երկխոսության շարունակականություն , Անհատական գործընկերության գործողությունների ծրագրի հետևողական իրականացում	գործողությունների նոր ծրագրի (IPAP) հաստատում և հետևողական իրականացում, ինչպես նաև ՆԱՏՕ-ի հետ Պլանավորման և վերանայման գործընթացի (PARP) թարմացում և փոխգործակցության դրույթների իրագործում: ՆԱՏՕ-ի շրջանակներում երկկողմ և բազմակողմ ձևաչափերով ռազմաուսումնական ծրագրերի անցկացում: Մասնակցություն ՆԱՏՕ-ի կողմից ՄԱԿ-ի մանդատով իրականացվող միջազգային խաղաղապահ առաքելություններին	դեսպանների և միջազգային անձնակազմի հետ փաստաթղթում ՀՀ շահերին համահունչ ձևակերպումների և դրույթների ընդգրկման համար: ԱԳԳԾ շրջանակներում ապահովվել է ՀՀ տարբեր գերատեսչությունների ներկայացուցիչների մասնակցությունը ՆԱՏՕ-ի կողմից կազմակերպվող դասընթացներին, աշխատաժողովներին և վարժանքներին: Խաղաղապահ առաքելություններ 2021թ. ընթացքում ՀՀ խաղաղապահ ուժերը շարունակել են իրականացնել իրենց ծառայությունը խաղաղության աջակցությանն ուղղված առաքելությունների շրջանակներում: Մասնավորապես, ՄԱԿ ԱԽ 1999թ. հունիսի 10-ի 1244 բանաձևի հիման վրա ստեղծված ՆԱՏՕ-ի «Կոսովոյի ուժեր» (KFOR) առաքելության կազմում ներկայումս հայ խաղաղապահների թիվը 40 է (2018թ. դեկտեմբերից ներառվել են կին զինծառայողներ 2+2 հերթափոխի սկզբունքով): Լիբանանում ՄԱԿ-ի ժամանակավոր ուժերի (The United Nations Interim Force in Lebanon-UNIFIL) կազմում ներկայումս Հայաստանից խաղաղապահ գործունեություն է իրականացնում 33 զինծառայող (2019թ. հունիսից ներառվել է նաև 2 կին զինծառայող): Հայաստանը շարունակել է մասնակցությունը նաև ՄԱԿ-ի հովանու ներքո Մալիում Բազմազգ Միացյալ Կայունացման Առաքելությանը (The United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali- MINUSMA) մեկ հրամանատարային սպայի մակարդակով: ՆԱՏՕ-ի «Հաստատական աջակցություն» առաքելության շրջանակներում Գերմանիայի խաղաղապահ զորակազմի՝ Աֆղանստանից դուրս գալուց հետո հայ խաղաղապահները ևս ավարտել են գերմանական հրամանատարության ներքո իրականացվող առաքելությունը:	
		15.2 Ահաբեկչության սպառնալիքի, ահաբեկչության դեմ պայքարի հարցերով ՀՀ միջգերատեսչական հարթակի ձևավորում	Ընթանում են քննարկումներ համապատասխան ձևաչափի ընտրության շուրջ:	

		15.3 ՄԱԿ, ԵԱՀԿ, ԵԽ, ԱՊՀ, ՀԱՊԿ համապատասխան մարմիններում մասնակցություն ահաբեկչության, ծայրահեղականության բռնի դրսևորումների դեմ պայքարի հարցերով աշխատանքներին, ահաբեկչության սպառնալիքի թեմայով, ներառյալ՝ Ադրբեջանում իրենց ներկայությունը պահպանող ահաբեկիչ զինյալների վերաբերյալ հայտարարությունների ներկայացում	• Հունվարին ՄԱԿ Հակաահաբեկչության կոմիտեի և ՄԱԿ ԱԽ 1373 բանաձևի ընդունման 20-ամյակի առթիվ կազմակերպված ՄԱԿ ԱԽ հանդիպման ընթացքում ՄԱԿ-ում ՀՀ մշտական ներկայացուցչության կողմից ներկայացվել է Ելույթ, որում անդրադարձ է կատարվել տարածաշրջանում ահաբեկչության սպառնալիքի ավելացման միտումներին: Ելույթում հիշատակվել է 44-օրյա պատերազմի ընթացքում Ադրբեջանի և Թուրքիայի կողմից Արցախի ժողովրդի դեմ սանձազերծված ագրեսիվ պատերազմում օտարերկրյա ահաբեկիչ-մարտիկների մասնակցությունը, որոնց ներգրավումը հազարավոր մարդկային կորուստների, տեղահանությունների, կրոնական սրբավայրերի և մշակութային արժեքների ոչնչացման և պղծման պատճառ է հանդիսացել: Ընդգծվել է, որ օտարերկրյա ահաբեկիչ մարտիկների ներգրավումը պատերազմում հաստատվել է ԵԱՀԿ ՄԽ համանախագահ երկրների ղեկավարների մակարդակով, ինչպես նաև վարձկանների հարցերով ՄԱԿ աշխատանքային խմբի կողմից: - Կարևորվել է ՄԱԿ հակաահաբեկչության հարցերով գործող մեխանիզմների դերը ահաբեկչության սպառնալիքի գնահատման և արձագանքման ուղղությամբ: • Հունիսին հաստատված ՄԱԿ-ի Գլոբալ հակաահաբեկչության ռազմավարության յոթերորդ վերանայման բանաձևի տեքստում ամրագրվել են ՄԱԿ-ում ՀՀ մշտական ներկայացուցչության առաջարկները, մասնավորապես՝ մտահոգություն է արտահայտվել հակամարտությունների գոտիներ օտարերկրյա վարձկան ահաբեկիչների տեղափոխման, ահաբեկչության և ահաբեկչական գործողությունների կազմակերպմանն ուղղված այլատյացության աճի կապակցությամբ, ինչպես նաև ընդգծվել է մարդու իրավունքների ժխտումը՝ որպես ահաբեկչության և ծայրահեղականությանը հանգեցնող գործոն: • Ապրիլին կազմակերպված ահաբեկչության դեմ պայքարի հարցերով ԵԱՀԿ ամենամյա համաժողովի ընթացքում ՀՀ պատվիրակության Ելույթում հիշատակվել է 44-օրյա պատերազմի ընթացքում Ադրբեջանի և Թուրքիայի կողմից Արցախի ժողովրդի դեմ սանձազերծված ագրեսիվ
--	--	---	--

		պատերազմում օտարերկրյա ահաբեկիչմարտիկների մասնակցությունը, ընդգծվել է, որ ԵԱՀԿ կառույցների և մասնակից երկրների լռությունն ու անտարբե-րությունը հիմք են ստեղծել Ադրբեջանի համար շարունակելու իր անպատժելի վարքագիծը, որը հակասում է ահաբեկչության դեմ պայքարի ոլորտում ստանձնած բոլոր պարտավորություններին: Նշվել է, որ պատերազմի ավարտից և ռազմական գործողու-թյունների դադարից հետո օտարերկրյա ահաբեկիչ մարտիկները և նրանց ընտանիքների անդամները շարունակում են ներկա գտնվել Արցախի գրավյալ տարածքներում: Կարևորելով ահաբեկչության դեմ պայքարի ոլորտում ԵԱՀԿ պարտավորությունները՝ նշվել է, որ դրանց վերանայումը և առկա անվտանգության միջավայրին հարմարեցումը հրատապ է՝ ահաբեկչության կանխարգելման և դիմակայման նպատակով: Առաջիկայում կշարունակվի համագործակցությունը ՄԱԿ մասնագիտացված ստորաբաժանումների հետ Հարավայի Կովկասում ահաբեկչության ահազնացող սպառնալիքի կանխարգելման և դիմակայման ուղղությամբ:	
	15.4 Հայաստանում ուղևորների նախնական տեղեկատվության (ՈՒՆՏ) համակարգը հիմնելու ուղղությամբ համակողմանի աշխատանքների իրականացում ԵԱՀԿ, ՄԱԿ մարմինների, ՌԴ հետ	Հայաստանում Ուղևորների նախնական տեղեկատվության համակարգ հիմնադրելու նպատակով 2019թ-ից ՀՀ ԱԳՆ արդյունավետ համագոր-ծակցություն է հաստատել ԵԱՀԿ Անդրազգային վտանգների ստորաբաժանման հետ: ԵԱՀԿ Անդրազգային սպառնալիքների ստորաբաժանումը Երևանում ՈՒՆՏ հիմնադրման նպատակով երկու աշխատաժողով է կազմակերպել: Առաջին աշխատաժողովը տեղի է ունեցել 2019թ. հուլիսի 17-19-ը, որին մասնակցել են ՀՀ շահագրգիռ գերատեսչությունների ներկայացուցիչները: Հանդիպումների արդյունքում ԵԱՀԿ Անդրազգային սպառնալիքների ստորաբաժանման փորձագետները մշակել են Ճանապարհային քարտեզ՝ հաշվի առնելով Հայաստանում ՈՒՆՏ համակարգի հիմնադրման առանձնահատկությունները: 2020թ. փետրվարի 11-12-ը ԵԱՀԿ Անդրազգային սպառնալիքների ստորաբաժանման պատվիրակությունը Երևանում ՀՀ շահագրգիռ գերատեսչությունների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ երկրորդ հանդիպումն է կազմակերպել՝ Հայաստանում	

		Ուղևորների նախնական տեղեկատվության համակարգի հիմնադրման գործընթացի իրավական, միջգերատեսչական աշխատանքային խմբի և տեխնիկական մատակարարման հարցերը քննարկելու նպատակով: Երկօրյա աշխատանքային քննարկումների արդյունքում և ճանապարհային քարտեզի հիման վրա մշակվել է գործողությունների ծրագիր, որը պետք է ուղղորդի ՌԽՏ համակարգի Հայաստանում հիմնադրման հետագա քայլերը: Ներկայում ՀՀ Անվտանգության խորհրդի գրասենյակի և Ֆրանսիական «Այդեմիա» ընկերության միջև բանակցություններ են ընթանում ՌԽՏ համակարգի տեխնիկական ենթակառուցվածքի ապահովման հարցը հանգուցալուծելու ուղղությամբ, որից հետո նախատեսվում է հայցել ԵԱՀԿ, ՄԱԿ համապատասխան մարինների աջակցությունը՝ ՌԽՏ համակարգի ներդրման նպատակով անհրաժեշտ իրավական փոփոխություններ իրականացնելու ուղղությամբ:	
	15.5 Տեղեկատվական և կիբեռանվտանգության կառավարման հարցերով միջգերատեսչական մարմնի ստեղծում	Ընթանում են համապատասխան աշխատանքներ:	
	15.6 Տեղեկատվական կիբեռանվտանգության թեմայով ՄԱԿ, ԵԱՀԿ, ԵԽ, ԵՄ, ՀԱՊԿ շրջանակներում իրականացվող աշխատանքներին ակտիվ ներգրավում	• ՄԱԿ-ում ՀՀ մշտական ներկայացուցչությունն ակտիվ մասնակցություն է ապահովել և ելույթով հանդես եկել ՄԱԿ բաց կազմով աշխատանքային խմբի քննարկումներին՝ նվիրված կիբեռհարթությունում պետությունների պատասխանատու վարքագծի կանոնների, սկզբունքների և նորմերի մշակմանը: ՀՀ պատվիրակության ելույթներում ընդգծվել է կիբեռհարթությունում միջազգային իրավունքի կիրառման կարևորությունը՝ առանց միջազգային իրավունքի սկզբունքների տարանջատման: Ընդգծվել է կիբեռհարթությունում ատելության խոսքի և այլատյացության տարածման մերժման անհրաժեշտությունը, որոնք ատելության հողի վրա կատարվող նոր հանցագործությունների շարժառիթ են հանդիսանում:	

			• ԵԱՀԿ-ում ՀՀ պատվիրակությունը, ինչպես նաև ԵԱՀԿ ՄԽ 1202 որոշման իրականացման հարցերով ՀՀ ազգային պատասխանատուները մասնակցել են ԵԱՀԿ շրջանակներում կազմակերպվող թեմատիկ միջոցառումներին: ՀՀ ԱԳՆ համակարգմամբ կազմակերպվել է ՀՀ-ում ԵԽ-ԵՄ համատեղ ջանքերով իրականացվող «ԿիբեռԻսթ» ծրագրի ՀՀ շահառու գերատեսչությունների ներկայացուցիչների հետ հանդիպումը: • Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ պատվիրակությունները մասնակցել են ԵԱՀԿ, ՄԱԿ շրջանակներում կիբեռանվտանգության, ներառյալ՝ կիբեռհանցավորության հարցերով կազմակերպված միջոցառումներին:	
		15.7 Ակտիվ համագործակցություն ՄԱԿ, ԵՄ, ՆԱՏՕ մասնագիտացված կառույցների հետ՝ տարերային և տեխնածին աղետների ռիսկերի կառավարման և նվազեցման ուղղությամբ: ՄԱԿ, ԵԱՀԿ, ԵՄ, ՆԱՏՕ աջակցության մեխանիզմների շրջանակներում բնակչության իրազեկվածության բարձրացման նպատակով միջոցառումների կազմակերպում	• ՄԱԿ գլխավոր քարտուղարի՝ աղետների ռիսկի նվազեցման գծով հատուկ ներկայացուցչի հետ ՀՀ մշտական ներկայացուցչի հանդիպման ընթացքում վերջինս ուշադրություն է հրավիրել ՀՀ-ում բնակչության վաղ ազդարարման համակարգերի ներդրման և իրազեկվածության մակարդակի բարձրացման, սեյսմիկ աղետներին պատրաստվածության և արձագանքման կարողությունների հզորացման, ՀՀ սահմանամերձ և բարձր լեռնային բնակավայրերում արտակարգ իրավիճակներին արագ արձագանքման նպատակով կամավորական հրշեջ հենակետերի ստեղծման, ինչպես նաև ստեղծված հենակետերի կարողությունների զարգացման ուղղությամբ ՄԱԿ-ի INSARAG չափորոշիչներին համապատասխան որոնողափրկարարական թիմերի ստեղծման աշխատանքներին աջակցության հնարավորություններին: Առաջիկայում նախատեսվում է շարունակել ջանքերը նշված ուղղություններով: 2022թ. հունիսին կմեկնարկի ՀՀ ԱԻՆ որոնողափրկարարական թիմի վերաորոկավորման գործընթացը:	
16	Օտարերկրյա պետություններում	16.1 Օտարերկրյա պետություններում	Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ ԱԳՆ հյուպատոսական վարչությունը, արտերկրում ՀՀ դիվանագիտական	

	Հայաստանի քաղաքացիների և իրավաբանական անձանց իրավունքների ու շահերի պաշտպանություն	Հայաստանի քաղաքացիների և իրավաբանական անձանց իրավունքների և շահերի պաշտպանություն	Ներկայացուցչությունների հյուպատոսական բաժինները և ՀՀ գլխավոր հյուպատոսությունները շարունակել են իրականացնել հետևյալ գործառույթները՝ • Նստավայր պետության մարմինների կողմից ՀՀ քաղաքացիների և իրավաբանական անձանց՝ միջազգային նորմերով սահմանված իրավունքների պաշտպանություն, • Արտերկրում ՀՀ քաղաքացիներին անձնագրերի տրամադրում, • Օտարերկրյա պետություններում ՀՀ քաղաքացիների անձնագրի վավերականության ժամկետի երկարաձգում, • ՀՀ վերադարձի վկայականի տրամադրում, • ՀՀ մուտքի արտոնագրերի տրամադրում, • Քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցում, • Նոտարական գործողություններ, • Փաստաթղթերի հյուպատոսական վավերացում, • ՀՀ Քաղաքացիություն ստանալու և քաղաքացիությունը դադարեցնելու գործերի ընթացքավորում, • ՀՀ-ում հատուկ կացության կարգավիճակ ստանալու գործերի ընդունում, • Տարաբնույթ տեղեկանքների (դատվածության և հետախուզման առկայության, քաղաքացիության պատկանելիության, հաշվառման հասցեի, ընտանեկան կարգավիճակի վերաբերյալ և այլ) տրամադրում: Հաշվետու ժամանակահատվածում ժամանակակից տեխնոլոգիաների կիրառմամբ ընդլայնվել են հյուպատոսական ծառայությունների մատուցման եղանակները՝ քաղաքացու անձամբ ներկայանալու պահանջին ստեղծելով այլընտրանք՝ քաղաքացիներին հնարավորություն ընձեռելով աշխարհի ցանկացած վայրից տեսակապով դիմել ՀՀ դիվանագիտական ծառայության մարմիններ և ստանալ ՀՀ քաղաքացու անձնագիր, ՀՀ վերադարձի վկայական և երկարաձգել անձնագրի՝ օտարերկրյա պետություններում վավերականության ժամկետը: Պիլոտային ծրագրով ՀՀ ԱԳՆ կողմից տրամադրվում է ՀՀ-ում դատվածության և հետախուզման առկայության վերաբերյալ տեղեկանք՝ դրոշմակնիքը գեներացնող և QR-կոդով ձևանմուշով, որը հնարավորություն	
--	---	--	--	--

			է տալիս www.e-verify.am համակարգի միջոցով ստուգել փաստաթղթի իսկությունը: 2020թ. սեպտեմբերից ԱԳՆ կողմից տրամադրվող ՀՀ վերադարձի վկայականները պարունակել են նաև ավտոմատ գեներացվող իսկության ստուգման համար նախատեսված հատուկ համարանիշ և արագ արձագանքման ծածկագիր (QR-կոդ), որը հնարավորություն է տալիս www.e-verify.am համակարգի միջոցով ստուգել, իսկ 2021թ. հունիսից ՀՀ ԱԳՆ-ում տրամադրվող վերադարձի վկայականների դիմումները և պահանջվող փաստաթղթերն այսուհետ մուտքագրվել են համակարգ և թվայնացվել են: «Արտաքին գործերի նախարարության էլեկտրոնային հյուպատոսական համակարգ» է ներդրվել քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման գործառույթը: Էլեկտրոնային եղանակով հնարավոր է կատարել ծննդյան, հայրության ճանաչման, ամուսնության, ամուսնալուծության, մահվան, ակտի վերականգնման, անվան, ազգանվան, հայրանվան փոխման գրանցումները, աշխատանք է տարվում ՔԿԱԳ ակտում ուղղում, փոփոխություն և լրացում կատարելու գործընթացը ևս համակարգ ներդրելու ուղղությամբ: Համակարգի միջոցով են տրամադրվում նաև վկայականի կրկնօրինակները և ակտերի վերաբերյալ գրանցման պատճենները: Ենթաօրենսդրական փոփոխություններ են կատարվել ՀՀ Կառավարության 2011թ. թիվ 974-Ն որոշման մեջ, որով ապահովվել է վարչարարության համաչափությունը և միասնականությունը, մասնավորապես՝ 16 տարին չլրացած Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիներին Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացու անձնագիր տրվում է ըստ ցանկության՝ մեկ ծնողի կամ օրինական ներկայացուցչի դիմումի հիման վրա: Իրավաբանական անձանց կողմից վիզայի համար ներկայացվող հրավերների և կից փաստաթղթերի ներկայացումը ներկայումս հասանելի է նաև Էլեկտրոնային հարցումների միասնական հարթակի (https://e-request.am/) միջոցով, որը նախկինում իրականացվում էր միայն թղթային տարբերակով:	
--	--	--	--	--

			Իրականացվում են ՀՀ կողմից տրամադրվող COVID-19-ի դեմ պատվաստման սերտիֆիկատների փոխճանաչման գործընթացին ուղղված միջոցառումներ:	
17	Հայաստան-Սփյուռք գործակցության զարգացում	17.1 Ակտիվ համագործակցություն սփյուռքի կառույցների և անհատների հետ	ՀՀ դիվանագիտական ծառայության մարմինները հավատարմագրման վայրերում սերտորեն համագործակցում են համայնքային կառույցների հետ՝ հայանպաստ նախաձեռնությունների կազմակերպման և իրագործման նպատակով: ՀՀ կողմից ձեռնարկվում են քայլեր՝ ուղղված վտանգված հայ համայնքներին և ՀՀ հայրենադարձվող անհատներին օժանդակությանը:	
18	Հանրային դիվանագիտություն՝ միջազգային ասպարեզում Հայաստանի դրական կերպարի ձևավորման, Հայաստանի մշակութային և պատմական ժառանգության հանրահռչակման, հակահայկական քարոզչության հակազդման նպատակով	18.1 ՀՀ դիրքորոշումների և մոտեցումների շուրջ միջազգային հանրային իրազեկվածության բարձրացում	ՀՀ դիրքորոշումների և մոտեցումների շուրջ միջազգային հանրային իրազեկվածության բարձրացման նպատակով կիրառվել է հետևյալ գործիքակազմը. 1. Հայաստանում անցկացվող միջպետական և միջազգային նշանակության միջոցառումների լուսաբանում 1.1 Եվրասիական միջկառավարական խորհրդի նիստ Նոյեմբերի 18-19-ը Երևանում կայացած Եվրասիական միջկառավարական խորհրդի հերթական նիստը՝ լայնորեն լուսաբանվել է օտարերկրյա լրատվամիջոցների կողմից: 1.2 Հայոց ցեղասպանության 106-րդ տարելիցի կապակցությամբ հանրային իրազեկման ոլորտում իրականացված աշխատանքներ Հայոց ցեղասպանության 106-րդ տարելիցի կապակցությամբ օտարերկրյա պետություններում ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցչությունների կողմից ՀՀ ԱԳՆ-ին է տրամադրվել և լրատվամիջոցներին փոխանցվել հավատարմագրման երկրների օտարերկրյա պետությունների ղեկավարների, հասարակական-քաղաքական հայտնի գործիչների, հայանպաստ հայացքներով աչքի ընկնող պաշտոնյաների թվով 73 տեսաուղերձ: Վերոնշյալ ուղերձները փոխանցվել են հայաստանյան լրատվամիջոցներին, այդ թվում՝ «Հանրային հեռուստաընկերությանը» և «Արմենպրես» լրատվական գործակալությանը, տարածվել են ԱԳՆ սոցիալական մեդիայի հարթակներով:	

			ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցիչությունների կողմից տրամադրված ուղերձները փոխանցվել են նաև Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտին: Միաժամանակ օտարերկրյա լրատվամիջոցներին են փոխանցվել Հայոց ցեղասպանության 106-րդ տարելիցին նվիրված միջոցառումների վերաբերյալ տեղեկությունները, ՀՀ վարչապետի և ՀՀ նախագահի ուղերձները, Հայոց ցեղասպանության վերաբերյալ Հայաստանի և Արցախի արտգործնախարարությունների հայտարարությունները, ինչպես նաև կայացած միջոցառումներից լուսանկարներ և հոլովակներ: Հայոց ցեղասպանության 106-րդ տարելիցին նվիրված Երևանյան միջոցառումները լուսաբանելու նպատակով իրականացվել է միջազգային 25 լրատվամիջոցի հավատարմագրում: Ծիծեռնակաբերդի հուշահամալիրում ձևավորվել է մամուլի կենտրոն, որտեղ իրենց աշխատանքն են իրականացրել ինչպես տեղական, այնպես էլ օտարերկրյա լրատվամիջոցները: Տեղում կազմակերպվել են Հայաստան ժամանած բարձրաստիճան պատվիրակությունների ուղերձների և հարցազրույցների լուսաբանումը: 2. Լրագրողական այցեր • Նոյեմբերի 8-ից 13-ը ռուսաստանյան մի շարք առաջատար լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներ (Коммерсантъ, РБК, Московский комсомолец, Журнал «Профиль», Журнал «Эксперт», ФАН, Журнал «Офицеры», Комсомольская Правда, ANNA–News, «Политема.ру», Спутник) ժամանել են Հայաստան: Այցի շրջանակներում լրատվամիջոցների ներկայացուցիչները հանդիպումներ են ունեցել ՀՀ և Արցախի իշխանությունների, փորձագիտական շրջանակների ներկայացուցիչների հետ, ինչպես նաև՝ մի շարք ճանաչողական այցեր են իրականացրել: • Նոյեմբերի 16-ից 20-ը ուկրաինական մի շարք առաջատար լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներ («РБК Украина», Европейська правда, Фокус, Бабель, Телеканал Украина, Ліга, 24 канал, Лівий берег» (LB), Новое Время, Укрінформ) ժամանել են Հայաստան՝ ՀՀ իշխանությունների, փորձագիտական շրջանակների ներկայացուցիչների	
--	--	--	---	--

			հետ հանդիպումներ, ինչպես նաև ճանաչողական այցեր իրականացնելու նպատակով: 3. Օտարերկրյա լրագրողների կարճաժամկետ հավատարմագրում և Հայաստանում գործունեության ծավալման աջակցություն 2021թ. հետպատերազմյան շրջանում Հայաստանում տեղի ունեցող զարգացումները, ՀՀ ԱԺ արտահերթ ընտրությունները, ինչպես նաև Ադրբեյջանի կողմից ՀՀ սուվերեն տարածք ներխուժելու հանգամանքով պայմանավորված Հայաստան-Ադրբեյջան սահմանագծին տեղի ունեցող բախումները և տարածաշրջանային զարգացումները լուսաբանելու նպատակով, բացի տարեկան հավատարմագրում ունեցող օտարերկրյա լրագրողներից, Հայաստան են ժամանել և ՀՀ ԱԳՆ-ում կարճաժամկետ հավատարմագրում են ստացել նաև օտարերկրյա լրատվամիջոցների այլ ներկայացուցիչներ: Ընդհանուր առմամբ 2021թ. ՀՀ ԱԳՆ-ում կարճաժամկետ հավատարմագրում են ստացել ավելի քան 500 օտարերկրյա լրագրողներ: 4. Օտարերկրյա մամուլում հայանպաստ հրապարակումներ 2021թ. ընթացքում արտերկրում ՀՀ դեսպանությունների ջանքերով օտարերկրյա մամուլում հրապարակվել են հայկական կողմի դիրքորոշումները ներկայացնող մի շարք հոդվածներ: Հոդվածներ են հրապարակվել Greek City Times, Times, The Guardian, LA Times և այլ պարբերակներում: 5. Հարցազրույցներ, ելույթներ, հայտարարությունները Միջազգային հանրությանը ՀՀ դիրքորոշումները և մոտեցումներն ավելի հասանելի դարձնելու նպատակով՝ ՀՀ ԱԳՆ պաշտոնական կայքէջում տեղադրված նյութերը թարգմանվում են օտար լեզուներով: ՀՀ ԱԳ նախարարի հարցազրույցները և ելույթները, ինչպես նաև ԱԳՆ հայտարարությունները թարգմանաբար ուղարկվում են ԱԳՆ կայքէջին բաժանորդագրված օտարալեզու հետևորդներին: Պարբերաբար կազմակերպվում են նաև օտարերկրյա պետություններում ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցիչների հարցազրույցներ իրենց հավատարմագրման երկրների առաջատար լրատվամիջոցների հետ:	
--	--	--	--	--

		6. Թվային դիվանագիտություն ԼՀԴ վարչությունն ակտիվորեն վարել է սոցիալական մեդիայի տարբեր հարթակներում ԱԳՆ պաշտոնական էջերը, ինչպես նաև՝ համակարգել ՀՀ դիվանագիտական ծառայության մարմինների պաշտոնական հաշիվների աշխատանքը: Հաշվետու տարվա ընթացքում տեղի ունեցած իրադարձությունների և իրականացված միջոցառումների մասին ռուսերեն, անգլերեն և ֆրանսերեն թարգմանված տեղեկատվությունը տեղադրվել է ԱԳՆ պաշտոնական կայքէջում: Տեղեկատվությունն առավել օպերատիվ և հասանելի տարբերակով միջազգային հանրությանը ներկայացնելու նպատակով օգտագործվել են հետևյալ պաշտոնական հաշիվները. • Twitter @MFAofArmenia, @ArmDiplo, @ArmSpoxMFA, նախարար, նախարարի տեղակալներ, • Facebook (@MFA.Armenia, @ArmDiplo, @ArmSpoxMFA, @Armenia), • Telegram (ՀՀ ԱԳՆ/MFA of RA), • Youtube (Ministry of Foreign Affairs of Armenia), • Instagram (mfa_of_armenia), • Ֆրանկոֆոնիայի միջազգային կազմակերպության Երևանում կայացած գագաթաժողովի պաշտոնական կայքէջը, ֆեյսբուքյան էջը և թվիթերյան հաշիվը: Présidence arménienne du Sommet de la Francophonie @SommetEVN2018, • Ցեղասպանությունների կանխարգելման ՀՀ ԱԳՆ օրակարգի ֆեյսբուքյան և թվիթերյան հաշիվները, Yerevan Global Forum 2018 @AgendaToPrevent:	
	18.2 Հայաստանի բնակչության շրջանում ՀՀ արտաքին քաղաքականության ուղղությունների և միջազգային տարբեր հարցերի շուրջ պետության	Հայաստանի բնակչության շրջանում ՀՀ արտաքին քաղաքականության ուղղությունների և միջազգային տարբեր հարցերի շուրջ պետության որդեգրած դիրքորոշումների պարզաբանման նպատակով ԱԳՆ լրատվության և հանրային դիվանագիտության (ԼՀԴ) վարչության կողմից կիրառվել է հետևյալ գործիքակազմը. 1. Հարցումներ 2021թ. հունվար-դեկտեմբեր ամիսների ընթացքում ՀՀ ԱԳՆ մուտքագրվել է և պատասխան է տրամադրվել ԱԺ պատգամավորներից,	

		որդեգրած դիրքորոշումների պարզաբանում լրատվամիջոցներից, քաղաքացիներից, իրավաբանական անձանցից և ՀԿ-ներից ստացված ավելի քան 900 հարցման: 2. Հայտարարություններ, մամուլի հաղորդագրություններ, հարցազրույցներ, ելույթներ Հայաստանի բնակչության շրջանում ՀՀ արտաքին քաղաքականության վերաբերյալ իրազեկվածության տեսնակյունից կարևոր է նաև տեղեկատվության շարունակական ապահովումը, անկախ պարբերաբեր այլ աղբյուրներից ծագող տեղեկատվական աղիթների վերաբերյալ պարզաբանումների տրամադրումից: Այդ նպատակին են ծառայում ԱԳՆ հայտարարությունները, մամուլի հաղորդագրությունները և բարձրաստիճան պաշտոնյաների հարցազրույցները և ելույթները: Այսպիսով, այս ուղղությամբ ԱԳՆ ԼՀԴ վարչության կողմից իրականացվել են հետևյալ աշխատանքները. • Կազմակերպվել է ԱԳ նախարարի, նախարարի տեղակալների, ստորաբաժանումների ղեկավարների հետ ՁԼՄ ներկայացուցիչների հարցազրույցներ • Մշակվել, թարգմանվել և ՁԼՄ-ներին են տրամադրվել ԱԳ նախարարի, նախարարի տեղակալների հանդիպումների վերաբերյալ հաղորդագրությունները, • Մշակվել, խմբագրվել և ՁԼՄ-ներին են տրամադրվել ՀՀ դիվանագիտական ծառայության մարմիններից ստացված հաղորդագրություններն ու նյութերը, • ԱԳՆ կայքէջում հասանելի է եղել «Դիվանագիտական օրագիր» բաժինը, որտեղ արտացոլվում են ՀՀ դիվանագիտական ծառայության մարմինների կայքէջերում տեղադրված նորությունները, • Ապահովվել է ՀՀ ԱԳՆ կողմից կազմակերպած միջոցառումներին ՁԼՄ ներկայացուցիչների մասնակցությունը և այդ միջոցառումների վերաբերյալ մամուլի հաղորդագրությունների տարածումը: Ընդհանուր առմամբ ԱԳՆ պաշտոնական կայքէջում հրապարակվել և լրատվամիջոցներին են տրամադրվել ավելի քան 1200 տեղեկատվական բնույթի նյութ:	
--	--	--	--

			3. Հայաստանյան լրատվամիջոցների հավատարմագրում ԱԳՆ գործունեության հանրային լայն լուսաբանման ապահովման նպատակով 2021թ. ԱԳՆ-ում երկարաժամկետ հավատարմագրում են ստացել տեղական լրատվամիջոց ներկայացնող լրագրողներ, օտարերկրյա լրատվամիջոցների հայաստանյան ներկայացուցչությունների թղթակիցներ, Հայաստանում մշտական ներկայացուցչություն չունեցող միջազգային լրատվամիջոցների լրագրողներ՝ ընդհանուր 190 հոգի: 4. Թվային դիվանագիտություն Ակտիվորեն վարվել են սոցիալական մեդիայի տարբեր հարթակներում ԱԳՆ պաշտոնական էջերը: Հաշվետու տարվա ընթացքում տեղի ունեցած իրադարձությունների և իրականացված միջոցառումների մասին տեղեկատվությունը տեղադրվել է ԱԳՆ պաշտոնական կայքէջում՝ օպերատիվ կերպով թարմացնելով կայքը: Արտերկրում ՀՀ դիվանագիտական ծառայության մարմինների գործունեությունը լուսաբանելու համար՝ որպես առանձին հարթակ Facebook և Twitter սոցիալական ցանցերում ստեղծած Armenian Diplomacy սոցիալական մեդիա հարթակում հրապարակվել են Հայաստանի դիվանագիտական ծառայության մարմինների հանրային գործունեության, Հայաստանի մշակութային քաղաքականությանը, արտաքին հարաբերություններում ներգրավվածությանը վերաբերող նյութեր:	
		18.3 Հայաստանի մշակութային և պատմական ժառանգության հանրահռչակում	Հայաստանի մշակութային և պատմական ժառանգության հանրահռչակման նպատակով ԱԳՆ լրատվության և հանրային դիվանագիտության վարչությունը (ԼՀԴ) և Հայաստանում ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ազգային հանձնաժողովը 2021թ. կիրառել են հետևյալ գործիքակազմը. 1. «Armenia» ճանաչողական գրքուկի մշակում և տպագրում «Armenia» գրքուկը Հայաստանի մշակութային ժառանգությանը, խոհանոցին, զվարճանքի վայրերին նվիրված լուսանկարների և հակիրճ նկարագրությունների շարք է, որը կազմված է երեք բաժիններից: Առաջին բաժնում զետեղված են տեղեկատվություն և լուսանկարներ Երևանի պատմության, հայկական եկեղեցիների և վանական համալիրների, Մատենադարանի, Գառնու տաճարի, Զվարթնոցի, Սևանա լճի, խաչքարերի	

			և վիշապաքարերի, հայկական այբուբենի մասին: Երկրորդ բաժինը նվիրված է հայկական խոհանոցին և ներկայացնում է խոհանոցի անբաժան մաս հանդիսացող գինին ու կոնյակը, տոլման և լավաշը: Երրորդ հատվածում ընթերցողը կարող է ծանոթանալ Հայաստանում առկա ակտիվ ժամանցի վայրերին՝ լեռնագնացությունից մինչև զինվայնինգ: 2. «Վտանգված ժառանգություն. Արցախ» ցուցահանդես Ապրիլի 24-ին, ԱԳՆ դիվանագիտական դպրոցի և ԼՀԴ վարչության ջանքերով, Երևանի քաղաքապետարանի հետ համագործակցությամբ, քաղաքապետարանի ճեմասրահում տեղի է ունեցել «Վտանգված ժառանգություն. Արցախ» ցուցահանդեսի հանդիսավոր բացումը, որին մասնակցել են Հայոց ցեղասպանության 106-րդ տարելիցին նվիրված միջոցառումներին մասնակցելու նպատակով Հայաստան ժամանած օտարերկրյա բարձրաստիճան պատվիրակություններ, ՀՀ-ում հավատարմագրված դիվանագիտական առաքելությունների ղեկավարներ և այլ հյուրեր: Ցուցահանդեսին ներկայացվել են Արցախի պատմամշակութային, կրոնական ժառանգությունը ներկայացնող 120-ից ավելի լուսանկարներ, Շուշիում տպագրված գրքեր, Արցախում ստեղծված ձեռագրեր և գորգեր: Ցուցահանդեսին մասնակցել են ՀՀ-ում հավատարմագրված օտարերկրյա դեսպաններ, դեսպանությունների ներկայացուցիչներ, ինչպես նաև օտարերկրյա լրագրողներ: Նախատեսվում է նաև ցուցահանդեսի անցկացում այլ երկրներում: 3. «Հայաստանը ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի Գործադիր խորհրդի անդամի թեկնածու» ճանաչողական գրքույկ 2021-2025թթ. ժամանակահատվածի համար ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի Գործադիր խորհրդին Հայաստանի անդամակցելու հայտի շրջանակներում պատրաստվել է ճանաչողական գրքույկ, որը սեղմ և համապարփակ կերպով ներկայացնում է ՀՀ պատմամշակութային ժառանգության, այդ թվում՝ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի Համաշխարհային ժառանգության ցանկում ներառված մշակութային ժառանգության օբյեկտների և ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի մարդկության ոչ նյութական մշակութային ժառանգության ցանկում ընդգրկված տարրերի մասին տեղեկատվություն:	
--	--	--	--	--

			4. ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի շրջանակներում ակտիվ գործունեության ծավալում 2021թ. սեպտեմբերի 29-ին ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կենտրոնակայանում տեղի է ունեցել ֆրանսահայ անվանի կինոռեժիսոր Անրի Վերնոյի ծննդյան 100-ամյա հոբելյանին նվիրված միջոցառում: Անրի Վերնոյի հոբելյանն ընդգրկված էր ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի անվանի մարդկանց և հայտնի իրադարձությունների օրացույցում 2020-2021թթ համար: Միջոցառմանը ներկա են գտնվել ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի, ինչպես նաև կազմակերպությունում հավատարմագրված առաքելությունների ներկայացուցիչները: Նույն միջոցառումը դեկտեմբերի 5-ին անցկացվել է Արամ Խաչատրյանի անվան համերգասրահում՝ հայ հանդիսատեսի համար: Ալեքսանդր Սպենդիարյանի 150-ամյակը նույնպես ընդգրկված էր ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի անվանի մարդկանց և հայտնի իրադարձությունների 2020-2021թթ օրացույցում, որի շրջանակներում Հայաստանում և արտերկրում ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հովանու ներքո անցկացվել են կոմպոզիտորի հոբելյանին նվիրված բազմաթիվ միջոցառումներ: 2021թ. նոյեմբերի 23-ին ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գլխավոր համաժողովի 41-րդ նստաշրջանի ժամանակ Ս. Ներսես Շնորհալի հայրապետի մահվան 850-րդ տարելիցը և Հայաստանի ազգային կինոկենտրոնի հիմնադրման 100-ամյա հոբելյանը ներառվել են ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի Հռչակավոր մարդկանց և կարևոր իրադարձությունների հոբելյանների օրացույցում՝ 2022-2023 թթ. երկամյակի համար: Ս. Ներսես Շնորհալի հայրապետի մահվան 850-րդ տարելիցի հայտին աջակցել են Կիպրոսը, Իտալիան, Հունաստանը և Սիրիայի Արաբական Հանրապետությունը, իսկ Հայաստանի ազգային կինոկենտրոնի հիմնադրման 100-ամյակի հայտին՝ Ֆրանսիան, Ռուսաստանի Դաշնությունը և Վրաստանը: Այս աջակցությունները հնարավորություն կընձեռեն իրականացնելու հոբելյանական միջոցառումներ նաև նշյալ երկրների հետ համատեղ: ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի մասնակցության ծրագրերի շրջանակներում կազմակերպության կողմից ֆինանսական աջակցություն է տրամադրվել հայկական մշակույթի հանրահռչակմանն ուղղված հետևյալ երկու ծրագրի իրականացման համար՝ «Ալեքսանդր Սպենդիարյան» սկավառակով ալբոմ-	
--	--	--	--	--

			գրքի թողարկում և «Անրի Վերնոյի 100-ամյա հոբելյանին նվիրված «Փոքր կինոթատրոններ – համաշխարհային ժառանգություն. պահպանություն, հասանելիություն և տարածում» խորագրով միջազգային խորհրդաժողովի անցկացում: 2021թ. հոկտեմբերի 4-ին ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ոչ նյութական մշակութային ժառանգության պաշտպանության մասին կոնվենցիայի կոմիտեն միաձայն հավանության է արժանացրել Հայաստանի կողմից ներկայացված «ՀՀ Սյունիքի մարզի բանահյուսական ժառանգության համայնքահեն գույքագրումը, փաստաթղթավորումը և պահպանումը» հայտը, որի իրականացման համար ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի վերոնշյալ կոնվենցիայի հիմնադրամի կողմից հատկացվել է 70 855 ԱՄՆ դոլար դրամաշնորհ: 2021թ. նոյեմբերի 10-ին ՀՀ ԱԳՆ և Սևծովյան ուսումնասիրությունների կենտրոնի համատեղ ջանքերով կազմակերպվել է «Մշակութային տուրիզմ և թվային փոխակերպում ՄԾՏՀ տարածաշրջանում և դրանից դուրս. COVID-19 համավարակի համատեքստում քաղված դասեր» խորագրով վեբինար: Քննարկման առանցքում էին մշակույթի և զբոսաշրջության բնագավառներում թվայնացման նշանակությունը, COVID-19 համավարակի պայմաններում մշակութային տուրիզմի մարտահրավերները ու թվային տեխնոլոգիաների կիրառմամբ դրանց հաղթահարման ազգային, տարածաշրջանային և միջազգային փորձը: Միջոցառմանը մասնակցել և իրենց փորձն են ներկայացրել նաև ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի Համաշխարհային ժառանգության կենտրոնի և ԻԿՕՄՕՍ-ի ներկայացուցիչները: 5. Օտարերկրյա լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների այցեր հայկական պատմամշակութային վայրեր ԱԳՆ աջակցությամբ նոյեմբերի 8-ից 13-ը ռուսաստանյան մի շարք առաջատար լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների Հայաստան և Արցախ կատարած այցերի ընթացքում կազմակերպվել են ճանաչողական այցեր Տաթև, Խոր Վիրապ վանական համալիր, Ամարասի վանք, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին և Մայր Տաճարի թանգարան: ԱԳՆ աջակցությամբ նոյեմբերի 16-ից 20-ը ուկրաինական մի շարք առաջատար լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների Հայաստան	
--	--	--	--	--

		կատարած այցի ընթացքում կազմակերպվել են ճանաչողական այցեր Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին, Խոր Վիրապ վանական համալիր, Արենիի քարանձավ, Նորավանք վանական համալիր: 6. Թվային դիվանագիտություն Armenia (@Armenia) հարթակը հանրային դիվանագիտության իրականացման կարևոր գործիք և աշխարհում մեր երկրի ճանաչելիության մեծացման մեխանիզմ է, որի ֆեյսբուքյան, թվիթերյան և ինստագրամյան էջերի միջոցով միջազգային հանրությանը ներկայացվում են Հայաստանի ու հայ ժողովրդի պատմամշակութային ժառանգությանը, տեխնոլոգիական ու գիտական ձեռքբերումները, Հայաստանը որպես հետաքրքիր ու դեռևս ամբողջովին չբացահայտված զբոսաշրջային ուղղություն, Հայաստանում կատարված խոշոր ներդրումների և տնտեսական հնարավորությունների մասին: Հայաստանում ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ազգային հանձնաժողովի քարտուղարությունը ֆեյսբուքյան (Armenian National Commission for UNESCO) և թվիթերյան (@ArmUnesco) սոցիալական հարթակներում նույնպես իրականացրել է ակտիվ աշխատանքներ՝ ուղղված հայկական մշակութային ժառանգության հանրահռչակմանը:	
	18.4 Հայաստանի և հայ ժողովրդի դեմ վարվող հակահայկական քարոզչության հակազդում	Հայաստանի և հայ ժողովրդի դեմ վարվող հակահայկական քարոզչությանը հակազդելու նպատակով կիրառվել է հետևյալ գործիքակազմը. • Մամուլի հաղորդագրություններ, հայտարարություններ, հարցազրույցներ, • Աշխատանք օտարերկրյա լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների հետ, ՀՀ ազգային անվտանգությանը սպառնացող արտաքին սպառնալիքների և դրանց հակազդմանն ուղղված միջոցների վերաբերյալ զեկույցների տրամադրում: Վերոնշյալ գործիքակազմի կիրառմամբ և օտարերկրյա պետություններում ՀՀ դիվանագիտական ծառայության մարմինների հետ համագործակցաբար հաշվետու տարվա ընթացքում հաջողվել է հակազդել ադրբեջանական քարոզամեթոդային կողմից իրականացված մի շարք սադրանքների. • Մարտի 18-ին հայկական լրատվամիջոցներում տարածվեցին Լոնդոնի մետրոյում տեղ գտած գուլագային պաստառները, որոնց վրա Շուշին	

			ներկայացված էր որպես ադրբեջանական մշակութային արժեք, իսկ Ադրբեջանը՝ որպես բազմամշակութային կենտրոն: Միացյալ Թագավորությունում ՀՀ դեսպանության, ինչպես նաև Միացյալ Թագավորությունում գործող մի շարք համայնքային կազմակերպությունների ներկայացված բողոքներից հետո, հայկական պատմամշակութային ժառանգությունը՝ որպես ադրբեջանական ներկայացվող պաստառները հանվել են Լոնդոնի մետրոյի կայաններից: • Նոյեմբերի 24-ին հայկական լրատվամիջոցներում տարածվեցին Տսսա գրությամբ և քաղաքի պատկերով Հունաստանի Սալոնիկ քաղաքում երթեկող ավտոբուսների մասին հոդվածներ: Թեմայի առնչությամբ քննադատական դիրքորոշմամբ աչքի ընկնող հոդված է հրապարակել հունական Greek City Times թերթը: Սալոնիկի բոլոր գովազդային վահանակները մաքրվել են սադրիչ գրություններից: • Դեկտեմբերի 13-ից 17-ը Շարմ Էլ Շեյխում անցկացվող ՄԱԿ կոռուպցիայի դեմ պայքարի կոնվենցիայի անդամ երկրների համաժողովի 9-րդ նստաշրջանի ընթացքում, Ադրբեջանի պատվիրակությունը որոշել էր չարաշահել համաժողովի հարթակը Հայաստանի, Արցախի և Սփյուռքի հայկական կազմակերպություններին և անհատներին վարկաբեկելու համար՝ կազմակերպելով “Misuse of fund raising activities for corruption and related criminal purposes” խորագրով հարակից միջոցառում, որի նպատակն էր պիտակավորել հայկական կազմակերպություններին՝ որպես ահաբեկչության ֆինանսավորմամբ զբաղվող կառույցների, իսկ Արցախի ժողովրդի ինքնորոշման իրավունքի իրացումը ներկայացնել որպես անջատողականություն և ահաբեկչություն: Նստաշրջանին մասնակցող ՀՀ պատվիրակությունն ադրբեջանական քարոզչությանը հակազդելու նպատակով ձեռնարկել է մի շարք քայլեր: 2021թ. ընթացքում միջազգային մեդիայում Ադրբեջանի կողմից պարբերաբար տարածվում էին տեղեկություններ հայերի կողմից ադրբեջանական մզկիթների «ոչնչացման», պատերազմի ընթացքում հայկական կողմի «վայրագությունների» և «միջազգային	
--	--	--	---	--

			հանցագործությունների» վերաբերյալ: ՀՀ ԱԳՆ ջանքերով ստեղծվել է համապատասխան հարթակ, որտեղ հավաքվել են Ադրբեջանի կողմից 44-օրյա պատերազմի ընթացքում և դրանից հետո Արցախի և Հայաստանի նկատմամբ ռազմական ագրեսիայի փաստերը, ռազմական հանցագործությունները, գերիների և այլ պահվող անձնանց նկատմամբ անմարդկային և արժանապատվությունը ոտնահարող վերաբերմունքը, ինչպես նաև Արցախի հայկական պատմամշակութային ժառանգության միտումնավոր ոչնչացումն ապացուցող բովանդակությամբ նյութեր: Նշված հարթակի նյութերի հիման վրա կազմվել են տեղեկանքներ, զեկույցներ և հրապարակումներ, որոնք տրամադրվել են գործընկեր երկրներին, իրավասու միջազգային կազմակերպություններ, մարդու իրավունքների հարցերով զբաղվող միջազգային ոչ առևտրական կազմակերպություններին:	
19	Միջազգային առևտրատնտեսական համագործակցության ընդլայնում և խորացում	19.1 Տնտեսական դիվանագիտության առաջնություն, ինչպես նաև արդյունքների ամփոփում, անհրաժեշտության դեպքում «Տնտեսական դիվանագիտության ռազմավարությունը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման մշակում	Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցչությունները համագործակցել են գործարար շրջանակների, համապատասխան կառույցների և կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ՝ Հայաստանի տնտեսական, գործարար միջավայրի վերաբերյալ համապարփակ տեղեկատվության ներկայացման, ՀՀ-ում տնտեսական հնարավորությունների, առևտրատնտեսական գործունեության համար առավել մեծ պոտենցիալ ունեցող ոլորտների մատնանշման, Հայաստանի Ներդրումների աջակցման կենտրոնի (ՆԱԿ) հետ Հայաստանում գործունեություն ծավալելու հետաքրքրություն ցուցաբերած կազմակերպությունների և առանձին գործարարների կապի ապահովման ուղղությամբ: Տեղի են ունեցել երկկողմ միջկառավարական հանձնաժողովների մի շարք նիստեր, որոնց ընթացքում նախանշվել են երկկողմ առևտրաընտեսական հարաբերությունների զարգացման ուղղությունները: Մասնավորապես՝ • Մայիսի 26-ին Ղազախստանի մայրաքաղաք Նուր-Սուլթանում կայացել է տնտեսական համագործակցության հարցերով հայ-ղազախական միջկառավարական հանձնաժողովի 8-րդ նիստը:	

			• Սեպտեմբերի 9-ին Բեռլինում՝ ՀՀ-ԳԴՀ միջկառավարական հանձնաժողովի հերթական նիստը: • Սեպտեմբերի 14-ին Երևանում կայացել է տնտեսական համագործակցության հարցերով հայ-ուկրաինական միջկառավարական համատեղ հանձնաժողովի 8-րդ նիստը: • Հոկտեմբերի 18-19-ին Երևանում կայացել է Հայ-ռուսաստանյան միջտարածաշրջանային 8-րդ համաժողովը, իսկ դեկտեմբերի 21-22-ը՝ ՀՀ և ՌԴ միջև տնտեսական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի նիստը: • Հոկտեմբերի 13-15-ին Երևանում անցկացվեց Հայ-չեխական միջկառավարական հանձնաժողովի հերթական նիստը: • Նոյեմբերի 26-ին Մինսկում կայացել է Առևտրատնտեսական համագործակցության հարցերով Հայ-բելառուսական միջկառավարական համատեղ հանձնաժողովի 15-րդ նիստը: • Դեկտեմբերի 19-20-ը Վրաստանում կայացել է ՀՀ և Վրաստանի միջև տնտեսական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովի 11-րդ նիստը: • Դեկտեմբերի 9-ին Փարիզում կայացել է հայ-ֆրանսիական տնտեսական աշխատանքային խմբի անդրանիկ նիստը:	
--	--	--	---	--

Բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարություն

Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5

1	Բարձր տեխնոլոգիական ոլորտում տեխնոլոգիական կրթության որակական և քանակական բարելավում	1.3 Բարձր տեխնոլոգիական կրթության առաջնադասումը Հայաստանի ազգային պոլիտեխնիկական համալսարանի Գյումրու մասնաճյուղում	2021 թվականի փետրվարի 9-ին Գյումրու քաղաքային ավագանու կողմից հաստատվել է «Հայաստանի ազգային պոլիտեխնիկական համալսարան» հիմնադրամին անհատույց օգտագործման տրամադրելու մասին» N 13-Ա որոշումը, ՀՀ կառավարության կողմից 2021 թվականի հունիսի 24-ին ընդունվել է «Գույքն առանձնացնելու և անհատույց օգտագործման իրավունքով ամրացնելու, վերանորոգման, բարեկարգման աշխատանքներ իրականացնելու և անհատույց օգտագործման իրավունքով տրամադրելու մասին» N 1039-Ա որոշումը, ինչպես նաև 2021 թվականի դեկտեմբերին ստացվել է ծրագրի հայեցակարգը, որը պետք է հաստատվի ղեկավար հանձնաժողովի կողմից:	
2	Բարձր տեխնոլոգիական ընկերություններում (ստարտափներում) անհրաժեշտ ներդրումներ ներգրավելու և դրանց հետագա զարգացումն ու համաշխարհային շուկա ելքն ապահովելու նպատակով ֆինանսական գործիքներ ներգրավելու հնարավորությունների շարունակական մեծացում, այդ թվում՝ պետական աջակցության ծրագրերի միջոցով	2.3 Բարձր տեխնոլոգիական ձեռնարկությունների ստեղծման, զարգացման և մրցունակության համար օժանդակող մեխանիզմների ներդրման և կիրառման խթանում	ՀՀ ԲՏԱՆ կողմից իրականացվել են դրամաշնորհային ծրագրեր սկսնակ տեխնոլոգիական ընկերություններին ֆինանսավորման տրամադրման նպատակով: Բացի այդ, 2021թ. դրամաշնորհային ծրագրի շահառուների համար աքսելերատորների հետ համագործակցությամբ մշակվել է աքսելերացիոն բնույթի դասընթացներ: Գաղափարի փուլում գտնվող շուրջ 8 ստարտափեր ներկայումս ստանում են աջակցություն իրենց ստարտափերի զարգացման ուղղությամբ: Ծրագիրը պիլոտային է եղել և նախատեսվում է շարունակել առաջիկայում:	

4	Դրամաշնորհային ծրագրերի շրջանակներում նորաստեղծ ընկերություններին ֆինանսավորում տրամադրելու միջոցով բարձր տեխնոլոգիական ոլորտում և տնտեսության բոլոր հատվածներում նորարժեք ստեղծելու և տեխնոլոգիական լուծումների կիրառության ապահովում	4.1 «Ձեռներեցության տեխնոլոգիական էկոհամակարգ» ծրագրի «Գաղափարից մինչև բիզնես» անվան ներքո դրամաշնորհային ծրագրի իրականացում	2021 թվականի ընթացքում անցկացվել է «Գաղափարից մինչև բիզնես» դրամաշնորհային ծրագիրը 3 բաղադրիչներով, որոնց շրջանակում դրամաշնորհ է տրամադրվել 40 սկսնակ ընկերությունների:	
5	Աշխարհի տեխնոլոգիական, կրթական, գիտահետազոտական կենտրոններից գիտելիքի և հմտությունների ներհոսքն ապահովելու, տեխնոլոգիական ոլորտում զարգացումը, ներդրումների ներգրավումը խթանելու նպատակով կրթական և աքսելերացիոն	5.1 «Ձեռներեցության տեխնոլոգիական էկոհամակարգ» ծրագրի «Տաղանդի ներգրավման բաղադրիչի» շրջանակներում հայ ձեռներեցների վերապատրաստում	2021թ. ընթացքում նախատեսված էր ապահովել «Հայկական վիրտուալ կամուրջ» ծրագրի շրջանակում ընտրված մասնակիցների ուսումնառությունը Դրեյփերի համալսարանում, ինչը չհաջողվեց դեպի ԱՄՆ մուտքի սահմանափակումների և Դրեյփերի համալսարանի կողմից աշնանային ծրագրի չեղարկման պատճառով: Ծրագիրը կշարունակվի 2022թ.-ին: Արդեն պայմանավորվածություններ են ձեռք բերվել Դրեյփերի համալսարանի ներկայացուցիչների հետ դասընթացներին հայ ձեռներեցների մասնակցության ապահովման վերաբերյալ:	
		5.2 Հայկական և արտերկրյա աքսելերատորների/տեխնոլոգիական կենտրոնների միջև կապերի զարգացում, համագործակցության հաստատում	«Հայկական վիրտուալ կամուրջ» ծրագրի շրջանակում համագործակցություն է հաստատվել Սիլիկոնյան հովտի Դրեյփերի համալսարանի հետ հայ ձեռներեցների վերապատրաստման նպատակով:	

	ծրագրերի իրականացում			
6	Հայաստանի Հանրա- պետությունում առկա տեխնոլոգիական կենտրոնների, տեխնոպարկերի, աքսելերատորների և ինկուբատորների կարողությունների բարելավում, ինչպես նաև տարածքային համաչափ զարգացման նպատակով Հայաստանի Հանրապետության մարզերում նոր կենտրոնների հիմնում, այդ թվում՝ միջազգային համագործակցության հիման վրա	6.1 «Ինժեներական քաղաք» ծրագրի իրականացում 6.2 Ձեռնարկատիրական ենթակառուցվածքների ստեղծում	«Ինժեներական քաղաք» ծրագրի շրջանակում հողի բարեկարգման աշխատանքների իրականացման շրջանակում Համաշխարհային բանկի «Առևտրի խթանման և որակի ենթակառուցվածք» ծրագրի ներքո Ինժեներական քաղաքի ենթակառուցվածքների մշակման նպատակով հայտարարված մրցույթի հաղթող է ճանաչվել «ՀԳՇՆ» ՓԲԸ-ն: Ինժեներական բիզնես աքսելերատորի շենքի կառուցման նախագիծը մշակելու նպատակով ընտրվել և պայմանագիր է կնքվել Հայնախագիծ ՓԲԸ-ի հետ: «Հայնախագիծ» ՓԲԸ-ը ներկայացրել է Ինժեներական բիզնես աքսելերատորի շենքի ճարտարագիտական նախագիծը և վերլուծությունը, տրամադրել է ճարտարապետական գծագրերը:	
8	Աշխարհում, այդ թվում՝ միջազգային հեղինակավոր ցուցահանդեսներում, միջոցառումներում հայկական բարձր տեխնոլոգիական ոլորտի	8.1 Շուկայավարության ծրագրերի մշակում և իրագործում 8.2 Հայկական ընկերությունների հետ համատեղ միջազգային և երկկողմ բիզնես ֆորումների,	Իրականացվել է երկրների փորձի և ոլորտային տվյալների ուսումնասիրություն: 2021 թ. մայիսի 16-ին ՀՀ ԲՏԱ նախարարության աջակցությամբ ԱՏՁՄ-ի կողմից կազմակերպվեց «ՏՀՏ լիդերների հանդիպում» ֆորումը, որին մասնակցեցին հայաստանյան ՏՏ ոլորտի և ՀՀ պետական գերատեսչությունների շուրջ 115 ներկայացուցիչ: Ֆորումը լավագույն հարթակ էր պետություն-մասնավոր հատված համագործակցության	

	(ընկերությունների) ներկայության ապահովում և առաջխաղացում	մարտահրավերների կազմակերպչական աշխատանքներ 8.3 Հայրենական և միջազգային հեղինակավոր ցուցահանդեսներին հայկական PS, ոլորտի ընկերությունների հետ համատեղ մասնակցությունն, ապահովելուն ուղղված կազմակերպչական աշխատանքներ	շրջանակներում համատեղ խնդիրները քննարկելու և լուծումներ տալու առումով: Միջազգային ցուցահանդեսներ. 1. 2021թ. փետրվարի 21-ից 25-ը ՀՀ բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարության պատվիրակությունը հայկական միասնական տաղավարով ներկայացավ ԱՄԷ մայրաքաղաք Աբու Դաբիում կայացած «IDEX-2021» սպառազինության և պաշտպանական տեխնոլոգիաների միջազգային ցուցահանդեսին: Տաղավարում հանդես եկան 14 հայրենական ռազմարդյունաբերող ընկերություններ և 3 հայկական դիտորդ կազմակերպություններ: Ցուցահանդեսի ընթացքում հայկական տաղավար այցելեցին շուրջ 150 ռազմարդյունաբերող ընկերություններ և 9 երկրներից պատվիրակություններ: Արդյունքում ձեռք բերվեցին շուրջ 50 նախնական պայմանավորվածություններ: 2. 2021 թ. ապրիլի 13-ից 15-ը ՀՀ բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարության պատվիրակությունը «ARMENIA» միասնական տաղավարով ներկայացել է ՌԴ մայրաքաղաք Մոսկվայում կայացած «ExpoElectronica 2021» էլեկտրոնային բաղկացուցիչների, մոդուլների և բաղադրիչ մասերի միջազգային ցուցահանդեսին: Տաղավարում հանդես են եկել 9 հայկական միկրոէլեկտրոնիկայի ոլորտի ընկերություններ: Նախնական պայմանավորվածությունների արդյունքում կնքվել են մի շարք պայմանագրեր: 3. 2021թ. հոկտեմբերի 29-ից 31-ը Երևանում Առաջատար տեխնոլոգիաների ձեռնարկությունների միության համագործակցությամբ կազմակերպվել է «Դիջիթեք Էքսպո» տեղեկատվական և հեռահաղորդակցական տեխնոլոգիաների ամենամյա միջազգային ցուցահանդեսը: Ցուցահանդեսին ներկայացված էին մոտ 100 ոլորտային ընկերություն: Առաջին անգամ ցուցահանդեսին զուգահեռ մեկնարկեց «DigiTec Summit» միջազգային համաժողովը: Այս ձևաչափի նպատակն էր «DigiTec»-ը ավելի ճանաչված դարձնել ամբողջ աշխարհում և համախմբել միջազգային տեխնոլոգիական հանրությունը Հայաստանում:	
--	---	--	--	--

9	Բարձր տեխնոլոգիական ոլորտի առաջանցիկ զարգացման նպատակով տեխնոլոգիական ընկերությունների և բուհերի արդյունավետ համագործակցության խթանում՝ նոր մասնագետների պատրաստման և այլ ոլորտի մասնագետներին վերամասնագիտանալու հնարավորություն ընձեռելու միջոցով	9.1 Տարեկան մինչև 4000 շահառուների ուսուցում Երևան քաղաքում	Բարձր տեխնոլոգիական ոլորտի առաջանցիկ զարգացման նպատակով տեխնոլոգիական ընկերությունների և բուհերի արդյունավետ համագործակցության խթանման նպատակով 2021 թվականի ընթացքում իրականացվել է «Մասնագետների պատրաստման ԲՈՒՀ-մասնավոր հատված համագործակցություն» ծրագիրը, որի նպատակն է աջակցել Հայաստանում գիտելիքահեն առաջադեմ հասարակության և զարգացած ու համաշխարհային ճանաչում ունեցող բարձր տեխնոլոգիական ոլորտի կայացմանը: Ծրագրին մասնակցելու համար դիմում է ներկայացրել 6957 քաղաքացի, որոնցից նախընտրական փուլը հաջողությամբ հաղթահարել է 2956 քաղաքացի: 12/27/2021թ. դրությամբ դասընթացներին մասնակցել, ծրագրին հաջողությամբ ավարտել է 1690 քաղաքացի, իսկ 1266-ը դեռևս չեն ավարտել դասընթացները: Ծրագիրը նախատեսվում է շարունակել նաև 2022 թվականի ընթացքում: Շահառուների հավաքագրման պարտավորությունը վերապատրաստում իրականացնող կազմակերպությունների հետ կնքած պայմանագրերով դրված է եղել այդ կազմակերպությունների վրա, որոնք էլ, ըստ մեզ տրամադրված տեղեկատվության, չեն կարողացել հավաքագրել անհրաժեշտ քանակությամբ դիմորդներ, որոնք կկարողանային հաջողությամբ հաղթահարել նախընտրական փուլը:	
11	Երկակի նշանակության արտադրատեսակների ներկրման, ինչպես նաև համատեղ ձեռնարկությունների ստեղծման մեխանիզմների խթանման համար ոլորտի օրենսդրական դաշտի բարելավում և պարզեցված	Ռազմարդյունաբերության ոլորտը կարգավորող օրենսդրական դաշտի բարելավում և պարզեցված ընթացակարգերի սահմանում	Ուսումնասիրվել են համապատասխան իրավական ակտերը և հստակեցվում են առկա իրավական կարգավորումների նկատմամբ պահանջները:	

	ընթացակարգերի սահմանում			
12	Արտադրողականության բարձրացում, արտադրական շղթայի ամբողջականության ու արդյունավետության ապահովում	12.1 Ներդրումների ներգրավում	Ուսումնասիրվում է ՀՀ ռազմարդյունաբերության համալիրի (ՌԱՀ) կազմակերպությունների ներուժը և ուրվագծվում է հավանական ներդրողների շրջանակը:	
		12.2 Ժամանակակից տեխնոլոգիաների ներդրում	Ուսումնասիրվում է համաշխարհային տեխնոլոգիական զարգացման միտումները, պատերազմների բնույթի կերպափոխումը և դրանց արձագանքելու համար առաջնահերթ տեխնոլոգիական լուծումների շրջանակը:	
		12.3 ՌԱՀ-ի անձնակազմի որակավորման բարձրացում	Հստակեցվում է ուսուցման, վերապատրաստման ու որակավորման բարձրացման ենթակա մասնագիտությունների շրջանակը:	
		12.4 Տնտեսական խթանման մեխանիզմների ներդրում	Ուսումնասիրվում են ՀՀ ՌԱՀ կազմակերպություններից ստացված առաջարկությունները՝ անհրաժեշտ ֆինանսատնտեսական խթանման գործիքներ ներդնելու, ազգային անվտանգության համար կարևոր արդյունաբերական ոլորտներին աջակցելու և զարգացնելու նպատակային ու արդյունավետ քայլերի համակարգը:	
		12.5 Մշակող արդյունաբերության արտադրանքի արտահանման ծավալների աճին ուղղված մեխանիզմների ներդրում	Ուսումնասիրվում են ՀՀ ՌԱՀ կազմակերպությունների արտահանման կարողությունները, ինչպես նաև արտերկրի շուկաներում ՀՀ ՌԱՀ-ի արտադրանքի իրացման իրավական, քաղաքական ու տնտեսական առումները:	
		12.6 ՀՀ ԲՏԱՆ ռազմարդյունաբերության կոմիտեի (ՌԱԿ) կազմում փորձարկման և գնահատման ստորաբաժանման ստեղծում	Կատարվում է ԲՏԱՆ ՌԱԿ-ի գործառույթների ուսումնասիրություն և նոր ստեղծվելիք ատորաբաժանման գործառույթների սահմանում:	
13	Ռազմավարական նշանակության ապ-	13.1 Ռազմավարական նշանակության	Կատարվում են ուսումնասիրություններ, որոնց հիման վրա 2022 թվականի ընթացքում կկատարվեն հարցումներ ՀՀ համապատասխան պետական մարմիններից:	

	րանքների արտադրության ներքին կարողությունների զարգացում	ապրանքների պահանջարկի հստակեցում		
		13.2 Արտադրական հզորությունների զարգացման հիմնական ուղղությունների սահմանում	Կատարվում են արդի պատերազմների և տեխնոլոգիաների ուսումնասիրություն, ինչպես նաև ՀՀ ՌԱՀ-ի ընկերությունների ներուժի գնահատում:	
		13.3 Ներդրումների ներգրավում	Ուսումնասիրվում է ՀՀ ՌԱՀ կազմակերպությունների ներուժը և ուրվագծվում է հավանական ներդրողների շրջանակը:	
		13.4 Ժամանակակից տեխնոլոգիաների ներդրում	1. Հաշվետու ժամանակաշրջանում կնքվել է հատուկ պայմանագիր: 2. ՀՀ ՌԱՀ-ի ընկերությունների հետ կնքված պայմանագրերի շրջանակներում մշակվել և լրամշակվել են տեխնիկական փաստաթղթերը, ուղեկցվել են պայմանագրեր և անցկացվել նախնական ու պետական փորձարկումներ 3. Ուսումնասիրվում է համաշխարհային տեխնոլոգիական զարգացման միտումները, պատերազմների բնույթի կերպափոխումը և դրանց արձագանքելու համար առաջնահերթ տեխնոլոգիական լուծումների շրջանակը	
		13.5 ՌԱՀ-ի անձնակազմի որակավորման բարձրացում	Ուսումնասիրվել ու հստակեցվել է ՀՀ ՌԱՀ-ի ոլորտի ընկերությունների արտադրական գործընթացներում միջին մասնագիտական ուղղություններով անհրաժեշտ կադրերի պահանջարկը: Համապատասխան ցանկը ներկայացվել է ՀՀ ԿԳՄՍՆ՝ նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական հաստատություններ ստեղծելու առաջարկով:	
		13.6 Տնտեսական խթանման մեխանիզմների ներդրում	Ուսումնասիրվում են ՀՀ ՌԱՀ կազմակերպություններից ստացված առաջարկությունները՝ անհրաժեշտ ֆինանսատնտեսական խթանման գործիքներ ներդնելու, ազգային անվտանգության համար կարևոր արդյունաբերական ոլորտներին աջակցելու և զարգացնելու նպատակային ու արդյունավետ քայլերի համակարգի վերաբերյալ:	
14	Արտադրական կարողությունների շեշտակի բարձրացում	14.1 Ժամանակակից տեխնոլոգիաների ներդրում	Ուսումնասիրվում է համաշխարհային տեխնոլոգիական զարգացման միտումները, պատերազմների բնույթի կերպափոխումը և դրանց	

			արծագանքելու համար առաջնահերթ տեխնոլոգիական լուծումների շրջանակը:	
		14.2 ՌԱՀ-ի անձնակազմի որակավորման բարձրացում	Հստակեցվում է ուսուցման, վերապատրաստման ու որակավորման բարձրացման ենթակա մասնագիտությունների շրջանակը:	
		14.3 Տնտեսական խթանման մեխանիզմների ներդրում	Ուսումնասիրվում են ՀՀ ՌԱՀ կազմակերպություններից ստացված առաջարկությունները՝ անհրաժեշտ ֆինանսատնտեսական խթանման գործիքներ ներդնելու, ազգային անվտանգության համար կարևոր արդյունաբերական ոլորտներին աջակցելու և զարգացնելու նպատակային ու արդյունավետ քայլերի համակարգի վերաբերյալ:	
15	Ռազմարդյունաբերական գիտահետազոտության զարգացում	15.1 ՀՀ գիտաուսումնական հաստատությունների ներգրավում	Կազմակերպվել են հանդիպումներ ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության համապատասխան ստորաբաժանումների ներկայացուցիչների հետ:	
		15.2 Արտերկրի առաջատար գիտահետազոտական հաստատությունների և ռազմարդյունաբերական/տեխնոլոգիական ընկերությունների հետ համագործակցության զարգացում	Կատարվում են նախապատրաստական աշխատանքներ:	
16	Ռազմարդյունաբերության մեջ ներդրումային ծրագրերի խթանում	16.1 Ինստիտուցիոնալ դաշտի բարելավում	Ուսումնասիրվում են ռազմարդյունաբերության բնագավառում առկա խնդիրները, ՀՀ պետական կառավարման մարմինների և ՀՀ ՌԱՀ ընկերությունների առաջարկությունները:	
		16.2 Ենթակառուցվածքների զարգացում	Կատարվում են ուսումնասիրություններ և առկա ենթակառուցվածքի ներուժի գնահատում:	
		16.3 Որակյալ աշխատուժի ձևավորում	Կատարվում է անհրաժեշտ մասնագիտությունների հաշվառում և դրանց որակավորման բարձրացման ուղիների քննարկում ու մշակում:	
17	Գիտատեխնիկական բազային ընդլայնում ու զարգացում, նոր տեխնոլոգիաների	17.1 Ոլորտային գիտատեխնիկական լաբորատորիաների հիմնում	1. Ներկայացվել է հայտ «ՀՀ ԳԱԱ Նախնայանի անվան Քիմիական ֆիզիկայի ինստիտուտ» ՊՈԱԿ-ից՝ ՀՀ տարածքում լաբորատորիա հիմնադրելու վերաբերյալ. 2. կատարվում է առաջնահերթությունների գնահատում:	

	ստեղծում, ներմուծում և յուրացում	17.2 Գիտաարտադրական ու տեխնոլոգիական կլաստերների ստեղծում	Կատարվում են ուսումնասիրություններ:	
		17.3 Միջազգային համագործակցության ընդլայնում	1.Ապահովվել է ՀՀ ԲՏԱՆ ՌԱԿ-ի ներկայացուցչի մասնակցությունը միջազգային միջոցառմանը: 2. Կատարվում են հնարավոր ոլորտների, կազմակերպությունների ուսումնասիրություններ:	
18	Ռազմական նշանա- կության սարքերին, ռազմական տեխնի- կայի, էլեկտրատեխ- նիկայի մշակման ու արտադրության կազմակերպման համակարգին ներկայացվող պա- հանջներ սահմանող՝ միջազգային և (կամ) տարածաշրջանային ստանդարտներին ներդաշնակ ազգային ստանդարտների մշակում և ներդրում	18.1 Ազգային ստանդարտների մշակում	Մշակվել և ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարություն է ներկայացվել ռազմական ստանդարտների ցանկը, ինչպես նաև ապահովվել է ՀՀ ԲՏԱՆ ՌԱԿ-ի մասնակցությունը 2021 թվականի ընթացքում ստացված ռազմական ստանդարտների մշակման աշխատանքներին:	
19	ՀՀ ՁՈՒ կարիքների բավարարման համար տեղական արտադ- րանքի գնման ծավալ- ների ընդլայնում	19.1 Ձինված ուժերի, այլ զորքերի և ընդհանուր ռազմական անվտանգության համակարգի կարիքների հստակեցում	Կատարվել են ուսումնասիրություններ, ինչպես նաև կայացել են աշխատանքային հանդիպումներ ՁՈՒ և ռազմական անվտանգության ապահովման այլ շահագրգիռ մարմինների ներկայացուցիչների հետ:	
		19.2 Հայրենական ՌԱՀ-ի արտադրած և արտերկրից	Կտարվում են նախնական ուսումնասիրություններ:	

		ներմուծված նույնանման բնութագրերով արտադրանքի նկատմամբ էականորեն տարբերվող հարկային քաղաքականության մշակում և իրավակարգավորում		
		19.3 Անհրաժեշտ տեխնոլոգիաների ստեղծում, ներմուծում և ներդրում	Կատարվում են ԳՀՓԿ աշխատանքների պատվերներ, ուսումնասիրվում և հաշվառվում է նախկինում կատարվածների ներդրման փորձը:	
22	Թվային միջավայրի հիմնական ստանդարտների մշակում և ներդրում	22.1 Թվայնացման գործընթացների և պահանջների ձևավորման ազգային ստանդարտների ստեղծում	2021 թվականի ընթացքում իրականացվել է միջազգային փորձի ուսումնասիրություն, կազմվել են թվայնացման գործընթացների և պահանջների նվազագույն պահանջների ստեղծման առաջարկություններ:	
		22.2 Տեխնիկական պահանջների ազգային ստանդարտների ստեղծում	2021 թվականի ընթացքում իրականացվել է միջազգային փորձի ուսումնասիրություն, կազմվել են տեխնիկական նվազագույն պահանջների ստեղծման առաջարկություններ:	
		22.3 Ֆունկցիոնալության ազգային ստանդարտների ստեղծում	2021 թվականի ընթացքում իրականացվել է միջազգային փորձի ուսումնասիրություն, կազմվել են ֆունկցիոնալության նվազագույն պահանջների ստեղծման առաջարկություններ:	
		22.4 Պետական ամպային ենթակառուցվածքային պահանջների/ ստանդարտների ազգային ստանդարտների ստեղծում	2021 թվականի ընթացքում իրականացվել է միջազգային փորձի ուսումնասիրություն, կազմվել են պետական ամպային ենթակառուցվածքի նվազագույն պահանջների ստեղծման առաջարկություններ:	

		22.5 Կիբեռանվտանգության ստանդարտների, ձևաչափերի և ընթացակարգերի մշակում	2021 թվականի ընթացքում իրականացվել է միջազգային փորձի ուսումնասիրություն, կազմվել են կիբեռանվտանգության նվազագույն պահանջների ստեղծման առաջարկություններ:	
25	Արտերկրում գտնվող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիներին մատուցվող ծառայությունների ավտոմատացում՝ անձնագրի փոխում, վավերականության ժամկետի երկարաձգում, տեղեկանքների տրամադրում և մի շարք այլ ծառայություններ	25.1 Պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից էլեկտրոնային ծառայությունների մատուցման կամ գործողությունների կատարման համար օգտագործվող էլեկտրոնային համակարգերի «Պետական փոխգործելիության հարթակի» (GIP) անվտանգ, անխափան և տեխնիկական ընդհանուր պահանջների համապատասխան գործարկման վերահսկում	Համաձայն 2021 թվականին ներկայացրած հաշվետվության Պետական փոխգործելիության հարթակում ներգրավվել է 24 պետական էլեկտրոնային ծառայություններ: Մետատվյալների Ռեգիստրը մշակվել է համապատասխան ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունների, տեղադրվել և տեղակայվել է Շահառուի (EKENG) տարածքում:	
27	Քաղաքացիների հետ պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների՝ գերազանցապես էլեկտրոնային եղանակով հաղորդակցության ապահովում	27.5 Ազգային սուպերհամակարգչային կենտրոնի ստեղծում	Միջոցառման իրագործման ուղղությամբ աշխատանքներ են իրականացվել և պայմանավորվածություններ են ձեռք բերվել ֆրանսիական կողմի հետ գերհամակարգչային համակարգի նվիրաբերության և ՀՀ փոխադրման հարցերի շուրջ: Նախատեսվում է արդիականացնել գերհամակարգչային ենթակառուցվածքը:	

29	Կիբեռանվտանգության և փաստերի վրա հիմնված քաղաքականության մշակման կենտրոնի ստեղծում	29.1 Կիբեռանվտանգության ազգային գործակալության ստեղծում	Տեխնիկական առաջադրանքի ստեղծման խորհրդատվական ծառայությունների գնման հայտը կազմվել է դրվել գնման մրցույթի: Գնման մրցույթի արդյունքում շահող ընկերությունը ընտրվել է: Նախատեսվում է մշակել Կիբեռանվտանգության և տվյալազիտության ազգային կենտրոնի ստեղծման տեխնիկական առաջադրանքը:	
		29.2 Կիբեռանվտանգության ինկուբատորի, հետազոտությունների և մշակումների (R & D) լաբորատորիայի ստեղծում	Իրականացվել են վեբինարներ՝ կիբեռանվտանգության ոլորտի միջազգային մասնագետների մասնակցությամբ: Պարբերաբար անց են կացվում դասընթացներ Պոլիտեխնիկական համալսարանի ուսանողների համար: Նախատեսվում է իրականացնել Կիբեռանվտանգության ինկուբատորի համար համակարգչային տեխնիկայի և սերվերային ենթակառուցվածքի սարքավորումների ձեռքբերման գործընթաց:	
34	Ընդունել տիեզերական գործունեության ոլորտում ՀՀ տնտեսության և գիտության զարգացման, անվտանգության ամրապնդման ոլորտում ՀՀ միջազգային համագործակցության ընդլայնման համապարփակ ռազմավարությունը	34.1 Մշակել ՀՀ տիեզերական գործունեության ոլորտի համապարփակ ռազմավարություն	2021 թվականի ընթացքում կատարվել են ոլորտային ուսումնասիրություններ, հետազոտություններ, քննարկումներ արտերկրյա ոլորտային կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ: Մշակվել է ռազմավարության նախագիծը և քննարկվել մասնագիտական աշխատանքային խմբի շրջանակներում: Ստացված մեկնաբանությունների և ոլորտային նոր զարգացումների հիման վրա ռազմավարության բովանդակությունը լրամշակվել է և շրջանառվել ՀՀ բարձր տեխնոլոգիական նախարարության ստորաբաժանումներում: Հաջորդիվ նախագիծը կրկին լրամշակվելու է ստացված կարծիքների հիման վրա և իրականացվելու են համապատասխան աշխատակարգով սահմանված գործողությունները:	
37	Փոստային բաժանմունքներում ծառայությունների լայն շրջանակի մատուցում	37.1 «Հայփոստ» ՓԲԸ-ի կողմից մատուցվող ծառայությունների, այդ թվում՝ ֆինանսական, էլեկտրոնային փոստային,	1. «Հայփոստ» ՓԲԸ-ի բոլոր փոստային բաժանմունքներում մատուցվում են ՀՀ կառավարության 27.10.2016թ. թիվ 1109-Ն որոշմամբ սահմանված ցանկից թվով 7 պետական ծառայություններ: 2. 2021թ. ՀՀ մարզերում բացվել են թվով 2 Հանրային ծառայությունների միասնական գրասենյակներ (ք. Գյումրի և ք. Իջևան):	

		պետական ծառայությունների ցանկի և Հանրային ծառայությունների միասնական գրասենյակների քանակի ընդլայնում		
		37.2 «Հայփոստ» ՓԲԸ-ի փոստային ենթակառուցվածքի արդիականացում և վերագինում	2021թ. ընթացքում արդիականացվել և վերագինվել են «Հայփոստ» ՓԲԸ-ի թվով 20 փոստային բաժանմունքներ:	

Էկոնոմիկայի նախարարություն				
Ծրագրի հերթա-կան համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
1	Տնտեսական աճի ապահովում՝ 7-9%	1.2 Հանրային ներդրումների կառավարման բարելավում	Հանրային ներդրումային ծրագրերի բանկի ստեղծման ուղղությամբ տարվում են աշխատանքներ, մասնավորապես՝ հանրային ներդրումային ծրագրերի ինտեգրված թվային համակարգի ձևավորման նպատակով համապատասխան ընկերության ներգրավման տեխնիկական առաջադրանքի մշակման, ինչպես նաև մրցութային գործընթացների կազմակերպման նպատակով: Միաժամանակ, բանակցություններ են տարվում դոնոր կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ հանրային ներդրումային ծրագրերի բանկի ստեղծման համար ֆինանսավորման ներգրավման, և հանրային ներդրումային ծրագրերի ինտեգրված թվային համակարգի միջազգային լավագույն փորձին համահունչ ձևավորման նպատակով:	
		1.4 Պետություն-մասնավոր գործընկերության զարգացում, «Պետություն-մասնավոր գործընկերության ընթացակարգը, պետություն-մասնավոր գործընկերության ծրագրերի վերաբերյալ տվյալների բազայի ստեղծման և կառավարման կարգը հաստատելու,	Մշակվել է պետություն-մասնավոր գործընկերության ընթացակարգը հաստատելու մասին ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը: Այն շրջանառվել է շահագրգիռ գերատեսչությունների միջև և վերջիններիս նկատառումների հիման վրա լրամշակվելուց հետո ներկայացվել ՀՀ արդարադատության նախարարություն՝ փորձագիտական եզրակացության: Նախագիծը տեղադրվել է նաև «e-draft» իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքում հանրային քննարկման: Ներկայումս, նախագիծը ՀՀ արդարադատության նախարարության կողմից տրամադրված նկատառումների հիման վրա լրամշակվում է:	

	պետություն-մասնավոր գործընկերության ծրագրերի շրջանակում մատուցվող հանրային ծառայությունների ոլորտները, պետություն-մասնավոր գործընկերության ստորաբաժանումը, պետություն-մասնավոր գործընկերության ծրագրի իրականացման վերաբերյալ հաշվետվության ձևը և ներկայացման ժամկետը սահմանելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2012 թվականի սեպտեմբերի 20-ի N 1241-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի հաստատում		
	1.5 Երևան-Թբիլիսի արագընթաց գնացքի ներդրումային ծրագրի հայեցակարգի հաստատում, հաստատման դեպքում ճանապարհային քարտեզի մշակում և իրագործում	Հայեցակարգը մշակվել է և առաջիկայում նախատեսվում է ներկայացնել շահագրգիռ գերատեսչություններին, ինչպես նաև այժմ Ասիական զարգացման բանկի կողմից իրականացվում է նախնական տեխնիկատնտեսական հիմնավորման աշխատանքները (feasibility study):	
	1.6 Պղնձաձուլական կլաստերների ձևավորման հայեցակարգի հաստատում,	Իրականացվում են պղնձաձուլական կլաստերների ձևավորման հայեցակարգի մշակման աշխատանքները:	

		հաստատման դեպքում ճանապարհային քարտեզի մշակում և իրագործում		
		1.7 Խոշոր ներդրումային ծրագրերի հայեցակարգի հաստատում, հաստատման դեպքում ճանապարհային քարտեզի մշակում և իրագործում	Իրականացվում են նախնական ուսումնասիրություններ և քննարկումներ	
		1.8 Ամուլսարի ոսկու հանքի շահագործման ծրագրի իրագործմանն ուղղված աշխատանքների համակարգում	Ամուլսարի հանքի շահագործման և պետության կողմից ծրագրի ուղղությամբ իրականացվում են քննարկումներ տնտեսվարողի հետ:	
2	Արտադրողականության աճ և ործագրության կրճատում Արտադրողականություն 12\$ ՀՆԱ/մարդժամ; գործազրկություն՝ <10%	2.1 Ռազմավարական և առաջնահերթ ոլորտներում տեխնոլոգիական արդիականացում և բիզնես պրոցեսների օպտիմալացում	Էկոնոմիկայի նախարարության կողմից մշակվել և 2022 թվականի հունվարի 27-ի N106-Լ ՀՀ կառավարության որոշումով հաստատվել է Տնտեսության արդիականացման միջոցառումը, որով նախատեսվում է տնտեսավարողներին մատչելի պայմաններով, մասնավորապես՝ ֆինանսական վարձակալության (լիզինգի) մեխանիզմների կիրառմամբ սարքավորումների ձեռք բերման, ինչպես նաև հումքի գնման կամ ներկրման հնարավորության ընձեռնում: Միջոցառման իրականացումը նախադրյալներ կստեղծի տեղական արտադրանքի արտադրության ծավալների ավելացման, միջազգային չափորոշիչներին համապատասխան որակական և անվտանգության պահանջների ապահովման, մրցունակության բարձրացման, արտահանման ծավալների ավելացման, ինչպես նաև ներկրվող արտադրանքը տեղական արտադրությամբ փոխարինելու համար: Ներկայումս վերջնականացման փուլում է գտնվում ֆինանսական կառույցների հետ՝ պայմանագրերի կնքման և ծրագրի մեկնարկի հետ գործընթացը: Ծրագիրը, համաձայն որոշման ուժի մեջ մտնելու վերաբերյալ դրույթի, մեկնարկելու է փետրվարի վերջին տասնօրյակում: Միաժամանակ ֆինանսական կառույցների հետ քննարկումներ են իրականացվում նաև	

3			ծրագրի հանրայնացման և բիզնեսի համար հնարավորինս մատչելի ձևաչափով ներկայացնելու ուղղիների կանխորոշման նպատակով:	
		2.2 Աշխատաշուկայում բարձր որակավորում ունեցող մասնագետների ներգրավում տեղական ընկերություններում	Իրականացվել են քննարկումներ տեքստիլ ոլորտի որակավորում ունեցող մասնագետների բացակայության խնդիրների շուրջ: Առաջիկա անելիքներ 1. Իրականացնել այցեր տեքստիլ գործարաններ տեղում ոլորտին անհրաժեշտ մասնագետների և մասնագիտական հմտությունների հստակեցման նպատակով 2. Մշակել մասնագիտական կարիքների համապատասխան աջակցության մեխանիզմներ՝ հիմնված ոլորտին անհրաժեշտ մասնագետների պահանջարկի վրա (Գերմանիայի միջազգային համագործակցության ընկերության (GIZ) «Մասնավոր հատվածի զարգացում և մասնագիտական կրթություն և ուսուցում Հարավային Կովկասում» (ՄՀՀ ՄԿՈՒ) ծրագրի շրջանակներում):	
		2.3 Տնտեսության մեջ թվային գործիքների կիրառման խթանման հայեցակարգի հաստատում	Մեկնարկել են աշխատանքները Հայաստանի 2021-2025թթ. թվայնացման ռազմավարության «Թվային տնտեսություն» բաղադրիչի մշակման ուղղությամբ:	
	Գործարար և ներդրումային միջավայրի բարելավում Ներդրումներ/ՀՆԱ՝ 25%, ՕՈՒՆ/ՀՆԱ՝ 6%	3.6 Պետական ֆինանսական ենթակառուցվածքների միավորում /DICA, FREDA և այլ/	Իրականացվում են նախնական ուսումնասիրություններ և քննարկումներ: Առաջիկայում նախատեսվում է իրականացնել պետական ֆինանսական միջոցների տնտեսման, ինչպես նաև կառույցների կառավարման համակարգի արդյունավետության բարձրացում և տնտեսավարողների համար առկա գործիքակազմերի հասանելիության բարձրացում և ընթացակարգերի ժամկետների:	
		3.7 Գույք ներդրումների դիմաց ծրագրի հաստատում և հաստատման դեպքում իրագործում	Մշակվել է «Ենթակառուցվածքներ ներդրումների դիմաց» միջոցառումը և դրա կիրառման կարգը և «գույք ներդրումների դիմաց» միջոցառումը և դրա կիրառման կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը և ներկայացվել է արդարադատության նախարարություն՝ փորձագիտական եզրակացության:	
		3.8 Ենթակառուցվածքներ ներդրումների դիմաց ծրագրի	Մշակվել է «Ենթակառուցվածքներ ներդրումների դիմաց» միջոցառումը և դրա կիրառման կարգը և «գույք ներդրումների դիմաց» միջոցառումը և դրա	

		հաստատում և հաստատման դեպքում՝ իրականացում	կիրառման կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը և ներկայացվել է արդարադատության նախարարություն՝ փորձագիտական եզրակացության:	
4	ՓՄՁ զարգացում, ՓՄՁ-ի մասնաբաժինը ՀՆԱ-ում՝ 55%	4.2 Մասնավոր հատվածի մասնագիտական կարողությունների զարգացում	Մշակվել է «Տնտեսության զարգացմանն աջակցող մասնագիտական կարողությունների և հմտությունների զանգվածային վերազինում՝ աշխարհի առաջատար բուհերի և միջազգային կազմակերպությունների առաջադեմ դասընթացների միջոցով» Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշման նախագիծը, որը 2022 թվականի հունվարին ներկայացվել է գերատեսչությունների քննարկմանը:	
		4.3 Պետություն- մասնավոր երկխոսության պետական ծրագրի հաստատում և իրագործում	Մշակվել է պետություն-մասնավոր երկխոսության խթանման տեսլական: Տեսլականով սահմանված գործողություններն իրականացման արդյունքում նախատեսվում է առավել արդյունավետ դարձնել պետություն-մասնավոր երկխոսությունը, գործարար միությունների, առավել համակարգված և արագ արձագանքել ոլորտային ասոցիացիաների և համապատասխան ձևաչափերով քննարկումներ կազմակերպել մասնավոր ընկերությունների կողմից բարձրացված խնդիրներին և այլն:	
		4.4 Ֆինանսների հասանելիության ապահովում, «ՓՄՁ ներդրումային ֆոնդի և զարգացման բանկի հայեցակարգի հաստատում, հաստատման դեպքում իրագործում	Ծրագրի իրականացման նպատակով ձեռնարկվել են աշխատանքներ՝ TAİEX ծրագրի շրջանակներում փորձագիտական առաքելություն իրականացնելու նպատակով: Իրականացվում են ընթացիկ աշխատանքներ “The Labyrinth Public Affairs AB” Շվեդական կազմակերպության հետ՝ ՓՄՁ ներդրումային ֆոնդի ստեղծման աշխատանքների և TAİEX ծրագրի իրականացմանն ուղղված	
5	Արտահանման խթանում Ապրանքների և ծառայությունների արտահանում/ՀՆԱ՝ 60%	5.2 Ներդրումների և արտահանման խթանման ծրագրի Հայաստանի Հանրապետության արտահանմանն ուղղված արդյունաբերության պետական աջակցության	2022 թվականի հունվարի 7-ին ընդունվել է «Ներդրումների և արտահանման խթանման ծրագրի Հայաստանի Հանրապետության արտահանմանն ուղղված արդյունաբերության պետական աջակցության 2022 թվականի ծրագիրը, միջոցառումների ցանկը, բյուջեն, կազմակերպվող միջազգային ցուցահանդեսներին կազմակերպությունների և անհատ ձեռնարկատերերի մասնակցության աջակցության ենթակա համաֆինանսավորվող ծախսերի տրամադրման և ցուցահանդեսներին մասնակցության դիմելու կարգը և	

	2021-2026 թթ. միջոցառումների իրականացում, «Ներդրումների և արտահանման խթանման ծրագրի 2022թ. միջոցառումները հաստատելու մասին» ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի հրամանի հաստատում	ծրագրի միջոցառումների իրականացումն ապահովելու նպատակով ստեղծվող հանձնաժողովի անհատական կազմը հաստատելու մասին» ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի հրամանը:	
	5.3 ՀՀ տարածքից արտահանման/ներմուծման նպատակով բեռների՝ լաստանավով, օդանավով և այլ տրանսպորտային միջոցներով տեղափոխման ծախսերի փոխհատուցման ծրագրերի մշակում և իրականացում	Մշակվել է «Հայաստանի Հանրապետության տարածքից արտահանման կամ Հայաստանի Հանրապետության տարածք ներմուծման նպատակով բեռների՝ լաստանավով (լաստանավերով) տեղափոխման դեպքում առաջացած լրացուցիչ ծախսերի նվազեցմանն ուղղված միջոցառումը հաստատելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշման նախագիծը և ներկայացվել է Կառավարության հաստատմանը:	
	5.4 Մաքսասակագնային, ոչ սակագնային կարգավորման ոլորտի վերաբերյալ իրավասու մարմիններին առաջարկությունների ներկայացում	Եվրասիական տնտեսական միությանն անդամակցության շրջանակներում ԵԱՏՄ անդամ պետությունները, այդ թվում՝ Հայաստանի Հանրապետությունը իրականացնում են միասնական մաքսասակագնային և ոչ սակագնային կարգավորմանն ուղղված քաղաքականություն: Նշված գործընթացների շրջանակներում ԵԱՏՄ անդամ պետությունների կողմից Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի հարթակում պարբերաբար ներկայացվում են առաջարկություններ մաքսասակագնային և ոչ սակագնային կարգավորման միջոցների կիրառման մասով: Մասնավորապես, ուսումնասիրվող ժամանակահատվածում ներկայացվել են առաջարկություններ մի շարք ապրանքների վերաբերյալ, որոնց մասով ՀՀ շահագրգիռ պետական կառավարման մարմինների հետ քննարկումների ընթացքում ձևավորվել և ներկայացվել է հայկական կողմի դիրքորոշումը:	

			Առաջիկա ամիսների ընթացքում ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը նախատեսում է գործարար համայնքի հետ համագործակցության շրջանակներում հավաքագրել նշված ուղղությամբ կիրառվող միջոցների փոփոխության մասով առաջարկություններ՝ որպես ուղենիշ սահմանելով Հայաստանի Հանրապետությունից արտահանման ծավալների աճի խթանումը:	
		5.5 Ներքին շուկայի պաշտպանության և հակազնազցման միջոցների կիրառման քաղաքականության մշակում	Եվրասիական տնտեսական միությանն անդամակցության շրջանակներում ԵԱՏՄ անդամ պետությունները, այդ թվում՝ Հայաստանի Հանրապետությունն իրականացնում են ներքին շուկայի պաշտպանության և հակազնազցման միջոցների կիրառման միասնական քաղաքականություն: Ուստի ուսումնասիրվող ժամանակահատվածում հայկական կողմը ստացել և շահագրգիռ պետական կառավարման մարմինների հետ համատեղ դիրքորոշում է ձևավորել ԵԱՏՄ անդամ պետությունների կողմից կիրառվող հատուկ պաշտպանական և հակազնազցման միջոցների, մասնավորապես՝ ուկրաինական ծագում ունեցող պողպատե խողովակների և ֆեռոսիլիկոմանգանատի, ադրբեջանական և չինական ծագում ունեցող ալյումինե ժապավենների մասով: Առաջիկա ամիսներին ևս նախատեսվում է ՀՀ շահագրգիռ պետական կառավարման մարմինների հետ համատեղ հավաքագրել և մշակել հատուկ պաշտպանական և հակազնազցման միջոցների կիրառման մասով առաջարկությունները:	
6	Միջազգային առևտրատնտեսական և համագործակցության ընդլայնում և խորացում	6.1 ՀՀ-ԵՄ Համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրի իրականացում, ՀՀ-ԵՄ առևտրատնտեսական համագործակցության ապահովում	• 2021թ. մարտի 24-ից 25-ը Երևանում առցանց ձևաչափով տեղի է ունեցել ՀՀ-ԵՄ Առևտրի հարցերով գործընկերության կոմիտեի երրորդ նիստը: Նիստի ընթացքում կողմերը քննարկել են ՀՀ-ԵՄ համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրի (ՀԸԳՀ) Առևտուր և առևտրին առնչվող հարցերի (Մաս VI) ներքո համագործակցության շրջանակներում իրականացվող միջոցառումները և համապատասխան 12 ճանապարհային քարտեզները հետևյալ ոլորտներում՝ Ապրանքների առևտուրը, Մաքսային ոլորտը, Առևտրի տեխնիկական խոչընդոտները, Սանիտարական և բուսասանիտարական միջոցառումները, Ծառայությունների առևտուրը, հիմնադրումը և էլեկտրոնային առևտուրը,	

		Ընթացիկ վճարումները և կապիտալի տեղաշարժը, Մտավոր սեփականությունը, Պետական գնումները, Առևտուրը և կայուն զարգացումը, Մրցակցություն, Պետական ձեռնարկությունները, Թափանցիկությունը: Ներկայացվել և քննարկվել են նաև առևտրի և ներդրումների ոլորտում առկա զարգացումներին, «GSP+» արտոնյալ առևտրային ռեժիմի շրջանակներում ԵՄ կողմից իրականացվող դիտանցմանը, ՀՀ-ԵՄ ՀԸԳՀ Հոդված 237-ով ամրագրված՝ «Կոնյակ» աշխարհագրական նշման վերաբերյալ դրույթների իրականացման գործընթացին առնչվող, ինչպես նաև ՀՀ-ԵՄ առևտրատնտեսական համագործակցությանն ուղղված այլ հարցեր: • Նիստի ավարտին հաստատվել է «Գործառնական եզրակացություններ» (operational conclusions) փաստաթուղթը, որտեղ ամրագրվել են ՀՀ-ԵՄ ՀԸԳՀ Մաս VI-ի ներքո երկկողմ պայմանավորվածություններ և պարտավորություններ՝ դրանց իրականացման համար համապատասխան ժամկետներ: • 2021թ. մարտի 24-ին Երևանում առցանց ձևաչափով տեղի է ունեցել ՀԸԳՀ ներքո գործող Աշխարհագրական նշումների ենթակոմիտեի երկրորդ նիստը (ենթակոմիտեի համանախագահը ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի տեղակալն է): Նիստի ընթացքում կողմերը քննարկել են ՀՀ-ԵՄ ՀԸԳՀ-ով ամրագրված «Շամպայն» և «Կոնյակ» աշխարհագրական նշումների վերաբերյալ դրույթների իրականացման ուղղությամբ աշխատանքների ներկա վիճակը, աշխարհագրական նշումների վերաբերյալ օրենսդրական զարգացումները, աշխարհագրական նշումների ցանկերի փոփոխությունները և այլ հարցեր, ձեռք են բերվել համապատասխան պայմանավորվածություններ: • Դիտանցվել և վերանայվել են ՀՀ-ԵՄ ՀԸԳՀ Մաս VI-ի («Առևտուր և առևտրին առնչվող հարցեր») ներքո 12 ճանապարհային քարտեզները՝ ապահովելով համագործակցությունը այդ քարտեզների իրականացման գործընթացում ներգրավված գրեթե բոլոր ՀՀ պետական կառավարման մարմինների և գերատեսչությունների հետ:	
	6.2 ԵՄ Արևելյան գործընկերության	• ԵՄ Արևելյան Գործընկերության «Վերականգնում, դիմակայունություն և բարեփոխում. Արևելյան գործընկերության (ԱԳ) առաջնահերթությունները	

	շրջանակներում երկկողմ և բազմակողմ ձևաչափով համագործակցության ապահովում, ԵՄ ֆինանսավորմամբ ծրագրերի իրականացում	2020-ից հետո» շրջանակներում ԵՄ-ից ակնկալվող 2.6 մլրդ եվրոյի չափով օժանդակության՝ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության իրավասության ներքո գտնվող ուղենիշ 1-ի (աջակցություն կայուն, նորարար և մրցակցային տնտեսությանը. ուղղակի աջակցություն 30000 ՓՄՁ-ների) շրջանակներում մշակվել է ծրագրերի ներկայացման ընդհանուր ձևաչափ: • ԵՄ-ից ակնկալվող 2.6 մլրդ եվրոյի չափով օժանդակության ուղենիշ 1-ի շրջանակներում հավաքագրվել, մշակված ձևաչափերին համապատասխանեցվել և վերջնականացվել են ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության, ինչպես նաև շահառու մարմինների (ՀՀ կենտրոնական բանկ, ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն) ոլորտային ծրագրերը: • Ուղենիշ 1-ի շրջանակներում մշակված և ամբողջացված ծրագրերը ներկայացվել են ՀՀ փոխվարչապետի գրասենյակ: • Եվրոպական կողմի հետ ծրագրերը քննարկելու և համաձայնեցնելու նպատակով ՀՀ կառավարության հետ համատեղ ձևավորվել են աշխատանքային խմբեր՝ հայկական և եվրոպական կողմի պատասխանատուների, ինչպես նաև ֆինանսական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների ներգրավմամբ: • Ապահովվել է ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության համապատասխան պաշտոնյաների ներգրավվածությունը ԵՄ-ից ակնկալվող օժանդակության ամբողջ գործընթացը համակարգող աշխատանքային խմբի ձևավորմանը: • Եվրոպական գործընկերների և ՀՀ կառավարության հետ համատեղ քննարկվել և սահմանվել են ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության իրավասության ներքո գտնվող ուղենիշ 1-ի շրջանակներում առաջնահերթ ծրագրերն ու ուղղությունները:	
	6.3 ԱՀԿ հետ համագործակցության խորացում և ընդլայնում, ԱՀԿ անդամակցության շրջանակներում ՀՀ ստանձնած	• Առևտրային քաղաքականության թափանցիկության և կանխատեսելիության ապահովման նպատակով, որպես ՀՀ ծանուցումների պատասխանատու մարմին, ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից 2021թ. ընթացքում ԱՀԿ քարտուղարություն է ներկայացվել ՀՀ առևտրային քաղաքականությանն ու կիրառվող միջոցներին առնչվող՝ ԱՀԿ համաձայնագրերով սահմանված մոտ 30 ծանուցումներ՝ որոնց նախագծերը	

		պարտավորությունների կատարում	Նախապատրաստվել և համաձայնեցվել են համապատասխան ՀՀ շահագրգիռ մարմինների, իսկ մի մասը նաև ԵՏՀ համապատասխան ստորաբաժանումների հետ: • ԱՀԿ ընթացակարգերին համապատասխան շարունակվել է ԵԱՏՄ անդամակցությամբ պայմանավորված ԱՀԿ-ում ՀՀ մաքսատուրքերի սահմանային ամրագրված դրույքաչափերի պարտավորությունների փոփոխության բանակցային գործընթացը՝ այդ նպատակով ԵԱՏՄ շրջանակներում ձևավորված բանակցային խմբի շրջանակներում: • Բանակցությունների հիմնական գործընթացները ընթացել են ԵԱ-ի հետ և արդյունաբերական ապրանքների մասով եվրոպական կողմի հետ արդեն իսկ ձեռք է բերվել փոխհամաձայնություն: Գյուղատնտեսական ապրանքների մասով բանակցությունների շրջանակներում ընթացիկ ժամանակահատվածում եվրոպական կողմի հետ երկկողմ ձևաչափով կայացել են երկու քննարկումներ՝ փոխհատուցումային առաջարկների հստակեցման նպատակով: • Միևնույն ժամանակ, տեսակոնֆերանսի ձևաչափով կազմակերպվել և անց են կացվել ԵԱՏՄ շրջանակներում գործող բանակցային խմբի երեք նիստեր, ինչպես նաև դրդական կողմի հետ առանձին նիստ՝ փոխհատուցումային առաջարկությունները քննարկելու և համաձայնեցնելու նպատակով: • ՀՀ կողմից իրականացված աշխատանքների շնորհիվ՝ ԱՀԿ քարտուղարության Ապրանքների առևտրի խորհրդի 2021թ. նոյեմբերի 1-ի նիստի որոշմամբ վերոնշյալ բանակցությունների ավարտի վերջնաժամկետը երկարաձգվել է մինչև 2023թ. հունվար: • 2021թ. նոյեմբերի 30-ից դեկտեմբերի 3-ը ժնկում նախատեսված ԱՀԿ 12-րդ Նախարարական համաժողովին ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի գլխավորությամբ ՀՀ պատվիրակության մասնակցությունն ապահովելու նպատակով իրականացվել են ծավալուն կազմակերպական աշխատանքներ, ուսումնասիրվել և դիրքորոշում է ձևավորվել համաժողովի ներկայացված փաստաթղթերի փաթեթների վերաբերյալ: Այնուամենայնիվ, ԱՀԿ Նախարարական համաժողովի անցկացումը COVID-19-ի հակահամաճարակաբանական նկատառումներով հետաձգվել է:	
--	--	-------------------------------------	--	--

		• ՀՀ-ն ակտիվորեն մասնակցել է ունեցել ԱՀԿ շրջանակներում ընթացող բազմակողմ գործընթացներին, մասնավորապես՝ ԱՀԿ գլխավոր տնօրենի և ԱՀԿ Պետական գնումների Կոմիտեի նախագահի ընտրություններին՝ ՀՀ ԱԳՆ-ի հետ անմիջական և հանգամանորեն քննարկումների միջոցով ապահովելով արտաքին քաղաքականության միասնականությունը: • Դիրքորոշումներ են ներկայացվել ԱՀԿ քարտուղարությունում գործող տարբեր ոլորտային կոմիտեների նիստերի և այլ քննարկումների շրջանակներում: • Իրականացվել են աշխատանքներ ԱՀԿ Առևտրի դյուրացման մասին համաձայնագրի դրույթներով սահմանված, պարտավորությունների կատարման ապահովման ուղղությամբ: • Ակտիվ մասնակցություն է ցուցաբերվել ԵԱՏՄ շրջանակներում ստեղծված ԱՀԿ հարցերով աշխատանքային խմբի երկու նիստերին: • ԱՀԿ շրջանակներում ստանձնած ՀՀ պարտավորություններին համապատասխանեցնելու նպատակով՝ փորձաքննության են ենթարկվել մի շարք միջազգային և ներպետական փաստաթղթերի և օրենսդրական փաթեթների նախագծեր: • Մասնակցություն է ապահովվել ԵՏՀ շրջանակներում կազմակերպված և ԱՀԿ առնչվող հարցերով 25-ից ավել տեսակոնֆերանսներին:	
	6.4 Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացման խնդիրներով պայմանավորված՝ առանձին ապրանքների արտահանման և (կամ) ներմուծման արգելման կամ քանակական սահմանափակումների ուղղությամբ քաղաքականության մշակում	Վերոնշյալ միջոցառման շրջանակներում ընդունվել է ՀՀ կառավարության 2022 թվականի հունվարի 27-ի «Հայաստանի Հանրապետության տարածք ներմուծվող թռչնամսի նկատմամբ սակագնային քվոտա կիրառելու մասին» N 100-Ն որոշումը: Առաջիկայում նախատեսվում է շրջանառել և ՀՀ կառավարության հաստատմանը ներկայացնել թանկարժեք մետաղների և շաքարի մասով քվոտայի սահմանմանը և բաշխմանն առնչվող համապատասխան իրավական կարգավորման փաթեթ:	

		և իրականացում, քվոտաների համակարգի ներդրում		
		6.5 Հայաստանի Հանրապետության մասնակցությամբ արտոնյալ առևտրային ռեժիմների առևտրատնտեսական համագործակցության ընդլայնում	Նշված միջոցառման իրականացումը հիմնականում պայմանավորված է Եվրասիական տնտեսական միության անդամ պետությունների և երրորդ երկրների միջև կնքվող ազատ առևտրի համաձայնագրերից, որոնց շրջանակներում անդամ պետությունները ստանում են արտոնյալ առևտրային ռեժիմների կիրառման հնարավորություններ՝ երրորդ երկրների հետ առևտրի շրջանակներում: Առաջիկայում Եվրասիական տնտեսական միությանն անդամակցության շրջանակներում նախատեսվում է ազատ առևտրի բանակցությունների կնքում Իրանի Իսլամական Հանրապետության /մշտական/, Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետության, Իսրայելի Հանրապետության և Հնդկաստանի Հանրապետության հետ:	
		6.6 ԵԱՏՄ համագործակցության շրջանակներում, ինչպես նաև երրորդ երկրների հետ փոխադարձ առևտրում խոչընդոտների և արգելքների բացահայտում և վերացման ուղղությամբ առաջարկությունների ներկայացում	Վերոնշյալ միջոցառման շրջանակներում ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից իրականացվում են ինչպես ԵԱՏՄ անդամ պետությունների փոխադարձ առևտրում առկա խոչընդոտների, այնպես էլ երրորդ երկրների հետ առևտրում առկա խոչընդոտների, սահմանափակումների և արգելքների բացահայտմանը և վերացմանը ուղղված աշխատանքներ: Առաջիկայում նախատեսվում է շարունակել աշխատանքների իրականացումը ՌԴ շուկայում հայկական մրգային գինիների վաճառքի և ՌԴ կողմից հայկական վարորդական իրավունքների փոխճանաչման խնդիրների արդյունավետ լուծման ուղղությամբ:	
		6.7 ՀՀ և այլ երկրների առևտրային հարաբերությունների զարգացման ճանապարհային քարտեզի մշակում և իրագործում	Նշված միջոցառման շրջանակներում էկոնոմիկայի նախարարության կողմից կազմակերպվել են քննարկումներ ՀՀ շահագրգիռ կառույցների ներկայացուցիչների հետ: Այս փուլում՝ որպես թիրախային շուկաներ ընտրվել են Ռուսաստանի Դաշնությունը, Իրանի Իսլամական Հանրապետությունը, Ֆրանսիայի Հանրապետությունը, Ավստրիայի Հանրապետությունը, Ղազախստանի Հանրապետությունը, Բելառուսի Հանրապետությունը, Ուկրաինան և Վրաստանը: Առաջիկայում նախատեսվում է յուրաքանչյուր երկրի հետ համագործակցության	

			վերաբերյալ մշակել միջոցառումների ցանկ, նշելով դրանց իրականացման հստակ ժամանակացույցը:	
7	Արդյունաբերության զարգացում՝ ոլորտին ուղղվելով 80 մլրդ ֆինանսական միջոցներ Մշակող արդյունաբերություն/ՀՆԱ՝ 15%, Տնտեսական բարդության ցուցանիշը՝ -0.3-ից հասցնել 0.1-ի	7.1 Արդյունաբերության զարգացման հինգ գերակա ոլորտների (1. Ոսկերչություն և ադամանդագործություն, 2. Թեթև արդյունաբերություն (սնունդ, տեքստիլ և այլն), 3. Ծանր արդյունաբերություն (լեռնամետալուրգիա, քիմիա), 4. Սարքաշինություն (սարքեր, մեքենաներ, արևային տեխնոլոգիաներ), 5. Դեղագործություն) հայեցակարգի մշակում և իրականացում, գերակա ոլորտների ռազմավարությունների հաստատում	Մշակվել է «Արդյունաբերության գերակա ոլորտների զարգացման հայեցակարգին հավանություն տալու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման հայեցացակարգը և ներկայացվել է շահագրգիռ մարմինների՝ կարծիքների:	
		7.2 Մշակող արդյունաբերության ոլորտի ձեռնարկությունների տեխնիկական հագեցվածությունը բարձրացնելու և ժամանակակից սարքավորումների ձեռքբերմանը նպաստելու նպատակով ֆինանսական, տեղեկատվական և մի շարք այլ աջակցության	Միջոցառման իրականացման նպատակով Էկոնոմիկայի նախարարության կողմից մշակվել և 2022 թվականի հունվարի 27-ի N106-Լ ՀՀ կառավարության որոշումով հաստատվել է Տնտեսության արդիականացման միջոցառումը, որով նախատեսվում է տնտեսավարողներին մատչելի պայմաններով, մասնավորապես՝ ֆինանսական վարձակալության (լիզինգի) մեխանիզմների կիրառմամբ սարքավորումների ձեռք բերման, ինչպես նաև հումքի գնման կամ ներկրման հնարավորության ընձեռնում: Միջոցառման իրականացումը նախադրյալներ կստեղծի տեղական արտադրանքի արտադրության ծավալների ավելացման, միջազգային չափորոշիչներին համապատասխան որակական և անվտանգության պահանջների ապահովման, մրցունակության բարձրացման, արտահանման ծավալների	

		գործիքակազմի ծրագրի մշակում և իրականացում Համապատասխան իրավական ակտերի հաստատում	ավելացման, ինչպես նաև ներկրվող արտադրանքը տեղական արտադրությամբ փոխարինելու համար: Ներկայումս վերջնականացման փուլում է գտնվում ֆինանսական կառույցների հետ՝ պայմանագրերի կնքման և ծրագրի մեկնարկի հետ գործընթացը:	
		7.3 Արդյունաբերական 3 գոտիների որպես ենթակառուցվածքների և միջավայրի գերազանցության կենտրոնների հիմնման փաստաթղթի մշակում և իրականացում, «Արդյունաբերական 3 գոտիների որպես ենթակառուցվածքների և միջավայրի գերազանցության կենտրոնների հիմնման հայեցակարգի հաստատման մասին» ՀՀ կառավարության որոշման հաստատում	Միջոցառման իրականացման նպատակով անց են կացվում նախնական ուսումնասիրություններ և քննարկումներ պարզելու համար ոլորտը խթանելու հնարավոր մեխանիզմները:	
8	Կանաչ և կայուն տնտեսական զարգացում Վերականգնվող էներգիայի մասնաբաժինը էլեկտրաէներգիայի արտադրությունում հասցնել 50%, էլեկտրական	8.1 Կանաչ և կայուն տնտեսական զարգացման ռազմավարության մշակում և հաստատման դեպքում՝ դրա իրագործում	Միջոցառման իրականացման նպատակով մշակվել է Կանաչ և կայուն տնտեսական զարգացման ռազմավարության մշակման տեխնիկական առաջադրանքի նախագիծը: Վերջինս աշխատանքային կարգով շրջանառվել է համապատասխան շահագրգիռ կառույցների միջև և ներկայումս գտնվում է վերջնականացման փուլում:	
		8.2 Արևային էներգետիկայի համար տեխնոլոգիաների զարգացում, արտադրության խթանում: Ըստ անհրաժեշտության	Միջոցառման իրականացման նպատակով անց են կացվում նախնական ուսումնասիրություններ՝ պարզելու համար ոլորտը խթանելու հնարավոր կենսունակ մեխանիզմները, ինչպես նաև բացահայտելու, թե արդյո՞ք առկա է համապատասխան իրավական ակտերի մշակման անհրաժեշտություն:	

	շարժիչով մեքենաների մասնաբաժինը հասցնել 10%	համապատասխան իրավական ակտերի մշակում		
		8.3 Էլեկտրամոբիլների և էլեկտրական շարժիչներով աշխատող տրանսպորտային միջոցների և հարակից ենթակառուցվածքների ներդրման ծրագրի իրականացում	Թեև միջոցառման վերջնաժամկետ սահմանված է 2024թ. դեկտեմբերի 3-րդ տասնօրյակը, այնուամենայնիվ միջոցառման իրականացման ուղղությամբ նախնական աշխատանքներ են տարվել: Մասնավորապես՝ միջոցառման իրականացման նպատակով անց են կացվում նախնական ուսումնասիրություններ՝ պարզելու համար ոլորտը խթանելու հնարավոր կենսունակ մեխանիզմները, ինչպես նաև բացահայտելու, թե արդյո՞ք առկա է համապատասխան իրավական ակտերի մշակման անհրաժեշտություն:	
		8.4 Բնական ռեսուրսների տնտեսական ցիկլում առավել երկար պահպանման նախադրյալների ստեղծում, «Բնական ռեսուրսների տնտեսական ցիկլում առավել երկար պահպանման նախադրյալների ստեղծման հայեցակարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի մշակում	Ընթացիկ փուլում են գտնվում նախնական ուսումնասիրությունները բնական ռեսուրսների տնտեսական կենսացիկլերի վերաբերյալ, որպեսզի բացահայտվեն հայեցակարգի և ճանապարհային քարտեզի մեջ առանձնակի ուշադրության արժանի դրույթներն ու առանձնահատկությունները:	
9	Գյուղատնտեսության զարգացում և արտադրողականության բարձրացում ԳՀԱ՝ 1.4 տրլն դրամ Անմշակ վարելահողերը < 120 հազար հա	9.1 ՀՀ գյուղատնտեսության ոլորտի տնտեսական զարգացումն ապահովող հիմնական ուղղությունների 2020-2030 թվականների ռազմավարության իրականացում	Կաթի, խաղողի և այլ ապրանքների գնագոյացման նոր համակարգի ներդրման նպատակով Կորեայի զարգացման հիմնադրամի KAPEX ծրագրի շրջանակներում մշակվել և փոխհամաձայնեցվել են KAPEX ծրագիրը, համատեղ հետազոտության տեխնիկական առաջադրանքը և ստորագրվել են համապատասխան փաստաթղթերը: 2021 թվականի ապրիլ ամսից մեկնարկել է միջոցառման իրականացման գործընթացը: Վտանգի վերլուծության և կրիտիկական կետերի հսկում (HACCP) համակարգի ներդրման համար անհրաժեշտ միջոցառումների իրականացման նպատակով փորձագետներ ներգրավելու ու համագործակցելու համար, քննարկվել է վերոնշյալ համակարգի ֆինանսական բաղադրիչը, որի արդյունքում ձեռքբերված	

		պայմանավորվածության արդյունքում մշակվել և «Գյուղատնտեսության ոլորտում քաղաքականության մոնիտորինգի և գնահատման կարողությունների զարգացման» ծրագրի համակարգողին է ներկայացվել համապատասխան ընթացակարգային փաստաթուղթ: «Հայաստանի Հանրապետությունում բրուցելոզի վերահսկման, վերացման և կանխարգելման» Ծրագրի լրամշակված տարբերակը գտնվում է ներքին քննարկման փուլում: Ներդնել անասնաբուժական դեղամիջոցների շրջանառության վերահսկման կառուցակարգեր (հատկապես հակաբիոտիկների) «Անասնաբուժության մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին», «Դեղերի մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» «Լիցենզավորման մասին» ՀՀ օրենքում լրացում կատարելու մասին», «Պետական տուրքի մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին», «Գործունեության իրականացման ծանուցման մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ օրենքների նախագծերի ուժի մեջ մտնելուց հետո: Ռազմավարության իրականացմանն ուղղված մյուս միջոցառումների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացվում է ստորև ենթակետերում:	
	9.2 Բուսաբուծության ճյուղի զարգացման խթանում	Յուրաքանչյուր տարի առնվազն 1000 հա ինտենսիվ այգիների հիմնում «Հայաստանի Հանրապետությունում խաղողի, ժամանակակից տեխնոլոգիաներով մշակվող ինտենսիվ պտղատու այգիների և հատապտղանոցների հիմնման համար պետական աջակցության ծրագրով» տրամադրվել է շուրջ 10.9 մլրդ դրամ գումարով 54 միավոր վարկ՝ 759.3 հա այգեհիմնման համար, տրվել է 1.07 մլն դրամ սուբսիդիա և 52 շահառուի տրամադրվել է փոխհատուցում 134.5 հա այգեհիմնման համար՝ 899.8 մլն դրամ գումարով: Սույն ծրագրի և ՀՀ կառավարության 2021 թվականի հունիսի 3-ի N 927-Լ որոշմամբ ընդունված «Հայաստանի Հանրապետությունում ինտենսիվ այգեգործության զարգացման, արդիական տեխնոլոգիաների ներդրման և ոչ ավանդական բարձրարժեք մշակաբույսերի արտադրության խթանման պետական աջակցության 2021-2023 թվականների» նոր ծրագրի	

			շրջանակներում այգեհիմնման նպատակով ընդհանուր առմամբ տրամադրվել է շուրջ 32.2 մլրդ դրամ գումարի 65 միավոր վարկ 1322.3 հա այգեհիմնման համար: Նախորդ տարվա համեմատ շահառուների թիվն ավելացել է շուրջ 1.2 անգամ: Ընդհանուր առմամբ, նշված երկու ծրագրերով՝ վարկերի տրամադրմամբ և ծախսերի փոխհատուցման եղանակով հանրապետությունում հիմնվել է 1456.8 հա այգի: Տեղական սերմնաբուծության և սերմարտադրության իրականացման միջոցով գյուղատնտեսական մշակաբույսերի սերմերի առկայության ապահովում «Գյուղատնտեսական հետազոտությունների և հավաստագրման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից ստուգվել, գնահատվել և փաստաթղթավորվել է գյուղատնտեսական տարբեր մշակա-բույսերի 14123.75 տոննա սերմ (լաբորատոր փորձաքննության ենթարկված նմուշների քանակը՝ 661, սպասարկված տնտեսավարող սուբյեկտների թիվը՝ 237), որից՝ • հացահատիկայի և հատիկալնդեղեն մշակաբույսեր՝ 12154.03 տոննա, • բանջարաբոստանային մշակաբույսեր՝ 3.58 տոննա, • արմատապտղային և պալարապտղային մշակաբույսեր՝ 1354.0 տոննա, • կերային մշակաբույսեր՝ 575.63 տոննա, • տեխնիկական մշակաբույսեր՝ 35.0 տոննա, • դեկորատիվ մշակաբույսեր՝ 1.51 տոննա: Իրականացվել է նաև 100 տեսակ մշակաբույսերի սորտափորձարկում: Բարելավվել/թարմացվել է սերմերի ազգային պորտֆելը (բույսերի սորտերի պահպանության պետական գրանցամատյան) և ուղարկվել հրապարակման: Բարելավվել/թարմացվել է տվյալների բազան՝ ֆերմերների/սերմ արտադրողների համար: Պետական սորտափորձարկումների միջոցառումները իրագործելիս 2021 թվականի ընթացքում ցանքերի իրականացումը և դաշտային փորձարկումները ներառել են՝ • Հացահատիկային մշակաբույսեր՝ 44 հատ, այդ թվում եգիպտացորեն՝ 2 հատ, գարնանացան գարի՝ 8 հատ, աշնանացան ցորեն՝ 34 հատ:	
--	--	--	--	--

		• Ընդավոր մշակաբույսեր՝ 11 հատ, այդ թվում ոսպ՝ 5 հատ, լոբի սովորական՝ 2 հատ և սիսեռ՝ 2 հատ, • Բանջարաբուստանային մշակաբույսերը 20 հատ՝ այդ թվում ռեհան 2 հատ, տաքդեղ կծու 5 հատ, սմբուկ 3 հատ, դդմակ՝ 3 հատ, լոլիկ՝ 7 հատ: • Տեխնիկական մշակաբույսեր՝ 3 հատ, այդ թվում՝ շաքարի ճակնդեղ՝ 2 հատ և գետնանուշ՝ 1 հատ, • Պալարատղային մշակաբույսեր՝ 22 հատ, այդ թվում կարտոֆիլ 22 հատ: Վերոգրյալից բացի իրականացվել են 100 տեսակ մշակաբույսերի սորտափորձարկումներ: Բարելավվել/թարմացվել են սերմերի ազգային պորտֆելը (բույսերի սորտերի պահպանության պետական գրանցամատյան) և ուղարկվել հրապարակման: Բարելավվել/թարմացվել են տվյալների բազան՝ ֆերմերների/սերմ արտադրողների համար: (Սերմ արտադրողների, ներկրողների և արտահանողների գրանցամատյան) Տպագրության է ներկայացվել 2021 թվականի սելեկցիոն նվաճումների պետական գրանցամատյանը և տեղեկագիրը: Տնկանյութի հավաստագրման համակարգի ներդրում Հայաստանի Հանրապետությունում տնկանյութի հավաստագրման համակարգի ներդրման նպատակով նախարարության կողմից մշակվել է «Սերմերի և տնկանյութի» մասին ՀՀ օրենքի նախագիծը: Հանրապետությունում առաջնային կարևոր նշանակության կարտոֆիլի առողջ վիրուսազերծ տնկանյութի արտադրության կազմակերպման նպատակով ջերմատան կառուցման համար ԵՄ կանաչ գյուղատնտեսության նախաձեռնությունը Հայաստանում ծրագրի կողմից հայտարարվել է մրցույթ, արդյունքների ամփոփումից և Պետական գույքի կառավարման վարչության կողմից հողամասի վարձակալության իրավունքի գրանցման գործընթացի իրականացումից հետո կմեկնարկեն ջերմատան շինարարական աշխատանքները: Ոչ ավանդական բարձրարժեք մշակաբույսերի տարածքների ավելացում ՀՀ կառավարության 2021 թվականի հունիսի 3-ի N 927-Լ որոշմամբ ընդունվել է «Հայաստանի Հանրապետությունում ինտենսիվ	
--	--	--	--

			այգեգործության զարգացման, արդիական տեխնոլոգիաների ներդրման և ոչ ավանդական բարձրարժեք մշակաբույսերի արտադրության խթանման պետական աջակցության 2021-2023 թվականների» նոր ծրագիրը, որի շրջանակներում տրամադրվել է շուրջ 21.3 մլրդ դրամի 11 միավոր վարկ 563 հա տարածքի վրա այգեհիմնում կատարելու համար: Արդիական տեխնոլոգիաներով ջերմատնային տնտեսությունների տարածքների ընդլայնում՝ վարկային լիզինգային և փոխհատուցման գործիքներով տարեկան մինչև 10 հա «Փոքր ու միջին ջերմատնային տնտեսությունների ներդրման պետական աջակցության ծրագրի» շրջանակներում ընդհանուր առմամբ 2021 թվականին կնքվել է 24 պայմանագիր 554.4 մլն դրամի գումարով: Կառուցվել է 8 ջերմատուն: Փոխհատուցումը կազմել է 227.3 մլն դրամ: Տարեկան շուրջ 500 միավորով գյուղատնտեսական տեխնիկայի հավաքակազմի նորացում «Գյուղատնտեսական տեխնիկայի ֆինանսական վարձակալության՝ լիզինգի պետական աջակցության ծրագրով» 2021 թվականին 378 շահառուի տրամադրվել է շուրջ 3.2 մլրդ դրամի լիզինգ, 538 միավոր գյուղտեխնիկա, որից 199 տրակտոր, 4 կոմբայն և 335 այլ գյուղտեխնիկա, , սուբսիդիայի գումարը կազմել է 497.9 մլն դրամ: Գյուղատնտեսական մշակաբույսերի ապահովագրության համակարգի ամբողջական ներդրում Գյուղատնտեսության ոլորտում ապահովագրական համակարգի ներդրման փորձնական ծրագրի շրջանակներում 2021 թվականի գյուղատնտեսական տարում 5832 հա հողատարածք ապահովագրելու համար կնքվել է 4279 ապահովագրական պայմանագիր: Ապահովագրական պատահարների հետևանքով տուժած տնտեսավարողներին ապահովագրական ընկերությունների կողմից տրամադրվել է 1517 ապահովագրական հատուցում 319.1 մլն դրամի չափով և 275.9 մլն դրամ սուբսիդիա ՀՀ պետական բյուջեից: Ծրագիրն իրականացվել է հանրապետության բոլոր մարզերում և աշխատանքներ են տարվել 2022 թվականին երկու նոր ապահովագրական	
--	--	--	--	--

			պրոդուկտ (կեռաս և բայ), ինչպես նաև «երաշտ» («սակավաջրություն») ռիսկի մշակման և ներդրման ուղղությամբ:	
	9.3 Անասնաբուծության ճյուղի զարգացման խթանում	Տոհմային գործի բարելավում՝ տարեկան 10-15 %-ով տոհմային կենդանիների տեսակարար կշռի ավելացում «Հայաստանի Հանրապետությունում 2019-2024 թվականների տավարաբուծության զարգացման» ծրագրի շրջանակներում 11 շահառուի կողմից ձեռք է բերվել 750 գլուխ կենդանի, տրամադրված վարկի գումարը կազմել է 565.0 մլն դրամ, սուբսիդիայի գումարը՝ 114.1 մլն դրամ: Տարեկան շուրջ 25 միավոր խելացի անասնաշենքերի կառուցման խթանում «Փոքր և միջին «Խելացի» անասնաշենքերի կառուցման կամ վերակառուցման և դրանց տեխնոլոգիական ապահովման պետական աջակցության» ծրագրի շրջանակներում շահագործման է հանձնվել 23 անասնաշենք, 31 քաղաքացու տրվել է հավաստագիր, տրամադրվել է 44 փոխհատուցում, փոխհատուցման գումարը կազմել է 347.8 մլն դրամ:		
	9.4 Ագրոպարենային արտադրանքի իրացման և արտահանման խթանում	Մեծածախ շուկաների, լոգիստիկ կենտրոնների, արտահանման հիմնական շուկաներում հավաքական պահեստների ստեղծմանն աջակցության միջոցով առնվազն 1 մեծածախ շուկայի կամ լոգիստիկ կենտրոնի ստեղծում և առնվազն 2 հավաքական պահեստի ստեղծում: «Dalberg» խորհրդատվական ընկերության փորձագետների և Էկոնոմիկայի նախարարության կողմից մշակված մեծածախ շուկայի Հայաստանի համար նախընտրելի մոդելի հիման վրա կատարվել է «Ժամանակակից մեծածախ շուկան Հայաստանում» վերլուծությունը: Բացի այդ ՀՀ կառավարության 2021 թվականի մայիսի 4-ի N 472-Լ որոշման 2-րդ կետի 1-ին ենթակետի համաձայն մեկնարկող և հավաքագրվող հանրային ներդրումային ծրագրերի նախագծերում ներառելու նպատակով մշակվել և ներկայացվել է «Ժամանակակից լոգիստիկ կենտրոն Հայաստանում» ներդրումային ծրագրի նախագիծը: Մեծածախ շուկայի կամ լոգիստիկ կենտրոնի ստեղծման համար հողի ձեռքբերման աշխատանքները նախատեսվում է իրականացնել 2022թ. չորրորդ եռամսյակում:		

			ԳԴՀ մայրաքաղաք Բեռլինում ստեղծվել է մեկ հավաքական պահեստ և Եվրոպայում հայկական գինիների առցանց վաճառքի հարթակ, որը հասանելի է winesofarmenia.store կայքով: Բացի այդ, հարթակի առաջնման և ճանաչելիության բարձրացման նպատակով նախատեսվում է իրականացնել սոցիալական մեդիա արշավներ: Հումքի մթերման գործընթացին, կոնյակի ու կոնյակի սպիրտի արտահանմանն աջակցություն, ինչպես նաև գինեգործության ու կոնյակագործության արտադրության խթանման արդյունքում առաջիկա 5 տարիներին հումքի մթերման և թողարկվող արտադրանքի ծավալների ավելացում մինչև 50 %-ով. - Կառավարության 2019թ. փետրվարի 28-ի N 201-Լ որոշմամբ հաստատված Գյուղատնտեսական հումքի մթերումների (գնումների) նպատակով տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորման ծրագրի շրջանակներում 2021 թվականին ընդհանուր առմամբ հաստատվել է 274 հայտ շուրջ 27.3 մլրդ դրամի չափով, սուբսիդավորման գումարը կազմել է շուրջ 2.7 մլրդ դրամ: Բացի այդ, Կառավարության կողմից 2021 թվականի հուլիսի 15-ին ընդունվել է «Գյուղատնտեսական հումքի մթերումների (գնումների) նպատակով տրամադրվող վարկերի շրջանակներում բյուջետային երաշխիքների տրամադրման կարգը հաստատելու մասին» N 1168-Լ որոշումը, որով գյուղատնտեսական հումքի մթերումների (գնումների) նպատակով տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորման ծրագրի 10 շահառուի վարկի գումարի չբավարարող մասի համար տրամադրվել է շուրջ 5.4 մլրդ դրամի բյուջետային երաշխիք, - մշակվել և սահմանված կարգով ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ է ներկայացվել «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2020 թվականի օգոստոսի 13-ի N 1355-Լ որոշման մեջ լրացումներ կատարելու մասին» Կառավարության որոշման նախագիծը, որով նախատեսվում է կոնյակի սպիրտի 100 հազար (100 տոկոսանոց սպիրտի հաշվարկով) լիտրը գերազանցելուց հետո այլ խմբաքանակների իրացման իրավունքի ձեռքբերման համար տնտեսավարող սուբյեկտի կողմից վճարված	
--	--	--	--	--

			լրացուցիչ 100 դրամ պետական տուրքի չափով տրամադրվող օժանդակության ժամկետն երկարաձգել մինչև 2022թ. հունիսի 30-ը, • գինեգործական և խաղողագործական արտադրանքի իզոտոպային բաղադրության փորձաքննության համար անհրաժեշտ մագնիսական ռեզոնատոր «SNIF-NMR» լաբորատոր սարքավորման ձեռքբերման նպատակով մշակվել է սարքավորման ձեռքբերման 2022 թվականի ՄԺԾԾ բյուջետային հայտը: Լաբորատոր սարքավորման ձեռքբերումը նախատեսվում է իրականացնել 2022 թվականի 4-րդ եռամսյակում: Գյուղատնտեսական հումք մշակող ընկերությունների արտադրական կարողությունների հզորացում և արդիականացում՝ տարեկան շուրջ 250 միավոր սարքավորումների ձեռքբերմանն աջակցություն. Կառավարության 2018 թվականի հուլիսի 19-ի N 893-Լ որոշմամբ հաստատված Հայաստանի Հանրապետությունում ագրոպարենային ոլորտի սարքավորումների լիզինգի աջակցության ծրագրի շրջանակներում ընդամենը 2021 թվականին հաստատվել է 342 հայտ շուրջ 10.6 մլրդ դրամի չափով որով ձեռք է բերվել 776 միավոր տեխնիկա, տրամադրվել է 985.1 մլն դրամ գումարով սուբսիդիա: Գինեգործական արտադրանքի ճանաչելիության բարձրացման միջոցառումների միջոցով 2 անգամ արտահանման ծավալների ավելացում. Իրականացվել են ստորև նշված միջոցառումների նախապատրաստական աշխատանքները՝ • միջազգային գինու մասնագիտացված երկու ցուցահանդեսի մասնակցություն, մասնավորապես՝ 2022թ. փետրվարի 7-11-ը Մոսկվայում կայանալիք Prodexpo ցուցահանդեսին, որին կմասնակցեն հայկական 14 գինեգործական ընկերություն, և 2022թ. մարտի 27-29-ը Դյուսելդորֆ քաղաքում կայանալիք Prowein ցուցահանդեսին, որին կմասնակցեն հայկական 20 գինեգործական ընկերություն, • «Հայաստանի գինիներ» միասնական հովանոցային ապրանքանիշի ներքո ընդգրկվելու նպատակով հայկական գինիների կույր համտեսի կազմակերպում,	
--	--	--	--	--

		• Ռուսական Լյուդինգ խոշոր ներմուծող ընկերության ներկայացուցիչները հանդիպում կունենան հայկական գինի արտադրող ընկերությունների հետ, որի ընթացքում կքննարկվեն փոքր արտադրողների արտադրանքի արտահանման հնարավորությունները: Աշխարհագրական նշումների մասին օրենքի բարելավման միջոցով ոլորտային ասոցիացիաների ստեղծման խթանում և ավելի քան 10 անվանում հայկական նշումներով արտադրանքի արտադրություն և գրանցում. Մշակվել և ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ է ներկայացվել «Աշխարհագրական նշումների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» և «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում փոփոխություն և լրացումներ կատարելու մասին» օրենքների նախագծերի ԵՄ-ի փորձագետների առաջարկությունների հիման վրա լրամշակված տարբերակները: Նախագծերի ընդունումը՝ • Էկոնոմիկայի նախարարությանը հնարավորություն կտա օրենքով սահմանված կարգով դիմելու Մտավոր սեփականության գործակալություն՝ աշխարհագրական նշումով, ծագման տեղանունով կամ երաշխավորված ավանդական արտադրանք գրանցելու համար և կարճ ժամկետում կգրանցվեն աշխարհագրական նշումով ավելի քան 10 անվանում արտադրատեսակ, • աշխարհագրական նշումներով արտադրանքների գրանցման համակարգի կայացումը կխթանի նաև ոլորտային ասոցիացիաների (խմբերի) և հավատարմագրման մարմինների ստեղծմանը՝ իրենց անդամների կողմից արտադրվող արտադրանքների հայտեր ներկայացնելու և համապատասխանության սերտիֆիկատներ տրամադրելու նպատակով, • պետական վերահսկողություն իրականացնող լիազոր մարմինը հնարավորություն կստանա կիրառելու համապատասխան պատասխանատվության միջոցներ՝ տեխնիկական հատկորոշումներին չհամապատասխանող աշխարհագրական նշումներով, ծագման	
--	--	--	--

			տեղանուններով և երաշխավորված ավանդական արտադրանք արտադրելու, իրացնելու, արտահանելու կամ ներմուծելու դեպքերում, որը հնարավորություն կտա կանխարգելելու դրանց արտադրությունը, ներմուծումը և շուկայահանումը:	
	9.5 Պարենային անվտանգության համակարգի զարգացման ռազմավարության և 2022-2026 թվականների գործողությունների ծրագրի մշակում	Պարենային անվտանգության համակարգի հետագա զարգացման ռազմավարության և 2022-2026 թվականների գործողությունների ծրագրի առկայություն, որով կնախանշվեն համակարգի հետագա կայուն և համաչափ զարգացումն ապահովող համապատասխան միջոցառումները, և կապահովվի պարենային անվտանգության մակարդակի հետագա բարձրացումը: Կազմակերպվել են հանդիպումներ շահագրգիռ մարմինների ներկայացուցիչների հետ: Մշակվել է ռազմավարության կառուցվածքի նախագիծը: Բացի այդ, կազմակերպվել է հանդիպում Պարենի համաշխարհային ծրագրի (WFP) հայաստանյան գրասենյակի ղեկավարության հետ՝ աջակցելու ռազմավարության և դրանից բխող գործողությունների ծրագրի մշակման աշխատանքներին աջակցելու նպատակով: Նախատեսվում է իրականացնել պարենային անվտանգության առկա իրավիճակի վերլուծություն, որի արդյունքների հիման վրա կմշակվի ռազմավարության և 2022-2026 թթ գործողությունների ծրագրի նախագիծը: Գյուղատնտեսության ոլորտին տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորում՝ տարեկան շուրջ 7000 վարկ՝ 20-30 մլրդ դրամ գումարով «Գյուղատնտեսության ոլորտին տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորման» ծրագրի շրջանակներում 2021 թվականին տրամադրվել է 29487 միավոր վարկ շուրջ 72.9 մլրդ դրամի չափով, սուբսիդիայի գումարը կազմել է շուրջ 9.8 մլրդ դրամ:		
	9.6 Սննդամթերքի անվտանգության ապահովում «Սննդամթերքի անվտանգության	Սննդամթերքի անվտանգության ոլորտի օրենսդրական դաշտի բարելավման շրջանակներում ընդունվել է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության մի շարք որոշումներ ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» ՀՀ կառավարության 2021 թվականի դեկտեմբերի 30-ի N 2188-Ն որոշումը: Կառավարության քննարկման է ներկայացվել «Բուսական ծագման		

		ռազմավարությունը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման հաստատում	մթերքներում պեստիցիդների, նիտրատների, ծանր մետաղների մնացորդների և գենետիկորեն ձևափոխված օրգանիզմների մոնիթորինգի ռազմավարական ծրագիրը և միջոցառումների կատարման ժամանակացույցը հավանություն տալու մասին» Կառավարության որոշման նախագիծը, իսկ Արդարադատության նախարարություն՝ «Սննդամթերքի անվտանգության մասին» ՀՀ օրենքում լրացում կատարելու մասին», «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ» ՀՀ օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին» ՀՀ օրենքների նախագծերը և անհրաժեշտ հիմնավորող փաստաթղթերը: «ՀՀ սննդամթերքի անվտանգության համակարգի զարգացման ռազմավարության» նախագծի մշակումը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2021թ. օգոստոսի 18-ի № 1363-Ա որոշմամբ և ՀՀ կառավարության 2011թ. նոյեմբերի 17-ի նիստի N 45 արձանագրային որոշման № 1 հավելվածն ուժը կորցրած ճանաչելու անհրաժեշտությամբ: ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության «Գյուղատնտեսության ոլորտում քաղաքականության մոնիթորինգի և գնահատման կարողությունների զարգացման» ծրագրի շրջանակներում, փորձագետների կողմից ոլորտի օրենսդրական դաշտի բացերը բացահայտելուց, վերլուծելուց հետո, մշակվել է «Սննդամթերքի անվտանգության ռազմավարությունը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի նախնական տարբերակը:	
		9.7 Բույսերի պաշտպանության միջոցառումների իրականացում	«Բույսերի պաշտպանություն» ծրագրի շրջանակներում 2021 թվականի աշնանը Հայաստանի Հանրապետության 9 մարզերում իրականացվել է բույսերի վնասակար օրգանիզմների դեմ պայքարի միջոցառումներ՝ մարզերին անհատույց տրամադրվել է ընդհանուր 2440.62 լիտր «Բրոմադիոլոն» և «ԲրոմաԼԱԴ» տեսակի մկնասպան թունանյութեր: Բաշխում չի իրականացվել Արմավիրի մարզում՝ վարակվածության թույլ ֆոն լինելու պատճառով: 2021 թվականի երկրորդ կիսամյակի ընթացքում (հուլիս-հոկտեմբեր), Տավուշի և Արարատի մարզերում մորեխներով վարակվածության դեմ պայքարի միջոցառումներ իրականացնելու նպատակով, անհատույց	

			տրամադրվել է ընդհանուր 209.7 լիտր «Տրիումֆ» տեսակի միջատասպան թունանյութ:	
	9.8 Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում ծրագրի իրականացում		2021թ. «Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում» ծրագրի շրջանակներում «Գյուղատնտեսական ծառայությունների կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի հետ անասնաբուժական ծառայությունների վճարովի մատուցում պայմանագիր կնքած 510 անասն-բույժների միջոցով իրականացվել է՝ խոշոր և մանր եղջերավոր կենդանիների (այսուհետ՝ խ.ե.կ. և մ.ե.կ.) բրուցելոգ՝ 864842 հատ, խ.ե.կ. լեյկոգ՝ 4877 հատ, խ.ե.կ. տուբերկուլինիզացիա՝ 19829 հատ ախտորոշիչ և խ.ե.կ. մ.ե.կ. և ձիերի սիբիրախտ՝ 1049756 հատ, խ.ե.կ. էմկար՝ 1062719 հատ, խ.ե.կ. և մ.ե.կ. դաբադ՝ 1898297, խ.ե.կ. հանգուցավոր մաշկաբորբ՝ 225242 հատ կանխարգելիչ միջոցառումներ: Արդյունքում 2021 թվականին իրականացվել է 5125562 հատ միջոցառում, որից կանխարգելիչ՝ 4236014 և ախտորոշիչ՝ 889548 հատ միջոցառում: Ծրագրի իրականացման արդյունքում հանրապետության տարածքում ապահովվել է կայուն անասնահամաճարակային վիճակ:	
	9.9 Դաբադ հիվանդության շճահետազոտության միջոցառումների իրականացում		«Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում» ծրագրի շրջանակներում պատվաստված կենդանիների մոտ ձևավորված վարակամերժության լարվածության բացահայտման, շճաբանական հետազոտությունների վրա հիմնված հիվանդության հնարավոր ներթափանցման ռիսկերի գնահատման, ինչպես նաև թիրախային համայնքներում դաբադ հիվանդության վիրուսի շրջանառությունը՝ հայտնաբերելու կամ բացառելու, գիտականորեն հիմնավորելու նպատակով իրականացվում է «Դաբադ հիվանդության շճահետազոտություն» ծրագիրը, որի արդյունքում հանրապետությունը միջազգային հարթակում հանդես է գալիս դաբադ հիվանդության նկատմամբ որպես ապահով երկիր, ինչպես նաև ապահովում է շուկայահանման նոր վեկտորի ստեղծմանը՝ որտեղ պահանջարկի մեծ շուկայի պայմաններում թելադրված է կենդանական ծագման մթերքի և հումքի անվտանգության և որակի խիստ հսկողություն: Ծրագրի շրջանակներում «Հանրապետական անասնաբուժասանիտարա-կան և բուսասանիտարական լաբորատոր ծառայությունների կենտրոն»	

			ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացվել է 4400 նմուշի նկատմամբ փորձաքննություններ: Ծրագիրն իրականացվել է 100%-ով:	
		9.10 Գյուղատնտեսական կենդանիների հիվանդությունների լաբորատոր ախտո-րոշման և կենդանական ծագում ունեցող հումքի և նյութի լաբորատոր փորձաքննության միջոցառումների իրականացում	«Գյուղատնտեսական կենդանիների հիվանդությունների լաբորատոր ախտորոշման և կենդանական ծագում ունեցող հումքի և նյութի լաբորատոր փորձաքննության միջոցառումներ» ծրագրի շրջանակներում «Հանրապետական անասնաբուժասանիտարական և բուսասանիտարական լաբորատոր ծառայությունների կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կողմից, կենդանիների հիվանդությունների լաբորատոր ախտորոշման և կենդանական ծագման հումքի և նյութի լաբորատոր փորձաքննությունների արդյունքում կենդանիների և մարդու համար ընդհանուր վարակիչ հիվանդություններից ազգաբնակչության պաշտպանվածության մակարդակի բարձրացման և անասնաբուժասանիտարական տեսակետից անվտանգ սննդամթերքի ապահովման նպատակով, 2021 թվականին իրականացվել է 895191 հատ փորձաքննություն: Ծրագիրն իրականացվել է 95%-ով:	

		9.11 Հողային ռեսուրսների նպատակային և ջրային ռեսուրսների խնայողական ու արդյունավետ օգտագործում	Գյուղատնտեսական նշանակության հողերը արդյունավետ օգտագործելու, չօգտագործվող հողերը շրջանառության մեջ ներառելու, հողերի խոշորացման նպատակով միջոցառումների մշակում և իրականացում Գյուղատնտեսական նշանակության հողերը արդյունավետ օգտագործելու, չօգտագործվող հողերը շրջանառության մեջ ներառելու, հողերի խոշորացման նպատակով միջոցառումների մշակում և իրականացում: Չօգտագործվող գյուղատնտեսական նշանակության հողերը նպատակային օգտագործելու ուղղությամբ տարվող աշխատանքների շրջանակում 2021 թվականի հունվարի 20-ին ընդունվել է «Հայաստանի Հանրապետության հողային օրենսգրքում փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ օրենքը (ՀՕ-28-Ն), որի նպատակը գյուղատնտեսական նշանակության հողերի պահպանության և արդյունավետ օգտագործման, գյուղատնտեսական շրջանառությունից անհիմն բացառման օրենսդրական հենքի ստեղծումն է: Հիմք ընդունելով վերը նշված փոփոխությունը՝ ընդունվել է ՀՀ կառավարության 2021 թվականի հունիսի 17-ի «Գյուղատնտեսական նշանակության հողերը ոչ գյուղատնտեսական նշանակության հողերի փոխադրման դեպքերը սահմանելու մասին» N 987-Ն որոշումը: Նպատակն է հստակեցնել գյուղատնտեսական նշանակության հողերի փոխադրումն այլ նպատակային նշանակության հողերի շարքը: 2021թ. փետրվարի 11-ին ընդունվել է «Հայաստանի Հանրապետության հողային օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին» ՀՀ օրենքը (ՀՕ-74-Ն), որը ՀՀ կառավարությանը հնարավորություն կտա սահմանել չօգտագործվող հողերի չափանիշները և դրանց հաշվառման կարգը:	
		9.12 Աջակցություն գիտակրթական համակարգերին, թվային գյուղատնտեսության զարգացմանը և շուկայի պահանջներին համապատասխան կադրերի պատրաստմանը	Թվայնացված տվյալների շտեմարանի առկայություն PHRD ծրագրով ստեղծվել է տվյալների 1 շտեմարան՝ տվյալների 13 բազայով: Կազմակերպվել են դասընթացներ՝ նախարարության աշխատակիցների կարողությունների զարգացման, ինչպես նաև բազաների հետ աշխատելու, տվյալներ հավաքելու, ֆոկիուս խմբերի հետ աշխատանքներ կազմակերպելու ուղղությամբ:	

			խորհրդատվական և տեղեկատվական ծառայությունների մատուցման արդյունավետ մեխանիզմների մշակում և ներդրում, գիտելիքահենք գյուղատնտեսության խթանում Գյուղատնտեսական գիտելիքների և փորձի տարածման, ինչպես նաև տեղեկատվության հասանելիության ապահովման նպատակով կազմակերպվել է 13 խմբային դասընթաց (140 մասնակից), առցանց խորհրդատվական համակարգով ստացված հարցերի վերաբերյալ տրամադրվել է 31 մասնագիտական խորհրդատվություն, պետական օժանդակության ծրագրերի վերաբերյալ այցելությունների միջոցով հանրապետության համայնքներում իրականացվել են իրազեկման աշխատանքներ՝ 56 այցելություն, անհատական խորհրդատվություն է տրամադրվել 736 տնտեսավարողի սոցիալական ցանցերով տարածվել է 36 խորհրդատվական բնույթի նյութ:	
10	Զբոսաշրջության զարգացում Տարեկան 2.5 մլն զբոսաշրջիկի այցելություն, 20 զբոսաշրջային կլաստերների զարգացում, 50 պատմամշակութային օբյեկտների վերականգնում	10.1 «Զբոսաշրջության մասին» ՀՀ օրենքի և օրենքի ընդունումից բխող մի շարք իրավական ակտերի նախագծի մշակում և իրականացում	Նախագծերի փաթեթը քննարկվել է մասնավոր հատվածի ներկայացուցիչների հետ, դրվել է հանրային քննարկման և լրամշակվել ստացված առաջարկությունների հիման վրա: Օրենքի նախագիծը ԵՄ դիրեկտիվներին մոտարկման նպատակով իրականացվել է զբոսաշրջության ոլորտի օրենսդրության բարեփոխումների վերաբերյալ TAİEX ծրագիրը: Նախագիծը լրամշակվել է TAİEX-ի առաջարկությունների հիման վրա:	
		10.2 «Հայաստանի զբոսաշրջության 2022-2030 ռազմավարությանը հավանություն տալու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի հաստատում և իրագործում	Մշակված է Ռազմավարության նախնական տարբերակը:	
		10.3 Զբոսաշրջային տվյալների հավաքագրում և թվայնացում	Հայաստանի սահմանային անցման կետերում միջազգային այցելությունների վերաբերյալ ընտրանքային երրորդ հետազոտության իրականացման նպատակով ՀԲ ներկայացուցիչների հետ բանակցային փուլ է ընթանում համապատասխան ֆինանսավորման ուղղությամբ:	

	10.4 Ներքին զբոսաշրջության զարգացում	Մշակվել և ՀՀ շահագրգիռ գերատեսչությունների հետ համաձայնեցվել է «Սոցիալական փաթեթի հանգստի ապահովման ծառայության մեջ ընդգրկվող զբոսաշրջային օպերատորների հաշվառման, սոցիալական փաթեթի հանգստի ապահովման ծառայության հաշվետվական էլեկտրոնային համակարգում ընդգրկման և հաշվառված զբոսաշրջային օպերատորներին հաշվառումից հանելու կարգը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության էկոնոմիկայի նախարարի 2013 թվականի մարտի 19-ի N 170-Ն հրամանը ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» հրամանի նախագիծը:	
	10.5 Ներգնա զբոսաշրջության զարգացում	Միջազգային զբոսաշրջիկների թվի ավելացում՝ 2020/2021 համեմատ 43 %՝ հետևյալի միջոցով Ապահովվել է մասնակցությունը 3 միջազգային հեղինակավոր զբոսաշրջային ցուցահանդեսներին՝ ITB Berlin 2021՝ 21, MITT Moscow 2021՝ 21 և Arabian Travel Market -2021՝ 4 զբոսաշրջային ընկերություններ մասնակցությամբ: Տպագրվել 30 հազար տպաքանակով գովազդատեղեկատվական նյութեր՝ «Ձմեռային և արկածային զբոսաշրջությունը Հայաստանում», «Հայկական խոհանոց» և «Հայաստանը UNESCO-ի ցանկում» թոռուցիկներ, «Armenia «The land of warm hospitality» և «Armenia» գրքույկներ: Սոցիալական ցանցերում և այլ թվային հարթակներում հրապարակվել են Հայաստանի մասին գովազդատեղեկատվական նյութեր՝ Միջազգային զբոսաշրջիկների թվի ավելացում՝ 2020/2021 համեմատ 43 %՝ հետևյալի միջոցով Ապահովվել է մասնակցությունը 3 միջազգային հեղինակավոր զբոսաշրջային ցուցահանդեսներին՝ ITB Berlin 2021՝ 21, MITT Moscow 2021՝ 21 և Arabian Travel Market -2021՝ 4 զբոսաշրջային ընկերություններ մասնակցությամբ: Տպագրվել 30 հազար տպաքանակով գովազդատեղեկատվական նյութեր՝ «Ձմեռային և արկածային զբոսաշրջությունը Հայաստանում», «Հայկական խոհանոց» և «Հայաստանը UNESCO-ի ցանկում» թոռուցիկներ, «Armenia «The land of warm hospitality» և «Armenia» գրքույկներ:	

		Սոցիալական ցանցերում և այլ թվային հարթակներում հրապարակվել են Հայաստանի մասին գովազդատեղեկատվական նյութեր՝ • Facebook և Instagram ցանցերում իրականացվել է 124 գովազդային արշավ, Հասանելիություն (reach)՝ 6.793.151, • Google և Yandex ցանցերում տեղադրվել է գովազդ՝ Ռուսաստան, Ուկրաինա, Միացյալ Արաբական Էմիրություններ (ՄԱԷ)՝ 6000 դիտում, • Youtube կայքում վիդեո գովազդային արշավներ՝ արդյունքում 35,000 դիտում, թիրախային երկիր՝ Ռուսաստան, Ուկրաինա, ՄԱԷ: • Ցանցային բաներային գովազդ հայկական կայքերում՝ 400.000 ցուցադրություն: կազմակերպվել են ճանաչողական այցեր լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների համար. • Телеканал Россия 1 հեռուստաընկերության «По секрету всему свету» ճանապարհորդական հաղորդման, արդյունքում Հայաստանին նվիրված 2 հաղորդում է հեռարձակվել: https://www.youtube.com/watch?v=rw1TJexx2W8 https://www.youtube.com/watch?v=uPdGCCIj2Ag • НТВ հեռուստաընկերության «Поедем, Поедим» հեռուստածրագրի՝ Հայաստանին նվիրված հաղորդումը հեռարձակվել է НТВ հեռուստաընկերությամբ 2021թ. մայիսին: • РИА Новости, Туристер.ру, Тонкости.ру լրագրողների, նշված հարթակներում հրապարակվել է Հայաստանի մասին 10 հոդված https://zen.yandex.ru/media/tonkostiru/nastoiascii-srednevekovi-zamok-otzyv-turista-ob-otele-v-armenii-6124af18797b6e4fa5318186 Не только еда и памятники: 7 нестандартных достопримечательностей Армении (tonkosti.ru) https://bit.ly/32XjCim, https://bit.ly/3ow1MeT, https://bit.ly/3GgXRbC, https://bit.ly/3Ewo8T6, https://bit.ly/3xYZd0l, https://bit.ly/3y1E8tG, https://www.tourister.ru/responses/id_3600 4https://ria.ru/20210730/armeniya-1743670340.html,	
--	--	---	--

			https://ru.armeniasputnik.am/society/20210730/28488480/V-Armenii-nadeyutsya-na-rezkoe-velichenie-chisla-turistov-iz-Rossii.html • «Неруемые заметки» (Телеканал ОРТ) հաղորդաշարի, արդյունքում 2022 թվականի ապրիլ և մայիս ամիսներին ռուսական առաջին հեռուստաալիքով կհեռարձակվի Հայաստանին նվիրված հաղորդումների շարք: • «Դար» հիմնադրամի «Հայկական ճամփորդություն» նախագծի շրջանակներում 20 երկրների հայտնի լրատվամիջոցներից ընտրված գաստրոնոմ լրագրողների՝ Forbes (ԱՄՆ), Frankfurter Allgemeine Zeitung (Գերմանիա), Público (Պորտուգալիա), Fine Dining Lovers (Միացյալ Թագավորություն), Posta ամսագիր (Ռուսաստան) և այլ՝ արդյունքում հանրահայտ պարբերականներում տպագրվել են հոդվածներ ներկայացնող Հայաստանը գաստրո զբոսաշրջությունը: https://bit.ly/3EzTAQ6 https://panarmenian.net/m/arm/details/296234?fbclid=IwAR3C1DXFddpibaxG8J9YTeaNA9qsClphcgHtGxEQ8jdX9UbbnXVgQ3Jn4IE https://gastrovino.mediamax.am/am/news/people/45004?fbclid=IwAR0rQbujyq1jR7I1cUIbvRtypCkdTtLMPLI27VWoy6sPfjPS-2kzNVAjY https://golosarmenii.am/article/130419/na-armyanskoj-kuxne---mishlenovskij-povar?fbclid=IwAR1yIXTJ1JRso87oOCLEeP6XbFG3PRUpumNs5HnL9vErr_X17qd7Ac3nb50 https://restorator.chef.ru/armenian_menu_update?fbclid=IwAR3THYI_nMi4yQ9_-fLU2rYBKq8SoaQ-SM7rzWVtOzQ3doxKeOsBw82iaUA • «Elle без границ» նախագծի՝ այցի արդյունքում ELLE RUSSIA ամսագրի հոկտեմբերի համարի շապիկին տպագրվել է Հայաստանը, իսկ ամսագրում 4 նկարներով ներկայացվել է ֆոտոպատմություն: https://www.elle.ru/moda/trendy/armeniya-i-moda/ Հեղինակավոր պարբերականներում գովազդատեղեկատվական հոդվածների հրապարակում. • 34travel.me առցանց պարբերականում հրապարակվել է Հայաստանի մասին երեք հոդված՝ «Гид по Гюмри», «Винные туры по Армении», «4 лучших маршрута: Народная архитектура в городе. Вернакулярные районы	
--	--	--	---	--

			Еревана»: Հոդվածները տարածվել են 34travel կայքի և Telegram, Instagram, Facebook, V Kontakte, Twitter: https://34travel.me/post/vernakulyarnye-rayony-erevana https://34travel.me/post/vinnye-tury-po-armenii https://34travel.me/post/gyumri • UNESCO World Heritage Review պարբերականի հոկտեմբերի համարում հրատարակվել է Վայոց ձորի Արենի-1 քարանձավի մասին պատմող մեկ հոդված: Համագործակցության արդյունքում համաշխարհային արվեստն ու մշակույթը ներկայացնող GOOGLE ARTS AND CULTURE առցանց հարթակի՝ UNESCO World Heritage համաշխարհային ժառանգությանը նվիրված հատվածում կներկայացվեն նաև ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի համաշխարհային ժառանգության օբյեկտների ցանկում ընդգրկված Հայաստանի մշակութային վայրերը: • «Комсомольская правда» թվային պարբերականում 2021 թ նոյեմբեր ամսվա ընթացքում Հայաստանի մասին լայնածավալ հոդված է պատրաստվել և տեղադրվել ընկերության կայքում և սոցիալական հարթակներում՝ 90,000 ընթերցանության վերջնականատակով: https://www.kp.ru/putevoditel/spetsproekty/v-poiskakh-iskry/ https://vk.com/wall-15722194_5818638 https://www.facebook.com/onlinekpru/photos/a.427338058469/10160131782993470/ https://ok.ru/kpru/topic/154022281005248 • World Travel ուկրաինական ճանապարհորդական ամսագրի շապիկին ներկայացված է Հայաստանը, իսկ ամսագրի հոդվածում ներկայացված են Հայաստանի ծմեռային զբոսաշրջային գրավչությունները: Հոդվածը տեղ է գտել նաև ամսագրի կայքում և սոցիալական էջերում https://protravel.news/2021/12/06/colorful-landscapes-gourmet-food-photogenic-vacation-maybe-to-armenia/ https://worldtravel.com.ua/ • Wanderlust travel magazine հեղինակավոր ամսագրի սեպտեմբերի համարում Հայաստանին հատկացվել է 6 էջ, որտեղ ներկայացվել է	
--	--	--	---	--

			Հայաստանի հարուստ ժառանգությունը: Discover mystical Armenia Wanderlust • «Россия-24 Башкортостан» հեռուստաընկերությամբ հեռարձակվել է «Руссо туристо» հաղորդաշարի Հայաստանին նվիրված հաղորդումը: https://m.youtube.com/watch?v=nUHdikXNud8&fbclid=IwAR08rPsVO2UV1o4WPY712-FA_aEWberEo3Q10GXgvawSI6FnWTdv7cMBUJMJ • Business Traveler Middle East և The National ամսագրում տպագրվել է երկու հոդված Հայաստանի մասին՝ ամսագրի օնլայն հարթակն ունի 1.400.000 ամսական այցելություն, թողարկվում է տարեկան 10 անգամ, տեղադրվում է ավելի քան 20 տարածաշրջանային օդանավակայաններում, ներառյալ՝ Dubai, Jeddah, Abu Dhabi, Muscat, Kuwait city, Manama, Dammam, Sharjah և այլն: ՀՀ մարզերում փառատոների անցկացմանը աջակցություն • ՀՀ Սյունիքի մարզի Տաթև գյուղում «Ոչխարների խուզման փառատոնին»: Ներկա են եղել շուրջ 5000 տեղացի և արտասահմանցի զբոսաշրջիկ: • ՀՀ Վայոց Ձորի մարզի Խաչիկ գյուղում «Գաթալի փառատոնին», որին ներկա են եղել շուրջ 1500 տեղացի և օտարերկրյա զբոսաշրջիկ: • ՀՀ Տավուշի մարզի Դիլիջան քաղաքում «Տավուշի արվեստի և գինու օր փառատոնին», որին ներկա են եղել շուրջ 4000 տեղացի և օտարերկրյա զբոսաշրջիկ: • ՀՀ Լոռու մարզի Ախթալա քաղաքում «Խորովածի փառատոնին», որին ներկա են եղել շուրջ 5000 այցելու, որից 700-ը օտարերկրյա զբոսաշրջիկ: • ՀՀ Տավուշի մարզի Դիլիջան քաղաքում «Արվեստների և արհեստների» փառատոնին, որին մասնակցել են գրեթե բոլոր ՀՀ մարզերը և ներկա են եղել շուրջ 5000 այցելու: Աջակցություն է տրամադրվել ՀՀ Կոտայքի մարզի Գառնիի և ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սևանի տեղեկատվական կենտրոնների բնականոն գործունեությանը: Տեղեկատվական կենտրոնների կողմից խորհրդատվական և տեղեկատվական ծառայություններ են ստացել համապատասխանաբար 10250 և 4560 այցելու:	
--	--	--	---	--

			Կենտրոնների աջակցությամբ համապատասխան մարզերում կայացել են մշակութային միջոցառումներ՝ ուղղված տեղական մշակույթի ներկայացմանը, ներքին և միջազգային զբոսաշրջիկների ներգրավմանը: «Պետական աջակցություն զբոսավարների ուսուցման, վերապատրաստման դասընթացներին» միջոցառման շրջանակներում աջակցություն է տրամադրվել երկու կազմակերպությունների, որոնց կողմից իրականացված երկամսյա վերապատրաստման դասընթացների արդյունքում վերապատրաստվել է 48 զբոսավար:	
	10.6 Օտարերկրյա պետությունների, տարածաշրջանային և միջազգային կազմակերպությունների հետ համագործակցություն	• Հայկական պատմիրականությունը մասնակցել է Հունաստանի Աթենք քաղաքում կայացած ՄԱԿ զբոսաշրջության համաշխարհային կազմակերպության Եվրոպայի տարածաշրջանային հանձնաժողովի 66-րդ նիստին, որի ընթացքում կայացել է ՄԱԿ ԶՀԿ գործադիր խորհրդին անդամակցության քվեարկություն, որին առաջադրվել էր նաև Հայաստանի թեկնածությունը: Քվեարկության արդյունքում Հայաստանը ընդգրկվել է ՄԱԿ ԶՀԿ գործադիր խորհրդի կազմում: Նիստի ընթացքում ընդունվել է նաև որոշում ՄԱԿ ԶՀԿ Եվրոպայի տարածաշրջանային հանձնաժողովի 67-րդ նիստը Հայաստանում անցկացնելու վերաբերյալ: • Համաձայն ԱՊՀ մասնակից պետությունների զբոսաշրջության խորհրդի 2020 թվականի նոյեմբերի 10-ի նիստի արձանագրության 9-րդ կետի՝ 2021 թվականի հոկտեմբերին Երևանում կայացել է ԱՊՀ մասնակից պետությունների զբոսաշրջության խորհրդի հերթական նիստը: ԱՊՀ մասնակից պետությունների զբոսաշրջության խորհրդի ղեկավարումը 2020 թվականի փոխանցվել է Հայաստանին: Նիստին մասնակցել են Բելառուսի, Ռուսաստանի, Ուզբեկստանի, Ղազախստանի զբոսաշրջության լիազոր մարմինների, ինչպես նաև ԱՊՀ Գործադիր ու Զբոսաշրջության խորհուրդների ներկայացուցիչները: Ղրդստանն ու Թուրքմենստանը նիստին մասնակցել են հեռավար կարգով: Նիստի ընթացքում ներկայացվել է Հայաստանի զբոսաշրջային ներուժը, այդ թվում՝ նաև՝ գինեգործակցության զարգացման տեսակետից, զբոսաշրջության բնագավառում պետական քաղաքականությունն ու իրականացվող քայլերը:		

			• «Բացահայտիր Հայաստանը» գովազդային արշավի իրականացում Զբոսաշրջության կոմիտեն Ուկրաինայի զբոսաշրջության զարգացման պետական գործակալության հետ համագործակցությամբ Ուկրաինայում (Կիև) իրականացրել է «Բացահայտիր Հայաստանը» խորագրով գովազդային արշավ, որին մասնակցել են երկու երկրների զբոսաշրջության ոլորտի պետական և մասնավոր հատվածների ներկայացուցիչները: Արշավի նպատակն էր ուկրաինական շուկայում Հայաստանի՝ որպես զբոսաշրջության համար բարենպաստ և գրավիչ երկրի ներկայացումը և Հայաստանի զբոսաշրջային ներուժի վերաբերյալ իրազեկվածության բարձրացումը: Միջոցառման շրջանակներում իրականացվեցին Հայաստանի և Ուկրաինայի զբոսաշրջության ոլորտի շնորհանդեսներ: Հայաստանի 16 մասնավոր կազմակերպություններ հնարավորություն ունեցան հանդիպել ուկրաինական գործընկերներին, ներկայացնել իրենց ընկերությունների առաջարկները, ձեռք բերել պայմանավորվածություններ հետագա փոխարդյունավետ համագործակցության վերաբերյալ: • Հայաստանի մասնակցությունը ՄԱԿ ԶՀԿ Գլխավոր ասամբլեային Իսպանիայում Ապահովվել է Իսպանիայում (Մադրիդ) 2021 թվականի նոյեմբերի 29-ից դեկտեմբերի 3-ը կայացած ՄԱԿ ԶՀԿ Գլխավոր ասամբլեայի նիստին Հայաստանի մասնակցություն: Գլխավոր ասամբլեայի շրջանակներում կայացել են ՄԱԿ ԶՀԿ գործադիր խորհրդի նիստեր, տարբեր ձևաչափերի քննարկումներ, պլենար նիստեր, թեմատիկ քննարկումներ: Հայաստանը Հունաստանում ՄԱԿ ԶՀԿ գործադիր խորհրդի անդամ ընտրվելուց հետո առաջին անգամ մասնակցել է ՄԱԿ ԶՀԿ գործադիր խորհրդի նիստերին՝ որպես խորհրդի անդամ: • Բելառուսի Հանրապետություն ՀՀ արտագնա զբոսաշրջային օպերատորների այցի կազմակերպում ՀՀ էՆ զբոսաշրջության կոմիտեի և Բելառուսի Հանրապետության Սպորտի և զոսաշրջության նախարարության հետ համագործակցությամբ 2021 թվականի նոյեմբերի 21-26-ը իրականացրել է ՀՀ արտագնա տուրիստական օպերատորների ճանաչողական այց Բելառուս:	
--	--	--	---	--

			Ճանաչողական այցին մասնակցել են 11 զբոսաշրջային օպերատորներ, ինչպես նաև՝ զբոսաշրջության կոմիտեի ներկայացուցիչը: Ճանաչողական այցի նպատակն էր հայկական շուկայում Բելառուսի՝ որպես զբոսաշրջության համար բարենպաստ և գրավիչ երկրի ներկայացումը և Բելառուսի զբոսաշրջային ներուժի վերաբերյալ իրազեկվածության բարձրացումը: Նախատեսվում է նաև բելառուսական արտագնա տուրօպերատորների այց Հայաստան՝ ՀՀ ներգնա զբոսաշրջության զարգացման նպատակով:	
		10.8 Ջբոսաշրջային ենթակառուցվածքների զարգացում, «Ջբոսաշրջային գյուղ», «Ջբոսաշրջային կենտրոն» հայտարարելու մասին ՀՀ կառավարության որոշման նախագծերի հաստատում	Համաշխարհային բանկի ֆինանսավորմամբ «Տեղական տնտեսության և ենթակառուցվածքների զարգացման» /SSԵ2/ ծրագրի շրջանակներում իրականացվել է ենթածրագրերի ուսումնասիրում, բաղադրիչների փորձաքննության արդյունքների ուսումնասիրում: Մասնավորապես՝ «Արենի և հարակից գյուղերի ժառանգության հանգույցի վերականգնում» զարգացման հայեցակարգի պատրաստման գործընթացում մասնակցություն, Հայաստանի զբոսաշրջային նշանակության վայրերի կառավարման պլանների մոդելի մշակման համար կազմակերպության ընտրության տեխնիկական առաջադրաքի կազմում և մրցույթային հայտերի ընդունում: Ավարտվել են 6 ենթածրագրեր, այդ թվում 1. Խոր վիրապ վանքի տարածքի բարեկարգում 2. Գորիս - Վարարակն գետի աջափնյա հատվածի վերականգնում 3. «Քարերի սիմֆոնիա» բնական հուշարձանից դեպի «Խոսրովի անտառ պետական արգելոց» տանող ճանապարհի վերականգնում 4. Արենի հանգույցի վերականգնման կոնցեպտի պատրաստում 5. «Արենի գինու հյուրանոց»-ի ջրամատակարարում 6. «Արենի գինու հյուրանոց»-ի էլեկտրամատակարարում Ներկայումս աշխատանքներ են ընթանում SSԵ2 Ծրագրի ժամկետների երկարացման և լրացուցիչ ֆինանսավորման ուղղությամբ:	
11	Որակի ենթակառուցվածքի զարգացում	11.1 Տեխնիկական կանոնակարգման ոլորտում տրամաչափարկման	Ուսումնասիրվել է ՀՀ-ում համապատասխանության գնահատում իրականացնելու իրավասություն ունեցող հավատարմագրված համապատասխանության գնահատման մարմինների (մասնավորապես,	

	կարողությունների զարգացում, մասնավորապես՝ գործող լաբորատորիաներում որոշ ուղղություններով համապատասխան սարքավորումներով հագեցվածության ապահովում և ՀՀ-ում տեխնիկական կանոնակարգման օբյեկտ հանդիսացող արտադրանքի համապատասխանության գնահատման մասով բացակա լաբորատոր կարողությունների ձեւավորում	փորձարկման և տրամաշափարկման (լաբորատորիաների) ոլորտները և վեր են հանվել արձանագրված բաց ոլորտները:	
	11.2 Արդյունաբերական չափագիտական կարողությունների ձևավորում և զարգացում. տրամաշափարկման կարողությունների, մասնավորապես, զանգվածի և հարակից մեծությունների, ջերմային մեծությունների, գծային (անկյունագծային) մեծությունների, էլեկտրական մեծությունների, ուժի և հարակից մեծությունների, քիմիական մեծությունների և	2021 թ. դեկտեմբերի 23-ին ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի և Հայաստանում Միավորված ազգերի կազմակերպության արդյունաբերական զարգացման կազմակերպության (ՄԱԱԶԿ) միջև ստորագրվել է «Աջակցություն Հայաստանում որակի ենթակառուցվածքների զարգացմանը» ծրագրային փաստաթուղթ (ծրագրի ֆինանսավորումը ԵՄ-ի կողմից 4 մլն եվրո է), որի շրջանակներում նախատեսվում է ՀՀ-ում 4 տրամաշափման լաբորատորիաների ստեղծում, չափագիտության համակարգի արդիականացում, ռազմավարության մշակում և այլն (աշխատանքների մեկնարկը նախատեսվում է 2022 թ. 1-ին եռամսյակում):	

	այլ ուղղություններով տրամաչափարկման լաբորատորիաների ձևավորում, գործարկում և զարգացում		
	11.3 Համապատասխանության գնահատման և հավատարմագրման կարողությունների զարգացում՝ թիրախ սահմանելով Հավատարմագրման ազգային մարմնի միջազգային ճանաչմանն ուղղված երկկողմ և բազմակողմ ճանաչման համաձայնագրերի կնքումը տարածաշրջանային և միջազգային հավատարմագրման կազմակերպությունների հետ (EA, ILAC, IAF)	Թվինինգ ծրագրի շրջանակներում լրամշակվել է «Հավատարմագրման մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը՝ այն համապատասխանեցնելով Եվրոպական N 765 Դիրեկտիվին և հավատարմագրման միջազգային պահանջներին: Օրենքի նախագիծը ներկայացվել է պետական-իրավական փորձաքննության: Նախատեսվում է վերոգրյալ օրենքի լրամշակված նախագիծը ներկայացնել ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ:	
	11.4 ՀՀ-ում գործող տեխնիկական կանոնակարգերի, համապատասխանության գնահատման ընթացակարգերի և ստանդարտների վերանայում, ԵԱՏՄ նոր մշակվող տեխնիկական	Լրամշակվել է «Ծխախոտային արտադրատեսակների փոխարինիչների անվտանգության տեխնիկական կանոնակարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի վերջնական խմբագրությունը և 2022 թ. հունվարին ներկայացվել է Վարչապետի աշխատակազմ: Նիկոտին պարունակող արտադրանքի մասով ԵԱՏՄ տեխնիկական կանոնակարգի նախագծի մշակում, նախագծի 3-րդ խմբագրությունը շրջանառվում է:	

		կանոնակարգերի, համապատասխանության գնահատման ընթացակարգերի եւ ստանդարտների մշակմանը մասնակցություն, արտադրանքի անվտանգության ապահովման նպատակով նոր տեխնիկական կանոնակարգերի մշակում և համակարգում		
		11.5 Որակի ենթակառուցվածքի ոլորտի բաղակազույցի մասերի՝ հավատարմագրման, տեխնիկական կանոնակարգման, համապատասխանության գնահատման, չափումների միասնականության ապահովման և ստանդարտացման, ՍԱՏՄ և ՇՎՏՄ ոլորտների բարեփոխման ռազմավարությունների կազմում և իրագործում Ոլորտը կարգավորող համապատասխան իրավական ակտի ընդունում (ոլորտի գործող	2021 թ. դեկտեմբերի 23-ին ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի և Հայաստանում Միավորված ազգերի կազմակերպության արդյունաբերական զարգացման կազմակերպության (ՄԱԱԶԿ) միջև ստորագրված «Աջակցություն Հայաստանում որակի ենթակառուցվածքների զարգացմանը» ծրագրային փաստաթղթի (ծրագրի ֆինանսավորումը ԵՄ-ի կողմից 4 մլն եվրո է) շրջանակներում նախատեսվում է ռազմավարության մասով աշխատանքների մեկնարկ:	

		օրենսդրության կատարելագործում, օրենսդրական բացերի լրացում)		
Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն				
Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
Կրթություն				
3	Նախադպրոցական կրթության մատչելիության ընդլայնում՝ 3-5 տարեկան երեխաների ընդգրկվածությունը հասցնելով 85 տոկոսի	3.1 Առնվազն 500 մանկապարտեզի և նախակրթարանի կառուցման, հիմնանորոգման և վերանորոգման համար հաստատություն ների՝ ցանկում ընդգրկման չափանիշների և մեթոդաբանությ յան մշակում	Նախակրթարանների կառուցման, հիմնանորոգման և վերանորոգման համար հաստատությունների՝ ցանկում ընդգրկման չափանիշները մշակվել են, ցանկերը ներկայացվել են ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ: Ներկայում ցանկը համալրման փուլում է:	ՀՀ վարչապետի աշխատակազմից ստացվել է առաջարկ՝ վերանայել ցանկը, ինչը պահանջում է լրացուցիչ ժամանակ: Ժամկետ՝ 2021թ. նոյեմբերի 3-րդ տասնօրյակ

		3.2 Նախադպրոցական կրթական ծրագրերի բովանդակային վերանայում. «Նախադպրոցական կրթական ծրագրերը հաստատելու մասին» ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարի հրամանի ընդունում	ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի 2021 թվականի դեկտեմբերի 16-ի «Նախադպրոցական վաղ մանկության տարիքի երկրորդ խմբի կրթական համալիր ծրագիրը» փորձարկելու նպատակով հաստատելու մասին» N55-L, «Նախադպրոցական միջին խմբի կրթական համալիր ծրագիրը» փորձարկելու նպատակով հաստատելու մասին» N56-L, «Նախադպրոցական կրտսեր երկրորդ խմբի կրթական համալիր ծրագիրը» փորձարկելու նպատակով հաստատելու մասին» N57-L, «Նախադպրոցական ավագ խմբի կրթական համալիր ծրագիրը» փորձարկելու նպատակով հաստատելու մասին» N58-L, «Նախադպրոցական կրտսեր առաջին խմբի կրթական համալիր ծրագիրը» փորձարկելու նպատակով հաստատելու մասին» N59-L, «Նախադպրոցական վաղ մանկության տարիքի առաջին խմբի կրթական համալիր ծրագիրը» փորձարկելու նպատակով հաստատելու մասին» N60-L հրամաններով՝ հաստատվել են նախադպրոցական կրթական համալիր ծրագրեր՝ տարիքային բոլոր խմբերի համար: 2022 թվականի առաջին կիսամյակում «Կրթության զարգացման և նորարարությունների ազգային կենտրոն» հիմնադրամի կողմից մշակված ուսումնական նյութերի և իրականացված վերապատրաստումների արդյունքում վերոնշյալ ծրագրերը 2022-2023 ուսումնական տարում կփորձարկվեն հանրապետության մի շարք նախադպրոցական ուսումնական հաստատություններում:	«Կրթության զարգացման և նորարարությունների ազգային կենտրոն» հիմնադրամի (ԿՀՆԱԿ) աշխատակազմի համալրման աշխատանքների տևականության, համապատասխան մարդկային ռեսուրսների (համապատասխան մասնագետների) պակասի պատճառով միջոցառման կատարումն իրականացվել է ժամկետի ոչ էական շեղումով:
--	--	--	---	--

				Ժամկետ՝ 2021թ. նոյեմ- բերի 3-րդ տասնօրյակ
		3.7 Նախադպրոցական այլընտրանքային ծախսարդյունավետ մոդելների ներդրում	ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի 2021 թվականի հունվարի 26-ի N20-Ն հրամանով հաստատվել է «Նախադպրոցական կրթության այլընտրանքային, ծախսարդյունավետ մոդելների և դրանց ներդրման կարգը»: ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության կողմից 2021 թվականին նախադպրոցական այլընտրանքային ծախսարդյունավետ մոդելների ներդրման նպատակով հայտարարված դրամաշնորհի հատկացման մրցույթներում հաղթող է ճանաչվել 10 բնակավայր (համայնք)՝ 1) Արագածոտնի մարզի Արագածավան համայնքի Գետափ բնակավայր 2) Արագածոտնի մարզի Եղնիկ համայնք 3) Արագածոտնի մարզի Լեռնարոտ համայնք 4) Արագածոտնի մարզի Սուսեր համայնք 5) Արագածոտնի մարզի Շղարշիկ համայնք 6) Արմավիրի մարզի Ֆերիկ համայնք 7) Լոռու մարզի Լոռի Բերդ համայնք 8) Լոռու մարզի Ստեփանավան համայնքի Ուրասար բնակավայր 9) Շիրակի մարզի Սարապատ համայնք 10) Արագածոտնի մարզի Ակունք համայնք: Վերոնշյալ բնակավայրերին տրամադրվել են դրամաշնորհներ, և այս համայնքներում կներդրվի մեկական նախադպրոցական այլընտրանքային ծախսարդյունավետ մոդել (ընդհանուր 10-ը):	
4	Անցում համընդհանուր ներառման՝ հանրապետության բոլոր նախադպրոցական	4.1 Նախադպրոցական տարիքի կրթության և զարգացման առաձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաների գնահատման	Մշակվել, սահմանված կարգով շրջանառվել և պետական փորձագիտական եզրակացության է ներկայացված «Երեխայի կրթության և զարգացման առանձնահատուկ պայմանների կարիքի մանկավարժահոգեբանական գնահատման չափանիշները հաստատելու մասին» ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի հրամանի նախագիծը: Փորձագիտական եզրակացությունը ստանալուց հետո, իրավական ակտի	Իրավական ակտի ընդունման ժամկետի ուշացումը պայմանավորված է տարբեր

	հաստատություններում	գործիքակազմի մշակում և հաստատում Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի հրամանով	Նախագիծը անհրաժեշտության դեպքում կվերանայվի և կներկայացվի հաստատման:	շահառու խմբերի հետ՝ նախագծի մշակման ընթացքում առաջացած լրացուցիչ քննարկումների անհրաժեշտությամբ: Ժամկետ՝ 2021թ. դեկտեմբերի 2-րդ տասնօրյակ
5	Ուսուցիչ-դաստիարակների աշխատանքային առաջխաղացման, շարունակական մասնագիտական զարգացման և վարձատրության փոխկապակցված մեխանիզմի ներդրում	5.2 «Նախադպրոցական ուսումնական հաստատության մանկավարժական աշխատողների ընտրության (նշանակման) կարգը հաստատելու մասին» և «Նախադպրոցական ուսումնական հաստատության տնօրենների և մանկավարժական աշխատողների վերապատրաստման կարգերը հաստատելու մասին» ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարի հրամանների ընդունում	1. Մշակվել, սահմանված կարգով շրջանառվել ու պետական փորձագիտական եզրակացության է ներկայացվել «Նախադպրոցական ուսումնական հաստատության մանկավարժական աշխատողների ընտրության (նշանակման) կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի հրամանի նախագիծը: 2. Մշակման փուլում է «Նախադպրոցական ուսումնական հաստատության տնօրենների և մանկավարժական աշխատողների վերապատրաստման կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի հրամանի նախագիծը:	Միջոցառման կատարման ուղացումը պայմանավորված է նախադպրոցական ուսումնական հաստատության և մանկավարժական աշխատողների վերապատրաստման և հետազայում աշխատանքայ

				ին առաջխաղացմ ան, շարունակակա ն մասնագիտակ ան զարգացման և վարձատրությ ան փոխկապակցվ ած մեխանիզմի ներդրման համար համապատաս խան ֆինանսական միջոցների ճշգրտումների անհրաժեշտու թյամբ: Ինչպես նաև հաշվի առնելով նախադպրոցա կան ուսումնական հաստատությո ւնների մանկավարժա
--	--	--	--	--

				կան աշխատողներ ի վարձատրությ ան մեխանիզմի առանձնահատ կությունները տարբեր համայնքներու մ' անհրաժեշտու թյուն է առաջացել կարգավորման հարցը լրացուցիչ քննարկել ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվ ածքների նախարարությ ան հետ: Ժամկետ՝ 2021թ. նոյեմ- բերի 3-րդ տասնօրյակ
8	Կառուցել, հիմնանորոգել և	8.1 Շենքերի սեյսմիկ կայունության,	Դպրոցների կառուցման, հիմնանորոգման և վերանորոգման ցանկում ընդգրկելու մեթոդաբանությունն ու չափորոշիչները հաստատված են ՀՀ	

	վերանորոգել առնվազն 300 հանրակրթական ուսումնական հաստատություններ՝ ապահովել դրանց ամբողջական հագեցումը անհրաժեշտ գույքով և սարքավորումներով	բեռնվածության, գյուղական համայնքներում կրթական գործընթացի արդյունավետ կազմակերպման, շինարարական աշխատանքներին զուգընթացան հրաժեշտ գույքով և սարքավորումներով ապահովելու սկզբունքներին համահունչ՝ դպրոցների կառուցման, հիմնանորոգման և վերանորոգման ցանկում ընդգրկման չափանիշների ու մեթոդաբանության կազմում	վարչապետի 2021 թվականի հուլիսի 26-ի՝ «Հայաստանի Հանրապետության Սյունիքի մարզի Կապան խոշորացված համայնքի գյուղական բնակավայրերում կրթական որակյալ ծառայությունների հասանելիության ապահովման փորձնական ծրագիրը հաստատելու մասին» N 790-Լ որոշմամբ: Միջոցառման կատարումն ապահովելու նպատակով դպրոցների նախնական ցանկը ներկայացվել է ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ:	
	8.2 Մշակված մեթոդաբանության և սկզբունքների համաձայն՝ առնվազն 300 դպրոցների ընտրություն և վերջնական ցանկի ներկայացում ՀՀ Վարչապետի աշխատակազմ		Մշակված մեթոդաբանության և սկզբունքների համաձայն՝ ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ է ներկայացվել տեղորոշված 165 հանրակրթական ուսումնական հաստատության ցանկ: Ցանկը ներկայումս համալրման փուլում է:	Ցանկը վերջնական չի կարող լինել, քանի որ ՀՀ ԿԳՄՍՆ-ն շարունակում է ստանալ ցանկի համալրման առաջարկներ՝ ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավորներից, ՀՀ տարածքային կառավարման և

				ենթա-կառուցվածքների նախարարությունից, ՀՀ մարզպետարաններից, ուսումնական հաստատություններից, շահագրգռ այլ կառույցներից ու ՀՀ քաղաքացիներից: Ժամկետ՝ 2021թ. նոյեմբերի 3-րդ տասնօրյակ
19	Կրթական ծրագրերի բովանդակության և կառուցվածքի վերանայում՝ ուղղելով դեպի ուսումնառության վերջնարդյունքներ՝ որակավորումների ազգային շրջանակի պահանջներին համապատասխան	19.1 Որակավորումների ազգային շրջանակի (ՈԱՇ) պահանջներին համապատասխան որակավորումների ոլորտային շրջանակների (ՈՈՇ) մշակում և հաստատում ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարի հրամանով	Բարձրագույն մասնագիտական պետական կրթական չափորոշիչների մշակման և հաստատման գործընթացից անցում է կատարվել ուսումնառության վերջնարդյունքների հիմքով բարձրագույն կրթության որակավորումների ոլորտային շրջանակների մշակման գործընթացին: Հաշվետու ժամանակաշրջանում մշակվել և ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարի հրամաններով հաստատվել են «Իրավագիտություն» (50-Լ, 30.11.2021թ.), «Պատմություն» (53-Լ, 30.11.2021թ.), «Ֆիզիկա» (52-Լ, 30.11.2021թ.), «Ճարտարապետություն» (51-Լ, 30.11.2021թ.), «Սոցիոլոգիա» (49-Լ, 30.11.2021թ.), «Սոցիալական աշխատանք» (48-Լ, 30.11.2021թ.) և «Գյուղատնտեսություն» (47-Լ, 30.11.2021թ.)՝ որակավորումների ոլորտային շրջանակների բնութագրերը: Որակավորումների ոլորտային շրջանակները հիմք են հանդիսանալու բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների համար՝ մշակել կրթական	

			ծրագրեր, որը հնարավորություն կընձեռի ապահովել առավել ճկուն կրթական ծրագրեր և ապահովել բուհ-աշխատաշուկա կապը: Վերոնշյալ աշխատանքներում ընդգրկվել են ներկայացուցիչներ գործատու կազմակերպություններից, բարձրագույն ուսումնական հաստատություններից, ուսանողներից, շահառու հանդիսացող գերատեսչություններից և այլն:	
Մշակույթ				
36	Ստեղծագործական կարողությունների լիարժեք արտահայտման և իրացման համար բարենպաստ միջավայրի ապահովում	36.1 «Ոչ պետական մամուլի հրատարակում» ծրագիր	«Ոչ պետական մամուլի հրատարակում» ծրագրով նախարարությունն աջակցել է ազգային փոքրամասնությունների համար Հայաստանում լույս տեսնող 6 տպագիր, գրական 11 և մշակութային 12 տպագիր և էլեկտրոնային պարբերականների:	
		36.3 Մշակույթի տարբեր ոլորտներում ստեղծագործական ծրագրերի աջակցություն՝ դրամաշնորհների հատկացման բաց-մրցութային համակարգի միջոցով, ինչպես նաև դեբյուտային ստեղծագործական ծրագրերի և արվեստի փորձարարական և նորարարական ձևերի խրախուսում»	2021 թվականին դրամաշնորհների տրամադրման գործընթացը անցկացվել է 11 անվանակարգում: Դրամաշնորհային մրցույթի շրջանակներում (ժամանակակից արվեստի ոլորտներում) 11 անվանակարգերում ստացվել է 164 հայտ, որից ֆինանսավորվել է 64 նախագիծ: Մրցույթն իրականացվել է ՀՀ կառավարության 2003 թվականի դեկտեմբերի 24-ի N 1937-Ն և 2021 թվականի հունվարի 27-ի N 97-Ն որոշումների համաձայն: Դեբյուտային ստեղծագործական ծրագրերի և արվեստի փորձարարական և նորարարական ձևերի խրախուսման նպատակով աջակցություն է ցուցաբերվել հետևյալ ծրագրերին. • «Կողք կողքի» ներառական երաժշտական արտ փառատոն • Հայաստանի գլխավոր ժամացույցի տեղադրման 80-ամյակի նվիրված առցանց համերգ • «Արվեստասերունդ» կրթական ծրագիր, • «SUMMEET» Հայաստանում ժամանակակից պարի միջազգային ամառային փառատոն • «Բիմ-Բոմ» հեռուստահաղորդաշար	

			• «Մեկնարկ» տաղանդի զարգացման նպատակային ծրագրի շրջանակներում վարպետության դասերի իրականացում՝ երիտասարդ մասնագետների մասնակցությամբ • «Խղճմտանքի ձայներ» արևմտահայերեն թատերգություն • «1080 ժամ» ցուցահանդես:	
39	Մշակութային ժառանգության պահպանության ներառականության ապահովում, հասարակության խոցելի խմբերի համար մշակույթին հաղորդակից լինելու իրավունքի իրացում	39.2 Ոչ նյութական մշակութային ժառանգության պահպանության ներառական ծրագրեր	ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության դրամաշնորային մրցույթի «Ոչ նյութական մշակութային ժառանգության պահպանության ծրագրեր» անվանակարգի շրջանակում իրականացվել են 16 ծրագրեր, որոնք ուղղված են եղել Հայաստանի ոչ նյութական մշակութային ժառանգության պահպանությանը, փոխանցմանը և տարածմանը: Ծրագրերի աշխարհագրական ընդգրկումը բավական լայն է՝ ՀՀ 8 մարզերի (Սյունիքի, Տավուշի, Գեղարքունիքի, Կոտայքի, Գյումրիի, Արմավիրի, Տավուշի, Արագածոտնի) 60-ից ավել համայնքներ, շահառուների թիվը՝ շուրջ 2000:	
		39.3 Հասարակության խոցելի խմբերի համար նպատակային միջոցառումների կազմակերպում	2021 թվականին մշակութային դրամաշնորհային ծրագրերով սահմանվել է առանձին անվանակարգ՝ «Ժամանակակից արվեստի ոլորտի ներառական ծրագրեր և նախագծեր»: Ժամանակակից արվեստի և մշակութային կրթության ոլորտներում ԿԳՄՍ նախարարության աջակցությամբ 2021 թվականին իրականացվել է «Կինոդպրոց առանց սահմանների» հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար ծրագիրը, «Կողք կողքի» ներառական երաժշտական արտ փառատոնը, «Ձեռք ձեռքի տված» ծրագիրը, «Միասին» ներառական մանկապատանեկան ցուցահանդեսը, «Նավարկություն» ժամանակակից արվեստի կրթական, ներառական նախագիծը, «1080 ժամ» ցուցահանդեսը: «Ֆրեսկո» արդի արվեստի և հոգևոր ֆիլմերի միջազգային փառատոնի ներառական ծրագրերին մասնակցել են հաշմանդամություն ունեցող շուրջ 450 անձինք: «Գեղագիտության ազգային կենտրոն» ՓԲԸ ներքո գործող «Կատարողական արվեստի ներառական արվեստ» կենտրոնում 2021թ. դեկտեմբերի 1-ից մեկնարկել են ուսումնական դասընթացներ: ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության ենթակայությամբ գործող թատերահամերգային կազմակերպությունները պարբերաբար տրամդրում են մշակութային	

			միջոցառումներից օգտվելու հնարավորություններ հաշմանդամություն ունեցող անձանց, այդ թվում՝ գինվորական ծառայության ժամանակ հաշմանդամություն ձեռք բերած անձանց:	
45	Մշակութային-կրթական նպատակային ծրագրերի իրականացում	45.1 «Դասարան-Դասական» ստեղծագործական կրթական ծրագրի իրականացում	ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության ֆինանսավորմամբ և աջակցությամբ Գաբրիել Սունդուկյանի անվան ազգային ակադեմիական թատրոնն առաջին անգամ 2019 թվականի նոյեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին իրականացրեց «Դասարան + դասական» թատերական կրթական ծրագիրն: 2020 թվականին կորոնավիրուսային համաճարակի պատճառով «Դասարան + Դասական» կրթական ծրագիրն անցել է առցանց ձևաչափի՝ օգտագործելով ֆեյսբուքյան հարթակը: 2021 թվականի հունիս-սեպտեմբեր ամիսներին իրականացել է «Դասարան + դասական» կրթական ծրագրի համապետական փուլը: Մրցութային կարգով ընտրվել է 60 աշակերտ: Հուլիսի 31-ին Գ. Սունդուկյանի անվան ազգային ակադեմիական թատրոնի Փոքր բեմում սաները ծրագրի օրերին բեմադրված ներկայացումները հանձնեցին հանդիսատեսի դատին: Օգոստոսի 2-ին ծրագրի շրջանավարտները պարգևատրվել են հավաստագրերով: Նրանք հնարավորություն կունենան ներկա գտնվելու Գ. Սունդուկյանի անվան ազգային ակադեմիական թատրոնի 2021-2022 թթ խաղաշրջանի ներկայացումներին:	
		45.4 «Քո արվեստը դպրոցում» ծրագիր	ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության ֆինանսավորմամբ և աջակցությամբ Հայաստանի պետական ֆիլիհարմոնիան 2021 թվականի ապրիլ-նոյեմբեր ամիսների ընթացքում իրականացրել է «Քո արվեստը դպրոցում» կրթական մշակութային ծրագիրը: Ծրագիրը ներառում է դասախոսություն-հանդիպումների շարք հայտնի արվեստագետների հետ՝ նախատեսված 8-12-րդ դասարանի աշակերտների համար: Ծրագրի շրջանակներում տեղի են ունեցել 30 հանդիպում երևանում և ՀՀ բոլոր մարզերում: Ընդհանուր հանդիպումներին մասնակցել են 600 դպրոցի մոտ 2500 սան և մանկավարժ: Ծրագրի շնորհիվ հայաստանյան դպրոցների աշակերտները հնարավորություն են ստացել ծանոթանալ ներկայիս հայտնի արվեստագետներին՝ արվեստի և մշակույթի տարբեր ոլորտներից:	

		Հանդիպումների տեսագրությունները տեղադրվում են ծրագրի ֆեյսբուքյան էջում https://www.facebook.com/arttoschool և յուրօրյան ալիքում https://www.youtube.com/channel/UCNrK3j1hnxgMh5GymEJ98wA:	
	45.5 «Մեկնարկ» տաղանդի զարգացման նպատակային ծրագրի իրականացում	«Մեկնարկ» տաղանդի զարգացման նպատակային ծրագիրն ուղղված է 11-20 տարեկան առավել տաղանդավոր պատանի երաժիշտ-կատարողների (դասական երաժշտական գործիքներ՝ դաշնամուր, ջութակ, թավջութակ) զարգացմանը, կատարելագործմանը և խրախուսմանը՝ հետագայում միջազգային ասպարեզում հայկական կատարողական արվեստը ներկայացնելու նպատակով: 2021 թվականին ծրագրում ընդգրկել են 15 տաղանդավոր երիտասարդ երաժիշտ-կատարող և 6 առաջատար մասնագետ՝ դաշնամուր, ջութակ, թավջութակ մասնագիտություններով: Հաշվետու ժամանակահատվածում «Մեկնարկ» տաղանդի զարգացման նպատակային ծրագրի 13 շնորհալի երեխաներ մասնակցել են 18 առցանց երաժշտական միջազգային մրցույթներին և արժանացել են 1-ին և 2-րդ մրցանակներին: Ծրագրի անդամները մի շարք վարպետության դասեր են ստացել աշխարհի լավագույն մասնագետներից, ինչպիսիք են. Նաթալիա Տրուլ՝ ՌԴ, Դագլաս Համֆֆրիս՝ ԱՄՆ, Անտոնիո դի Քրիստոֆանո՝ Իտալիա, Թամաշ Ունգար՝ ԱՄՆ, Անդրե Սեվերին՝ Հոլանդիա, Ալբերտ Տյու՝ Սինգապուր և այլք: Ծրագրի անդամները Առնո Բաբաջանյանի 100 և Ալ. Սպենդիարյանի 150-ամյակներին նվիրված համերգներով հանդես են եկել ՀՀ Կոտայքի, Արմավիրի, Արարատի, Շիրակի մարզերում, ինչպես նաև մասնակցել են Մոսկվայում կայացած Ա.Բաբաջանյանին նվիրված համերգին և «We gather friends» XV-րդ միջազգային փառատոնին: «Մեկնարկ» տաղանդի զարգացման նպատակային ծրագրի շրջանակներում իրականացվել են նաև վարպետության դասեր՝ երիտասարդ մասնագետների մասնակցությամբ. միջազգային մրցույթների դափնեկիր Անուշ Նիկողոսյան (ջութակ), միջազգային մրցույթների դափնեկիր Արմեն Մանասյան (դաշնամուր), միջազգային մրցույթների դափնեկիր, Triomphe de l'Art և ՀԲԸՄ մրցույթների ժյուրիի մշտական անդամ, «Avanesyan Trio»-ի համահիմնադիր Սևակ Ավանեսյան (թավջութակ), Brescia Classica (Իտալիա)	

			և Արամ Խաչատրյանի անվան միջազգային մրցույթների դափնեկիր Հռիփսիմե Աղաքանյան (դաշնամուր) և այլն: Վարպետության դասերին մասնակցել են շուրջ 100 շնորհալի պատանի երաժիշտ-կատարող Երևանի և ՀՀ մարզերի երաժշտական ու արվեստի դպրոցներից:	
Սպորտ				
50	Բնակչության տարբեր տարիքային խմբերի համար զանգվածային սպորտի տարածմանը և առողջ ապրելակերպի քարոզմանն ուղղված ծրագրերի իրականացման անընդհատության ապահովում	50.1 «Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետի գավաթ» սիրողական խճուղային հեծանվավազքի մրցաշարի անցկացում	Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետի գավաթ» սիրողական խճուղային հեծանվավազքի մրցաշարը անցկացվել է 2021 թվականի սեպտեմբերի 19-ին ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի «Շորժա-Սևանա լճի թերակղզի» ճանապարհահատվածում (40 կմ): Մրցաշարի նախապատրաստման և անցկացման աշխատանքները համակարգել է ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունը՝ համագործակցելով «Հայաստանի հեծանվային մարզաձևերի ֆեդերացիա» ՀԿ-ի հետ: Մրցաշարն անցկացվել է մեկ փուլով, երկու տարիքային խմբերով՝ 18-35 տարեկան կանայք, 18-40 տարեկան տղամարդիկ, 36 և բարձր տարիքի կանայք, 41 և բարձր տարիքի տղամարդիկ: Միջոցառմանը մասնակցել են շուրջ 350 հեծանվորդներ: Ծրագրի շրջանակներում մասնակիցներին հատկացվել են՝ մարզաշապիկներ, գլխարկներ, սնունդ, հավաստագրեր, շնորհակալագրեր, խոշոր դրամական պարգևներ: Միջոցառման մրցանակային ֆոնդը կազմել է 15 մլն. ՀՀ դրամ: Ընդհանուր առմամբ 80 մասնակից տղամարդ և կին պարգևատրվել են դրամական մրցանակներով: Առաջին տեղի համար սահմանված էր 1 մլն ՀՀ դրամ մրցանակ, երկրորդ տեղի համար՝ 600 հազար ՀՀ դրամ, երրորդ տեղի համար՝ 400 հազար ՀՀ դրամ, չորրորդ տեղի համար՝ 150 հազար ՀՀ դրամ, հինգերորդ տեղի համար՝ 100 հազար ՀՀ դրամ: Դրամական խրախուսումներ էին նախատեսված նաև 6-10-րդ տեղեր գրավածների համար՝ 75-հազարական դրամ, իսկ 11-20-րդ տեղերի համար՝ 50-հազարական դրամ:	
		50.2 «Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետի գավաթ»		2021 թվականին միջոցառումը չի իրականացվել:

		սիրողական սեղանի թենիսի մրցաշարի անցկացում		2021 թվականի հոկտեմբերի 30-ին կայացած «Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետի գավաթ» սիրողական խճուղավազքի մրցաշարի ամփոփման ժամանակ կայացած քննարման արդյունքում որոշում է կայացվել մրցաշարը անցկացնել 2022 թվականի մարտ ամսին: Ժամկետ՝ 2021-2026թթ. դեկտեմբերի 2-րդ տասնօրյակ
		50.4 «Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետի գավաթ»	«Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետի գավաթ» սիրողական խճուղավազքի մրցաշարը անցկացվել է 2021 թվականի հոկտեմբերի 30-ին ՀՀ Արմավիրի մարզի Փարաքար-Էջմիածին ճանապարհահատվածում:	

		խճուղավազքի մրցաշարի անցկացում	Նախապատրաստման և անցկացման աշխատանքները համակարգել է ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունը՝ համագործակցելով «Հայաստանի աթլետիկայի ֆեդերացիա» ՀԿ-ի հետ: Մրցաշարը անցկացվել է մեկ փուլով, երեք տարիքային խմբերով՝ • 15-17 տարեկան տղաներ և աղջիկներ (3 կմ), • 18-35 տարեկան կանայք, 18-40 տարեկան տղամարդիկ (10 կմ), • 36 և բարձր տարիքի կանայք, 41 և բարձր տարիքի տղամարդիկ (10 կմ): Միջոցառմանը մասնակցել է շուրջ 1500 մարդ: Մասնակիցներին հատկացվել են՝ մարզաշապիկներ, հավաստագրեր, շնորհակալագրեր, դրամական պարգևներ: Միջոցառման մրցանակային ֆոնդը կազմել է 15 մլն. ՀՀ դրամ: Ընդհանուր առմամբ 86 մասնակից պարգևատրվել է դրամական մրցանակներով և 6 համակարգիչներով: 1-ին տարիքային խմբի 1-3 տեղերը գրաված մասնակից տղաները և աղջիկները պարգևատրվել են համակարգիչներով (notebook): 2-րդ և 3-րդ տարիքային խմբերի մասնակից տղամարդիկ և կանայք պարգևատրվել են դրամական մրցանակներով: Առաջին տեղի համար սահմանված էր 1 մլն ՀՀ դրամ մրցանակ, երկրորդ տեղի համար՝ 600 հազար ՀՀ դրամ, երրորդ տեղի համար՝ 400 հազար ՀՀ դրամ, չորրորդ տեղի համար՝ 150 հազար ՀՀ դրամ, հինգերորդ տեղի համար՝ 100 հազար ՀՀ դրամ: Դրամական խրախուսումներ էին նախատեսված նաև 6-10-րդ տեղեր գրավածների համար՝ 75-հազարական դրամ, իսկ 11-20-րդ տեղերի համար՝ 50-հազարական դրամ:	
--	--	---------------------------------------	--	--

Շրջակա միջավայրի նախարարություն

Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
1	Ջրային ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործման և որակի բարձրացման նպատակով կառավարման գերարդյունավետ համակարգերի ներդրումը, ջրային ռեսուրսների պահպանման, այդ թվում՝ ջրահեռացման ու կեղտաջրերի մաքրման գործընթացի կանոնակարգումը, Արարատյան արտեզյան ավազանի	1.2 Հյուսիսային ջրավազանային տարածքի կառավարման պլանի մշակում և Կառավարության որոշման նախագիծը վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը	Հյուսիսային ջրավազանային տարածքի կառավարման պլանի մշակման համար բանակցություններ են վարվել միջազգային դոնոր կազմակերպությունների հետ, 2022թ. նախատեսվող ծրագրերի շրջանակներում, պլանի մշակմանն աջակցելու համար: Աջակցող կազմակերպություններ դեռևս չեն եկել:	
		1.3. Արարատյան դաշտի գյուղատնտեսական և ձկնաբուծական, ջրօգտագործողների մոտ ավտոմատ կառավարման առցանց ջրաչափական համակարգերի տեղադրման աշխատանքների իրականացում	ԱՄՆ ՄԶԳ «Գիտական առաջադեմ տեխնոլոգիաների օգտագործում և համագործակցություն հանուն ռեսուրսների համալիր պահպանության» ծրագրի կողմից Արարատյան դաշտի 4 ձկնաբուծական տնտեսությունում տեղադրվել է 19 առցանց հոսքաչափական սարքավորում և շրջակա միջավայրի նախարարությունում առցանց տարբերակով դիտարկվում է վերջիններիս կողմից իրականացվող ջրառը: Միջազգային դոնոր կազմակերպությունների հետ բանակցություններում քննարկվում է նաև նոր հոսքաչափական սարքավորումների ձեռքբերման և տեղադրման հարցը:	
		1.5 «Կեղտաջրի նստվածքի օգտագործմանը, հավաքմանը, փոխադրմանը, կուտակմանը, մշակմանը, օգտահանմանը և հեռացմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու մասին» Կառավարության որոշման նախագիծը	«Կեղտաջրի նստվածքի օգտագործմանը, հավաքմանը, փոխադրմանը, կուտակմանը, մշակմանը, օգտահանմանը և հեռացմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու մասին» Կառավարության որոշման նախագիծը	

	և գետային էկոհամակարգերի պահպանությունն ու կառավարումը	օգտահամանը և հեռացմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու մասին» Կառավարության որոշման նախագիծը վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը	մշակվել է և սահմանված կարգով 2021 թվականի դեկտեմբերի 20-ի N1/14.2/14824 գրությամբ ներկայացվել է վարչապետի աշխատակազմ:	
2	Սևանա լճի էկոհամակարգային հավասարակշռության և կենսաբազմազանության պահպանումը, վերականգնումը, վերարտադրումը, բնականոն զարգացումն ու խելամիտ օգտագործումը	2.4 Սևանա լճի ջրածածկ տարածքների մաքրման աշխատանքների համար տեխնիկայի ձեռքբերում	Շրջակա միջավայրի նախարարության կարիքների համար «Տեխնիկայի և սարքավորումների» ձեռքբերման նպատակով՝ 2021 թվականի փետրվարի 2-ին մեկնարկել է «ՇՄՆ-ԳՀ-ԱՊՁԲ-21/05» ծածկագրով գնման ընթացակարգ, ինչի արդյունքում ձեռք է բերվել 3 միավոր տեխնիկա՝ էքսկավատորային սարք (43.5 մլն դրամ), տրակտոր (60.0 մլն դրամ), բեռնատար մեքենա (28.6 մլն դրամ) և 6 շղթայավոր սղոց (480000 դրամ): Գնման վերոնշյալ ընթացակարգին մասնակցել են «Երվադա» և «Գալուպեր» ՍՊԸ-ները: Պետական բյուջեի միջոցներով 132.57 մլն դրամ ընդհանուր արժողությամբ ձեռք բերված տեխնիկան հանձնվել է շրջակա միջավայրի նախարարության «Սևան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ին՝ համապատասխան աշխատանքներ իրականացնելու համար:	
3	Անտառների կայուն կառավարումը՝ անտառների պահպանությունը, պաշտպանությունը, օգտագործումը և անտառածածկ տարածքների ընդլայնումը՝ անտառապատման ու անտառավերականգնման միջոցով, ու դրանց	3.2 Անտառվերականգնման և անտառապատման աշխատանքների կազմակերպում, այդ թվում անտառային տնկարանների հիմնում և սերմնային տնտեսության զարգացում	Պետական բյուջեի ֆինանսավորմամբ 2021թ. աշնանը կատարվել են անտառվերականգնման ու անտառապատման աշխատանքներ՝ 151.3 հա տարածքում (68.3 հա անտառմշակույթների հիմնում և 83.0 հա կոճղաշիվային վերածի օժանդակում): Հիմնադրվել է 7.0 հա տնկարան, ինչպես նաև աճեցվել է փակ արմատային համակարգով 250000 հատ տնկանյութ: Համապետական ծառատունկի շրջանակներում 2021 թվականի գարնանը կատարվել են շուրջ 63 հա անտառմշակույթների հիմնադրման աշխատանքներ: Աշնանը «Արմուփսբանկ» ՓԲ ընկերության աջակցությամբ «Հայանտառ» ՊՈԱԿ-ի Արագածոտնի «անտառտնտեսություն» մասնաճյուղում իրականացվել են 1 հա անտառմշակույթների հիմնադրման աշխատանքներ:	

	իրականացմանն ուղղված կարողությունների շարունակական հզորացումը	3.3 Անտառների կառավարման ոլորտում անտառապահպանության, անտառվերականգնման և անտառօգտագործման նորագույն տեխնիկայի և սարքավորումների ձեռքբերում	«Պահպանվող Տարածքների Աջակցման Ծրագիր-Հայաստան» ծրագրի շրջանակներում շրջակա միջավայրի նախարարության անտառային կոմիտեի «Հայանտառ» ՊՈԱԿ-ի «Կապանի անտառտնտեսություն» մասնաճյուղին տրամադրվել է «ՌԻԱԶ» ֆուրգոն մականիշի մեքենա: Ամերիկահայ բարեգործների աջակցությամբ «Հայանտառ» ՊՈԱԿ-ին տրամադրվել է 2 հատ կվադրոցիկ:	
		3.4 Վնասատուներից և հիվանդություններից անտառների պաշտպանության նպատակով անտառապաթոլոգիական ուսումնասիրությունների իրականացում, վնասատուների և հիվանդությունների դեմ կենսաբանական պայքարի իրականացման կազմակերպում	Անտառային կոմիտեի «Հայանտառ» ՊՈԱԿ-ի Արագածոտնի և Հրազդանի «Անտառտնտեսություն» մասնաճյուղերի 5533 հա անտառներում վնասատուների և հիվանդությունների դեմ կատարվել են ավիացիոն-քիմիական պայքարի աշխատանքներ:	
		3.5 Անտառային կադաստրի վարում	Կառավարության 2021 թվականի հոկտեմբերի 14-ի №1672-Ա որոշման համաձայն Գերմանիայի միջազգային համագործակցության ընկերության (ԳՄՀԸ/GIZ/) աջակցությամբ մշակված Անտառների կառավարման տեղեկատվական համակարգն (համակարգչային ծրագիր) ամրացվել է շրջակա միջավայրի նախարարության անտառային կոմիտեին: Անտառային կադաստրի վարման միջոցառման համար պետական բյուջեից 2021 թվականին անտառային կոմիտեին հատկացվել է 15 միլիոն դրամ: Միջոցառման իրականացման համար կոմիտեի և «ԲԵՍԹ ՍՈՖԹ» ՓԲԸ-ի միջև կնքվել է պետության կարիքների համար ծառայության մատուցման պայմանագիր (№ ՇՄՆԱԿ-ՄԱԾՁԲ-21/22), ինչի գինը կազմել է 145.5 մլն դրամ: Նշված պայմանագրի շրջանակներում վերականգնվել է Գերմանիայի միջազգային համագործակցության ընկերության (ԳՄՀԸ/GIZ/)	

			աջակցությամբ մշակված Անտառների կառավարման տեղեկատվական համակարգը՝ (համակարգչային ծրագիրը)՝ առկա էին որոշակի անսարքություններ, ինչի պատճառով այն չէր գործում: Մշակվել է նաև անտառային կադաստրի վարման ծրագիրը, ինչը համատեղվել է Անտառների կառավարման տեղեկատվական համակարգի հետ, այն գտնվում է փորձարկման փուլում:	
		3.7 Անտառային կոմիտեում անտառների պահպանության գործընթացի արդյունավետության բարձրացում	Մշակվել և վարչապետի աշխատակազմ է ներկայացվել «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2014 թվականի հուլիսի 3-ի N 737-Ն որոշման մեջ լրացում կատարելու մասին» Կառավարության որոշման նախագծի և «Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2018 թվականի հունիսի 11-ի N706-Ա որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու և Հայաստանի Հանրապետության շրջակա միջավայրի նախարարության համակարգման ներքո գործող կազմակերպություններում օպտիմալացման մասին» վարչապետի որոշման նախագծի փաթեթը և դրա լրամշակված տարբերակը, ինչը քննարկվել է տարածքային զարգացման և շրջակա միջավայրի նախարարական կոմիտեի 2021 թվական դեկտեմբերի 4-ի նիստին և հավանության արժանացել՝ ևս մեկ անգամ իրավական նորմերի ապահովման տեսանկյունից քննարկելու պայմանով: Հիմք ընդունելով Վարչապետի աշխատակազմի քաղաքացիական ծառայության գրասենյակի հետ աշխատանքային կարգով ներկայացված դիրքորոշումը, ինչպես նաև շրջակա միջավայրի նախարարությունում լրացուցիչ քննարկման արդյունքները՝ խնդրո առարկա նախագծերը շրջանառությունից հանվել են:	
6	Կլիմայի փոփոխության հետևանքների նկատմամբ հարմարվողականության և մեղմման գործողությունների իրականացումը	6.7 «Շենքերի էներգաարդյունավետ արդիականացմանն ուղղված ներդրումների ռիսկերի նվազեցում» ծրագրի իրականացում	Հայաստանում շինությունների ոլորտում չափողականության, հաշվետվության և ստուգման համակարգերի ներդրման նպատակով, իրականացվել է նշված աշխատանքներ իրականացնող կազմակերպության ընտրություն:	
		6.8 Անցում էլեկտրական շարժիչով մեքենաների	Ձևավորվել է Ծրագրի կառավարման խորհուրդը:	

		Հայաստանում» ծրագրի իրականացում		
		6.9 «Հայաստանի անտառների կայունություն, հարմարվողականության բարձրացում և համայնքային զարգացման կանաչ աճի խթանում՝ կլիմայի փոփոխության մեղմման միջոցով» ծրագրի իրականացում	Նախապատրաստվել ու ստորագրվել է պայմանագիր ՄԱԿ-ի պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպության հետ:	
7	Քիմիական նյութերի էկոլոգիապես անվտանգ կառավարման համակարգի ստեղծումը.	7.3 Հայաստանի Հանրապետությունում քիմիական նյութերի և խառնուրդների ռեեստրի ձևավորում	Քիմիական նյութերի ռեեստրի ձևավորման նպատակով ուսումնասիրվել և վերլուծվել է պետական եկամուտների կոմիտեից ստացված՝ 2015-2020թթ. ընթացքում Հայաստանի Հանրապետություն ներմուծված և Հայաստանի Հանրապետությունից արտահանված ԱՏԳ ԱԱ 28 (անօրգանական քիմիական նյութեր) և ԱՏԳ ԱԱ 29 (օրգանական քիմիական միացություններ) խմբերին դասվող ապրանքների և էկոնոմիկայի նախարարությունից ստացված՝ Հայաստանի Հանրապետությունում օգտագործվող քիմիական նյութերի վերաբերյալ տեղեկատվությունը:	
8	Թափոնների (այդ թվում՝ ընդերքօգտագործման), կառավարման համակարգի կատարելագործումը.	8.1 «Սնդիկի մասին» ՀՀ օրենքի ընդունումից հետո օրենքից բխող ենթաօրենսդրական իրավական ակտերի նախագծերը վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը	«Սնդիկի մասին» և «Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին» օրենքների նախագծերը Ազգային ժողովի կողմից 2021 թվականի նոյեմբերի 17-ին առաջին ընթերցմամբ ընդունվել են:	
		8.2 «Աղբավայրերի շահագործման ընթացքում հսկողության և մոնիթորինգի ընթացակարգը սահմանելու մասին» Կառավարության	Մշակվել է «Աղբավայրերի մոնիթորինգի իրականացման կարգը սահմանելու մասին» Կառավարության որոշման նախագիծը և ներկայացվել պետական-իրավական փորձաքննության: Սակայն այն սահմանված ժամկետում չի ներկայացվել վարչապետի աշխատակազմ՝ պայմանավորված լիազորող նորմի հստակեցմամբ, որի նպատակով	Միջոցառման սահմանված ժամկետում չկատարման պատճառ է

		որոշման նախագիծը վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը	մշակվել է «Թափոնների մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին» օրենքի նախագծի փաթեթ, ինչն էլ սահմանված կարգով 2021թ. դեկտեմբերի 14-ի N 1/09.2/14609 գրությամբ ներկայացվել է վարչապետի աշխատակազմ: Միջոցառմամբ նախատեսվող Կառավարության որոշման անվան փոփոխության հիմք է հանդիսացել տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության առաջարկությունը, պայմանավորված նրանով, որ իրենց կողմից մշակված և շրջանառվող «Աղբահանության և սանիտարական մաքրման մասին ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի նախագծում «աղբավայրերի հսկողությունը» կարգավորող դրույթներն արդեն ներառված են:	հանդիսացել լիազոր նորմի բացակայությունը:
16	Շրջակա միջավայրի պահպանության ոլորտում իրականացվող միջոցառումների ու ծրագրերի մասին հասարակության իրազեկումը, էկոկրթության, մշակույթի, դաստիարակության լայնածավալ միջոցառումների իրականացումը, ոլորտի գործունեության թափանցիկության ապահովումը, նորարական տեխնոլոգիաների	16.2 «Ապագա առաջնորդների ներգրավում, երիտասարդների համար հարմարվողականության հիմնախնդիրների և լավագույն փորձի վերաբերյալ թվային կրթական մոդուլի ստեղծում» ծրագրի իրականացում	Մշակվել է՝ • կլիմայի փոփոխության հարմարվողականության մարտահրավերների վերաբերյալ Հայաստանի «թեժ կետերի» քարտեզը, • Հայաստանի կլիմայի փոփոխության հարմարվողականության ոլորտի քաղաքական գերակայությունների ցանկը, • տեղեկատվության, գիտելիքների և դիսկերի կառավարման պլանը, • տեսական բազայի վերջնական նախագծային տարբերակը,	

	դերի բարձրացումը՝ ապահովելով սերտ համագործակցություն ակադեմիական ու գիտական ոլորտների հետ			
--	--	--	--	--

Պաշտպանության նախարարություն

Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
1	Ստեղծել ռազմաքաղաքական իրավիճակին, ռազմական սպառնալիքների գնահատված (կանխատեսվող) մակարդակին և հավանական ռազմական գործողու- թյունների բնույթին համապատասխանող զինված ուժեր	1.1 ՀՀ ՊՆ և ՋՈՒ ԳՇ կառուց- վածքային ստորաբաժանումնե- րի հաստիքային կառուցվածքնե- րի փոփոխությունների իրականացում, գործառույթների հստակեցում ու բաշխում	ՀՀ վարչապետի 2021 թվականի սեպտեմբերի 29-ի N1084-Լ որոշմամբ պաշտպանության նախարարության կառուցվածքում կատարվել են վարչությունների անվանափոխման և կարգավիճակի փոփոխություններ, վերահայտարարվել են ՊՆ և ՋՈՒ ԳՇ մի շարք կառուցվածքային ստորաբաժանումների հաստիքներ, միմյանց կրկնող գործառույթներ ունեցող ստորաբաժանումները միավորվել են: ՊՆ կենտրոնական ապարատի կառուցվածքային փոփոխությունների գործընթացը դեռևս չի ավարտվել:	
		1.2 Զորամիավորումների, միա- վորումների, զորամասերի, ստո- րաբաժանումների կազմ-կա- ռուցվածքի վերանայում	Կազմավորվել է հատուկ բանակային կորպուսի ղեկավարությունը: Հատուկ, 2-րդ, 3-րդ և 5-րդ բանակային կորպուսներում վերակազմավորվել են բրիգադներ, գնդեր և հրետանային ու հակատանկային դիվիզիոններ, զորամասերում կազմավորվել են հրաձգային գումարտակներ, պայմանագրային հիմունքներով	

			գումարտակներ փոխարինվել են պարտադիր ժամկետային կազմավորմամբ գումարտակներով, օպտիմալացվել է կենտրոնական ենթակայության զորամասերի կազմկառուցվածքը՝ համաձայն առկա սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի տեսակների ու քանակների:	
	1.3 ՀՀ ՊՆ և ՁՈՒ ԳՇ կառուցվածքային ստորաբաժանումների նոր կառուցվածքների ներդրման համար անհրաժեշտ օրենսդրական փոփոխությունների նախագծերի մշակում	ՀՀ պաշտպանության նախարարության կառուցվածքային ստորաբաժանումների նոր կառուցվածքների ներդրման համար 2021 թվականի սեպտեմբերին մշակվել և շրջանառվել է ՀՀ վարչապետի 2019 թվականի հուլիսի 25-ի «ՀՀ պաշտպանության նախարարության կանոնադրությունը հաստատելու մասին» N992-Լ որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին որոշման նախագիծ, որի արդյունքում 2021 թվականի սեպտեմբերի 29-ին ընդունվել է ՀՀ վարչապետի «ՀՀ վարչապետի 2019 թվականի հուլիսի 25-ի N992-Լ որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին» N1084-Լ որոշումը (այսուհետ՝ որոշում): Որոշմամբ սահմանվել է, որ Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարության կառուցվածքում կատարվում են հետևյալ փոփոխությունները՝ 1) գործերի կառավարչությունից առանձնացման եղանակով ստեղծվում է կոլեգիայի աշխատանքների կազմակերպման և վերլուծության բաժին, 2) ներքին քննությունների վարչությունը դադարեցնում է գործունեությունը, 3) պաշտպանական քաղաքականության և միջազգային համագործակցության գլխավոր վարչությունը վերակազմավորվում է պաշտպանական քաղաքականության և միջազգային համագործակցության վարչության, 4) տեղեկատվության և հասարակայնության հետ կապերի գլխավոր վարչությունը վերակազմավորվում է տեղեկատվության և հասարակայնության հետ կապերի վարչության, 5) զինծառայողների առողջապահական, սոցիալական պաշտպանության և վետերանների հարցերով գլխավոր վարչությունը վերակազմավորվում է զինծառայողների սոցիալական պաշտպանության վարչության, 6) ֆինանսական գլխավոր վարչությունը վերակազմավորվում է ֆինանսաբյուջետային վարչության,		

			7) կապիտալ շինարարության և անձնակազմի բնակավորման վարչությունն անվանափոխվում է կապիտալ շինարարության վարչություն: Որոշմամբ սահմանվել և հստակեցվել են ՀՀ պաշտպանության նախարարության կառուցվածքային ստորաբաժանումների կարգավիճակները: ՀՀ պաշտպանության նախարարի համապատասխան հրամաններով գործունեությունը դադարեցրել և լուծարվել է ՀՀ ՊՆ ներքին քննությունների վարչությունը, փոփոխություններ են կատարվել ՀՀ ՊՆ ռազմական վերահսկողական ծառայության, զինծառայողների առողջապահական, սոցիալական պաշտպանության և վետերանների հարցերով գլխավոր վարչության և կենտրոնական ռազմաթշկական փորձաքննական կենտրոնի կանոնադրություններում: Ներկայումս իրականացվում են ՀՀ պաշտպանության նախարարության կառուցվածքային ստորաբաժանումների կանոնադրություններում և կառուցվածքներում որոշումից բխող փոփոխություններ կատարելու իրավական ակտերի ընդունման, կառուցվածքային փոփոխություններին համապատասխան հաստիքացուցակի հաստատման աշխատանքները: Աշխատանքները շարունակվում են:	
2	ՀՀ զինված ուժերի համալրում ժամանակակից սպառազինությամբ և ռազմական տեխնիկայով	2.1 ՀՀ զինված ուժերի ստորաբաժանումների համալրում վերանայված կազմկառուցվածքին համապատասխանող սպառազինությամբ և ռազմական տեխնիկայով	Կազմկառուցվածքային փոփոխություններով պայմանավորված՝ սպառազինության և ռազմական տեխնիկայով զորքերի համալրումը կիրականացվի ըստ ձեռքբերման, որի մի մասը՝ ՀՀ ռազմարդյունաբերական համալիրի կազմակերպությունների միջոցով: ՀՀ զինված ուժերի 2022-2024 թվականների կարիքների ապահովման նպատակով ռազմարդյունաբերական ոլորտի կազմակերպությունների հետ կնքվել են հակաօդային պաշտպանության, հրթիռահրետանային, կապի, ռազմատեղագրական և այլ միջոցների ձեռքբերման, նորոգման, տեխնիկական սպասարկման, ռեգլամենտային աշխատանքների կատարման պայմանագրեր:	
3	ԶՈՒ կառավարման համակարգի արդիականացում և	3.1 Շարունակել կապի համակարգի կատարելագործումը	Իրականացվել են հետևյալ աշխատանքները. • ՀՀ զինված ուժերում կապի համակարգի ընդլայնման, նոր կապերի կազմակերպման և գործող համակարգերի բարելավման աշխատանքներ,	

	կառավարման արդյունավետության բարձրացում		• ծանր, թեթև և օպտիկական մալուխներով ՀԴԿ-ների, հենակետերի, կրակային և մարտական դիրքերի լարային գծերի անցկացման աշխատանքների իրականացում, • տեսադիտարկման տեղեկատվության փոխանցման և IP հեռախոսային կապերի կազմակերպման նպատակով համապատասխան ուղղություններով ռադիոռելեային կայանի տեղադրում, • գերկարճալիք ռադիոտիրույթի համակարգը նոր ուղղություններով զարգացում, ռադիոժաճկույթի բարելավում, նոր ռադիոցանցերի կազմակերպման համար վերահաղորդիչ կայանների տեղադրում, մարտական հենակետերում և կարևոր ուղղություններում տեսադիտարկման համակարգերի տեղադրում:	
		3.2 Շարունակել կառավարման ավտոմատացված համակարգի (ստացիոնար և շարժական տարրերով) արդիականացման աշխատանքները՝ զորատեսակների և ծառայությունների ղեկավարման ենթահամակարգերով	Հաստատվել է միասնական կառավարման ավտոմատացված համակարգի կոնցեպտը և աշխատանքների իրականացման ճանապարհային քարտեզը:	
		3.3 Բարձրացնել հրամանատարների դերը, ստորաբաժանումների ինքնավարությունը, անձնակազմի շարժառիթավորվածությունն ու նախաձեռնողականությունը	Գործընթացի հիմքերը դրվել են, համալիր և շարունակական միջոցառում է, որի կատարման առումով այս պահին արդյունքներ չկան:	
4	Պաշտպանության ոլորտի ռազմավարական պլանավորման համակարգի ստեղծում,	4.1 Իրականացնել անհրաժեշտ օրենսդրական փոփոխություններ և կազմել պետության պաշտպանության համար մեկ միասնական մտահղացում, ոլորտի	Պաշտպանության պլանավորման նպատակով ՌԴ ԶՈՒ խորհրդատվական խմբի մասնակցությամբ մշակվել են՝ • ՀՀ ԶՈՒ բարեփոխումների հայեցակարգը և գործողությունների պլանը, • «Պաշտպանության մասին», «Հայաստանի Հանրապետության տարածքի օպերատիվ սարքավորման մասին», «Զորահավաքային	

	համապետական խնդիրների լուծմանն ու պաշտպանության կազմակերպման ընթացակարգերի հստակեցմանն ուղղված օրենսդրական փոփոխությունների իրականացում	Պետության պաշտպանության պլանավորման փաստաթղթերի մշակման համար (Պետությունը պատերազմական ժամանակաշրջանի փոխադրելու պլան, ԶՈՒ կիրառման պլան, ԶՈւ ծավալման պլան, ԶՈՒ զարգացման պլան, Տարածքի պաշտպանության օպերատիվ սարքավորման պլան, Զորահավաքային պլան և այլն)	Նախապատրաստության և զորահավաքի մասին» ՀՀ նոր օրենքների նախագծերը, • «Ռազմական դրության իրավական ռեժիմի մասին ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը, • «Հայաստանի Հանրապետությունում ռազմական պլանավորման մասին» և «Հայաստանի Հանրապետության տարածքային պաշտպանության մասին» նոր կանոնակարգերի նախագծերը, • ԶՈՒ տեղեկատվական անվտանգության նոր հայեցակարգը: Լրամշակվել են «Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարության» և «Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերի գլխավոր շտաբի» կանոնադրությունների նախագծերը: Բացի այդ, ՀՀ վարչապետի 2021 թվականի հոկտեմբերի 15-ի 1167-Ա որոշմամբ ստեղծվել է պաշտպանության պլանավորման աշխատանքների միջգերատեսչական աշխատանքային խումբ:	
		4.2 Մշակել և Անվտանգության խորհրդի հաստատմանը ներկայացնել նոր ռազմական դոկտրինի նախագիծը	Այս ուղղությամբ աշխատանքներ դեռևս չեն իրականացվել: Ռազմական դոկտրինի մշակման աշխատանքները կմեկնարկեն Ազգային անվտանգության ռազմավարության վերանայման արդյունքների հիման վրա:	
		4.3 «Պաշտպանության մասին» ու «Զորահավաքային նախապատրաստության և զորահավաքի մասին» ՀՀ նոր օրենքների նախագծերի, «Ռազմական դրության իրավական ռեժիմի մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին», «Կառավարության կառուցվածքի և գործունեության մասին» Հայաստանի	«Պաշտպանության մասին» ու «Զորահավաքային նախապատրաստության և զորահավաքի մասին» ՀՀ նոր օրենքների նախագծերի, «Ռազմական դրության իրավական ռեժիմի մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին», «Կառավարության կառուցվածքի և գործունեության մասին» ՀՀ օրենքում լրացում կատարելու մասին», «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ կատարելու մասին», «Պետական կառավարման համակարգի մարմինների մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին» և «Կառավարչական իրավահարաբե-րությունների կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքում լրացում կատարելու մասին» ՀՀ օրենքների նախագծերի փաթեթը մշակվել և ներկայացվել է ՀՀ պաշտպանության նախարարին, առաջիկայում այն կներկայացվի միջգերատեսչական համաձայնեցման:	

		Հանրապետության օրենքում լրացում կատարելու մասին», «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ կատարելու մասին», «Պետական կառավարման համակարգի մարմինների մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին» և «Կառավարչական իրավահարաբերությունների կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքում լրացում կատարելու մասին» ՀՀ օրենքների նախագծերի փաթեթի ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ:		
5	Գործող զորահավաքային նախապատրաստության, պահեստազորային պատրաստության, պահեստազորայինների հաշվառման և զորահավաքի համակարգի համապատասխանեցում արդի պահանջներին	5.1 Զորահավաքային նախապատրաստության և զորահավաքի համակարգի վերանայում, պահեստազորային պատրաստության համակարգի կատարելագործում	Մշակվել են ՀՀ պաշտպանության նախարարի «ՀՀ զինված ուժերում զորահավաքային շաբաթներ պլանավորելու, դրանց անցկացման մեթոդական ցուցումները և պլանը գործողության դնելու մասին» և «ՀՀ զինված ուժերի զորահավաքային ծավալման վերահսկման հրահանգը հաստատելու մասին» հրամանները: Անցկացվել են յոթնօրյա, տասնօրյա և եռամսյա վարժական հավաքներ, զինվորական վարժանքներ և զորավարժություններ: Գործընթացը կրում է շարունակական բնույթ և ներգրավվելու են տարբեր զինվորական հաշվառման մասնագիտություն ունեցող նոր պահեստազորայիններ: ՀՀ զինված ուժերում զորահավաքային ծավալման կառավարման կետի, զորահավաքային ծավալման վերահսկման խմբերի կազմակերպման և իրականացման աշխատանքները կանոնակարգելու նպատակով մշակվել և Պաշտպանության նախարարի հրամանով հաստատվել է «ՀՀ	

			զինվածուժերի զորահավաքային ծավալման վերահսկման հրահանգը», որը գործողության է դրվել 2022թ. հունվարի 1-ից:	
		5.2 Ստեղծել քաղաքացիների հաշվառման միասնական բազա	Ձինապարտների զինվորական հաշվառման ամբողջականության ապահովման և հաշվառման համակարգի արդիականացման նպատակով նախատեսվում է ստեղծել զինապարտ քաղաքացիների հաշվառման միասնական էլեկտրոնային բազա (համակարգ), որը կապահովի զինվորական հաշվառման գործընթացում ՀՀ օրենքներով և ՀՀ կառավարության որոշումներով սահմանված գործառույթ իրականացնող պետական մարմինների միջև տեղեկատվության փոխանակման, տվյալների մշակման և ըստ անհրաժեշտության օգտագործման հնարավորությունը: Աշխատաքներն իրականացվում են ՀՀ միասնական կառավարման ավտոմատացված համակարգի ներդրման շրջանակներում՝ համաձայն Անվտանգության խորհրդի որոշմամբ հաստատված ժամանակացույցի:	
6	ՀՀ-ում տարածքային պաշտպանության համակարգի ներդնում	6.1 «Պաշտպանության մասին» և այլ անհրաժեշտ ՀՀ օրենքներում կատարել փոփոխություններ և լրացումներ, ստեղծել տարածքային պաշտպանության կառավարման մարմին	Պաշտպանության ոլորտին առնչվող ՀՀ օրենքներում նախատեսվող փոփոխությունների փաթեթում ներառվել են տարածքային պաշտպանության համակարգի ներդրումը կանոնակարգող դրույթներ: ՀՀ ՊՆ հրամաններով կազմավորվել է տարածքային պաշտպանության և պահեստային ուժերի հրամանատարությունը և հաստատվել են տարածքային պաշտպանության բրիգադների հաստիքները:	
7	Ռազմական ենթակառուցվածքի օպտիմալացում և զորքերի տեղակայման վայրերի բարելավում	7.1 Ռազմական ենթակառուցվածքն ու զորքերի տեղակայման վայրերը համապատասխանեցնել նորմատիվային պահանջներին	Պատերազմական գործողությունների հետևանքներն ուսումնասիրելու, զինծառայողներին ժամանակավոր կացարաններով և դրանք ջեռուցմամբ ապահովելու, զորամասերի նոր մշտական տեղակայման վայրերի ընտրության, ինչպես նաև, հրատապ լուծում պահանջող շինարարական աշխատանքների հնարավորություններն ուսումնասիրելու նպատակով իրականացվել են ուսումնասիրություններ նոր բնագծերում և մշտական տեղակայման վայրերում: Հաշվի առնելով ժամանակի սղությունը և անձնակազմի տեղավորման հրատապությունը՝ որպես արագ լուծում, պլանավորվել և ներկա պահին իրականացվում են թեթև մետաղական կարկասով մոդուլային տնակներով դիրքերի և զորամասերի մշտական տեղակայման վայրերի կառավարման	

			և անձնակազմի կոմունալ կենցաղային պայմանների բարելավման աշխատանքներ: Մարտական հենակետերերում պաշտպանության նախարարության և շինարարական կազմակերպությունների միջև կնքված պայմանագրերի հիման վրա 2021 թվականին թեթև մետաղական կարկասով մոդուլային տնակներով՝ կահավորվել է 53 հենակետ, ընթանում են ևս 27 հենակետի կահավորման աշխատանքներ: Գործընթացը կրելու է շարունակական բնույթ: Վայոց ձորի մարզի Ջերմուկ, Սյունիքի մարզի Ծավ, Վարդավանք, Քարաշեն և Վաղատուր համայնքներում շինարարական կազմակերպություններն իրականացնում են զինված ուժերի ստորաբաժանումների մշտական տեղակայման վայրերի կառուցապատման աշխատանքներ:	
8	Զինված ուժերի բարոյահոգեբանական պատրաստության մակարդակի բարձրացում, հրամանատարի դերի բարձրացում, զինվորական կարգապահության ապահովում և ոչ կանոնադրական հարաբերությունների նվազեցում	8.1 Զինված ուժերում զարգացնել զինծառայողի անհրաժեշտ բարոյական հատկությունները, ամրապնդել հոգեբանական կայունությունը և մարտական գործողություններ վարելու պատրաստվածությունը: Բարձրացնել զինվորական կարգապահության մակարդակը և նվազագույնի հասցնել ոչ կանոնադրային հարաբերությունները Զինված ուժերում	Ամփոփվել է ԶՈՒ զորամասերի 2021թ. զինվորական կարգապահության փաստացի վիճակը: Պատրաստվել և ՀՀ պաշտպանության նախարարի հաստատմանն է ներկայացվել «Հայրենիքի պաշտպանի ազգային-գաղափարական դաստիարակության միջոցառումների ծրագիրը»: ՀՀ պաշտպանության նախարարի հրամանով անցկացվել է հավաք-խորհրդակցություն՝ «ՀՀ զինված ուժերում զինվորական կարգապահության վիճակը և բարելավման ուղիները» թեմայով:	
		8.2 Սահմանված թվով զորամասերում հոգեբանական օգնության կետերի ու հոգեբանական հաղթահարման արգելագոտիների լրասարքավորում	2022-2023թթ. ընթացքում նախատեսվում է թվով 10 զորամասերում հոգեբանական օգնության կետերի լրասարքավորում: Աշխատանքները գտնվում են պլանավորման փուլում:	

		8.3 «ՀՀ զինված ուժերի կարգապահական կանոնագիրք» ՀՀ օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ	«ՀՀ զինված ուժերի կարգապահական կանոնագիրք» ՀՀ օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծն ամբողջությամբ մշակվել է: Մինչև ս.թ. փետրվարի 15-ը կհամաձայնեցվի ՊՆ և ՁՈՒ ԳՇ իրավասու ստորաբաժանումների հետ և կներկայացվի ՀՀ պաշտպանության նախարարին, իսկ մինչև փետրվարի 25-ը կներկայացվի հանրային քննարկման: Օրենքի նախագիծը ս.թ. մարտի 25-ից 30-ը կներկայացվի Վարչապետի աշխատակազմ:	
9	Պարտադիր ժամկետային և պայմանագրային ծառայության փոխլրացնող համակարգի շարունակական բարելավում, արհեստավարժ զինվորական ծառայության համակարգի ընդլայնում	9.1 «Զինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» և «Պետական պաշտոններ և պետական ծառայության պաշտոններ զբաղեցնող անձանց վարձատրության մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքների նախագծերի փաթեթի մշակում	Մինչև 2022թ. մարտի 31-ը նախատեսվում է «Զինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի ամբողջացումը:	
10	Միջազգային համագործակցության և հավաքական անվտանգության գործող ընթացակարգերի	10.1 Կատարելագործել ՀՀ-ՌԴ և ՀԱՊԿ շրջանակներում հավաքական պաշտպանության գործող ընթացակարգերը, զարգացնել համատեղ պլանավորման և	ՀԱՊԿ-ի շրջանակներում աշխատանքների հիմնական ջանքերն ուղղվել են ՀԱՊԿ տարածաշրջաններում ճգնաժամային արձագանքման համակարգի կատարելագործմանը, ՀԱՊԿ-ի պատասխանատվության գոտում ռազմաքաղաքական իրավիճակի փոփոխման հաշվառմամբ ՀԱՊԿ զորքերի (հավաքական ուժերի) հետագա զարգացմանը, զորքերի կառավարման համակարգի կատարելագործմանը: Այս և մի շարք այլ	

	հնարավորություններ ի ընդլայնում	ուժերի կիրառման կարողությունները	ուղղություններ արտացոլվել են ՀՀ նախագահության ժամանակահատվածում ՀԱՊԿ գործունեության գերակա ուղղությունների սահմանման և Հավաքական անվտանգության խորհրդի սեպտեմբերյան նստաշրջանի որոշումների իրականացման միջոցառումների պլանում: ՀԱՊԿ շրջանակներում անցկացվել են համատեղ միջոցառումներ՝ կապված ՀԱՊԿ օպերատիվ արձագանքման հավաքական ուժերի օպերատիվ ծավալման պլանի վերանայման հետ, ինչի շրջանակներում նախապատրաստվել են ելակետային տվյալներ՝ նոր պլանում ներառելու նպատակով: ՀՀ տարածքում կազմակերպվել և անցկացվել են օպերատիվ արձագանքման հավաքական ուժերի ծավալման նախորոշված շրջանների տեղազննման աշխատանքներ: Հատուկ ուշադրություն է դարձվել օպերատիվ-մարտական պատրաստության համատեղ միջոցառումներին:	
	10.2 Ամրապնդել ՀՀ-ՌԴ համատեղ (միացյալ) և ՀԱՊԿ ուժերի մարտական կարողությունները, բարձրացնել ՀՀ ՁՈՒ փոխգործունակության աստիճանը	ՌԴ ՊՆ հետ պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել 2016թ. նոյեմբերի 30-ին ստորագրված «Հայաստանի Հանրապետության և Ռուսաստանի Դաշնության միջև Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերի և Ռուսաստանի Դաշնության զինված ուժերի զորքերի (ուժերի) միացյալ խմբավորման մասին» համաձայնագրի նախագծի վերանայման նպատակով 2022թ. առաջին եռամսյակում ՀՀ և ՌԴ ՊՆ մասնագիտական խմբերի հանդիպում կազմակերպելու վերաբերյալ: Կողմերը մշակել են համաձայնագրի նոր նախագիծ, որը ներկայումս գտնվում է ներգերատեսչական համաձայնեցման փուլում: ՀՀ ՁՈՒ-ի ներկայացուցիչները ՀԱՊԿ շրջանակներում մասնակցել են մի շարք օպերատիվ և մարտական պատրաստության համատեղ միջոցառումների, մասնավորապես՝ ՀԱՊԿ միացյալ շտաբում անցկացված խորհրդակցություններին, աշխատանքային խմբերի և կոմիտեների նիստերին, համատեղ վարժանքներին, մասնավորապես՝ «Ձապաղ-2021» համատեղ ռազմավարական զորավարժությանը, «Մարտական եղբայրություն-2021» օպերատիվ-ռազմավարական զորավարժությանը, ՀԱՊԿ ՕԱՀՈՒ-ի հետ «Փոխգործակցություն-2021» համատեղ, ՀԱՊԿ անդամ պետությունների հետախուզության ուժերի և միջոցների «Որոնում-		

			2021» հատուկ և ՀԱՊԿ անդամ պետությունների զինված ուժերի նյութատեխնիկական ապահովման ուժերի և միջոցների «Էշելոն-2021» մասնագիտական զորավարություններին, ԿՖՈՐ առաքելության վարժանքներին և «Միջազգային բանակային խաղեր-2021»-ին	
		10.3 Իրականացնել բազմակողմ և երկկողմ ձևաչափով ռազմաքաղաքական խորհրդակցություններ	Տարվա ընթացքում պաշտպանության նախարարների և ԳՇ պետերի մակարդակով ռազմաքաղաքական խորհրդակցություններ են իրականացվել ՌԴ-ի և ՀԱՊԿ-ի անդամ այլ դաշնակից երկրների, տարածաշրջանային պետությունների՝ Իրանի և Վրաստանի, ինչպես նաև գործընկեր երկրների՝ ԱՄՆ-ի, Գերմանիայի, Իտալիայի, Լիտվայի, Կիպրոսի և Իրաքի հետ: ՀՀ պաշտպանության նախարարը մասնակցել է ՌԴ-ում անցկացված «ARMY-2021» միջազգային ռազմատեխնիկական ֆորումին և Դուբայում անցկացված Ռազմաօդային ուժերի ցուցահանդեսին: ՀՀ ՁՈւ ներկայացուցիչները մասնակցել են նաև տեսակոնֆերանս ձևաչափով կազմակերպված և անցկացված տարբեր բնույթի խորհրդակցությունների:	
		10.4 Ապահովել ՀՀ ՁՈւ ներգրավվածությունը միջազգային գործողություններին	Տարվա ընթացքում ՀՀ ՁՈւ-ի ներկայացուցիչները և ստորաբաժանումները շարունակել են խաղաղապահ առաքելությունների իրականացումը Լիբանանում և Կոսովոյում, հումանիտար առաքելությունը Սիրիայի Արաբական Հանրապետությունում: 2021թ. ապրիլի 14-ից՝ ՆԱՏՕ-ի որոշմամբ ավարտվել է ՀՀ ՁՈւ-ի զինծառայողների առաքելությունն Աֆղանստանում:	
		10.5 Ապահովել ՀՀ պաշտպանության համակարգի բարեփոխումների խորհրդատվական ու փորձագիտական աջակցություն	2021թ. հունվարին, հուլիսին և հոկտեմբերին ՀՀ են այցելել ՌԴ ՊՆ փորձագիտական խմբեր ՌԴ ՁՈւ ԳՇ պետի տեղակալի գլխավորությամբ: 2021թ. սեպտեմբերից-դեկտեմբեր ընկած ժամանակահատվածում ՀՀ ՁՈւ ԳՇ ստորաբաժանումներում մշտական հիմունքներով աշխատել են ՌԴ ՊՆ մասնագիտական խմբեր: ՀՀ և ՌԴ պաշտպանության նախարարությունների ու ՁՈւ գլխավոր շտաբների պատվիրակությունների համատեղ աշխատանքի արդյունքում հաստատվել է ՀՀ ՁՈւ-ի բարեփոխումների ճանապարհային քարտեզ:	

			Համատեղ աշխատանքների ընթացքում քննարկվել են պաշտպանության ոլորտի նորմատիվ իրավական բազային կատարելագործմանը, ՊՆ և ԶՈւ ԳՇ միջև գործառնությունների և խնդիրների վերաբաշխմանը, տարածքային պաշտպանության համակարգի և պահեստազորի հրամանատարության ձևավորմանը, ՀՀ ԶՈւ արդիականացման ճանապարհային քարտեզի միջոցառումների իրականացմանն առնչվող հարցեր: Տարվա ընթացքում Ռ-Դ ՊՆ և ԶՈւ ԳՇ մասնագիտական խմբերի կողմից իրականացվել է ՀՀ զինված ուժերի արդիականացման, պաշտպանության պլանավորման և ԶՈւ բարեփոխումների ուղղությամբ խորհրդատվական աջակցության տրամադրում:	
		10.6 Զարգացնել դաշնակից և գործընկեր երկրների հետ ռազմատեխնիկական համագործակցությունը	2021թ. ընթացքում միջազգային ռազմատեխնիկական համագործակցության շրջանակներում ՀՀ պաշտպանության նախարարության և Ռ-Դ ընկերությունների միջև կնքվել են սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի, ինչպես նաև ծառայությունների մատուցման 27 պայմանագիր, որոնցից 20-ը արտադրանքի ձեռքբերման, 6-ը՝ ձեռքբերված արտադրանքի նորոգման և 1-ը՝ ուսուցման ծառայությունների մատուցման համար: Եվս 18 կնքված պայմանագրերում կատարվել են փոփոխություններ ու լրացումներ: Շրջանառության մեջ են գտնվում ռուսական կողմի հետ արտադրանքի ձեռքբերման թվով 7, ձեռքբերված արտադրանքի նորոգման 5 և կնքված պայմանագրերի փոփոխության ու լրացման 3 պայմանագրերի նախագծեր: Աշխատանքներ են իրականացվել նաև այլ գործընկերների հետ ռազմատեխնիկական համագործակցության զարգացման հեռանկարների ուսումնասիրման ուղղությամբ:	
	Զինված ուժերում մարդու	11.1 ՀՀ ՊՆ ՌՈՒՀ-ի ՍՈԲԿ-ում և ՀՇՖ-ում «Պատշաճ կառավարում և բարեվարքության ամրապնդում պաշտպանության և անվտանգության ոլորտներում» կրթական ծրագրի և «Մարդու	Եվրոպայի խորհրդի գրասենյակի և ՀՀ ՊՆ համագործակցության շրջանակներում մշակվել է «Մարդու իրավունքները զինված ուժերում» առարկայի ծրագիրը՝ Վ. Սարգսյանի անվան ռազմական համալսարանի Սպաների որակավորման բարձրացման կենտրոնի (ՍՈԲԿ) և հրամանատարա-շտաբային ֆակուլտետի ունկնդիրների համար:	

11	իրավունքների պաշտպանության և բարեվարքության ամրապնդում	իրավունքները զինված ուժերում» առարկայի վերանայված ծրագրի ներդրում	«Մարդու իրավունքները զինված ուժերում» առարկան դասավանդող դասախոսները վերապատրաստվել են միջազգային փորձագետների կողմից:	
		11.2 Կանանց իրավունքների պաշտպանության թեմաներով դասընթացների կազմակերպում, ՁՈւ ստորաբաժանումներին քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների վերաբերյալ տեղեկատվական նյութերի տրամադրում	Կազմակերպվել է դասընթաց-քննարկում ՊՆ խաղաղապահ բրիգադի կին զինծառայողների, Վ. Սարգսյանին անվան ռազմական համալսարանի իգական սեռի կուրսանտների և ՍՈՐԿ-ում վերապատրաստում անցնող կին զինծառայողների հետ, որի ընթացքում անդրադարձ է արվել նաև ՄԱԿ-ի ԱԽ1325 բանաձևի դրույթներին: Եւս հետ համագործակցության շրջանակներում ծայնագրվել է կանանց զինվորական ծառայության վերաբերյալ ևս մեկ տեսահոլովակ, որը եթեր է հեռարձակվում «Զինուժ» հաղորդման ընթացքում, իսկ մոտ ժամանակներս նաև Հանրային հեռուստատեսությամբ: Տպագրման փուլում է գտնվում քաղաքական և քաղաքացիական իրավունքների վերաբերյալ տեղեկատվական ձեռնարկը: Հայաստանում ՄԱԿ-ի բնակչության հիմնադրամի գրասենյակի հետ համագործակցության շրջանակներում մշակվում է «Կանայք զինված ուժերում. ՀՀ պաշտպանության նախարարության և ՄԱԿ-ի բնակչության հիմնադրամի հայաստանյան գրասենյակի համագործակցությամբ իրականացված հետազոտությունների արդյունքների ամփոփ ժողովածուն», որը կտպագրվի 2022թ. սկզբին:	
		11.3 Պաշտպանության ոլորտում մշտադիտարկում և քաղաքացիական վերահսկողություն իրականացնող կազմակերպությունների հետ համագործակցության զարգացում	Հաշվետու ժամանակաշրջանում հանդիպում է անցկացվել զինված ուժերում քաղաքացիական վերահսկողություն և մշտադիտարկում իրականացնող հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ, ներկայացվել են Զինված ուժերում մարդու իրավունքների ոլորտի վերաբերյալ կատարված աշխատանքները: ՀՀ ՊՆ ՄԻԲԿ ներկայացուցիչները մանակցել են այլ գերատեսչությունների և ՀԿ-ների կողմից կազմակերպված ՄԻՊ ռազմավարության և ՄԱԿ-ի 1325 Ազգային ծրագրի վերաբերյալ կազմակերպված քննարկումներին:	

12	Ռազմական կրթության բնագավառում պետական քաղաքականության հիմնական ուղղությունների և գերակայությունների մշակում և իրագործում, ռազմակրթական համակարգի մրցունակության բարձրացում, ռազմական գիտության զարգացում	12.1 Սահմանել ռազմամասնագիտական թեքումով դասախոսների ընտրության համար արժանիքահեն և մրցութային ճկուն ընթացակարգեր	Ռազմական համալսարաններն իրականացնում են ուսումնական գործընթացի մշտադիտարկումներ, կրթության որակի արդյունավետության ուսումնասիրություններ, վերլուծություններ, բավարարվածության վերաբերյալ հարցումներ, գիտական և գիտամեթոդական կոնֆերանսներ, կրթական գործընթացի կազմակերպմանը և որակի բարձրացմանն ուղղված այլ միջոցառումներ: Մինչև 2022թ. հունիսի 30-ը կկազմակերպվի դասախոսական կազմի տարակարգեր սահմանելու և թափուր պաշտոնների մրցույթներ կազմակերպելու և անցկացնելու կարգ հաստատելու համար կառուցվածքային ստորաբաժանումներից և ՊՆ ՌՈՒՀ-երից առաջարկների ստացումը:	
		12.2 Մշակել և ընդունել ռազմական կրթության նկատմամբ գրավչության բարձրացմանն ուղղված ծրագիր և դրա իրականացման ժամանակացույց	Աշխատանքները գտնվում են մշակման և ներգերատեսչական քննարկումների փուլում: Մինչև 2022թ. սեպտեմբերի 30-ը կմշակվեն ռազմական կրթության նկատմամբ գրավչության բարձրացմանն ուղղված առաջարկները:	
		12.3 Ռազմական գործողությունների պլանավորման ու վարման ձևերի վերանայում	Վերանայվում են «Օպերացիայի նախապատրաստման և վարման հիմունքները» ձեռնարկը, «Օպերատիվ շտաբների ծառայության իրահանգը», իրականացվում են նաև աշխատանքներ «Ռազմական շինարարության և ՋՈՒ շինարարության հիմունքներ», «Ռազմական ռազմավարության հիմնադրույթներ», «Ռազմական և պետական կառավարման հիմունքներ», «Պատերազմների (ռազմական գործողությունների) հավանական բնույթի գնահատման մեթոդիկա» ձեռնարկները ձինված ուժերում ներդրնելու ուղղությամբ: Մշակվել և հաստատվել է ՀՀ ՋՈւ կիրառման պլանը:	
13	Տեղեկատվական անվտանգության և կիբեռանվտանգության ոլորտի բարեփոխում: Տեղեկատվական սպառնալիքների և	13.1 Հայաստանի Հանրապետության շահագրգիռ գերատեսչությունների ու կազմակերպությունների հետ տեղեկատվական անվտանգության և կիբեռհարձակման դեպքերի վերաբերյալ	«Պետական և ծառայողական գաղտնիքի մասին» նոր օրենքի նախագիծն արդեն իսկ մշակվել է, ըստ ընթացակարգի անցել քննարկման փուլը: Ազգային ժողովում նոր օրենքի ընդունումից հետո ՀՀ կառավարության համապատասխան որոշմամբ կկազմվի «ՀՀ պետական գաղտնիքի շարքին դասվող տեղեկությունների ցանկը»: «ՀՀ պետական գաղտնիքի շարքին դասվող տեղեկությունների ցանկը» հաստատելուց հետո կմշակվի և գործողության կդրվի «ՀՀ ՊՆ	

	մարտահրավերների մշտադիտարկման, վերլուծության, տեղեկատվական հակազդման և պայքարի միջոցառումների արդյունավետ իրականացում, օրենսդրական դաշտի կատարելագործում	տեղեկատվության փոխանակման նպատակով կիբեռհարձակման դեպքերի արագ արձագանքման խմբերի ընդլայնում	համակարգի գաղտնագրման ենթակա տեղեկությունների ընդլայնված գերատեսչական ցանկը»: Մշակվել և քննարկման նպատակով Անվտանգության խորհուրդի գրասենյակ է ներկայացվել «Տեղեկատվության, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների և տեղեկատվության պաշտպանության մասին» ՀՀ նոր օրենքի նախագիծը: Մշակվել և ՀՀ պաշտպանության նախարարի հրամանով գործողության է դրվել «ԶՈՒ տեղեկատվական անվտանգության հայեցակարգը»: ՌԴ ԶՈՒ խորհրդատվական խմբի հետ համատեղ աշխատանքների արդյունքում վեր են հանվել ՀՀ ԶՈՒ տեղեկատվական անվտանգության հիմնախնդիրները, մշակվել են առաջարկություններ ՀՀ ԶՈՒ տեղեկատվական անվտանգության հարցերին առնչվող նորմատիվ իրավական բազայի լրամշակման վերաբերյալ:	
		13.2 Հանրային իրազեկվածության մակարդակի բարձրացում, թիրախավորող բացասական տեղեկատվական հոսքերին և հավանական հակառակորդի կողմից իրականացվող սոցիալական, ազգային, կրոնական ատելության, զինված ուժերի վարկաբեկմանն ուղղված քարոզչությանը հակազդելու գործընթացի ապահովում	2022թ. հունվարին մշակվել և ԶԼՄ-ներին առաքվել է «ՀՀ ՊՆ համակարգի գործունեության վերաբերյալ համաձայնեցված տեղեկություններ հրապարակելու մասին համագործակցության հուշագիրը», հաստատվել է հավատարմագրված լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների վերապատրաստման դասընթացների ծրագրի թեմատիկան: Ս.թ. փետրվարին մեկնարկելու են ԶԼՄ-ների ներկայացուցիչների վերապատրաստման դասընթացների կազմակերպման նախապատրաստական աշխատանքները: Մշակվել և հաստատվել են «Զինված ուժերի տեղեկատվական անվտանգության հայեցակարգը» և «Զինված ուժերի տեղեկատվական անվտանգության միջոցառումների իրականացման պլան-ժամանակացույցը»:	
14	Սոցիալական պաշտպանության ապահովման և կենսաթոշակային ոլորտը կարգավորող իրավական դաշտի	14.1 Ապահովել «Մատչելի բնակարան զինծառայողին» պետական նպատակային ծրագրի իրականացման հասանելիությունն ու շարունակականությունը, նախաձեռնել	2021թ. ընթացքում ՀՀ ՊՆ համակարգի «Սպայական և ավագ ենթասպայական կազմերի պայմանագրային զինծառայողների կողմից բնակարան կամ բնակելի տուն ձեռք բերելու կամ բնակելի տուն կառուցելու նպատակով մատչելի և արտոնյալ պայմաններով երկարաժամկետ հիփոթեքային վարկավորման նպատակային ծրագրում» ընդգրկվել են թվով 481 զինծառայող: Հաշվետու ժամանակաշրջանում 256 շահառուի	

	կատարելագործում, սոցիալական երաշխիքների ընդլայնում և զինվորական ծառայության գրավչության ապահովում	Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի միջոցների հաշվին բնակարանային պայմանների բարելավում ստանալու իրավունքը պահպանած զինծառայողների բնակարանային ապահովման գործընթացի իրականացումը	բնակելի գույք ձեռք բերելու նպատակով հատկացվել է 10% կանխավճար 581.416.696 դրամ գումարի չափով: 251 շահառուի հետ կնքվել են որակավորված հիփոթեքային վարկային պայմանագրեր: Ընդհանուր հատկացվել է 4.728.918.243 դրամ հիփոթեքային վարկ: Հաշվետու ժամանակաշրջանում հիփոթեքային վարկերի մասով կատարվել է 3% սուբսիդավորում 354 շահառուի համար: Ընդհանուր հատկացվել է 246.690.085 դրամ սուբսիդիա, որից առաջնային շուկային մասով՝ 175.795.372 դրամ, երկրորդային շուկայի մասով՝ 70.894.713 դրամ: Սպասարկվել է շուրջ 6.695.511.210 դրամի հիփոթեքային վարկ: ՊՆ համակարգից արձակման հիմքերով 2020թ. ծրագրի մասնակիցներից 10 զինծառայողի (44.231,634 հազար դրամ) հատկացվել է պետական աջակցություն՝ հիփոթեքային վարկավորման մայր գումարի չմարած մասի մարման եղանակով, որից զոհվելու հետևանքով 2 զինծառայողի (28.220,740 հազար դրամ) հիփոթեքային վարկի մնացորդը մարվել է 100%-ով, այլ համապատասխան հիմքերով զորացրված (երկարամյա ծառայության կենսաթոշակի անցնելու և առողջական պատճառներով) 4 զինծառայողի (8.660,931 հազար դրամ) հիփոթեքային վարկի մնացորդը մարվել է 10%-ով: Բյուջե է վերադարձվել կանխավճար (2.957,610 հազար դրամ) և զորացրված զինծառայողների համար նախորոք հատկացված սուբսիդավորում՝ (480,563 հազար դրամ): Ծրագրի շարունակականությունն ապահովելու նպատակով 2022թ. համար համապատասխան ծախսերը պլանավորվել են պետական բյուջեում:	
		14.2 Պայմանագրային զինծառայողների համար լրացուցիչ արձակուրդային վճար և զինվորական կոչման դրույքաչափ սահմանելու նպատակով Օրենսդրական փոփոխությունների փաթեթի մշակում	Մինչև 2022թ. ապրիլի 10-ը նախատեսվում է «Հինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին», «Պետական պաշտոններ և պետական ծառայության պաշտոններ զբաղեցնող անձանց վարձատրության մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին», «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» օրենքների նախագծերի փաթեթի մշակումը և համաձայնեցումը ՊՆ և ՀՈՒ ԳՇ իրավասու ստորաբաժանումների հետ	

	14.3 Աշխատանքային կենսաթոշակ կամ նպաստ ստանալու իրավունք ունեցող՝ ՀՀ պաշտպանության մարտական գործողությունների մասնակիցների համար ամենամսյա պարգևավճար սահմանելու նպատակով «Զինվորական ծառայության և զինծառայողի կարգավիճակի մասին» ՀՀ օրենքում լրացում կատարելու մասին» օրենքի նախագծի մշակում	Կատարվել են հավանական շահառուների թվաքանակների հստակեցման, ոչ ֆինանսական և ֆինանսական տվյալների ճշգրտման, օրենքների կիրառման ընթացքում ի հայտ եկած խնդիրների վերհանման աշխատանքներ, որոնց հիման վրա զուգահեռաբար իրականացվում է նախագծերի մշակումը:	
	14.5 Հակառակորդի հետ շփման գծում մարտական հերթապահություն իրականացնող պայմանագրային զինծառայողների համար լրացուցիչ սոցիալական արտոնություններ և երաշխիքներ սահմանելու նպատակով համապատասխան օրենքի նախագծի ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ	Մինչև 2022թ. փետրվարի 20-ը կճշտգրտվեն հակառակորդի հետ շփման գծում մարտական հերթապահությունում ընդգրկված պայմանագրային զինծառայողների՝ ՀՀ ԲՈՒՀ-երում վճարովի համակարգում ուսանող զավակների քանակական ամփոփ տվյալները:	

Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն

Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
1	Մարզպետարանների կազմակերպական կառուցվածքների վերանայում և համայնքային ծառայության համակարգի զարգացում	1.2 Համայնքային ծառայության համակարգի ինստիտուցիոնալ և օրենսդրական բարեփոխումների իրականացում	2021թ. փետրվարին «Հանրային ծառայության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» և «Համայնքային ծառայության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքների նախագծերի փաթեթը ներկայացվել է ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ, որը վերադարձվել է լրամշակման: Համայնքային ծառայության համակարգի ինստիտուցիոնալ բարեփոխումների շրջանակներում 2021 թվականին առաջին անգամ հեռավար եղանակով իրականացվել է տարածքային կառավարման մարմինների թվով 75 աշխատակիցների հեռավար եղանակով վերապատրաստում: Վերապատրաստումն իրականացնող կազմակերպության հետ ակտիվ աշխատանքներ են տարվել վերապատրաստման ծրագրի շրջանակներում մատուցվող թեմաների մշակման, դրանց մատուցման եղանակների, ներկայացվող պրեզենտացիաների բովանդակության ուղղությամբ: Համայնքային ծառայության ոլորտը կարգավորող իրավական ակտերի մշակման շրջանակներում՝ մշակվել և ՀՀ մարզերի համայնքներին է տրամադրվել «Համայնքապետարանի աշխատակազմի հաստիքացուցակի կազմման, կառուցվածքի հաստատման, պաշտոնային դրույքաչափերի համամասնության սահմանման» մեթոդական ուղեցույցը: Ենթաօրենսդրական ակտերում փոփոխությունների և լրացումների նախագծերը կմշակվեն հիշյալ օրենսդրական փոփոխություններից հետո:	

2	Հանրապետության տարածքային համաչափ զարգացման, տարածքների սոցիալտնտեսական կայունության և հետագա տնտեսական ակտիվության և աճի ապահովում	2.1. Սահմանամերձ համայնքների բնակիչների սոցիալտնտեսական վիճակի բարելավմանն ուղղված աջակցության ծրագրերի իրականացում	2021 թվականի ՀՀ պետական բյուջեով՝ ՀՀ կառավարության 25.02.2021թ. N 245-Ն և 13.05.2021թ. N 778-Ն որոշումներով սահմանամերձ համայնքներին հատկացվել է 1155205.8 հազ դրամ գումար՝ սահմանամերձ 23 համայնքների 81 բնակավայրերին գազի, էլեկտրաէներգիայի և ոռոգման ջրի սակագնի մասնակի փոխհատուցման և անշարժ գույքի հարկի ամբողջական փոխհատուցման համար: Փաստացի ծախսն ըստ մարզերի կազմել է ՀՀ Արարատի մարզ՝ 17085.7 հազ. դրամ, ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ՝ 113034.6 հազ դրամ, ՀՀ Սյունիքի մարզ՝ 168590.3 հազ դրամ, ՀՀ Վայոց ձորի մարզ՝ 51755.1 հազ դրամ, ՀՀ Տավուշի մարզ՝ 524767.9 հազ դրամ, Զրոգտագործող ընկերություններին՝ 51666.2 հազ դրամ: Զօգտագործված գումարը վերադարձվել է ՀՀ պետական բյուջե:	
4	Հանրապետության տարածքային համաչափ զարգացմանն ուղղված՝ Հայաստանի Հանրապետության համայնքների ենթակառուցվածքներ ի զարգացում	4.1 ՀՀ համայնքների տնտեսական և սոցիալական ենթակառուցվածքների զարգացմանն ուղղված, համայնքների կողմից ներկայացված և սահմանված չափորոշիչներին բավարարող ծրագրերի իրականացման նպատակով ՀՀ պետական բյուջեից սուբվենցիաների տրամադրման գործընթացի շարունակության ապահովում	- մշակվել և ՀՀ կառավարության 25.02.2021թ թիվ 292-Ն որոշմամբ հաստատվել է «ՀՀ կառավարության 16.11.2006թ թիվ 1708-Ն որոշման մեջ լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշումը, որով հստակեցվել են սուբվենցիայի տրամադրման գործընթացը և ոլորտային առաջնահերթությունները: 2021 թվականին հաստատվել է թվով 678 սուբվենցիայի ծրագրային հայտ, որից շուրջ 620 ծրագրի շրջանկաներում իրականացրել են աշխատանքների իրականացման մրցութային գործընթացները և սկսել շինարարական աշխատանքներն ու գույքի և տեխնիկայի ձեռքբերման գործընթացները: 2021 թվականին իրականացվել են նաև 2020 թվականին սկսած, սակայն չավարտված ծրագրերը: Արդյունքում 2021 թվականին իրականացվել է շուրջ 605 սուբվենցիոն ծրագիր, ՀՀ պետական բյուջեից համաֆինանսավորումը կազմել է՝ շուրջ 13.7 մլրդ. դրամ: Նշված 605 ծրագրերից՝ 251-ը 2019-2020թթ հաստատված ծրագրերն են, որոնց համար ՀՀ պետական բյուջեից համաֆինանսավորումը կազմել է շուրջ 6.5 մլրդ. դրամ, 354-ը՝ 2021թ. հաստատված ծրագրերն են, որոնց համար ՀՀ պետական բյուջեից համաֆինանսավորումը կազմել է շուրջ 7.1 մլրդ. դրամ	

			Դրա հետ մեկտեղ, մշակվել և Կառավարության 2021 թվականի դեկտեմբերի 30-ի թիվ 2203-Ա որոշմամբ հաստատվել է «ՀՀ մարզպետարաններին համայնքների հետ կնքված սուբվենցիայի տրամադրման մասին պայմանագրերում, ինչպես նաև համապատասխան շինարարական աշխատանքների կատարման գնման պայմանագրերում փոփոխություններ կատարելու թույլտվություն տալու մասին» որոշումը, որով թույլատրվում է 2021 թվականին սկսված, սակայն համավարակի և հետպատերազմյան, ինչպես նաև եղանակային պատճառներով չավարտված սուբվենցիոն ծրագրերի պայմանագրերի ժամկետները երկարաձգել մինչև 2022 թվականի հոկտեմբերի 1-ը:	
5	Բնակչության համար հարմարավետ և էկոլոգիապես անվտանգ պայմաններ ապահովելու նպատակով Հայաստանի Հանրապետության բնակավայրերում աղբահանության և կոշտ կենցաղային թափոնների կառավարման համակարգի բարելավում	5.1 «Աղբահանության և սանիտարական մաքրման մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի նախագծի ներկայացում ՀՀ Վարչապետի աշխատակազմ	Մշակվել է «Աղբահանության և սանիտարական մաքրման մասին ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը, որը ներկայացվել է ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ: Նախագծով նախատեսվում է բարելավել աղբի հետ գործածության ոլորտում օրենսդրական դաշտը՝ ստեղծելով օրենսդրական և ինստիտուցիոնալ հենք՝ թափոնների հինգաստիճան ստորակարգության կիրառման, այդ թվում՝ առաջացող թափոնների ծավալի նվազեցման, հանրապետության ողջ տարածքում գոյացող աղբի հավաքման, տեղափոխմանն ու անվտանգ հեռացման, ինչպես նաև օգտահանման ենթակա թափոնների տեսակավորված հավաքման և դրանց վերամշակման գործընթացների ապահովման նպատակով:	
6	ՀՀ պետական հանրակրթական դպրոցական շենքերի սեյսմիկ	6.1 Սեյսմիկ տեսանկյունից առավել խոցելի և առաջնահերթ կարգով բարելավման անհրաժեշտություն ունեցող	2021 թվականի ընթացքում աշխատանքներ են ընթացել, ինչպես դպրոցական շենքերի կառուցման, այնպես էլ նախագծման ուղղությամբ, մասնավորապես. 1. շինարարական աշխատանքներ են ընթացել թվով 20 դպրոցական շենքերի կառուցման կամ ամրացման ուղղությամբ, որից	

	անվտանգության բարելավում	դպրոցական շենքերի ուժեղացում/ նորերի կառուցում	- մեկ դպրոցի շինարարական աշխատանքներն ավարտվել են և շենքը հանձնվել է շահագործման, - մեկնարկվել է 9 դպրոցական շենքերի կառուցման աշխատանքներ, 2. կայացել է մեկ դպրոցի կառուցման նպատակով շինարարության իրականացման համար կապալառու կազմակերպության ընտրության գործընթաց և կնքվել է պայմանագիր: Դպրոցական շենքի կառուցման մեկնարկը նախատեսվում է 2022 թվականի հունվար ամսին: 3. ավարտվել է 10 դպրոցական շենքերի նախագծման աշխատանքները, 4. 4 դպրոցական շենքերի կառուցման համար նախագծերը գտնվում են ավարտական փուլում, 5. 2 դպրոցական շենքերի կառուցման նախագծերի պատրաստումը գտնվում է ընթացքում, 6. առաջիկայում կմեկնարկվի 2 դպրոցական շենքերի կառուցման նախագծերի պատրաստման գործընթացը: 9 դպրոցական շենքերի տեխնիկական վիճակի ուսումնասիրության նպատակով հայտարարված մրցույթը գտնվում է ամփոփման փուլում:	
31	Կովկասյան էլեկտրահաղորդման ցանց (Հայաստան-Վրաստան էլեկտրահաղորդման գիծ/ենթակայաններ) ծրագրի իրականացում	31.1 220/400 կՎ ենթակայանի և 400 կՎ օդային գծի, ինչպես նաև բարձր լարման հաստատուն հոսանքի փոխակերպիչ կայանի կառուցման մրցութային գործընթացի մեկնարկ	Միջոցառման շրջանակներում հաշվետու ժամանակահատվածում իրականացվել են հետևյալ աշխատանքները. Ծրագրի խորհրդատու «Fichtner GmbH & Co.KG» ընկերության (այսուհետ՝ խորհրդատու) աջակցությամբ պատրաստվել են Ծրագրի գլխավոր կապալառուների ընտրության երեք լոտերով (Լոտ 1՝ Դմաշենի ենթակայան մուտք/ելք, Լոտ 2՝ Էլեկտրահաղորդման գծեր և Լոտ 3՝ բարձր լարման հաստատուն հոսանքի փոխակերպիչ կայանի (ԲԼՀՀՓԿ) կառուցում) մրցույթների իրականացման նախարարական փաստաթղթերի փաթեթների (այսուհետ՝ ՆՓՓ) նախագծերը: Ծրագիրն իրականացնող «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» ՓԲԸ (այսուհետ՝ Ընկերություն) հետ վերջնականացնելով բոլոր 3 լոտերով գլխավոր կապալառուների ընտրության ՆՓՓ-ները սահմանված կարգով՝ Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկի (այսուհետ՝ Բանկ) համաձայնությունն ստանալուց և Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության (այսուհետ՝ Նախարարություն) վարկային և դրամաշնորհային ծրագրերի	

			կառավարման խորհրդի (այսուհետ՝ Խորհուրդ) կողմից հաստատվելուց հետո, հրապարակվել են Գերմանիայի առևտրային և ներդրումային հարթակում, ինչպես նաև Նախարարության և Ընկերության պաշտոնական կայքերում: Սահմանված կարգով իրականացված նախաորակավորման մրցությանին գործընթացի արդյունքում Բանկի համաձայնությամբ և Խորհրդի որոշմամբ հաստատվել են Ծրագրի (Լոտ 1-Դրժմաշեն ենթակայանի, Լոտ 2-Էլեկտրահաղորդման գծերի և Լոտ 3-Բարձր լարման հաստատուն հոսանքի փոխակերպիչ կայանի կառուցում) գլխավոր կապալառուների ընտրության մրցույթների նախաորակավորման արդյունքները, որոնց համաձայն՝ որակավորված են ճանաչվել հետևյալ ընկերությունների հայտերը՝ Լոտ 1-ով՝ Siemens Aktiengesellschaft (Գերմանիա), EFACEC Engenharia e Sistemas, S.A. (Պորտուգալիա), Լոտ 2-ով՝ KEC International Limited (Հնդկաստան), Kalpataru Power Transmission limited (Հնդկաստան) և Լոտ 3-ով՝ Siemens Aktiengesellschaft (Գերմանիա), ABB Power Grids Sweden AB /COBRA Instalaciones Y Servicios S.A. Consortium (Շվեդիա/Իսպանիա): Երեք լոտերի վերաբերյալ նախաորակավորման գործընթացի գնահատման արդյունքները սահմանված կարգով հրապարակվել են Գերմանիայի առևտրային և ներդրումային հարթակի, Նախարարության և Ընկերության պաշտոնական կայքերում: Բոլոր հայտատուները տեղեկացվել են գնահատման արդյունքների մասին (որակավորված և չորակավորված): Պայմանավորված Ծրագրի նախապատրաստման մեջ տեղ գտած փոփոխություններով՝ Բանկի և Խորհրդի համաձայնությամբ 2015թ. դեկտեմբերի 21-ին Ընկերության և Խորհրդատուի միջև կնքված «Շրջակա միջավայրի և սոցիալական ազդեցության գնահատում (ՇՄՍԱԳ) և խորհրդատվական ծառայություններ, կովկասյան էլեկտրահաղորդման ցանց - Փուլ I-ի + II A-ի և օպցիոնալ Փուլ II B-ի համար» խորհրդատվական պայմանագրում լրացուցիչ ծառայություններ ներառելու նպատակով պայմանագրում կատարվել են փոփոխություններ, որը ստորագրվել է 2021թ. հոկտեմբերի 14-ին: Խորհրդատուի հետ համատեղ պատրաստվում են Ծրագրի գլխավոր կապալառուների ընտրության մրցությանին	
--	--	--	--	--

			փաստաթղթերի փաթեթները (այսուհետ՝ ՄՓՓ): ՄՓՓ-ները քննարկելու նպատակով 2021թ. հոկտեմբերի 21-ին Ընկերության գլխավոր գրասենյակում կայացել է հանդիպում Բանկի և Խորհրդատուի ներկայացուցիչների հետ, ինչի արդյունքում ՄՓՓ-ները լրամշակվել են: Այնուհետև լրամշակված փաթեթների վերջնականացման համար 2021թ. նոյեմբերի 22-ից 25-ը կայացել են լրացուցիչ քննարկումներ Խորհրդատուի և Բանկի ներկայացուցիչների հետ: Հանդիպման արդյունքներով կազմվել է արձանագրություն, որի համաձայն՝ նախատեսվել է համատեղ լրամշակել ՄՓՓ-ները: Իրականացվում է ՄՓՓ-ների լրամշակման գործընթաց: Միաժամանակ նախատեսվում է 2022թ. հունվար ամսվա վերջին մեկ անգամ ևս Խորհրդատուի հետ քննարկել լրամշակված ՄՓՓ-ները: Քննարկման և ամփոփման արդյունքներով լրամշակված ՄՓՓ-ները սահմանված կարգով Բանկի և Խորհրդի հաստատումից հետո, հայտերի ներկայացման նպատակով, կտրամադրվեն նախաորակավորված հայտատուներին:	
34	Հայաստանի Հանրապետության էներգախնայողության և վերականգնվող էներգետիկայի 2022-2030 թվականների ազգային ծրագրի մշակում	34.1 Ազգային նոր ծրագրի մշակման աշխատանքների իրականացում	ՄԱԶԾ հայաստանյան գրասենյակի աջակցությամբ Հայաստանի վերականգնվող էներգետիկայի և էներգախնայողության հիմնադրամի (միավորված գործընկերներն են «Ավագ Սոլյուշնս» ՍՊԸ և «Էներգետիկայի գիտահետազոտական ինստիտուտ» ՓԲԸ) կողմից մշակվել են Վերականգնվող էներգետիկայի և էներգախնայողության 2022-2030 թվականների ազգային ծրագիրը և դրա առաջին փուլի (2022-2024 թվականներ) իրագործումն ապահովող ծրագիր-ժամանակացույցը: ՀՀ ՏԿԵ նախարարության 13.12.2021թ. № ԳՍ/22.1/32361-2021 գրությամբ «Վերականգնվող էներգետիկայի և էներգախնայողության 2022-2030 թվականների ազգային ծրագրին», «Վերականգնվող էներգետիկայի և էներգախնայողության 2022-2030 թվականների ազգային ծրագրի» առաջին փուլի (2022-2024 թվականներ) իրագործումն ապահովող ծրագիր-ժամանակացույցին հավանություն տալու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը ներկայացվել է կառավարության քննարկմանը:	

40	Միջպետական, հանրապետական և տեղական նշանակության ավտոմոբիլային ճանապարհների որակի և երկարակեցության շարունակական բարձրացում	40.1 Միջպետական, հանրապետական և տեղական նշանակության ավտոմոբիլային ճանապարհների նորոգում (հիմնանորոգում, միջին նորոգում), վերակառուցում և կառուցում	2021 թվականի ընթացքում իրականացվել են շուրջ 565 կմ ընդհանուր երկարությամբ միջպետական, հանրապետական, տեղական և այլ նշանակության ավտոմոբիլային ճանապարհների հիմնանորոգման, միջին նորոգման, վերակառուցման և կառուցման աշխատանքներ: Սուբվենցիոն ծրագրերի շրջանակներում հիմնանորոգվել, վերանորոգվել ու կառուցվել են ևս 113 կմ ընդհանուր երկարությամբ ճանապարհներ :	
41	Թունելների և կամուրջների վերականգնում և կառուցում	41.1 Թունելների և կամուրջների հիմնանորոգում, նորոգում, վերակառուցում, մասնավորապես՝ Դիլիջանի և Պուշկինի թունելների վերականգնում	2021 թվականի ընթացքում իրականացվել են 12 կամուրջների վերականգնման և 2 ուղեանցների կառուցման նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի ձեռքբերման աշխատանքներ, որոնցից 4 կամուրջների վերականգնման համար հայտարարվել է շինարարական աշխատանքների ձեռքբերման մրցույթ: Հայտարարված մրցույթներից 1 կամրջի մասով մրցույթը չի կայացել մասնակից չլինելու պատճառով, իսկ 3-ի մասով՝ մրցույթի արդյունքում հաղթող ճանաչված կազմակերպությունների հետ կնքվել են շինարարական աշխատանքների իրականացման պայմանագրեր: Առաջիկայում կմեկնարկվի նաև մնացած 8 կամուրջների և 2 ուղեանցների շինարարական աշխատանքների ձեռքբերման մրցույթային գործընթացը: Միաժամանակ, Դիլիջանի և Պուշկինի թունելների վերակառուցման մասով հայտնում ենք հետևյալը. Հայաստանի Հանրապետության և Ասիական Զարգացման Բանկի միջև 2016թ. նոյեմբերի 9-ին ստորագրվել է վարկային համաձայնագիր՝ Մ-6, Վանաձոր-Ալավերդի-Վրաստանի սահման միջպետական ավտոճանապարհի վերականգնման և բարելավման ծրագրի ֆինանսավորման համար ներդրումային վարկ տրամադրելու նպատակով: Ակնկալվում է, որ նշված ծրագրի շրջանակներում նախատեսված աշխատանքների ավարտից հետո կգոյանա մոտ 8.5-ից 10.5 մլն. եվրո վարկային միջոցների խնայողություն, որը << տարածքային կառավարման	

			և ենթակառուցվածքների նախարարությունը մտադիր է ևս ուղղել ճանապարհային ցանցի արդիականացմանը: Մասնավորապես, նախարարության ներկայացմամբ 2021թ. հոկտեմբերի 7-ին ԱԶԲ-ն տվեց իր համաձայնությունը՝ վարկային միջոցների ավելցուկի մի մասն ուղղել Դիլիջանի և Պուշկինի թունելների արդիականացման նախագծերի պատրաստմանը: Ծրագրի շրջանակներում Դիլիջանի և Պուշկինի թունելների վերականգնման նախագծերի պատրաստման, բնապահպանական գնահատման փաստաթղթերի և շինարարական աշխատանքների գնումների մրցությային փաստաթղթերի տեխնիկական մասի կազմման համար խորհրդատվական ծառայությունների ձեռքբերման մրցույթ հայտարարելու նպատակով «Ճանապարհային դեպարտամենտ» հիմնադրամի կողմից վերանայվել է Մ-6, Վանաձոր-Ալավերդի-Վրաստանի սահման միջպետական ավտոճանապարհի վերականգնման և բարելավման ծրագրի գնումների պլանը, որտեղ խորհրդատվական ծառայությունների ենթաբաժնում լրացվել են վերոնշյալ ծառայությունները: Այդ մասով ստացվել է նաև ԱԶԲ-ի հաստատումը: Մրցությային գործընթացը կազմակերպվելու է Ասիական Զարգացման Բանկի միջազգային գնման ուղեցույցներով սահմանված ընթացակարգերին համաձայն՝ միջազգային բաց ընթացակարգի որակի և գնի վրա հիմնված խորհրդատվական ծառայությունների ձեռքբերման մրցույթի (QCBS-Quality and Cost Based Selection) կանոններին համապատասխան, որի դեպքում մրցությային յուրաքանչյուր փուլի փաստաթղթերը պարտադիր կերպով պետք է ներկայացվեն Բանկի դիտարկմանը և ստանան համապատասխան հաստատում: Հաշվի առնելով, որ ԱԶԲ-ի և Ծրագրի կառավարման խորհրդի կողմից արդեն իսկ ստացվել են գնումների պլանի, տեխնիկական առաջադրանքի և հրավերի հաստատումները, «Ճանապարհային դեպարտամենտ» հիմնադրամը Դիլիջանի և Պուշկինի թունելների վերականգնման մանրամասն նախագծերի պատրաստման, բնապահպանական գնահատման փաստաթղթերի և շինարարական աշխատանքների	
--	--	--	--	--

			գնումների մրցության փաստաթղթերի տեխնիկական մասի պատրաստման խորհրդատվական ծառայությունների ձեռքբերման մրցության գործընթացը կմեկնարկի 2022 թվականի առաջին եռամսյակում՝ անհրաժեշտ նախապատրաստական աշխատանքներն ամբողջությամբ ավարտելուց հետո:	
43	Ճանապարհային անվտանգության մակարդակի բարձրացում՝ «սև կետերի» բարելավում	43.2 Հ-8 հանրապետական և Մ-5 միջպետական նշանակության ճանապարհների վրա վտանգավոր կետերի վերացում	Եվրոպական ներդրումային բանկի (ԵՆԲ) դրամաշնորհի միջոցներով ֆինանսավորվող Տեխնիկական աջակցություն Հայաստանի ճանապարհային անվտանգության բարելավման ծրագրի շրջանակում Բաղադրիչ 1-ով իրականացվել են Հ-8 հանրապետական և Մ-5 միջպետական նշանակության ճանապարհների վրա թվով 9 վտանգավոր կետերի վերացման աշխատանքներ: Ղեկավարվելով ՀՀ կառավարության 2015 թվականի մարտի 19-ի N 596-Ն որոշման թիվ 1 հավելվածի 146-րդ և 149-րդ կետերով՝ ստեղծվել է հանձնաժողով և ընդունվել շահագործման: Առաջին բաղադրիչի ընդհանուր պայմանագրային արժեքը կազմել է 748,117,150 ՀՀ դրամ (ներառյալ՝ ԱԱՀ) ԵՆԲ-ի դրամաշնորհային միջոցներ:	
50	Ճանապարհային անվտանգության համակարգի ներդրում	50.4 Միջազգային չափանիշներին համապատասխան ճանապարհային անվտանգության աուդիտի վերապատրաստման դասընթացի իրականացում	2021 թվականի օգոստոսի 10-ից 13-ը տեղի ունեցած (training) վերապատրաստումն իրականացվել է Եվրոպական ներդրումային բանկի (ԵՆԲ) դրամաշնորհի միջոցներով ֆինանսավորվող Տեխնիկական աջակցություն Հայաստանի ճանապարհային անվտանգության բարելավման ծրագրի շրջանակում: Վերապատրաստումն իրականացվել է «Ces TRA d.o.o» սերբիական ընկերության կողմից: Վերջինս հանդիսանում է նաև այս ծրագրի նախագծման և տեխնիկական վերահսկողության խորհրդատուն: Վերապատրաստման ընթացքում խոսվել է ճանապարհային անվտանգության կարևորության մասին, ներկայացվել է Եվրոպական փորձը, ճանապարհային անվտանգության աուդիտի մեթոդաբանությունը, ճիշտ վերլուծման եղանակները, ավելի մանրամասն ներկայացվել է անվտանգության էլեմենտների ճիշտ կիրառման ձևերը և վայրերը: Վարժությունների միջոցով ամրապնդվել են ստացված գիտելիքները: Վերապատրաստմանը մասնակցել են տարբեր ոլորտներից՝ նախագծման ընկերություններից, շինարարական ընկերություններից, Երևանի քաղաքապետարանից, ՀՀ ոստիկանության «Ճանապարհային	

			ոստիկանություն» ծառայությունից, ինչպես նաև «Ճանապարհային դեպարտամենտ» հիմնադրամի աշխատակիցներից: Վերապատրաստման վերջում մասնակիցներին շնորհվել են ճանապարհային անվտանգության աուդիտի հավաստագրեր:	
51	Ճանապարհային ակտիվների կառավարման առկա համակարգի գնահատում և հետագա անհրաժեշտ բարելավումների իրականացում	51.1 «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2010 թվականի նոյեմբերի 4-ի N 1419-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը ՀՀ Վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը	Մշակվել և ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ է ներկայացվել «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2010 թվականի նոյեմբերի 4-ի N 1419-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը: Նախագիծը ընդունվել է ՀՀ կառավարության 2021 թվականի նոյեմբերի 4-ի N 1826-Ն որոշմամբ:	
62	Երկաթուղային տրանսպորտով երթևեկության անվտանգության մակարդակի և մատուցվող ծառայությունների որակի բարձրացում	62.1 Ուղևորատար և բեռնատար շարժակազմի ձեռքբերում, գործող շարժակազմի արդիականացում	2021թ. ձեռք են բերվել և շահագործման հանձնվել միջազգային հաղորդակցությունների համար թվով 27 նոր ուղևորատար ժամանակակից վագոններ, տեղական հաղորդակցությունների համար՝ երկու նոր ԷՊ2Դ էլեկտրագնացքներ: Վերանորոգվել են 2 միավոր ВЛ10 և 3 միավոր ЧМЭ3 էլեկտրաքարշեր: Կապիտալ վերանորոգվել է 5 կմ գիծ նոր նյութերով և 4.5 կմ գիծ՝ հնամաշ նյութերով: Վերանորոգվել է 4 կմ հպակային ցանց և 4 կմ օդային էլեկտրամատակարարման ցանց:	
65	«Արմենիա» միջազգային օդանավակայաններ» ՓԲԸ կողմից ներկայացվող 5-ամյա Մաստեր պլանի հաստատման գործընթացի	65.1-65.2 Երևանի «Զվարթնոց» և Գյումրու «Շիրակ» օդանավակայանի և ենթակառուցվածքների բարեկարգմանը և զարգացմանն ուղղված միջոցառումներ	«Արմենիա» միջազգային օդանավակայաններ» ՓԲԸ հետ իրականացվել են նախնական քննարկումներ «Զվարթնոց» միջազգային և Գյումրու «Շիրակ» օդանավակայանների 2023-2030 թվականների մաստեր պլանի մշակման վերաբերյալ:	

	ապահովում, Մաստեր պլանի իրագործում, Կոնցեսի այի պայմանագրին կից ակտիվների ցանկերի ճշգրտում			
66	Դեպի Հայաստանի Հանրապետության և Հայաստանի Հանրապետությունից չվերթների աշխարհագրության ընդլայնում և մատչելի ավիափոխադրումներ ի ապահովում	66.1 Ավիաընկերությունների թվի ավելացմանն ուղղված միջոցառումներին աջակցություն	Ավիացիոն շուկա են մուտք գործել մեկ հայկական ավիաընկերություն՝ «Ֆլայուան Արմենիա» ՍՊԸ-ն, որին տրամադրվել է օդանավ շահագործողի վկայական, և օտարերկրյա 3 ավիաընկերություններ՝ «Կոնդոր», «Լյուֆթհանզա գերմանական ավիաուղիներ» և «Եվրոմիդգ»:	
67	Ավիացիոն շուկայի ազատականացում ԵՄ անդամ բոլոր պետությունների հետ	67.1 «ՀՀ և ԵՄ և ԵՄ անդամ- պետությունների միջև ընդհանուր Ավիացիոն գոտու մասին» համաձայնագրի ստորագրման գործընթացի կազմակերպում	2021թ. նոյեմբերի 15-ին ՀՀ արտաքին գործերի նախարարի կողմից ստորագրվել է «Հայաստանի Հանրապետության՝ մի կողմից, և Եվրոպական միության և դրա անդամ պետությունների՝ մյուս կողմից, միջև Ընդհանուր ավիացիոն գոտու մասին» համաձայնագիրը:	
68	Թռիչքային և ավիացիոն անվտանգության մակարդակի բարձրացում՝ ապահովելով Հայաստանի Հանրապետության միջազգային համաձայնագրերին,	68.2 Քաղաքացիական ավիացիայի կոմիտեի կողմից «Ավիացիայի մասին» օրենքից բխող ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտեր ընդունելու լիազորության հստակեցում 68.5 Կոմիտեի մասնագետների անհրաժեշտ որակավորումների բարձրացում՝ տեսական և	Կոմիտեի կողմից մշակվել է «Ավիացիայի մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի նախագիծ (այսուհետ՝ Նախագիծ), որով հստակեցվել է Կոմիտեի կողմից նույն օրենքից բխող ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտեր ընդունելու լիազորությունը: Նախագիծը սահմանված կարգով ներկայացվել է ՀՀ Վարչապետի աշխատակազմ՝ հետագա ընթացքն ապահովելու համար: 2021 թվականի համար Կոմիտեի մասնագետների որակավորման բարձրացման նպատակով կազմակերպվել են տեսական և գործնական	

	«Միջազգային քաղաքացիական ավիացիայի մասին» կոնվենցիայի դրույթներին և, առավել հնարավոր չափով, Քաղաքացիական ավիացիայի միջազգային կազմակերպության, և ավիացիայի ոլորտին առնչվող այլ միջազգային կազմակերպությունների կողմից հրապարակված միջազգային ստանդարտներին, առաջարկվող գործելաձևերին ու ընթացակարգերին դրանց համապատասխանությունը	գործնական դասընթացների միջոցով	դասընթացներ: Միաժամանակ մշակման փուլում է գտնվում 2022 թվականի Կոմիտեի աշխատողների վերապատրաստումների պլանը:	
77.	Ջրամատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ոլորտում առկա խնդիրների լուծում,	77.1 Ջրամատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ոլորտում պետություն-մասնավոր գործընկերության շրջանակներում գործող վարձակալության պայմանագրով	Խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման սակագները 2022-2031թթ ժամանակահատվածում հնարավորինս կայուն պահելու նպատակով ստեղծվել է աշխատանքային խումբ, որի գործունեության արդյունքում ստորագրվել է Պայմանագրի լրացում հանդիսացող Համաձայնագիր 24-ը, իսկ ՀՀ ՀԾԿ-ի որոշմամբ Լիցենզիա ԼՁՈ0001-ի հավելվածում կատարվել	

	սպառողներին մատուցվող ծառայությունների որակի շարունակական բարելավում և սպառողների պահանջների բավարարում	նախատեսված վարձատուի ու վարձակալի իրավունքների և պարտավորությունների ապահովման ուղղությամբ աշխատանքների իրականացում	է փոփոխություն, որով սահմանվել է բազիսային սակագների կայուն սցենար: Վարձակալի կողմից մատուցվող ծառայությունների բարելավման, նոր ջրընդունիչ համակարգ կառուցելու նպատակով ՀՀ կառավարության 30.09.2021թ. N 1598-Ա որոշմամբ ձեռք է բերվել համապատասխան հողատարածք և իրականացվել է նոր ջրային համակարգ ստեղծելու համար անհրաժեշտ գործողություններ:	
		77.2 Վարձակալի կողմից չսպասարկվող բնակավայրերում ջրամատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման գործընթացի կառավարմանն ուղղված բարեփոխումների (այդ թվում՝ ինստիտուցիոնալ) իրականացում՝ այն ներառելով պետական լիազոր մարմնի գործառույթում	Վարձակալի կողմից չսպասարկվող բնակավայրերում ջրամատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման առաջին կլաստերի ընտրությունը գտնվում է ընտրության փուլում:	
		77.3 Վարձակալի կողմից չսպասարկվող բնակավայրերում ջրամատակարարման և ջրահեռացմանն ուղղված զարգացմանն ուղղված սուբվենցիոն ծրագրերի իրականացում՝ ծառայությունների պատշաճ մակարդակի ապահովման համար	Ջրային կոմիտեի մասնագիտական ստորաբաժանումներն ուսումնասիրել և համատասխան առաջարկություններ են ներկայացրել Կոմիտե հասցեագրված ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի վերակառուցման բոլոր սուբվենցիոն ծրագրերի հայտերում ընդգրկված նախագծերին, որոնք այնուհետև ներկայացվել են միջգերատեսչական հանձնաժողովին:	
		77.5 Ջրի որակը պետական լիազոր մարմնի կողմից	Պետական լիազոր մարմնի կողմից ինչպես Վարձակալի կողմից սպասարկվող, այնպես էլ չսպասարկվող բնակավայրերում նախատեսվում	

		հաստատված սանիտարական կանոններին և նորմերին համապատասխանեցնել ու նպատակով ՀՀ բնակավայրերում խմելու ջրի որակի մշտական մոնիթորինգի իրականացման գործուն մեխանիզմի սահմանում	է իրականացնել խմելու ջրի մոնիթորինգ՝ ընտրանքային սկզբունքով: Միջոցառումը քննարկվում է մասնագիտական կազմակերպության հետ:	
79	Ոռոգման համակարգերը շարունակաբար արդի ջրաչափական սարքավորումներով կահավորում և տվյալների հավաքման ու վերահսկողական համակարգով հագեցում	79.1 Հիդրոտեխնիկական կառույցների տեխնիկական, վիճակի գնահատում և վերահսկելիության բարձրացում	2021 թվականին ՀՀ պետական բյուջեով հատկացված 787.0 մլն դրամ միջոցներով կնքվել են ոռոգման համակարգերը 689 հատ SCADA համակարգով հագեցած ջրաչափական սարքավորումներով կահավորելու աշխատանքների իրականացման պայմանագրերը: Մրցույթի արդյունքում տնտեսվել է շուրջ 191.9 մլն դրամ գումար: Պայմանավորված ջրօգտագործողների ընկերությունների կողմից արված առաջարկություններով (պայմանագրի գնի չբարձրանալու պայմանով) «Շենիկ», «Արագածոտն», «Թալին», «Շիրակ», «Լոռի», «Տավուշ», «Գեղարքունիք» և «Եղեգնաձոր» ԶՕԸ-երի սպասարկման տարածքներում ոռոգման համակարգերում ջրառի կետերը, ներտնտեսային ցանցի բաժանարար հանգույցները կահավորվել են 716 հատ SCADA համակարգերով հագեցած ջրաչափական սարքերով, որն ավել է պայմանագրով նախատեսվածից 27 հատով:	
82	2021-2026 թվականների ընթացքում Զրամբարաշինության (Կապսի և Վեդու ջրամբարներ) ծրագրերի նախապատրաստում և իրականացում	82.1 «Ախուրյան գետի ջրային ռեսուրսների ինտեգրված կառավարման ծրագրի» Փուլ 1. Կապսի ջրամբարի կառուցում	1. «ԶՌՀԿ / Ախուրյան գետ, Փուլ 1» (BMZ No. 2014 67 950) ծրագրի նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի և «Կապսի ջրամբարի և օժանդակ կառուցվածքների կառուցում» մրցութային փաթեթի կազմման աշխատանքներն ավարտվել են և մեկնարկվել է մրցութային գործընթացը: Մրցույթի առաջարկների ներկայացման հրավերները 2021 թվականի նոյեմբերի 1-ին ուղարկվել են նախաորակավորում անցած 2 կազմակերպություններին: ՀՀ կառավարության կողմից 2020 թվականի օգոստոսի 27-ի N 1411-Լ որոշմամբ հաստատվել է «Հողի ձեռքբերման և վերաբնակեցման գործողությունների պլան»-ը (ՀՁՎԳՊ), որի համաձայն Զրաձոր	

		բնակավայրը պետք է վերաբնակեցվի նոր բնակավայրում: Այդ կապակցությամբ ներկայումս կնքվել է պայմանագիր ՀՀՎԳՊ իրականացման խորհրդատվական ծառայությունների ձեռքբերման մրցույթի արդյունքում հաղթող ճանաչված ընկերության՝ «Գլոբալ Փարթներս Գրուպ» ՍՊԸ հետ, և տրվել է ԻԽ ծառայությունների մատուցման առաջադրանքի պայմանների կատարման մեկնարկը: Պայմանագրով աշխատանքների ավարտը նախատեսվում է 2027 թվականի հունիսին: Մինևույն ժամանակ, 2021 թվականի սեպտեմբերի 25-ին հայտարարված ՋՏՄ ԽԲՄ ԾՁԲ-2021/6 ծածկագրով «ՀՀՎԳՊ նախատեսված ՀՀ Շիրակի մարզի Ամասիա համայնքի Զրաձորի նոր բնակավայրի կառուցապատման համար անհրաժեշտ ծրագրային և նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի կազմման» խորհրդատվական ծառայությունների մատուցման մրցույթի արդյունքում «Ճարտարապետության և շինարարության Հայաստանի ազգային համալսարան» հիմնադրամի և «Հայնախագիծ» ԲԲԸ համատեղ գործունեության կարգով (կոնսորցիումով) ընտրվել է որպես հաղթող մասնակից: Սույն թվականի դեկտեմբերի 8-ից ընտրված մասնակցի համար սկսվել է պայմանագրի շնորհման փուլը: Պայմանագրի ստորագրումից հետո կմեկնարկվի նաև վերոնշյալ կետով նախատեսված աշխատանքների իրականացման գործընթացը՝ 18 ամիս ժամկետով:	
	82.2 «Ախուրյան գետի ջրային ռեսուրսների ինտեգրված կառավարման ծրագրի» Փուլ 2. ինքնահոս ոռոգման համակարգի կառուցում	Մշակվել են մանրամասն նախագծման և տեխնիկական վերահսկողության առաջադրանքի պայմանները, որոնք պետք է ներկայացվեն դոնոր կազմակերպության (KFW) հաստատմանը, սակայն գործընթացը դեռևս չի մեկնարկվել, քանի որ ծրագիրն ակտիվ չէ և վարկային միջոցները դեռ հասանելի չեն :	
	82.3 Վեդու ջրամբարի պատվարի և օժանդակ կառուցվածքների, ջրի փոխադրող և ոռոգման համակարգի շինարարական	1.1 Վեդու ջրամբարի պատվարի և օժանդակ կառուցվածքների կառուցման շրջանակներում իրականացվել և ամբողջությամբ ավարտվել են պատվարի հիմնատակի, վարարային ջրհեռի և ոռոգման կովվերտի փորման և հողային աշխատանքները: Ավարտված են նաև հիմնատակի բետոնային սալի տեղադրումն ու ցեմենտացիան: Իրականացվել են նաև	

		աշխատանքների իրականացում: Վեդու ջրամբարի իշխման տակ գտնվող ներտնտեսային ոռոգման ցանցի մանրամասն նախագծային աշխատանքների ավարտ	վարարային ջրհեռի (L=390մ) բետոնային աշխատանքների 93.0%-ը և ոռոգման կուվերտի (L=490մ) բետոնային աշխատանքների 86.9%-ը: Կառուցված է հիմնական պատվարի 55 մետր (ընդհանուր 87մ) բարձրությամբ հատվածը: 1.2 Ավարտվել են ջրի փոխադրող համակարգի (ընդհանուր 11 կմ) և Վեդի ու Խոսրով գետերի վրա երկու ջրառ հանգույցների շինարարական աշխատանքները, ինչպես նաև իրականացվել են շահագործման (5մ3/վ) և ճնշումային փորձարկումները: Համաձայն ՀՀ կառավարության 2021 թվականի հոկտեմբերի 14-ի N 1689-Ա որոշման մեկնարկել է Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության ջրային կոմիտեին գույք ամրացնելու, անհատույց օգտագործման իրավունքով գույք հանձնելու և նվիրաբերելու, ինչպես նաև «Ջրառ» փակ բաժնետիրական ընկերության կանոնադրական կապիտալը ավելացնելու համար հանձնման-ընդունման հանձնաժողովի կազմման գործընթացը: 1.3 Ոռոգման համակարգի (L=36.2կմ) շինարարական աշխատանքներն ամբողջությամբ ավարտված են՝ ներառյալ փորձարկումները: 2. Վեդու ջրամբարի և Վեդի գետի իշխման տակ գտնվող շուրջ 4000 հա հողատարածքների ներտնտեսային ոռոգման ցանցի մանրամասն նախագծանախահաշվային փաստաթղթերն ամբողջությամբ մշակված են: 2.1 Վեդի ջրամբարի և Վեդի գետի իշխման տակ գտնվող մոտ 1200-1300 հա փորձնական հողատարածքներում ոռոգման ներտնտեսային ցանցի կառուցման նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի լրամշակումը նախատեսվում է ավարտել 2022թ. երկրորդ եռամսյակում, իսկ շինարարական աշխատանքները՝ 2023թ. հուլիսին:	
83	Ոռոգման համակարգերի սպասարկման տարածքում	83.1 Գեղարքունիքի մարզում Արգիճիի ջրամբարի կառուցման նախագծային փաստաթղթերի կազմում և կառուցում	Կազմակերպված մրցութային գործընթացի արդյունքում Ջրային կոմիտեի և «Հայջրնախագիծ ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի միջև 2021 թվականի հոկտեմբերի 27-ին կնքվել է ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Արգիճիի և Աստղաձորի ջրամբարների կառուցման համար նախագծանախահաշվային	

	ընդգրկված և լրացուցիչ ոռոգելի հողերի ջրամատակարարման համար անհրաժեշտ ջրի քանակի ապահովման հնարավորություններ ի ստեղծում, ինքնահոս համակարգերի և նոր ջրամբարների նախագծում և շինարարություն	83.2 Գեղարքունիքի մարզում Աստղաձորի ջրամբարի կառուցման նախագծային փաստաթղթերի կազմում և կառուցում	փաստաթղթերի ձեռքբերման ԶԿ-ԳՀԾՁԲ-21/2-Ն գնման պայմանագիրը: ՀՀ կառավարության 2021 թվականի հոկտեմբերի 28-ի N 1780-Ն որոշմամբ հատկացվել են ֆինանսական միջոցներ ծառայությունների ձեռքբերման համար: ՀՀ կառավարության 2021 թվականի դեկտեմբերի 23-ի N 2165-Ն որոշմամբ թույլատրվել է Ջրային կոմիտեին լուծել պայմանագիրը և ֆինանսական միջոցներն ուղղել ՀՀ կառավարության պահուստային ֆոնդ: Միաժամանակ նշված ջրամբարների կառուցման համար ֆինանսական աղբյուր կարող է հանդիսանալ Եվրամիության կողմից տրամադրված ֆինանսական միջոցները, որն էլ իրենից ենթադրում է այլ չափանիշներով առաջադրանքի կատարում:	
		83.17 Հերիերի ջրամբարից սկիզբ առնող ինքնահոս համակարգի կառուցում	Ներկայումս իրականացման փուլում է Հերիերի ջրամբարից սկիզբ առնող ինքնահոս համակարգի կառուցման նախագծի ՇՄԱԳ գործընթացը, որի ավարտը նախատեսվում է 2022 թվականի 1-ին կիսամյակում: Անհրաժեշտ է նաև մշակել «Հողերի ձեռքբերման և վերաբնակեցման գործողությունների» ծրագիր: Առանց ծրագրի հաստատման և իրագործման հնարավոր չի լինի մեկնարկել շինարարությունը:	
		83.18 Գեղարդալճի ջրամբարից ինքնահոս համակարգի կառուցում	Ջրային կոմիտեի կողմից 2020 թվականի սեպտեմբերի 24-ին կնքված N ԶԿ-ՀԲՄԱՀԾՁԲ-20/6-Ա պետական գնման պայմանագիր, որի շրջանակներում պետք է իրականացվեր Գեղարդալճի ինքնահոս համակարգի կառուցման շինարարական աշխատանքները: 2021 թվականի ՀՀ կառավարության մարտի 4-ի N 287-Ն որոշմամբ հատկացված ֆինանսական միջոցների շրջանակում նշված աշխատանքների իրականացման նպատակով 06.04.2021թ. կնքվել է Համաձայնագիր 2-ը, սակայն կապալառու կազմակերպությունը («Ղարաբաղյան Շին» ՍՊԸ) չի կարողացել ամբողջությամբ կատարել Պայմանագրով ստանձնած պարտավորությունները, քանի որ նախագծային փաստաթղթերով նախատեսված մետաղական խողովակների ներկրումը հնարավոր էր հարևան պետություններից, որի փորձն ընկերությունն ունեցել է, սակայն պատերազմական իրավիճակով պայմանավորված և ներկրման սահմանափակումների հետևանքով ընկերությունը չի կարողացել ներկրել: Կապալառու կազմակերպությունը	

			առաջարկել է Ջրային կոմիտեին մետաղական խողովակները ներկրել Ռուսաստանի Դաշնությունից, որի դեպքում առաջանում է նախագծային որոշ փոփոխության անհրաժեշտություն և գումարային լրացուցիչ ծանրաբեռնվածություն, կամ նախագծային կազմակերպության հետ ուսումնասիրության արդյունքում առաջարկել այլընտրանքային լուծումներ: ՀՀ կառավարության 2021 թվականի դեկտեմբերի 23-ի N 2165-Ն որոշմամբ թույլատրվել է Ջրային կոմիտեին լուծել պայմանագիրը և ֆինանսական միջոցներն ուղղել ՀՀ կառավարության պահուստային ֆոնդ:	
85	Խոնավ (գերխոնավ) գյուղատնտեսական հողատարածքների մելիորատիվ վիճակի բարելավման աշխատանքների իրականացում	85.1 Կոլեկտորադրենաժ ալին ցանցի պահպանում և շահագործում: Գրունտային ջրերի մակարդակների և որակի որոշման աշխատանքների իրականացում	«Կոլեկտորադրենաժային ծառայություններ» ծրագրով 2021 թվականին պետական բյուջեից հատկացվել է շուրջ 336.5 մլն դրամ՝ կոլեկտորադրենաժային ցանցի շուրջ 198 կմ ընդհանուր երկարությամբ հատվածներում կոլեկտորադրենաժային ցանցի մաքրում և ընթացիկ նորոգում աշխատանքներ իրականացնելու համար: 2021 թվականին վճարվել է շուրջ 320.6 մլն դրամ, իրականացվել են կոլեկտորադրենաժային ցանցի շուրջ 218 կմ ընդհանուր երկարությամբ հատվածների մաքրման և նորոգման աշխատանքներ: Ավել է մաքրվել շուրջ 20 կմ կոլեկտորադրենաժային ցանց: Խնայված 15.9 մլն դրամ գումարը կվերադարձվի ՀՀ պետական բյուջե:	
87	Ոռոգման համակարգերում գույքի առկայության և վիճակի գնահատում	87.1 Իրականացնել ոռոգման համակարգերի (ջրանցքներ, ջրամբարներ, խորքային հորեր, ջրատար խողովակներ, պոմպակայաններ, շենքեր, շինություններ, մեքենամեխանիզմներ, հիդրոտեխնիկական այլ կառուցվածքներ և այլն) գույքագրում և գնահատում	Եվրասիական զարգացման բանկի ֆինանսավորմամբ իրականացվող «Ոռոգման համակարգերի արդիականացման ծրագրի» ինստիտուցիոնալ բաղադրիչի շրջանակներում նախատեսվում է բարելավել ՋՕԸ-երի կարողությունները: Այդ բաղադրիչի շրջանակներում նույնբերի վերջին ծրագրի դոնոր Եվրասիական զարգացման բանկին առաջարկվել է «Ոռոգման ջրի կառավարման (GIS) ծրագրի թարմացում», ինչպես նաև «Ոռոգման համակարգերի գույքագրում, գնահատում և քարտեզագրում» միջոցառումները: Ներկայումս քննարկումներ են ընթանում ոռոգման համակարգի հետագա զարգացման հայեցակարգային հարցերի շուրջ, որոնց հստակեցմանը զուգահեռ Ջրային կոմիտեն Հայաստանի տարածքային զարգացման հիմնադրամի հետ համատեղ, Եվրասիական	

			զարգացման բանկի հետ կիստակեցնեն նաև վերը նշված երկու միջոցառումների հետագա իրականացման հարցերը:	
88	Գործող ջրամբարների պատշաճ շահագործում	88.2 Յուրաքանչյուր ջրամբարի տեխնիկական անվտանգության ապահովման ծրագրի մշակում		«Ջրառ» ՓԲԸ-ի 2021 թվականի նախահաշվով նախատեսված էր համեմատաբար խոշոր 15 ջրամբարների և ՀՏԿ-ների անվտանգության հայտարարագրերի կազմումը, որը ֆինանսական միջոցների սղության պատճառով չի իրականացվել: Վերջիններս նախատեսվում է իրականացնել 2022 թվականին:
93	Հայաստանի Հանրապետության միգրացիայի պետական կառավարման հայեցակարգով	93.1 «Հայաստանի Հանրապետության միգրացիոն քաղաքականության՝ ինտեգրման և վերաինտեգրման խնդիրների կարգավորման 2022- 2032 թվականների	«Հայաստանի Հանրապետության միգրացիոն քաղաքականության՝ ինտեգրման և վերաինտեգրման խնդիրների կարգավորման 2022-2032 թվականների ռազմավարությունը և դրանից բխող 2022-2026 թվականների գործողությունների ծրագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման վերջնական լրամշակված նախագիծը ներկայացվել է ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ:	

	նախատեսված՝ ինտեգրման և վերաինտեգրման խնդիրների կարգավորմանը, միգրացիոն հոսքերի կառավարմանը, հարկադիր միգրանտների զանգվածային ներհոսքի ճգնաժամային կառավարմանը, հայրենադարձության խթանմանն ուղղված գործողությունների կատարման ապահովում	ռազմավարությունը և դրանից բխող 2022-2026 թվականների գործողությունների ծրագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման վերջնական լրամշակված նախագծի ներկայացում ՀՀ Վարչապետի աշխատակազմ		
95	Հետընդունման (ռեադմիսիայի) գործընթացների արդյունավետ կազմակերպում՝ այդ բնագավառում ստանձնած միջազգային պարտավորություններին համապատասխան	95.1 Հետընդունման (ռեադմիսիայի) համաձայնագրերի աշխարհագրության ընդլայնում և ոլորտում թվային լուծումների կիրառում	Միգրացիոն ծառայությունը 2021թ. ընթացքում ակտիվորեն մասնակցել է միգրացիայի հարցերով միջազգային համաձայնագրերի, մասնավորապես՝ հետընդունման (ռեադմիսիայի) մի շարք միջպետական համաձայնագրերի նախապատրաստման և կնքման գործընթացներին: 2013թ.-ի ապրիլի 19-ին «Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական Միության միջև առանց թույլտվության բնակվող անձանց հետընդունման (ռեադմիսիայի) մասին» համաձայնագրի շրջանակներում, 2021 թվականի ընթացքում կիրարկման երկկողմ համաձայնագրեր են ստորագրվել Լիտվայի Հանրապետության (հունիսի 15-ին) և Լեհաստանի Հանրապետության (հոկտեմբերի 29-ին) հետ: «ՀՀ կառավարության և Լատվիայի Հանրապետության կառավարության միջև «ՀՀ և Եվրոպական Միության միջև առանց թույլտվության բնակվող անձանց հետընդունման (ռեադմիսիայի) մասին» համաձայնագրի	

		կիրարկող արձանագրության ստորագրման համար անհրաժեշտ ներպետական ընթացակարգերը ավարտվել են և այն նույնպես պատրաստ է ստորագրման: 2021 թվականի հոկտեմբերի 8-ին ստորագրվել է նաև «Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության և Բելառուսի Հանրապետության Կառավարության միջև հետընդունման (ռեադմիսիայի) մասին» համաձայնագիրը: 2019 թվականի փետրվարից շահագործվող Ռեադմիսիոն հայցերի կառավարման էլեկտրոնային համակարգի (ՌՀԿԷՀ) միջոցով հետընդունման հայցերը ստացվում են ԵՄ անդամ 9 երկրների (Գերմանիա, Նիդերլանդներ, Լեհաստան, Բելգիա, Բուլղարիա, Ավստրիա, Ֆրանսիա, Ռումինիա և Իտալիա) միգրացիոն հարցերով զբաղվող համապատասխան մարմինների ներկայացուցիչների կողմից: 2021 թվականին համակարգին միացել են նաև Դանիան, Լյուքսեմբուրգը և Շվեդիայի միգրացիոն ծառայությունը:	
	95.2 ՀՀ վերադարձող քաղաքացիների վերաինտեգրմանն ուղղված ծրագրերի իրականացում	Առաջին անգամ ՀՀ կառավարության 2020 թվականի մարտի 19-ի N 336-Լ որոշմամբ հաստատվեց «ՀՀ վերադարձող (այդ թվում՝ հարկադիր վերադարձող) քաղաքացիների վերաինտեգրմանն ուղղված առաջնային աջակցության պետական ծրագիրը»: Ծրագիրը բաղկացած է երկու բաղադրիչից՝ տեղեկատվական աջակցության տրամադրում և կարիքներին համապատասխան ուղղորդում, ինչպես նաև բնակվարձի փոխհատուցում հարկադիր, առանձին դեպքերում՝ նաև կամավոր վերադարձողներին: ՀՀ Կառավարության 2021 թվականի մայիսի 6-ի N 706-Լ որոշմամբ ՀՀ Կառավարության 2020թ. մարտի 19-ի N 336-Լ որոշման մեջ տեղի են ունեցել փոփոխություններ, որի արդյունքում ընդլայնվել է Հայաստանի Հանրապետություն վերադարձող քաղաքացիների վերաինտեգրմանն ուղղված առաջնային աջակցության պետական ծրագրի շահառուների շրջանակը: ՀՀ Կառավարության կողմից 2021 թվականի մայիսի 6-ի N 336-Լ որոշման փոփոխության արդյունքում երկրորդ բաղադրիչի համար աջակցություն ստանալու հարցում այժմ կարող են դիմել ինչպես	

			հարկադիր, այնպես էլ կամավոր վերադարձած այն ՀՀ քաղաքացիները, ովքեր կհամապատասխանեն հետևյալ խոցելի խմբերից առնվազն մեկին՝ 1) բազմազավակ ընտանիք (4 և ավելի երեխաներ ունեցող)։ 2) հաշմանդամություն ունեցող անձինք։ Ծրագրի շրջանակում՝ 2021 թվականի ընթացքում Միգրացիոն ծառայության վերադարձի և վերաինտեգրման բաժնի կողմից ընդունվել է 25 դիմում, որի արդյունքում 21 դիմում բավարարվել է, 4-ը՝ մերժվել (մերժման պատճառները տարբեր են)։ Շահառուները հիմնականում Գերմանիայից (12), ՌԴ-ից (4), Շվեդիայից (2), Ֆրանսիայից (1), Ավստրիայից (1) և Շվեյցարիայից (1) են։ Ընդ որում 4-ը կամավոր են վերադարձել, 17-ը՝ հարկադիր։ Ընդհանուր առմամբ ծրագրից օգտվել է 66 անձ՝ 21 շահառու ընտանիքներ։ Նրանց տրամադրվել է բնակվարձի փոխհատուցում՝ 6 ամիս ժամկետով՝ ամսական 60 հազար դրամի չափով։ ՀՀ վերադարձող հատուկ կարիքներ ունեցող շահառուներին օդանավակայանից դիմավորելու, հաստատություններում տեղավորելու համար, ծառայության աշխատակիցների կողմից նախապես կազմվել և ուղարկվել են գրություններ համապատասխան նախարարություններ, որոնց մեջ նշվել են վերադարձողին առնչվող առկա տեղեկատվությունը։	
--	--	--	---	--

Ֆինանսների նախարարություն

Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
1	Բյուջետային ծրագրերի համապատասխանեցում առկա ռազմավարական փաստաթղթերով սահմանված քաղաքականություններին	1.1 Առկա բյուջետային ծրագրերի ուսումնասիրում	Իրականացվել են առկա բյուջետային ծրագրերի ուսումնասիրման աշխատանքները:	
		1.2 գործող ռազմավարական փաստաթղթերին համապատասխանության գնահատում	Առկա բյուջետային ծրագրերի գործող ռազմավարական փաստաթղթերին համապատասխանության գնահատման նպատակով ՀՀ ֆինանսների նախարարության (ՖՆ) պատասխանատու ստորաբաժանման կողմից մշակվել է հանրային իշխանության մարմինների ոլորտային քաղաքականության և բյուջետային ծրագրերի համապատասխանության ինքնագնահատումների ձևաչափ, որը լրացվել է շուրջ 46 հանրային իշխանության մարմինների կողմից և ներկայացվել ՖՆ: Տրամադրված տեղեկատվությունը ամփոփվել է բազաների տեսքով, որը ներկայացվել է նաև ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ: Ներկայումս զուգահեռաբար աշխատանքներ են իրականացվում ինչպես հանրային իշխանության մարմիններից ստացված տեղեկատվության ամփոփման, այնպես էլ համապատասխան ոլորտներում առկա ռազմավարական փաստաթղթերի գույքագրման և դրանցով սահմանված քաղաքականության շրջանակների (նպատակներ, արդյունքներ, թիրախներ և այլն) քարտեզագրման հետ կապված:	
		1.3 Բյուջետային ծրագրերի բովանդակության և կառուցվածքների վերանայում՝ ըստ անհրաժեշտության	Համապատասխան ոլորտներում առկա ռազմավարական փաստաթղթերի գույքագրման և դրանցով սահմանված քաղաքականության շրջանակների (նպատակներ, արդյունքներ, թիրախներ և այլն) քարտեզագրման հետ կապված աշխատանքների ավարտից հետո, որը նախատեսվում է 2022 թվականի մարտի վերջին, հանրային իշխանության մարմիններին ըստ անհրաժեշտության կառաջարկվի իրականացնել ոլորտում առկա	

			ռազմավարական փաստաթղթերից կախված բյուջետային ծրագրերի բովանդակության և կառուցվածքի վերանայումներ:	
2	Բյուջետային ծրագրերի գնահատման գործընթացի ներդրում	2.1 ՀՀ բյուջետային գործընթացում բյուջետային ծրագրերի գնահատման գործառույթի ներդրման նպատակով ուսումնասիրության իրականացում և հայեցակարգի մշակում	Մշակվել է բյուջետային ծրագրերի գնահատման հայեցակարգի նախնական տարբերակը, որը ՀՀ վարչապետի որոշման նախագծի տեսքով ներկայացվել է ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ:	
		2.2 Հայեցակարգի հիման վրա բյուջետային ծրագրերի գնահատման ուղեցույցների մշակում	Ներկայումս բյուջետային ծրագրերի գնահատման հայեցակարգի հիման վրա իրականացվում են բյուջետային ծրագրերի գնահատման ուղեցույցի մշակման աշխատանքներ, որը նախատեսվում է ավարտել 2022 թվականի մարտի երրորդ տասնօրյակում:	
		2.3 Բյուջետային ծրագրերի պիլոտային գնահատումների իրականացում	Գնահատման ուղեցույցների մշակման աշխատանքների ավարտից հետո՝ 2022 թվականի ապրիլ ամսից պլանավորվում է իրականացնել բյուջետային ծրագրերի պիլոտային գնահատումների հետ կապված նախապատրաստական՝ ծրագրերի ընտրություն և գնահատման մեկնարկի աշխատանքներ: Պիլոտային ծրագրերի ընտրությունից կախված հնարավոր կլինի գանհատել նաև յուրաքանչյուր ծրագրի գնահատման ավարտի ժամկետները:	
3	Գնումների համակարգի զարգացման առաջնահերթ ուղղությունների և միջոցառումների ծրագրի սահմանում	3.1 Գնումների համակարգի զարգացման հայեցակարգի և միջոցառումների ծրագրի մշակում, կառավարության հաստատմանը ներկայացում և իրականացում	Վեր են հանվել գնումների համակարգի խնդիրները, մշակվել է դրանց լուծմանն ուղղված առաջնահերթ միջոցառումների ծրագիրը, որը ներառում է առնվազն հետևյալ ուղղությունները՝ 1. Կարողությունների զարգացում 2. ՀՀ ֆինանսների նախարարության դերի համապատասխանեցում առկա պահանջներին 3. Թվայնացում 4. Ստանդարտացում և կանաչ գնումներ Համակարգի շարունակական թիրախային բարելավումներ	

4	Էլեկտրոնային գնումների նոր համակարգի ներդրում	4.1 Մշակել արդի պահանջներին համապատասխանող էլեկտրոնային գնումների նոր համակարգ՝ դրա տիրույթում ներառելով բոլոր պատվիրատուներին	«Գնումների մասին» ՀՀ օրենքով նախատեսված բոլոր պատվիրատուները գնման ընթացակարգերն իրականացնում են էլեկտրոնային համակարգի միջոցով, ստեղծելով նաև ապահովել ողջ տվյալների ավտոմատ հավաքագրման, գեներացման և վերլուծության հնարավորություն: Նոր համակարգը կինտեգրվի գնման ընթացակարգերի կազմակերպման և պայմանագրերի ֆինանսավորման հետ ուղղակիորեն փոխկապակցված այլ համակարգերի հետ	
5	Պայմանագրի արդյունքի դիմաց վճարումների կատարման ժամկետների նվազեցում	5.1 Պատվիրատուի կողմից պայմանագրի արդյունքի դիմաց վճարումը առավելագույնը 5 աշխատանքային օրվա ընթացքում ապահովելու նպատակով կառավարության որոշման նախագծի մշակում և հաստատման ներկայացում	Գնումների հետ կապված կարգավորումներում փոփոխություններ կատարելու միջոցով կնվազեցվեն պայմանագրի արդյունքի դիմաց վճարումների կատարման ժամկետները՝ դրանք փաստաթղթերը ներկայացնելուց մինչև վճարման ժամկետը ներառյալ ընկած հատվածի համար սահմանելով առավելագույնը 5 աշխատանքային օր, հաշվի առնելով բյուջետային ծախսերի կատարման եռամսյակային համամասնությունները	
6	Ներքին աուդիտի համակարգի ինստիտուցիոնալ վերափոխման տեսլականի և ճանապարհային քարտեզի սահմանում	6.1 Ներքին աուդիտի համակարգի վերափոխման հայեցակարգի մշակում և ներկայացում ՀՀ կառավարության հաստատմանը	Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ մասնավոր հատվածը չի ստեղծում բավարար պահանջարկ ներքին աուդիտի (այսուհետ՝ ՆԱ) կարողությունների ձևավորման համար, անհրաժեշտություն է առաջացել իրականացնելու մի շարք փոփոխություններ ՆԱ գործառույթի արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով: Մասնավորապես, անհրաժեշտություն է առաջացել անդրադարձ կատարելու մի շարք հարցերի՝ 1. ներքին ռեսուրսներով ՆԱ գործառույթի իրականացման տարբերակի ընտրություն: Ներկա դրությամբ գործում է ապակենտրոնացված տարբերակը: Առաջարկվում է քննարկել անցումը դեպի գործառույթի իրականացման կենտրոնացված կամ հիբրիդային տարբերակի՝ ստեղծելով ՆԱ գործառույթի կենտրոնացված ներդաշնակեցման միավոր, 2. անհրաժեշտ է քննարկել ներկայիս գործող ներքին վերահսկողության կառույցների ֆունկցիոնալ ներդաշնակեցումը: Ներկա դրությամբ ներքին վերահսկողության համակարգում գործում են Պետական	

			վերահսկողության ծառայությունը, Հաշվեքննիչ պալատը և ՀՀ ֆինանսների նախարարության ֆինանսաբյուջետային վերահսկողության վարչությունը, որոնց գործառույթները մասնակիորեն խաչվում են: ՆԱ համակարգի զարգացումը կարող է տեղի ունենալ միայն ֆունկցիոնալ ներդաշնակեցման համատեքստում, 3. կենտրոնական միավորի առկայության անհրաժեշտությունը պայմանավորված անկախ ՆԱ գործառույթի իրականացման տարբերակի ընտրությունից՝ ապակենտրոնացված, կենտրոնացված թե հիբրիդային: Առաջին տարբերակում միավորը իրականացնելու է միայն մեթոդական աջակցության գործառույթ, իսկ երկրորդ և երրորդ տարբերակներում ստանձնելու է գործառույթի ամբողջական կամ մասնակի իրականացման պատասխանատվությունը: Այս տեսանկյունից, ինչպես նաև հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ՆԱ գործառույթի նպատակը կայանում է ռիսկերի բացահայտման և վերացման միջոցով կառավարման որակը բարձրացնելու մեջ, առաջարկվում է ՆԱ կենտրոնական միավորի գործառույթը վերապահել ՀՀ վարչապետի աշխատակազմին: Հաշվի առնելով վերոգրյալը՝ ՀՀ փոխվարչապետին առաջարկվել է իրականացնել քննարկում վերոնշյալ հարցերին անդրադառնալու և հետագա զարգացման ուղղությունը որոշելու նպատակով:	
7	Ցածր արդյունավետություն ունեցող և հասցեականություն չունեցող հարկային արտոնությունների կրճատում	7.1 Ցածր արդյունավետություն ունեցող և (կամ) հասցեականություն չունեցող ոլորտային հարկային արտոնությունների վերացման ուղղությամբ հարկային օրենսդրության մեջ կատարվելիք փոփոխությունների վերաբերյալ առաջարկությունների մշակում 7.2 ներկայացված առաջարկությունների	Աշխատանքներն ընթացքի մեջ են: Մասնավորապես, ԱԶԲ-ի կողմից տրամադրվում է տեխնիկական օժանդակություն: Օժանդակության շրջանակում տեղի են ունեցել ԱԶԲ-ի համապատասխան փորձագետների և ՀՀ ֆինանսների նախարարության մասնագետների մի շարք քննարկումներ, որոնց արդյունքում ԱԶԲ-ի համապատասխան փորձագետների կողմից ներկայացվել է Զեկույց: Զեկույցով ներկայացվել են ցածր արդյունավետություն ունեցող և հասցեականություն չունեցող հարկային արտոնությունների կրճատմանն ուղղված առաջարկություններ, վերլուծություններ, ուսումնասիրություններ և համապատասխան հաշվարկներ: Բացի այդ, 2021 թվականի դեկտեմբերի ամսին ՀՀ ՖՆ համապատասխան մասնագետների և ԱԶԲ-ի համապատասխան փորձագետների հետ տեղի է	

		քննարկում շահագրգիռ պետական կառավարման մարմինների և մասնագիտական-հասարակական կազմակերպությունների հետ	ունեցել ևս մեկ աշխատանքային հանդիպում, որի շրջանակներում ԱԶԲ-ի կողմից ներկայացվել է հարկային ծախսերի ազդեցության գնահատման վերլուծության գործիք, որը ներկայումս ուսումնասիրվում է մեր կողմից: Միաժամանակ, միջոցառման իրագործման ուղղությամբ իրականացվել են վերլուծական աշխատանքներ, միջազգային փորձի ուսումնասիրման աշխատանքներ:	
		7.3 քննարկումների արդյունքների հիման վրա ՀՀ հարկային օրենսգրքում համապատասխան փոփոխություններ և լրացումներ նախատեսող օրենքի նախագծի մշակում և ՀՀ կառավարության քննարկմանը ներկայացում	Ըստ միջոցառման կատարման ժամանակացույցի, շարունակվելու են վերոնշյալ ուղղություններով աշխատանքների իրականացումը:	
8	Հարկման տարբեր համակարգերի միջև համադրելի և արդարացի հարկային բեռի սահմանման ուղղությամբ հարկային օրենսդրության մեջ կատարվելիք փոփոխությունների վերաբերյալ առաջարկությունների մշակում	8.1 Հարկման տարբեր համակարգերի միջև համադրելի և արդարացի հարկային բեռի սահմանման ուղղությամբ հարկային օրենսդրության մեջ կատարվելիք փոփոխությունների վերաբերյալ առաջարկությունների մշակում	Աշխատանքներն ընթացքի մեջ են: Մասնավորապես, ԱԶԲ-ի կողմից տրամադրվում է տեխնիկական օժանդակություն: Օժանդակության շրջանակում տեղի են ունեցել ԱԶԲ-ի համապատասխան փորձագետների և ՀՀ ֆինանսների նախարարության մասնագետների մի շարք քննարկումներ, որոնց արդյունքում ԱԶԲ-ի համապատասխան փորձագետների կողմից ներկայացվել է Զեկույց: Զեկույցով ներկայացվել են շրջանառության հարկի բեռի վերանայմանն ուղղված առաջարկություններ, վերլուծություններ, ուսումնասիրություններ և համապատասխան հաշվարկներ:	
		8.2 ներկայացված առաջարկությունների քննարկում շահագրգիռ պետական կառավարման մարմինների և մասնագիտական-հասարակական կազմակերպությունների հետ	Միաժամանակ, միջոցառման իրագործման ուղղությամբ իրականացվել են վերլուծական աշխատանքներ, միջազգային փորձի ուսումնասիրման աշխատանքներ: Ըստ միջոցառման կատարման ժամանակացույցի շարունակվելու են վերոնշյալ ուղղություններով աշխատանքների իրականացումը:	

		8.3 քննարկումների արդյունքների հիման վրա ՀՀ հարկային օրենսգրքում համապատասխան փոփոխություններ և լրացումներ նախատեսող օրենքի նախագծի մշակում և ՀՀ կառավարության քննարկմանը ներկայացում		
9	ԱԱՀ վճարողների կողմից ապրանքների ներմուծման գործարքների մասով ԱԱՀ-ի աստիճանական չեղարկման նպատակով օրենսդրական առաջարկությունների ներկայացում ԱԱՀ վճարողների կողմից ապրանքների ներմուծման գործարքների մասով ԱԱՀ-ի չեղարկում	9.1 ԱԱՀ վճարողների կողմից ապրանքների ներմուծման գործարքների մասով ԱԱՀ-ի աստիճանական չեղարկման նպատակով օրենսդրական առաջարկությունների ներկայացում 9.2 ներկայացված առաջարկությունների քննարկում շահագրգիռ պետական կառավարման մարմինների և մասնագիտական-հասարակական կազմակերպությունների հետ 9.3 քննարկումների արդյունքների հիման վրա ՀՀ հարկային օրենսգրքում համապատասխան փոփոխություններ և լրացումներ նախատեսող օրենքի նախագծի	Աշխատանքներն ընթացքի մեջ են: Միջոցառման իրագործման ուղղությամբ իրականացվել են վերլուծական աշխատանքներ, միջազգային փորձի ուսումնասիրման աշխատանքներ: Ըստ միջոցառման կատարման ժամանակացույցի շարունակվելու են վերոնշյալ ուղղություններով աշխատանքների իրականացումը	

		մշակում և ՀՀ կառավարության քննարկմանը ներկայացում		
10	Կապիտալի շուկայի զարգացման նպատակով հարկման կարգավորումների վերանայում	10.1 Շահաբաժինների և տոկոսային եկամուտների համար եկամտային հարկի և շահութահարկի հարկման հանրագումարային բեռի առնչությամբ երկարաժամկետ քաղաքականության որոշման նպատակով օրենսդրական առաջարկությունների ներկայացում 10.2 ներկայացված առաջարկությունների քննարկում շահագրգիռ պետական կառավարման մարմինների և մասնագիտական-հասարակական կազմակերպությունների հետ 10.3 քննարկումների արդյունքների հիման վրա ՀՀ հարկային օրենսգրքում համապատասխան փոփոխություններ և լրացումներ նախատեսող օրենքի նախագծի մշակում և ՀՀ կառավարության քննարկմանը ներկայացում	Աշխատանքներն ընթացքի մեջ են: Միջոցառման իրագործման ուղղությամբ իրականացվել են վերլուծական աշխատանքներ, միջազգային փորձի ուսումնասիրման աշխատանքներ: Ըստ միջոցառման կատարման ժամանակացույցի շարունակվելու են վերոնշյալ ուղղություններով աշխատանքների իրականացումը: Մինևույն ժամանակ, նշյալ միջոցառման կատարմանն ուղղված աշխատանքների շրջանակներում ՀՀ ֆինանսների նախարարության խնդրանքով Արժույթի միջազգային հիմնադրամի ցուցաբերած տեխնիկական օժանդակության ներքո Արժույթի միջազգային հիմնադրամի մասնագետների կողմից կատարվել են Կապիտալի շուկայի հարկային քաղաքականության ուղղությունների կատարելագործման հետազոտական աշխատանքներ, իսկ հետազոտության վերջնական արդյունքները և կապիտալի շուկայի հարկային քաղաքականության ուղղությունները կատարելագործելու առաջարկությունները ներկայացվել են ՀՀ ֆինանսների նախարարություն: Ներկա փուլում ուսումնասիրվում և գնահատվում են նշյալ հետազոտության արդյունքներով ներկայացված առաջարկությունների հիման վրա հարկային օրենսդրության մեջ համապատասխան վերանայումներ կատարելու հնարավորություններն ու նպատակահարմարությունը:	
11	Տնտեսական շարժառիթների հիման վրա գործող՝	11.1 Ֆիզիկական անձանց եկամուտների հայտարարագրման համակարգի ներդրման	Աշխատանքներն ընթացքի մեջ են: Միջոցառման իրագործման ուղղությամբ իրականացվել են վերլուծական աշխատանքներ, միջազգային փորձի ուսումնասիրման աշխատանքներ:	

	Եկամուտների հայտարարագրման համակարգի ներդրում	ուղղությամբ հարկային օրենսդրության մեջ կատարվելիք փոփոխությունների վերաբերյալ առաջարկությունների մշակում	Կատարված աշխատանքները 2022 հունվարի 11-ին քննարկվել են ՀՀ վարչապետի մոտ: Ըստ միջոցառման կատարման ժամանակացույցի շարունակվելու են վերոնշյալ ուղղություններով աշխատանքների իրականացումը:	
		11.2 ներկայացված առաջարկությունների քննարկում շահագրգիռ պետական կառավարման մարմինների և մասնագիտական-հասարակական կազմակերպությունների հետ		
		11.3 քննարկումների արդյունքների հիման վրա ՀՀ հարկային օրենսգրքում համապատասխան փոփոխություններ և լրացումներ նախատեսող օրենքի նախագծի մշակում և ՀՀ կառավարության քննարկմանը ներկայացում		
12	Գյուղատնտեսության ոլորտի զարգացման նպատակով հարկային կարգավորումների վերանայում	12.1 Գյուղատնտեսության ոլորտի զարգացմանը խոչընդոտող հարկային կարգավորումների վերանայման առաջարկությունների մշակում 12.2 ներկայացված առաջարկությունների քննարկում շահագրգիռ պետական կառավարման մարմինների և	Աշխատանքներն ընթացքի մեջ են: Միջոցառման իրագործման ուղղությամբ իրականացվել են վերլուծական աշխատանքներ, միջազգային փորձի ուսումնասիրման աշխատանքներ: Ըստ միջոցառման կատարման ժամանակացույցի շարունակվելու են վերոնշյալ ուղղություններով աշխատանքների իրականացումը: Միևնույն ժամանակ, ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության հետ տեղի են ունեցել մի շարք աշխատանքային քննարկումներ, որոնց ընթացքում քննարկվել են ինչպես բուսաբուծական, այնպես էլ անասնաբուծական արտադրանքի տարբեր տեսակների փաստաթղթավորման	

		մասնագիտական- հասարակական կազմակերպությունների հետ	հնարավորությունները: Նշյալ քննարկումներին ներգրավված են եղել նաև ՀՀ ՊԵԿ ներկայացուցիչները: Ըստ միջոցառման կատարման ժամանակացույցի շարունակվելու են վերոնշյալ ուղղություններով աշխատանքների իրականացումը:	
		12.3 քննարկումների արդյունքների հիման վրա ՀՀ հարկային օրենսգրքում համապատասխան փոփոխություններ և լրացումներ նախատեսող օրենքի նախագծի մշակում և ՀՀ կառավարության քննարկմանը ներկայացում		
13	Կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրերի աշխարհագրության ընդլայնում	13.1 Կրկնակի հարկումը բացառող ՀՀ մոդելային համաձայնագրի նոր տարբերակի մշակում և քննարկում շահագրգիռ գերատեսչությունների հետ	Կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրերի աշխարհագրության ընդլայնման ուղղությամբ աշխատանքներն ընթացքի մեջ են:	
		13.2 կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրերի աշխարհագրությունը ընդլայնելու նպատակով գործընկեր պետությունների հետ բանակցությունների վարում		
14	Հարկային եկամուտների կառավարման ծրագրի մշակում	14.1 «Հարկային եկամուտների կառավարման ծրագրի նախագիծը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի մշակում և քննարկում շահագրգիռ պետական կառավարման	Աշխատանքներն ընթացքի մեջ են: Նշյալ միջոցառման կատարման շրջանակներում նախատեսվում է Կառավարության քննարկմանը ներկայացնել համապատասխան որոշման նախագիծ, որում կամփոփվեն հարկային եկամուտների քաղաքականության շրջանակներում հարկային եկամուտների աճը խթանող՝ տարբեր ռազմավարական փաստաթղթերում ամրագրված ծրագրային դրույթները: Այդ կապակցությամբ, ՀՀ ՊԵԿ-ի հետ տեղի է	

		մարմինների և մասնագիտական-հասարակական կազմակերպությունների հետ	ունեցել քննարկում, որի ընթացքում քննարկվել է նշյալ փաստաթղթում հարկային և մաքսային վարչարարության կատարելագործմանն ուղղված ծրագրային դրույթները նույնպես ներառելու հարցը:	
		14.2 «Հարկային եկամուտների կառավարման ծրագրի նախագիծը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի ներկայացում ՀՀ կառավարության քննարկմանը		
15	Հայաստանի Հանրապետության՝ որպես մեկ միասնական միավորի, համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստում	15.1 Համախմբման իրականացման նպատակով միասնական համակարգչային ծրագրի մշակում կամ ձեռքբերում 15.2 Նախարարությունների մակարդակով միջանկյալ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստում 15.3 Հայաստանի Հանրապետության համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստում	Միջոցառումը հանդիսանում է Կառավարության ֆինանսների կառավարման տեղեկատվական համակարգի (GFMIS/ԿՖԿՏՀ) առանձին մոդուլ և իրականացվելու է Կառավարության ֆինանսների կառավարման տեղեկատվական համակարգի (GFMIS/ԿՖԿՏՀ) ներդրման աշխատանքների շրջանակներում:	
16	Կառավարման տարբեր մակարդակներում պետական ֆինանսների	16.1 «Կառավարության ֆինանսների կառավարման տեղեկատվական համակարգի (ԿՖԿՏՀ)» ներդրման ծրագրի շրջանակներում մրցութային	Գտնվում է կատարման փուլում: 2020-2021թթ. հաշվի առնելով ԿՖԿՏՀ ծրագրի ծավալները, ընդգրկման մասշտաբները, մասնակից պետական մարմինների և շահառուների քանակը, ծրագրի ներդրման աշխատատարությունը և բարդությունը, ՖՆ կողմից նախաձեռնվել էր ԿՖԿՏՀ ներդրման ողջ գործընթացում	

կառավարման հետ կապված գործընթացների ավտոմատացում և գործարքների արդյունավետության ու թափանցիկության ապահովում (Կառավարության ֆինանսների կառավարման տեղեկատվական համակարգի (GFMIS/ԿՖԿՏՀ-) ներդրում)	փաստաթղթերի մշակում, անհրաժեշտության դեպքում վերանայում, վերջնականացում	խորհրդատվական աջակցության տրամադրման նպատակով երկփուլ գնման գործընթաց: Մրցույթի արդյունքներն ամփոփվել են 2021թ. հունվար-մարտ ամիսներին և ընտրված խորհրդատուի՝ «Հարմոնիա» հիմնադրամի հետ ապրիլին կնքվել է պայմանագիր: Վերջինիս շրջանակներում 2021 թվականի հուլիս-հոկտեմբեր ամիսներին խորհրդատուի կողմից ներկայացվել և հաստատվել է ԿՖԿՏՀ ծրագրի ներդրման կառավարման ձեռնարկը: Մրցույթի շրջանակներում ՖՆ կողմից ձևակերպված տեխնիկական առաջադրանքով սահմանվել են ԿՖԿՏՀ ներդրման հաջորդական փուլերը, ինչպես նաև հստակեցվել են դրանց կատարման հնարավոր ժամկետները: Սակայն, հաշվի առնելով ԿՖԿՏՀ ներդրման փուլերի աշխատատարությունը՝ ՊՖԿՀԲ 2019-2023թթ. ռազմավարությամբ յուրաքանչյուր փուլի համար սահմանված վերջնաժամկետները իրատեսական չեն գնահատվել: Դրանով պայմանավորված ՀՀ կառավարության 2021-2026թթ. գործունեության ծրագրի կատարման ապահովող միջոցառումների ցանկում և ՀՀ կառավարության 28.11.2019թ. թիվ 1716-Լ որոշման մեջ փոփոխություններ են կատարվել և ԿՖԿՏՀ ներդրման փուլերի ժամկետները ճշգրտվել են՝ որպես ծրագրի ներդրման վերջնաժամկետ սահմանվել է 2024թ. դեկտեմբերը:	
--	--	--	--

Անվտանգության խորհրդի գրասենյակ

Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների ի չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
1	Հայաստանի Հանրապետության անվտանգության ապահովման արդյունավետության բարձրացման նպատակով ստեղծել Հայաստանի Հանրապետության վարչապետին ենթակա արտաքին հետախուզության ծառայություն	1.1 «Արտաքին հետախուզության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի և հարակից օրենքներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին օրենքների նախագծերի մշակում և ներկայացում ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ	Մշակվել են «Արտաքին հետախուզության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի և հարակից օրենքներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին օրենքների նախագծերը, որոնք ներկայացվել են ՀՀ վարչապետին: Վարչապետի կողմից կատարված նկատառումներով և առաջարկություններով լրամշակված փաթեթը ներկայացվել է ՀՀ պաշտպանության նախարարություն և ԱԱԾ՝ կարծիքի, որից հետո նախագծերի քննարկման նպատակով ԱԽԳ-ում նախատեսվում է անցկացնել քննարկում շահագրգիռ գերատեսչությունների մասնակցությամբ:	
		1.2 Արտաքին հետախուզության ծառայության կանոնադրության, կառուցվածքի, հաստիքների առավելագույն քանակի մշակում և ներկայացում ՀՀ վարչապետի հաստատման	Միջոցառումները կիրականացվեն «Արտաքին հետախուզության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի ընդունումից հետո: Ժամկետ՝ 2021-2022թթ.	
		1.3 Ազգային անվտանգության ծառայության կանոնադրության, կառուցվածքի, հաստիքների առավելագույն քանակի վերանայում և ներկայացում ՀՀ վարչապետի հաստատման		
		1.4 «Արտաքին հետախուզության մասին» Հայաստանի		

		Հանրապետության օրենքից բխող կարգերի մշակում և ներկայացում հաստատման		
2	Կարևորելով զինծառայողներով համալրված և «այլ զորքերի» կարգավիճակով օժտված մարմնի գործառույթների օպերատիվ կառավարման անհրաժեշտությունը, ինչպես նաև նկատի ունենալով այն, որ պետական պահպանության ծառայության պարագայում ծառայությունը պայմանավորված է ամենօրյա ռեժիմով իրավիճակին արագ արձագանքելու և համարժեք գործողություններ իրականացնելու հրամայականով՝ պետական պահպանության ծառայությունը	2.1 «Հատուկ պետական պաշտպանության ենթակա անձանց անվտանգության ապահովման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում և հարակից օրենքներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» օրենքների նախագծերի մշակում և ներկայացում ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ	Այս գրասենյակի և ԱԱԾ կողմից մշակվել է «Հատուկ պետական պաշտպանության ենթակա անձանց անվտանգության ապահովման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում և հարակից օրենքներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» օրենքների նախագծերը, ներկայացվել հանրային քննարկման և շահագրգիռ մարմիններին, որից հետո ամփոփվել են ստացված արդյունքները: Նախագծերի որոշ դրույթների վերաբերյալ ՀՀ վարչապետի գլխավորությամբ շահագրգիռ մարմինների մասնակցությամբ տեղի է ունեցել քննարկում, որի ընթացքում տրվել են հանձնարարականներ ներկայացված դրույթների հստակեցման և օրենսդրական ձևակերպումների կապակցությամբ:	
		2.2 Պետական պահպանության ծառայության կանոնադրության, կառուցվածքի, հաստիքների առավելագույն քանակի մշակում և ներկայացում ՀՀ վարչապետի հաստատման	Սույն միջոցառումները կիրականացվեն «Հատուկ պետական պաշտպանության ենթակա անձանց անվտանգության ապահովման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի ընդունումից հետո: Ժամկետ՝ 2021-2022թթ.	
		2.3 Ազգային անվտանգության ծառայության կանոնադրության, կառուցվածքի, հաստիքների առավելագույն քանակի վերանայում և ներկայացում ՀՀ վարչապետի հաստատման		

	Նախատեսել որպես Վարչապետին ենթակա մարմին			
3	Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարության լրամշակում (վերանայում) Հայաստանի Հանրապետության առջև ծառացած նոր մարտահրավերների հաշվառմամբ	3.1 Հայաստանի Հանրապետության Ազգային անվտանգության ռազմավարության լրամշակման միջգերատեսչական հանձնախմբի ստեղծում	Այս գրասենյակում մշակվել է «Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարության լրամշակման միջգերատեսչական հանձնախումբ ստեղծելու, հանձնախմբի կազմը և գործունեության կարգը հաստատելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի որոշման նախագիծը և այն ներկայացվել շահագրգիռ մարմիններին, որից հետո ամփոփվել են ստացված նկատառումները:	
		3.2 Հայաստանի Հանրապետության Ազգային անվտանգության ռազմավարության լրամշակման աշխատանքների իրականացում	Միջոցառումը կիրականացվի «Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարության լրամշակման միջգերատեսչական հանձնախումբ ստեղծելու, հանձնախմբի կազմը և գործունեության կարգը հաստատելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի որոշման նախագծի ընդունումից հետո:	

Սփյուռքի գործերի գլխավոր հանձնակատարի գրասենյակ

Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
1	Հայրենադարձության ն խթանումը և հայրենադարձների ինտեգրումը	1.1 «Հայրենադարձության մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի ներկայացում	Լրամշակվել է «Հայրենադարձության մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը և հայրենադարձներին տրվելիք արտոնությունների հնարավոր շրջանակը, որոնց վերաբերյալ ընթացիկ տարում տեղի ունեցել են 5 քննարկումներ:	
		1.2 Հայրենադարձության և ինտեգրման կենտրոնի ստեղծում և գործունեության ապահովում	Աշխատանքներ են կատարվել Հայրենադարձության և ինտեգրման կենտրոնի ստեղծման ուղղությամբ: Կենտրոնի համար անհատույց, վերանորոգված տարածք է տրամադրելու «Հովնանյան» հիմնադրամը: Կազմվել է համապատասխան պայմանագրի նախագիծը:	
2	Հայաստան-Սփյուռք գործակցության զարգացումը	2.3 «Քայլ դեպի տուն» միջոցառման իրականացում	Հունիսի 21-ից օգոստոսի 14-ը՝ 4 փուլով կազմակերպվել է «Քայլ դեպի տուն» ծրագիրը, որին մասնակցել են 24 երկրից ժամանած շուրջ 400 սփյուռքահայ պատանիներ ու երիտասարդներ՝ 13-18 տարեկան: Այն ունի ուսումնաճանաչողական և կրթամշակութային ուղղվածություն և ամբողջ կրթական բաղադրիչն իրականացվել է «Դասավանդի՛ր Հայաստան» կրթական հիմնադրամի կողմից՝ կառավարության առաջադրած պահանջներին համապատասխան: Երկշաբաթյա ծրագրի շրջանակներում մասնակիցների համար կազմակերպվել են պատմաճանաչողության, հայոց լեզվի, ազգային երգ ու պարի դասընթացներ, ճանաչողական այցելություններ Հայաստանի պատմամշակութային վայրեր և կրթական կենտրոններ:	
		2.4 «Սփյուռքի երիտասարդ առաջնորդների վերապատրաստում» միջոցառման իրականացում	Սեպտեմբերի 26-ից հոկտեմբերի 9-ը իրականացվել է «Սփյուռքի երիտասարդ դեսպան» ծրագիրը՝ Զինիշյան հիշատակի հիմնադրամի ֆինանսավորմամբ: Ծրագրին մասնակցել են 20 երիտասարդներ աշխարհի 16 երկրներից: Երկշաբաթյա ծրագրի ընթացքում ունեցել են տասնյակ հանդիպումներ, այցելել են Արցախ: Ծրագիրը մեկամյա է: Վերադառնալով իրենց համայնքներ՝ նրանք արդեն իսկ իրականացրել են	

			և շարունակելու են իրականացնել համայնքային միջոցառումներ և իրազեկման արշավներ:	
		2.5 «ԻԳործ» սփյուռքահայ մասնագետների ներգրավում ՀՀ և Արցախի պետական կառավարման համակարգում»	ՀՀ պետական կառավարման համակարգի մարմիններում 2020 թվականին ներգրավված սփյուռքահայ 50 մասնագետներից կեսից ավելին հայրենադարձվել են, իսկ 14-ը մշտական աշխատանքի անցել պետական համակարգում՝ զբաղեցնելով նաև ղեկավար պաշտոններ, ինչպիսիք են Նորամուծությունների և ձեռներեցության ազգային կենտրոնի տնօրենի, ՀՀ էկոնոմիկայի փոխնախարարի, «Էքսպո-2020 Դուբայ» համաշխարհային ցուցահանդեսի հայաստանյան տաղավարի ղեկավարի պաշտոնները: Մասնակիցներից մեկն էլ տեղափոխվել է Արցախ և հիմնել Հաբ Արցախ կազմակերպությունը: «ԻԳործ» ծրագրի շրջանակներում 2021 թվականին ՀՀ պետական կառավարման համակարգի 19 մարմիններում ներգրավվել են աշխարհի 14 երկրից ժամանած 49 սփյուռքահայ բարձրակարգ մասնագետներ:	
		2.6 Հայաստան-Սփյուռք գործակցության վերաբերյալ իրազեկման ապահովում	Միջոցառման շրջանակներում պատրաստվել և արբանյակային հեռարձակվել են 30 հեռուստահաղորդումներ, տեսահոլովակներ և գովազդային նյութեր: Պատրաստվել են ծրագրերի մասին պատմող ֆիլմեր:	
		2.7 «Աջակցություն Վրաստանի հայալեզու լրատվամիջոցներին» միջոցառման իրականացում	Միջոցառման շրջանակներում Վրաստանի 5 հայալեզու լրատվամիջոցի տրամադրվել է ֆինանսական աջակցություն:	
		2.8 Սփյուռքի գործերի հանձնակատարների ինստիտուտի ձևավորում	Փոփոխություններ են իրականացվել «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքում (ՀՕ-363-Ն, 17 նոյեմբերի 2021թ.), որը հնարավորություն կընձեռի սփյուռքի համայնքներում նշանակելու սփյուռքի գործերի հանձնակատարներ: Հանձնակատարների ինստիտուտը ներդնումն միտված է զարգացնել Հայաստան-սփյուռք գործակցությունը, բարձրացնել այդ բնագավառում իրականացվող աշխատանքների արդյունավետությունը, ապահովել հայ համայնքների միջև կայուն հարաբերությունները և համայնքի ներուժի նպատակային ներգրավումը, ինչպես նաև աջակցել հայ ինքնության պահպանմանը, հայրենադարձությանն ու Հայաստանում սփյուռքահայերի ինտեգրմանն	

			ուղղված միջոցառումների կազմակերպմանը: Ըստ օրենքի, օտարերկրյա պետություններում Սփյուռքի գործերի հանձնակատարները նշանակվում են վարչապետի որոշմամբ՝ Սփյուռքի գործերի գլխավոր հանձնակատարի առաջարկությամբ՝ հասարակական հիմունքներով:	
3	Սփյուռքի համայնքների ուսումնասիրությունը, ներուժի վերահանումը և համայնքներին աջակցությունը	3.1 Սփյուռքի մարդկային ներուժի վերահանում և դրա քարտեզագրում	«Սփյուռքի մարդկային ներուժի վերահանում, դրա քարտեզագրում և տեղեկատվական բազայի ստեղծում» ծրագրի շրջանակներում ստեղծվել է տեղեկատվական համակարգ, որտեղ ամփոփվում է սփյուռքի մարդկային ներուժի վերաբերյալ հավաքագրված տեղեկատվությունը: 2021 թվականին հավաքագրվել է 50000 սփյուռքահայ անհատի վերաբերյալ տեղեկատվություն:	
		3.3 Աշխատանք սփյուռքի համայնքներում	Կազմակերպվել են ՀՀ սփյուռքի գործերի գլխավոր հանձնակատարի աշխատանքային այցելությունները Ռուսաստան, Ուկրաինա և ԱՄՆ, որոնց ընթացքում տեղի են ունցել շուրջ 80 հանդիպումներ համայնքային կառույցների և անհատների հետ, որոնք անցել են կառուցողական մթնոլորտում: Հանդիպումների ընթացքում բարձրացված հարցերի 50 տոկոսն ստացել է դրական լուծում:	
4	Հայաստան-Սփյուռք միասնական օրակարգի ձևավորումը և Սփյուռքի ներուժի ներգրավումը ի նպաստ Հայաստանի Հանրապետության զարգացմանը	4.6 Սփյուռքից ներդրումների իրականացմանն աջակցություն	Մշակվել է առցանց եռալեզու հարթակ (հայերեն, անգլերեն, ռուսերեն), որտեղ ներկայացված են Հայաստանի և Արցախի բիզնես հնարավորությունները՝ դրանք Սփյուռքի համապատասխան գործարար շրջանակներին ներկայացնելու և ներդրումների իրականացման գործընթացներին Սփյուռքին ներգրավելու նպատակով: Աշխատանքներ են տարվել Սփյուռքից բիզնես ներդրումներ ներգրավելու ուղղությամբ: Կազմակերպվել են շուրջ 20 հադիպումներ գործարարների հետ, որոնց տրվել է խորհրդատվություն՝ Հայաստանում բիզնես ընկերություն հիմնելու, բիզնես գործունեություն ծավալելու, հարկային և մաքսային ընթացակարգերի և այլ հարցերի վերաբերյալ:	
		4.7 Սփյուռքից բարեգործական ծրագրերի իրականացմանն աջակցություն	Սփյուռքահայ բարերարներին տեղեկատվություն է տրամադրվել Հայաստանում Հանրապետությունում բարեգործության ոլորտին առնչվող օրենսդրության վերաբերյալ: Աջակցություն է ցուցաբերվել հումանիտար բեռների մաքսազերծման հարցերում, ինչպես նաև բեռների ըստ կարիքների բաշխման աշխատանքներում:	

		4.8 Համահայկական մասնագիտական ցանցերի ձևավորմանն ու զարգացմանն աջակցություն	Աշխատանքներ են կատարվել Սփյուռքում համահայկական և ըստ երկրների գործող մասնագիտական գործունեություն ծավալող կառույցների ցանկերի կազմման ուղղությամբ:	
--	--	---	---	--

Կադաստրի կոմիտե

Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
2	Ազգային տարածական տվյալների ենթակառուցվածքի (ստանդարտի) մշակում	2.3 Իրավական դաշտի կարգավորում	2021 թվականի դեկտեմբերի 10-ի «Գեոդեզիայի և քարտեզագրության մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-431-Ն օրենք, ՀՀ կառավարության 2021 թվականի ապրիլի 8-ի N 505-Լ որոշում, 2021 թվականի դեկտեմբերին շահագրգիռ մարմինների համաձայնեցմանն է ներկայացված «ՀՀ-ում ազգային տարածական տվյալների ենթակառուցվածքում բազային և թեմատիկ տարածական տվյալների ցանկը և դրանց ստանդարտացման ուղեցույցները հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը:	
3	Հայաստանի Հանրապետության տարածքի տարածքի երկրատեղեկատվական համակարգերի	3.1 Հանրապետության տարածքի օդալուսանկարահանում, օրթոֆոտոհատակագծերի և թվային բարձունքային մոդելի ստեղծման աշխատանքներ	ՀՀ տարածքի օդալուսանկարահանում, օրթոֆոտոհատակագծերի և թվային բարձունքային մոդելի ստեղծման աշխատանքների իրականացման շրջանակներում ՀՀ ամբողջ տարածքի համար կատարվել են օդատիեզերական լուսանկարահանման աշխատանքներ, ավարտվել են դաշտային աշխատանքները, իսկ կամերալ աշխատանքները ամփոփման փուլում են:	

	բազային շերտերի թարմացում			
6	Աշխարհագրական անվանումների վարման առցանց քարտադարանի թարմացում և տպագիր նյութերի ստեղծում	6.1 Հայաստանի Հանրապետության աշխարհագրական անվանումների պետական քարտադարանի վարում, թարմացում և տեղեկագրերի ստեղծում	ՀՀ աշխարհագրական անվանումների պետական քարտադարանի վարման, թարմացման և տեղեկագրերի ստեղծման աշխատանքների իրականացման շրջանակներում կատարվել է 21000 անուն ՀՀ աշխարհագրական անվանումների թարմացում և վարում, իսկ ՀՀ անվանակոչված և անվանափոխված ներբնակավայրային աշխարհագրական անվանումների էլեկտրոնային շտեմարանում ստեղծվել է 750 ներբնակավայրային աշխարհագրական անուն:	
		6.2 ՀՀ և աշխարհի աշխարհագրական անվանումների փոփոխված և վերականգնված հայերեն տպագիր բառարանների և տեղեկատուների ստեղծում	ՀՀ և աշխարհի աշխարհագրական անվանումների փոփոխված և վերականգնված հայերեն տպագիր բառարանների և տեղեկատուների ստեղծման աշխատանքների իրականացման շրջանակներում Աշխարհի ստորջրյա ֆիզաշխարհագրական օբյեկտների աշխարհագրական անվանումների հայերեն տեղեկատու-բառարանում կատարվել են 2000 անուն աշխարհագրական անվանումների խմբագրման աշխատանքներ:	
7	Թեմատիկ ատլասների ստեղծում	7.1 Նոր ձևաչափով՝ տպագիր, բազմալեզու, ինչպես նաև համացանցում տեղադրված հնարավորությամբ ատլաս	Աշխատանքներ են տարվում վերահրատարակելու «Հայաստանի ազգային ատլաս»-ը հայոց լեզվով Ա և Բ հատորների միավորված մեկ հատորյակով: Արդեն իսկ իրականացվել են վերը նշված ատլասի նախատեսվող 336 էջից 120 էջ քարտեզների թարմացման, խմբագրման և սրբագրման աշխատանքներ:	
13	Անշարժ գույքի շուկայի բարելավում և զարգացում	13.1 «Անշարժ գույքի գնահատման գործունեության մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը ՀՀ Վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը	2021 թվականի դեկտեմբերի 10-ին ընդունվել են ««Անշարժ գույքի գնահատման գործունեության մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՕ-419-Ն, «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-420-Ն, «Պետական տուրքի մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՕ-421-Ն, «Գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՕ-422-Ն օրենքները	
14	Գյուղատնտեսական նշանակության հողերի	14.1 «Գյուղատնտեսական նշանակության հողերի կադաստրային արժեքները	ՀՀ կառավարության 2022 թվականի հունվարի 13-ի N 29-Ն որոշում	

	կադաստրային արժեքների հաստատում	հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման ընդունում		
16	Հայաստանի Հանրապետության հողային ֆոնդի առկայության և բաշխման վերաբերյալ հաշվետվության (հողային հաշվեկշռի) կազմում	16.1 «Հայաստանի Հանրապետության հողային ֆոնդի առկայության և բաշխման վերաբերյալ յուրաքանչյուր տարվա հաշվետվության (հողային հաշվեկշռի) մասին» Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշման նախագծի փաթեթի կազմում և սահմանված կարգով ներկայացում Հայաստանի Հանրապետության կառավարություն	ՀՀ կառավարության 2021 թվականի հոկտեմբերի 21-ի N 1732-Ն որոշում	

Պետական եկամուտների կոմիտե

Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
1	Էլեկտրոնային համակարգերի և ենթակառուցվածքների արդիականացում	1.1 Վերլուծական գործիքների կատարելագործում և ավտոմատացում	ՀՀ ՊԵԿ նախագահի կողմից 08.12.2020թ. հաստատվել է թիվ 1151-Ա հրամանը, որի արդյունքում դիսկայնության գնահատման չափանիշները ավելացվել են և հասցվել է ռազմավարության չափելի ցուցանիշով սահմանված շեմին: Հրամանով հաստատված 66 չափանիշից 2021թ. հունվար ամսին գործել է 25 չափանիշ, իսկ 29.12.2021թ. դրությամբ լիարժեք գործում է թվով 37 չափանիշ: Նշենք, որ հաստատված չափանիշներից թվով 15-ը՝ նոր առաջարկվող չափանիշներ են, որոնց մասով 2021 թվականի ընթացքում իրականացվել են հետևողական աշխատանքներ՝ վերջիններիս ծրագրավորման, մոնիտորինգային կենտրոնում գործարկման, հարկ վճարողներին անձնական գրասենյակներին ծանուցումներ ուղարկելու նպատակով:	
			09.06.2021թ. հայտարարվել է ինքնաշխատ ծանուցման համակարգում դիսկայնության գնահատման նոր չափանիշների ծրագրավորման և ներդրման խորհրդատվական ծառայությունների ձեռքբերման մրցույթ: Կապալառուի հետ 12.07.2021թ. կնքվել է ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի կարիքների համար ինքնաշխատ ծանուցման համակարգում դիսկայնության գնահատման նոր չափանիշների ծրագրավորման և ներդրման խորհրդատվական ծառայությունների գնման պայմանագիր:	

			Ըստ ծառայությունների մատուցման ժամանակացույցի 1-ին կետի կատարվել է համակարգի ստեղծման համար անհրաժեշտ փոփոխություններին վերաբերող տեխնիկական առաջադրանքների մշակում: Այսպիսով՝ տեխնիկական առաջադրանքները մշակված են և գտնվում են ծրագրավորման փուլում: Ըստ կատարման ժամանակացույցի 2-րդ կետի նախատեսվում է իրականացնել «Հարկատու-3» համակարգում փոփոխությունների ծրագրավորում և համակարգի գործարկում:	
	1.2 Հիփոթեքային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումարների վերադարձի էլեկտրոնային հարթակի գործարկում	2021 թվականի ընթացքում մշակվել և ներդրվել է հիփոթեքային վարկի սպասարկման համար վճարվող տոկոսների գումարների վերադարձի էլեկտրոնային հարթակը, և արդեն իսկ 01.01.2022թ.-ից շահառուները եկամտային հարկի վերադարձման վերաբերյալ դիմումները ներկայացնում են բացառապես էլեկտրոնային եղանակով, արդյունքում՝ գումարների վերադարձը շահառուների բանկային հաշվի համարներին նախատեսվում էր կատարել 2-ից 5 աշխատանքային օրվա ընթացքում՝ նախկինում պահանջվող 15-ից 20 աշխատանքային օրվա փոխարեն: Համակարգի գործարկման ընթացքում՝ գործնականում շահառուները եկամտային հարկի գումարները հետ են ստացել դիմումը ներկայացնելուց հետո հաշված ժամերի ընթացքում: Միաժամանակ, միջոցառման իրագործման նպատակով համապատասխան փոփոխություններ են նախաձեռնվել և իրականացվել ՀՀ հարկային օրենսգրքում, ՀՀ կառավարության համապատասխան որոշումներում, ինչպես նաև հարկային մարմնի ղեկավարի հրամաններում:		
	1.3 Մաքսային և այլ վճարների գանձման համակարգերի բարելավում	Ներդրվել է պլաստիկ քարտերով մաքսային վճարների համակարգը, որը շահագործվում է 2021թ. ապրիլի 1-ից: Համակարգը գտնվում է մշտադիտարկման փուլում, հայտնաբերվող անհամապատասխանությունները շտկվում են: Համակարգի հետագա զարգացումը ենթադրում է բանկերի կողմից e-banking համակարգով առցանց էլեկտրոնային վճարումների ապահովումը: Այդ ուղղությամբ իրականացվում են շահագրգիռ կողմերի հետ		

			ինտեգրման հարցերի քննարկումները և համակարգի նախագծման աշխատանքները:	
		1.4 Հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման և հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգերի բջջային հավելվածների ներդրում	Ուսումնասիրվել են առկա խնդիրները և ռիսկերը: Ծրագրի անհրաժեշտության, նպատակահարմարության և արդյունավետության վերաբերյալ հայեցակարգը ներկայացվել է ՀՀ փոխվարչապետի գրասենյակ: Իրականացվել է ծրագրավորման աշխատանքների ծավալի գնահատում, որոշվել է միջոցառումն իրականացնել երեք առանձին ուղղություններով. 1.Հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգի բջջային հավելված ֆիզիկական անձանց համար, 2.Հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգի բջջային հավելված իրավաբանական անձանց և անհատ ձեռնարկատերերի համար, 3.Հաշվարկային փաստաթղթերի դուրս գրման համակարգի բջջային հավելված: Երկու փաստաթղթերի՝ «ՊԱՐԶԵՑՎԱԾ ՀԱՇՎԱՐԿ» Եկամտային հարկի և սոցիալական վճարի ամսական» և «Հայտարարություն՝ ԱՁ չհանդիսացող ֆիզիկական անձի միկրոձեռնարկատիրության սուբյեկտ համարվելու վերաբերյալ» բջջային հավելվածների մշակման նպատակով հայտարարվել է մրցույթ, որոշվել է մրցույթի հաղթողը, կնքվել է պայմանագիրը: Ներկայումս սպասվում է ֆրանսիական դոնորի կողմից գումարների փոխանցումը աշխատանքները սկսելու համար: Ֆիզիկական անձանց համար մշակվել է հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգի բջջային հավելվածի տեխնիկական բնութագիրը, որը հաստատվել է ՀՀ ՊԵԿ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի զարգացման և կատարելագործման խորհրդի կողմից: Իրավաբանական անձանց և անհատ ձեռնարկատերերի համար հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգերի տեխնիկական բնութագրերը, ինչպես նաև հաշվարկային փաստաթղթի դուրս գրման համակարգի բջջային հավելվածի տեխնիկական բնութագիրը գտնվում է մշակման փուլում:	

		1.5 Երրորդ անձանցից ստացվող տեղեկությունների մշակման էլեկտրոնային համակարգերի կատարելագործում	Մշակվել է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հոկտեմբերի 5-ի N 1337-Ն որոշման մեջ լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին որոշման նախագիծը, որն էլ ընդունվել է ՀՀ կառավարության 11.02.2021թ. թիվ 159-Ն որոշմամբ, արդյունքում հարկային մարմինն կապահովվի անշարժ գույքի սեփականատերերի, կադաստրային գնահատման վերաբերյալ տեղեկատվության հասանելիությունը: Տեղի են ունեցել քննարկումներ ՀՀ ՊԵԿ և շահագրգիռ մարմինների ներկայացուցիչների միջև, որի արդյունքում «ԷԿԵՆԳ» ՓԲԸ է ուղարկվել պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմիններին պատկանող տվյալների բազային փոխկապակցման և անձնական տվյալների փոխանցման հայտը՝ ՀՀ արդարադատության նախարարության քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման գործակալության, ՀՀ կադաստրի կոմիտեի և ՀՀ ոստիկանության վեր-ծառայություններից օգտվելու համար: Ի պատասխան «ԷԿԵՆԳ» ՓԲԸ կողմից ներկայացվել են վեր-ծառայությունների տեխնիկական առաջադրանքները: 2021թ. հունիս ամսին կազմվել է պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմիններին պատկանող տվյալների բազային փոխկապակցման և անձնական տվյալների փոխանցման հայտը՝ ՀՀ արդարադատության նախարարության քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման գործակալության, ՀՀ կադաստրի կոմիտեի և ՀՀ ոստիկանության վեր-ծառայություններից օգտվելու նպատակով: Հայտը ուղարկվել է «ԷԿԵՆԳ» ՓԲԸ հետագա ընթացքն ապահովելու նպատակով: 2021թ. հուլիսի 2-ին ԷԿԵՆԳ-ի կողմից էլեկտրոնային փոստի միջոցով ՀՀ ՊԵԿ է ուղարկվել ՃՈ, ՔԿԱԳ և Կադաստր տվյալների բազայի փոխկապակցման և անձնական տվյալների փոխանցման ինտեգրման տեխնիկական ձեռնարկները: Ներկայումս իրականացվում են WEB-ծառայությունների ծրագրերի փոփոխություններ, պայմանավորված ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հոկտեմբերի 5-ի N 1337-Ն որոշման մեջ լրացումներով և փոփոխություններով:	
		1.6 Մեծ Ծավալի Տվյալների (Big Data) ժամանակակից	Ներդրված է և գործում է Տվյալների Մեծ Շտեմարանների (Big Data) մշակման համակարգը, որը հնարավորություն է տալիս կատարել	

		կառուցվածքով տվյալների շտեմարանների մշակման գործիքների ստեղծում, գործիքակազմի ընդլայնում և զարգացում	վերլուծական աշխատանքներ, ստեղծելով տարբեր չափանիշներով հաշվետվություններ: Տվյալների Մեծ Շտեմարանների (Big Data) համակարգում ծրագրավորվել են թվով երկու նոր հաշվետվական ձևեր: Ներկա դրությամբ Տվյալների Մեծ Շտեմարանների վերլուծական համակարգում (Big Data Analytics) ներդրված են ընդհանուր թվով 42 հաշվետվական ձևեր, այդ թվում՝ 6 արտաքին տնտեսական գործունեության վերաբերյալ: «Մեծ ծավալի տվյալների» վերլուծությունների հիման վրա Ռիսկերի կառավարման համակարգի շրջանակում կիրառվել են նոր մոտեցումներ՝ ավելի արդյունավետ թիրախավորման նպատակով:	
		1.7 Ինքնաուսուցանվող (machine-learning) արհեստական ինտելեկտով համակարգերի մշակում	Իրականացվել է ուսումնասիրությունն Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի հետ: Կիրառվել են մեքենայական ուսուցման տեխնոլոգիաներ և արդյունքում տրվել է գնահատական, որ մեքենայական ուսուցման ներդրումը ՊԵԿ համակարգում կլինի շատ արդյունավետ: Հարկային և մաքսային էլեկտրոնային կառավարման համակարգերում մեքենայական ուսուցման ներդրման կոնցեպտի մշակումն ու համաձայնեցումը գտնվում է իրականացման փուլում, այս ուղղությամբ քննարկումներ են կազմակերպվում մասնագետների հետ: Միջոցառման կատարման շրջանակներում մշակվել են ինքնաուսուցանվող ծրագրերի տեխնիկական բնութագրեր և ենթածրագրեր, մասնավորապես՝ ապրանքաշրջանառության հետազոծելիության համար: Առաջին փուլի արդյունքները լիարժեք ստուգելու համար պետք է համադրվեն 2020-2021 թթ ստուգման արդյունքների հետ, որը հնարավոր կլինի իրականացնել 2022թ. ընթացքում:	
		1.8 Էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի հնարավորությունների հզորացում և կատարելագործում	Աշխատանքները կրում են շարունակական բնույթ: Ներկա դրությամբ սահմանվել են պահանջներ հետևյալ սարքավորումների վերաբերյալ՝ Պատրաստվել և անց է կացվել ՀՀ ՊԵԿ առկա սերվերային տնտեսության զարգացումն և արդիականացման և սերվերային համակարգի ձեռք բերման մրցույթ, որոշվել է հաղթող կազմակերպությունը և կնքվել է պայմանագիր, ընթացքում են առաքման աշխատանքները:	

			Ձեռք են բերվել անըդհատ սնուցման համակարգի (APC) սպասարկման ծառայությունները, (HPE 3PAR 8400) տվյալների պահոցների արդիականացման ծառայությունները, CISCO AFR 1002-HX մակնիշի 4 հատ ուղղորդիչներ:	
		1.9 Հաշվարկային փաստաթղթերում (հարկային հաշիվներ, ՀԴՄ կտրոններ և այլն) արտացոլվող տվյալների արտաձման հնարավորության ապահովում	Հարկ վճարողների կողմից իրացվող ապրանքների և ծառայությունների գների համեմատության ալգորիթմների հիման վրա իրականացվել է ապրանքատեսակների խմբավորում և կոդավորում ըստ ԱՏԳ ծածկագրերի: Ապրանքատեսակների մասով բոլոր տվյալները հավաքագրված են նոր տվյալների շտեմարանում (DWH), շտեմարանի հիման վրա ստեղծվել են հաշվետվական ձևեր, որոնք հասանելի են ՀՀ ՊԵԿ համապատասխան աշխատակիցների համար: Հաշվետվական ձևերի վերլուծության արդյունքում վերհանվում են դիսկային հարկ վճարողներ:	
		1.10 Ապրանքների և տրանսպորտային միջոցների ինքնաշխատ բացթողման էլեկտրոնային համակարգի ներդրում (ավտոմատ բացթողում)՝ առանց մաքսային մարմինների գտնվելու վայրեր այցելության	Ներկայումս իրականացվում են թեստավորման ընթացքում հայտնաբերված անհամապատասխանությունների կարգաբերման աշխատանքներ: Միաժամանակ անհրաժեշտ է հաշվի առնել, որ համապատասխան ընթացակարգը գտնվում է մշակման փուլում՝ ԵԱՏՄ մաքսային օրենսդրության փոփոխությունների համաձայն «Ապրանքների հայտարարագիր» և «Տարանցման հայտարարագիր» համակարգերի ծրագրային ապահովումներում փոփոխությունների իրականացման անհրաժեշտությամբ պայմանավորված:	
2	Հարկ վճարողների սպասարկման որակի բարձրացում և մատուցվող ծառայությունների ընդլայնում	2.1 Համապատասխան ծրագրային ապահովման միջոցով՝ հարկային մարմնի և հարկ վճարողների ամբողջությամբ էլեկտրոնային եղանակով միմյանց հետ հաղորդակցվելու հնարավորության ապահովում	Ստուգումներին և ուսումնասիրություններին վերաբերող փաստաթղթերի հարկային մարմնի հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային կառավարման համակարգի միջոցով փոխանակման հնարավորության ապահովման նպատակով մշակվել և Ազգային ժողովի կողմից առաջին ընթերցմամբ ընդունվել է «ՀՀ հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի» նախագիծը: Նշված իրավական ակտի ընդունմամբ գրեթե ամբողջությամբ կկանոնակարգվի հարկային մարմնի և հարկ վճարողների ամբողջությամբ էլեկտրոնային եղանակով միմյանց հետ հաղորդակցվելու հնարավորության ապահովման իրավական կարգավորումները, ինչից հետո ՀՀ ՊԵԿ-ը	

			հնարավորություն կունենա դրանց ապահովման համապատասխան ծրագրային կարգավորումները տալ:	
		2.2 Մաքսային հայտարարագրերի և ծանուցումների կառավարման նոր ենթահամակարգի մշակում և ներդրում	2021 թվականին մշակվել է ծանուցումների նոր համակարգի նախնական տեխնիկական նկարագիրը: Միջոցառման կատարման հետագա ընթացքն ապահովելու նպատակով EBRD(European Bank of Reconstruction and Development) ներկայացուցիչների հետ պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել վերը նշված համակարգի ներդրման ծրագրային ապահովման ստեղծման աշխատանքները մանրակրկիտ ուսումնասիրելու և TOR(Technical Operating Report) կազմելու համար:	
		2.3 Օրինապահ հարկ վճարողների համակարգի կատարելագործում	Օրինապահ հարկ վճարողների խրախուսման առավել գրավիչ համակարգ ներդնելու և հարկ վճարողների կողմից հարկային պարտավորությունները կամավորությամբ կատարելու սկզբունքի արմատավորման և հարկային մարմին-հարկ վճարող գործընկերային հարաբերություններն առավել ամրապնդման նպատակով մշակվել և ՀՀ ԱԺ-ի կողմից 18.05.2021թ. ընդունվել է «Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-190-Ն օրենքը, իսկ 05.05.2021թ. N 191-Ն օրենքով փոփոխություն է կատարվել «Տոների և հիշատակի օրերի մասին» ՀՀ օրենքում, որով ապրիլի 19-ը սահմանվել է որպես հարկ վճարողի օր: ՀՀ կառավարության 12.08.2021թ. N 1324-Ն որոշմամբ հաստատվել է օրինապահ հարկ վճարող համարվելու չափանիշները և օրինապահ հարկ վճարողի հավաստագրի տրամադրման կարգը: «Օրինապահ հարկ վճարող» կարգավիճակի տրամադրման համակարգով 2021թ. ընթացքում ընդհանուր առմամբ ներկայացվել է օրինապահ հարկ վճարողի հավաստագիր ստանալու թվով 280 դիմում, տրամադրվել է թվով 188 հավաստագիր, ընդ որում հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու մասին օրենքն ընդունելուց հետո ընդունվել է թվով 79 դիմում և տրամադրվել է թվով 44 հավաստագիր:	
		2.4 ՊԵԿ մարդկային ռեսուրսների կառավարման արդի համակարգի ներդրում	Ուսումնասիրելով միջազգային լավագույն փորձը՝ վերանայվել է հարկային և մաքսային ծառայողների ընդունելության մրցույթի կազմակերպման գործընթացը, մասնավորապես՝ կատարվել են օրենսդրական	

			փոփոխություններ՝ 2021 թվականի դեկտեմբերի 16-ի «Հարկային ծառայության մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» N ՀՕ-423-Ն օրենք և 2021 թվականի դեկտեմբերի 16-ի «Մաքսային ծառայության մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» N ՀՕ-424-Ն օրենք (ուժի մեջ է մտնել 2022թ. հունվարի 1-ից)՝ սահմանված նպատակների իրականացումն ապահովելու համար: Օրենքների կիրարկումն ապահովելու նպատակով հաստատվել է. 1. Հայաստանի Հանրապետության պետական եկամուտների կոմիտեի նախագահի 2022 թվականի հունվարի 31-ի «Հարկային կամ մաքսային ծառայողների պատրաստման դասընթացների մասնակցության համար ընդունելության կարգը, թեստավորման պահանջները և պատրաստման դասընթացի ընդունելությանը մասնակցելու նպատակով ներկայացվող բարեվարքության վերաբերյալ հարցաթերթիկի ձևանմուշը հաստատելու մասին» թիվ 96-Ն հրամանը, 2. Հայաստանի Հանրապետության պետական եկամուտների կոմիտեի նախագահի 2022 թվականի հունվարի 31-ի «Մաքսային ծառայության ղեկավար պաշտոններ զբաղեցնելու համար մաքսային ծառայողների պատրաստման դասընթացի կազմակերպման կարգը սահմանելու մասին» թիվ 95-Ն հրամանը, 3. Հայաստանի Հանրապետության պետական եկամուտների կոմիտեի նախագահի 2022 թվականի հունվարի 31-ի «Մաքսային ծառայողի (բացառությամբ՝ ղեկավար պաշտոնների) պատրաստման դասընթացի կազմակերպման կարգը, այդ թվում՝ դասընթացի բովանդակությունը, տևողությունը, դասընթացի ընթացքում քննությունների և ավարտական քննության կազմակերպման, այդ թվում՝ ավարտական քննական հանձնաժողովի կազմակերպման կարգը, դասընթացի արդյունքներն ամփոփելու, դասընթացը հաջողությամբ հաղթահարած համարվելու չափանիշները և դասընթացը հաջողությամբ հաղթահարված համարվելու հավաստագրի ձևը սահմանելու մասին» թիվ 94-Ն հրամանը:	
--	--	--	---	--

		2.5 Հարկ վճարողների իրազեկման և ուսուցման համակարգի շարունակական կատարելագործում	Հարկ վճարողների իրազեկվածության բարձրացման նպատակով՝ հարկ վճարողների տարբեր խմբերի համար 2021թ. ընթացքում համաձայն հաստատված ծրագրի, հարկ վճարողների համար անցկացվել է 72 ուսումնական միջոցառում, 826 ակ/ժամ ընդհանուր տևողությամբ, որոնց մասնակցել են 1023 հարկ վճարողներ և (կամ) նրանց ներկայացուցիչներ: e-draft.am կայքէջում պարբերաբար տեղադրվել են ՀՀ ՊԵԿ կողմից մշակված համապատասխան իրավական ակտերի նախագծերը: Միաժամանակ, զանգվածային լրատվության ներկայացուցիչների համար 2021թ. ընթացքում պարբերաբար կազմակերպվել են մամուլի ասուլիսներ, հարցազրույցներ, հրապարակվել են մամուլ հաղորդագրություններ, ներկայացվել հարկային և մաքսային ոլորտներում իրականացվող բարեփոխումների վերաբերյալ տեղեկատվություն, կազմակերպվել են հեռուստատեսային տարբեր հաղորդումներ կոմիտեի աշխատակիցների մասնակցությամբ՝ ապահովելով հանրության իրազեկվածությունը գործարարության ոլորտում պետական եկամուտների վարչարարության բարեփոխումների վերաբերյալ: Իրազեկումներն իրականացվել են տարբեր ձևաչափերով (տեսահոլովակ, ասուլիս, հարցազրույց, ռեպորտաժ ՋԼՄ-ներով, պարզաբանում, հրապարակում սոցցանցերում, ամփոփիչ ֆիլմ, մամուլի հաղորդագրություն, տեսանյութ և այլն), տարածվել ՋԼՄ-ներով, նաև հրապարակվել Կոմիտեի պաշտոնական կայքում, Youtube, Facebook, Twitter, Telegram սոցիալական հարթակների՝ Կոմիտեի պաշտոնական էջերում: Ընդհանուր առմամբ 2021թ. ընթացքում իրականացվել է հանրային իրազեկման 157 միջոցառում: Միաժամանակ ՀՀ հարկային օրենսգրքի 307-րդ հոդվածին համապատասխան հարկ վճարողների կողմից իրազեկման համար գրավոր դիմած հարցադիմումների հիման վրա ՀՀ ՊԵԿ կողմից առավել հաճախ հանդիպող հարցերի վերաբերյալ պատրաստվում են իրազեկման թերթիկներ, և տեղադրվում են հարկային մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքում: 2021 թվականի դեկտեմբերի 30-ի դրությամբ կազմվել և հրապարակվել է շուրջ 309 իրազեկման թերթիկներ (2021 թվականի ընթացքում 190 իրազեկման թերթիկներ):	
--	--	---	--	--

			Իրազեկման թերթիկների պատրաստման և հարկային մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքում հրապարակման աշխատանքները կրում են շարունակական բնույթ:	
		2.6 Հարկային և մաքսային վարչարարության ընթացակարգերի վերաբերյալ հարցումների կազմակերպում	Համաշխարհային Բանկի կողմից «Աջակցություն հարկային վարչարարության և քաղաքականության առաջնորդմանը» (STAPL) ծրագրի շրջանակներում իրականացվել է կազմակերպությունների և անհատ ձեռնարկատերերի ընտրանքային հետազոտություն՝ հարկային վարչարարության նկատմամբ հարկատուների ընկալման և վերաբերմունքի մասին: Հետազոտությունը ցույց է տվել, որ չնայած 2020թ. դժվարություններին, հարկ վճարողների վերաբերմունքը հարկային վարչարարության և օրինապահության, ինչպես նաև ՊԵԿ-ի նկատմամբ շարունակել է մնալ դրական: Մասնավորապես հարկ վճարողների ընտրանքային հետազոտության արդյունքները վկայում են, որ հարկային վարչարարության շարունակական բարեփոխումները տալիս են ակնկալվող արդյունքը: Հարկ վճարողները բարձր են գնահատում ՊԵԿ ծառայությունների որակը: Էապես բարելավվել են նրանց ընկալումները հարկային մարմնի գործունեության նկատմամբ:	
		2.7 Օրենսդրությամբ սահմանված կարգով միասնական հաշվին մուտքագրման ենթակա՝ փոխհատուցվող գումարների միասնական հաշվին մուտքագրման ժամկետների կրճատում	ԱԱՀ-ի փոխհատուցվող գումարների միասնական հաշվին մուտքագրման ժամկետների կրճատման միջոցառման շրջանակներում ՀՀ ԱԺ կողից 2021թ. մայիսի 26-ին ընդունվել է «ՀՀ հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին» ՀՕ-244-Ն օրենքը, որով 2021թ. հուլիսի 1-ից սկսած ԱԱՀ-ի փոխհատուցվող գումարների մուտքագրումը միասնական հաշվին կատարվում է յուրաքանչյուր ամսվա արդյունքներով՝ մինչ այդ գործող եռամսյակի փոխարեն: Միաժամանակ 2021թ. օրենսդրությամբ սահմանված կարգով միասնական հաշվին մուտքագրման ենթակա՝ փոխհատուցվող գումարների միասնական հաշվին մուտքագրման դիմումների ստացման ամսաթվից մինչև դրանց միասնական հաշվին մուտքագրումն ընկած միջին տևողությունը կազմել է 13.7 օրացուցային օր՝ նախորդ տարվա համադրելի	

			ժամանակահատվածի նկատմամբ կրճատվելով շուրջ 1.7 օրացուցային օրով կամ 11.0%-ով:	
	2.8 Հարկային և մաքսային մարմիններում կոռուպցիոն ռիսկերի և երևույթների բացահայտում և կանխարգելում		ՀՀ ՊԵԿ հարկային և մաքսային մարմինների ծառայողական քննությունն անցկացնող հանձնաժողովի կողմից 2021թ. քննարկվել են թվով 105 ծառայողական քննության ընթացքում ստեղծված նյութեր, որի արդյունքում թվով 84 ծառայողներ ենթարկվել են տարբեր կարգապահական պատասխանատվության: Միաժամանակ ՀՀ ՊԵԿ առանձին կառուցվածքային ստորաբաժանումներ ՀՀ ՊԵԿ ներքին անվտանգության վարչության աշխատակիցների պարբերաբար իրականացրած շրջայցերի ընթացքում, անձնակազմի հետ տարվող աշխատանքներում, ծառայողներին հանձնարարվել է պահպանել «Հարկային ծառայության մասին», «Մաքսային ծառայության մասին», «Հանրային ծառայության մասին», «Քաղաքացիական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքների և ՀՀ Աշխատանքային օրենսգրքի պահանջները և անշեղորեն առաջնորդվել ՀՀ ՊԵԿ նախագահի համապատասխան հրամաններով, հանձնարարականներով և շրջաբերականներով, ինչպես նաև խստագույնս պահպանել հարկային ծառայողի վարքագծի և մաքսային ծառայողի էթիկայի կանոնները՝ համակարգում բացառելով հարկ վճարողների և հայտարարատուների շահերի ոտնահարման, նրանց գործունեության խոչընդոտման, անհարկի միջամտության, ճնշումների գործադրման, ինչպես նաև կոռուպցիոն ռիսկերը:	
	2.9 Մաքսային ձևակերպումների ժամանակակից կենտրոնի ստեղծում		Գյումրի քաղաքի արտաքին տնտեսական գործունեության միասնական կենտրոնի մաս կազմող ավտոտրանսպորտային միջոցների ձևակերպման միասնական կենտրոնի կառուցման շինմոնտաժային աշխատանքները ավարտվել են: ՀՀ ՊԵԿ Հյուսիսային մաքսատուն-վարչությունը տեղափոխվել է ԱՏԳ կենտրոն և ամբողջ ծավալով իրականացնում է իր քնականոն գործառույթները: Միաժամանակ, ԱՏԳ կենտրոնի հետ կապված աշխատանքները շարունակվում են, և դրանց ընթացքին զուգահեռ աստիճանաբար ընդլայնվելու են ԱՏԳ կենտրոնում մատուցվող ծառայությունների ծավալները:	

			Կայացել է ԱՏԳ կենտրոնի կառուցման աշխատանքային նախագծի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հանրային քննարկումը, և հայտը ներկայացվել է ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն՝ փորձաքննության: ԱՏԳ կենտրոնի կառուցման նախագծանախահաշվային փաստաթղթերը ևս ներկայացվել են քաղաքաշինական փաստաթղթերի փորձաքննության (փորձագիտական եզրակացության): 2021 թվականի ապրիլ ամսից սկսվել է ԱՏԳ կենտրոնի շինարարական աշխատանքների իրականացման, դրանց կատարման նկատմամբ տեխնիկական և հեղինակային հսկողության ծառայությունների ձեռքբերման գործընթացը: Մայիսի 31-ին պահեստային տերմինալի և դրա սպասարկման սրահի զննման և բեռնաթափման հարթակների, 400 բեռնատար տրանսպորտային միջոցների համար ավտոկայանատեղի և ինժեներական կոմունիկացիայի կառուցման նպատակով (ընդհանուրը՝ 7000 մ²) կայացել է մրցույթը: Միաժամանակ, ՀՀ վարչապետի 13.10.2021 թվականի թիվ 1153-Ա որոշմամբ ստեղծվել է փորձագիտական խումբ, որի նպատակն է պետական սահմանի անցման կետերում առկա և արտաքին տնտեսական գործունեության սպասարկման կենտրոններում նախատեսվող պետական մարմինների կողմից բիզնես գործընթացների վերլուծության և կրկնությունների վերհանման նպատակով հսկողական գործառնությունների վերլուծության իրականացումը, ինչպես նաև ՀՀ ՊԵԿ նախագահի 25.11.2021 թվականի թիվ 1206-Ա հրամանի համաձայն ստեղծվել է աշխատանքային խումբ, որի նպատակն է պետական սահմանի անցման կետերի և արտաքին տնտեսական գործունեության սպասարկման կենտրոնների գործառնությունների, բիզնես գործընթացների ուսումնասիրության ու մաքսային վարչարարության գործընթացների արդիականացումը: Վերոնշյալ փորձագիտական և աշխատանքային խմբերի աշխատանքներն ուղղված են լինելու նաև մաքսային գործընթացների ծախսատարության և ժամանակատարության նվազեցմանը: Վերջիններիս ընթացիկ աշխատանքները շարունակվում են:	
--	--	--	--	--

3	Հարկային հսկողության ռիսկերի կառավարման համակարգերի կատարելագործ- մամբ սովերի կրճատում	3.1 Տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից իրականացվող գործունեության օրինականության կամ գործարքների լիարժեք փաստաթղթավորման կարգապահության բարելավում, հսկողական գործիքակազմի կատարելագործում	ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեում ներդրվել է Հարկային և մաքսային կարգապահության բարելավման ռազմավարությունը: Ռազմավարության շրջանակներում ՀՀ ՊԵԿ համապատասխան ստորաբաժանումների կողմից ամսական պարբերականությամբ վարվում է կարգապահական ռիսկերի գրանցամատյանը, որի արդյունքներն՝ առավել տարածված և ՀՀ պետական բյուջեի եկամուտների վրա բարձր ազդեցություն ունեցող ռիսկերն ամփոփվում ու ներկայացվում են ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեում ձևավորված՝ Հարկային և մաքսային կարգապահության խնդիրների լուծման ու ռիսկերի կառավարման աշխատանքները համակարգող խորհրդի քննարկմանը: Ռիսկերի գրանցամատյանի արդյունքների ամփոփմամբ՝ Ռիսկերի խորհրդի քննարկմամբ ու ՀՀ ՊԵԿ նախագահի հրամանով հաստատվել են Խոշոր հարկ վճարողների, «Շենքերի շինարարություն» ոլորտի, «Հանրային սննդի կազմակերպում» ոլորտում գործունեություն իրականացնող հարկ վճարողների, ինչպես նաև ներմուծող-իրացնող հարկ վճարողների հարկային կարգապահության բարելավման ծրագրերը: Այդ ծրագրերով սահմանվել և իրականացվում են իրացման շրջանառությունների թերիայտարարագրման դեպքերի (ծախսերի ուղճացում, հարկման բազաների նվազեցում, ԱՎՈԽՄ-ի, աշխատողների թվաքանակի թերիայտարարագրում և այլն) բացահայտմանն, փաստաթղթավորման պահանջների պահպանմանն ուղղված միջոցառումներ: Կատարված վերոնշյալ և այլ հսկողական միջոցառումների արդյունքում 2021թ. հարկ վճարողների կողմից դուրս գրված հաշվարկային փաստաթղթերի քանակը նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ ավելացել է 3.663.800-ով կամ 13.8 %-ով, իսկ իրացման շրջանառությունը 1.209.039.818.000 դրամով կամ 25.5 %-ով:	
		3.2 Եվրասիական տնտեսական միության անդամ պետություններից Հայաստանի Հանրապետություն ներմուծում իրականացնող հարկ վճարողների	Եվրասիական տնտեսական միության անդամ պետություններից Հայաստանի Հանրապետություն ներմուծում իրականացնող հարկ վճարողների հարկային կարգապահության բարելավման և հսկողական գործիքի կատարելագործման միջոցառումների շրջանակներում 2021թ-ի հունվար-դեկտեմբեր ամիսներին ձեռնարկված միջոցառումների	

		հարկային կարգապահության բարելավում և հսկողական գործիքի կատարելագործում	շրջանակներում ապրանքների ինվոյսային արժեքների ճշտման նպատակով իրականացված հսկողական աշխատանքների և հարկային վարչարարության գործողությունների արդյունքում թվով 803 դեպքերով հարկային մարմին են ներկայացվել ներմուծման հայտարարություններ և ներմուծման հարկային հայտարարագրեր, որի արդյունքում որպես հարկման բազա 1.938.601.448 ՀՀ դրամի փոխարեն ներկայացվել է 3.105.568.983 ՀՀ դրամ և առաջացել է լրացուցիչ վճարման ենթակա 230.270.651 ՀՀ դրամ ընդհանուր գումարի չափով հարկային պարտավորություն, միաժամանակ սահմանված ժամկետում չներկայացված ներմուծման հարկային հայտարարագրերի ներկայացման արդյունքում առաջացել է 45.137.323 ՀՀ դրամի ներմուծման ԱԱՀ: Նույն ժամանակահատվածում օպերատիվ բացատրական աշխատանքների արդյունքում տնտեսավարողների կողմից վճարվել է 2.053.774.921 ՀՀ դրամ՝ նախկինում առաջացած և մինչև այդ չվճարված հարկային պարտավորություններ: Էականորեն բարձրացել է ներմուծվող բեռների՝ ռիսկի պրոֆիլների հիման վրա բեռն և բեռն ուղեկցող փաստաթղթերի ուսումնասիրությունների քանակը՝ մասնավորապես 2021թ-ի հունվար-դեկտեմբեր ամիսներին ԵԱՏՄ անդամ պետություններից ՀՀ տարածք ներմուծման դեպքերի քանակը կազմել 80473, որից ուսումնասիրվել է 18875 դեպք կամ 23.5%-ը: Իրավախախտումների նախազգուշացման, կանխման, խափանման շրջանակներում՝ թվով 3663 հարկ վճարողների հետ տարվել են բացատրական աշխատանքներ՝ ներմուծման ԱԱՀ-ի իրական հարկման բազայի կամավոր ներկայացումը բարձրացնելու և ձեռնարկատիրական գործունեության պայմանների համահավասարության համընդհանուր ընկալում ձևավորելու նպատակով:	
		3.3 Հարկային պարտավորությունների հաշվարկման մեխանիզմների կատարելագործում	Իրականացվել են աշխատանքներ՝ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի (ԱՄՀ) ֆիսկալ գործերի վարչության փորձագետների կողմից պատրաստված հարկային պարտավորությունների անուղղակի եղանակներով հաշվարկման միջազգային փորձի ուսումնասիրման ուղղությամբ:	

		ՀՀ տրանսֆերային գնագոյացման կարգավորումների հարկային վարչարարությունն առավել արդյունավետ և միջազգային ստանդարտներին համապատասխան դարձնելու նպատակով, մշակվել է ՀՀ հարկային օրենսգրքի տրանսֆերային գնագոյացման առնչվող դրույթներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու վերաբերյալ նախագիծը ներկայացվել է ՀՀ ԱԺ քննարկմանը: Տրանսֆերային գնագոյացման կարգավորումների ներդրման շրջանակներում մշակվում են նաև փոխհամաձայնեցման ընթացակարգի, նախնական գնագոյացման ընթացակարգի, ինչպես նաև տրանսֆերային գնագոյացման փաստաթղթավորումների վերաբերյալ կարգավորումների նախագծերը, որոնք կներկայացվեն շահագրգիռ մարմինների քննարկմանը ՀՀ հարկային օրենսգրքի տրանսֆերային գնագոյացման առնչվող դրույթներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու վերաբերյալ նախագծի ընդունումից հետո:	
	3.4 Ավելացված արժեքի հարկի, շահութահարկի և եկամտային հարկի ոլորտային հարկային պոտենցիալի գնահատման համակարգի կատարելագործում՝ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի հետ համագործակցությամբ՝ վերջինիս կողմից տրամադրվելիք հնարավոր տեխնիկական աջակցության շրջանակներում	2021թ.-ին ԱՄՀ կողմից ՀՀ ՊԵԿ-ին տրամադրվել է տեխնիկական աջակցություն Արժույթի միջազգային հիմնադրամի (ԱՄՀ) հարկաբյուջետային հարցերի վարչության հեղինակած RA-GAP (Revenue administration – Gap Analysis Program) մեթոդաբանությամբ ԱԱՀ-ի հարկային ճեղքի գնահատման մոդելի կառուցման և հետագայում ՊԵԿ-ին տրամադրելու ուղղությամբ: Ավարտվել են ԱԱՀ-ի հարկային ճեղքի գնահատման մոդելի շրջանակներում օրենսդրական, մեթոդաբանական և տեխնիկական հիմնական հարցերը: Աշխատանքները նախատեսվել էին ավարտել մինչև տարեվերջ, սակայն գնահատման մոդելում բացակայում էր առանցքային բաղադրիչ հանդիսացող Ծախսեր-Թողարկում աղյուսակը, որը Ասիական զարգացման բանկի կողմից դեռևս չի կազմվել և տրամադրվել Վիճակագրական կոմիտեին: Միաժամանակ, անկախ ԱՄՀ օժանդակության արդյունքներից, ավարտվել են 2020 թվականին վերաբերող հիմնական հարկատեսակների՝ ԱԱՀ-ի, շահութահարկի և եկամտային հարկի գծով հարկային ճեղքերի ՊԵԿ	

			ուժերով գնահատման աշխատանքները և արդյունքները 2021թ. դեկտեմբեր ամսին ներկայացվել է ՀՀ ՖՆ:	
		3.5 Ռիսկերի կառավարման համակարգերի վերանայում և կատարելագործում	Ստուգման ենթակա ռիսկային հարկ վճարողներին ռիսկային չափանիշների հիման վրա ընտրության էլեկտրոնային համակարգի նոր տարբերակի ստեղծման նպատակով մշակվել է համապատասխան տեխնիկական բնութագիր, պատրաստվել են մրցույթի համար անհրաժեշտ փաստաթղթերը և հայտարարվել է մրցույթ, մասնակիցների հայտերի բացումը կկայանա ս.թ.փետրվարի 21-ին: Միաժամանակ հարկ վճարողների իրական ռիսկը բնութագրող նոր չափանիշների ներառմամբ վերանայվել և 2022 թվականի հունվարի 21-ին կայացած ՊԵԿ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի զարգացման և կատարելագործման խորհրդի նիստին հաստատվել են ռիսկերի կառավարման և ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ընտրողականության էլեկտրոնային ավտոմատ կառավարման համակարգի ռիսկային չափանիշները, որոնց հիման վրա կծրագրավորվի և կկազմվի 2022 թվականի հուլիսի 1-ից մինչև 2023 թվականի հուլիսի 1-ն ընկած ժամանակահատվածում իրականացվող համալիր հարկային ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ցանկը:	
4	Մաքսային ռիսկերի կառավարման գործիքակազմի կատարելագործմամբ մաքսային հսկողության արդյունավետության բարձրացում	4.1 Մաքսային հսկողության գործիքակազմի կատարելագործում և պարզեցում	Ռիսկերի կառավարման համակարգի կատարելագործմամբ պայմանավորված՝ մաքսային հսկողության, մասնավորապես, մաքսային հսկողության գործընթացում հետբացթողումային հսկողության արդյունավետության բարձրացման նպատակով ընդունվել է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 24.09.2021թ. «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2019 թվականի հոկտեմբերի 3-ի N 1327-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» N 1572-Ն որոշումը, որով նախատեսվում է նախաբացթողումային գործառույթների աստիճանական կրճատմանը զուգահեռ ընդլայնել հետբացթողումային գործառույթներ իրականացնող ստորաբաժանումների կարողությունները՝ ավտոմատացնելով հետբացթողումային հսկողության գործառույթները, ինչպես նաև իրավական հիմքեր են ստեղծվել ապրանքների և (կամ) տրանսպորտային միջոցների բացթողումից հետո ռիսկերի պրոֆիլներին	

		համապատասխան մաքսային հսկողության օբյեկտների, ձևերի և (կամ) միջոցների ընտրության ժամանակ մաքսային մարմինների կողմից իրականացվող գործառնությունների սահմանման համար: Ընդունվել է «Ապրանքների և տրանսպորտային միջոցների բացթողումից հետո դիսկերի պրոֆիլներին համապատասխան մաքսային հսկողության օբյեկտների, ձևերի, և (կամ) միջոցների ընտրության ժամանակ մաքսային մարմինների կողմից իրականացվող գործառնությունների հերթականությունը սահմանելու մասին» ՀՀ ՊԵԿ նախագահի 2021թ. նոյեմբերի 15-ի թիվ 1158-Ա հրամանը: Հետբացթողումային հսկողության՝ ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային «մեկ պատուհան» պորտալում գործող «Ռիսկերի կառավարում» համակարգի միջավայրում առկա մաքսային գործարքների հսկողության բաժնում գործող դիսկի պրոֆիլներում 2021թ. նոյեմբերին կատարվել են փոփոխություններ: Արդյունքում ներդրվել են դիսկի 29 պրոֆիլներ, որոնք հնարավորություն են տալիս իրականացնել դիսկերի պրոֆիլներին համապատասխան ընտրված գործարքների (ամսական շուրջ հինգ հազար գործարք) ուսումնասիրություն, վերլուծություն և դիսկերի նվազեցման ուղղված միջոցառումներ: Մշակվել է «Ապրանքների և տրանսպորտային միջոցների բացթողումից հետո թիրախային ստուգումների համակարգի» տեխնիկական առաջադրանքի նախագիծը: Պատրաստվել են համակարգի մշակման խորհրդատվական ծառայությունների ձեռքբերման հայտը հաստատելու մասին արձանագրության, համակարգի ներդրման խորհրդատվական ծառայությունների գնման գործընթացն իրականացնելու համար մասնագիտական խումբ ձևավորելու մասին ՀՀ ՊԵԿ գլխավոր քարտուղարի հրամանի, Տեղեկատվության չբացահայտման համաձայնագրի (NDA - Non-disclosure agreement), Սպասարկման գործընթացի մասին համաձայնագրի (SLA - Service Level Agreement) նախագծերը: Տեխնիկական առաջադրանքի նախագիծը, համաձայն 2021թ. ապրիլի 16-ին տեղի ունեցած ՊԵԿ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի զարգացման և կատարելագործման նիստի արդյունքում կայացված	
--	--	--	--

			որոշման, ներկայացվել և հաստատվել է Թվայնացման խորհրդի կողմից: Մրցույթ հայտարարելու նպատակով պատրաստվել է «Ապրանքների և տրանսպորտային միջոցների բացթողումից հետո թիրախային ստուգումների համակարգ» ավտոմատացված տեղեկատվական համակարգի ներդրման խորհրդատվական ծառայությունների ձեռքբերման հայտը: Ավտոմատացված տեղեկատվական համակարգի նախագծման, ծրագրավորման և ներդրման ծառայությունների ձեռք բերման նպատակով 10.12.2021թ. հայտարարվել է մրցույթ:	
		4.2 Մաքսային և հարկային ռիսկերի կառավարման համակարգերի ներդաշնակեցում	Կառավարման համակարգերի ներդաշնակեցման աշխատանքները նախատեսվում է կատարել «Ռիսկերի կառավարման համակարգերի վերանայում և կատարելագործում» (կետ 3.5) և «Մաքսային իրավախախտումների միասնական շտեմարան» համակարգի ներդրում (կետ 4.3) միջոցառումների կատարմանը զուգահեռ, նշված կետերի պայմանագրերով նախատեսված աշխատանքները սկսելուց հետո: Միաժամանակ մշակվել և առանձնացվել է 15 ուղղություններով ռիսկերի խմբեր՝ ըստ իրենց կարևորության համապատասխան միավորներով:	
		4.3 «Մաքսային իրավախախտումների միասնական շտեմարան» համակարգի ներդրում	Մշակվել է «Մաքսային իրավախախտումների միասնական շտեմարան»-ի տեխնիկական բնութագիրը, հայտարարվել է մրցույթ, ընտրվել է հաղթող կազմակերպությունը և ներկայումս աշխատանքներ են տարվում պայմանագրի կնքման ուղղությամբ:	
		4.4 Փոստային (սուրհանդակային) առաքանիների հետ կապված մաքսային գործառնությունների կանոնակարգման նպատակով ռիսկի ցուցիչների մշակում՝ անձնագրային և ՀԾՀ տվյալների միջոցով սահմանահատումների հաճախականության ռիսկի ցուցիչի ձևավորում, ապրանքների քաշի և սահմանահատումների	Իրականացվում են աշխատանքներ ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան համակարգի Փոստային առաքանիների հաշվառման համակարգի և Ռիսկերի կառավարման համակարգի ինտեգրման ուղղությամբ: Մինչույն ժամանակ, հաշվի առնելով, որ ՀՀ ՊԵԿ մաքսային միասնական ավտոմատացված տեղեկատվական համակարգում ֆիզիկական անձանց սահմանահատումների վերաբերյալ տվյալներ ներկայումս առկա չեն, ներկայումս ընթացքում է ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան համակարգի և Ազգային անվտանգության ծառայության ՍԷԿՏ համակարգի ինտեգրման նախագիծը:	

		հաճախականության տվյալների հիման վրա ռիսկի ցուցիչի մշակում		
5	Մեկ կանգառ, մեկ պատուհան» համակարգի կատարելագործում	5.1 Կշռման համակարգի տվյալների օգտագործման նոր մոդելի մշակում, ՀՀ պետական սահմանի անցման կետերում գործող կշեռքների կենտրոնացված համակարգի ինտեգրում «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» համակարգին	Գյումրի ԱՏԳ սպասարկման կենտրոնի և Մեղրիի վերագինված կշեռքերը ինտեգրված են համակարգին: Նոր ներդրվող կշեռքների ձեռք բերման գործընթացում պարտադիր հարկավոր է առաջնորդվել առկա տեխնիկական բնութագրի և գործող ծրագրի դրույթներով: 2021 թվականի մայիսի 12-ին կայացած ՊԵԿ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի զարգացման և կատարելագործման խորհրդի նիստի ժամանակ հաստատվել է տեխնիկական բնութագիրը: Համակարգի մշակման նպատակով հայտարարվել է մրցույթ, ընտրվել է հաղթող կազմակերպությունը և կնքվել է պայմանագիր, լուծման փուլում է ֆինանսավորման հարցը: Արևելյան մաքսատուն-վարչության Բազրատաշենի և Գոգավան-Պրիվոլնոյեի մաքսային կետ-բաժինների նոր ստատիկ կշեռքների ձեռքբերման համար նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի կազմման նպատակով հայտարարված մրցույթում հաղթող ճանաչված կազմակերպության հետ կնքվել է պայմանագիր, լուծման փուլում է ֆինանսավորման հարցը:	
		5.2 Մաքսային ձևակերպումների համար անհրաժեշտ թույլատվական փաստաթղթերի տրամադրման էլեկտրոնային համակարգի ներդրում	ՀՀ վարչապետի 13.10.2021 թվականի թիվ 1153-Ա որոշմամբ ստեղծվել է փորձագիտական խումբ, որի նպատակն է պետական սահմանի անցման կետերում առկա և արտաքին տնտեսական գործունեության սպասարկման կենտրոններում նախատեսվող պետական մարմինների կողմից բիզնես գործընթացների վերլուծության և կրկնությունների վերհանման նպատակով հսկողական գործառնությունների վերլուծության իրականացումը, ինչպես նաև ՀՀ ՊԵԿ նախագահի 25.11.2021 թվականի թիվ 1206-Ա հրամանի համաձայն ստեղծվել է աշխատանքային խումբ, որի նպատակն է պետական սահմանի անցման կետերի և արտաքին տնտեսական գործունեության սպասարկման կենտրոնների գործառնությունների, բիզնես գործընթացների ուսումնասիրության ու մաքսային վարչարարության գործընթացների արդիականացումը:	

			Վերոնշյալ փորձագիտական և աշխատանքային խմբերը ներկայումս ակտիվ աշխատանքներ են իրականացնում «Մեկ կանգառ, մեկ պատուհան» կոնցեպտի ամբողջական ներդրման ուղղությամբ:	
		5.3 ՀՀ պետական սահմանի անցման կետերում գործող այլ համակարգերի ինտեգրում «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան» համակարգին	Կատարվում է ՀՀ պետական սահմանի անցման կետերում ներկայումս գործող այլ համակարգերի ինտեգրման հնարավորության և անհրաժեշտ ռեսուրսների ուսումնասիրություն և գնահատում:	
		5.4 ՀՀ ՊԵԿ և ՀՀ ԱԱԾ կողմից առկա հսկողական գործիքների համատեղ օգտագործում՝ ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհանի և ՍԷԿՏ համակարգերի ինտեգրում:	«ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան և ՍԷԿՏ համակարգերի ինտեգրումն ապահովող միջանկյալ ավտոմատացված տեղեկատվական համակարգի» ներդրման խորհրդատվական ծառայությունների ձեռքբերման գործընթացն իրականացնելու համար ստեղծվել են մասնագիտական և մրցութային հանձնաժողովներ: ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի կարիքների համար գնանշման հարցման ընթացակարգով «ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան և ՍԷԿՏ համակարգերի ինտեգրումն ապահովող միջանկյալ ավտոմատացված տեղեկատվական համակարգի» ներդրման նպատակով հայտարարվել է մրցույթ, ընտրվել է հաղթող կազմակերպությունը և կնքվել է պայմանագիր, լուծման փուլում է ֆինանսավորման հարցը:	
		5.5 «Մեկ կանգառ, մեկ պատուհան» համակարգի վերջնական ներդրման համար անհրաժեշտ հիմնական կառավարման էլեկտրոնային համակարգերի արդիականացում, նոր համակարգերի մշակում և ներդրում	Կատարվում է ուսումնասիրություն «Մեկ կանգառ, մեկ պատուհան» համակարգի վերջնական ներդրման համար անհրաժեշտ հիմնական կառավարման էլեկտրոնային համակարգերի արդիականացման և գործարկման համար անհրաժեշտ աշխատանքների ժամալների և ռեսուրսների գնահատման ուղղությամբ:	
6	Միջազգային համագործակցության և ամրապնդում	6.1 Տնտեսական համագործակցության զարգացման կազմակերպության (ՏՀՀԿ) Հարկման նպատակով	Հարցումների հիման վրա տեղեկությունների փոխանակման ՏՀՀԿ ստանդարտի ներդրման աշխատանքների շրջանակներում 2021թ.-ին ակնկալվում էր ՏՀՀԿ Գլոբալ ֆորումի կողմից Հայաստանում տեղեկությունների փոխանակման պրակտիկայի փորձագիտական	

		թափանցիկության և տեղեկությունների փոխանակման գլոբալ ֆորումին ՀՀ անդամակցության շրջանակներում տեղեկությունների փոխանակման միջազգային ստանդարտների ներդրում	գնահատումը (peer review), որը պետք է մեկնարկվեր 2020 թվականի դեկտեմբերին և ամփոփվեր 2021թ. առաջին եռամսյակում: Սակայն հետպատերազմյան շրջանի և համավարակային իրավիճակով պայմանավորված՝ փորձագիտական գնահատումը տեղափոխվել է 2021 թվականի երրորդ եռամսյակ: Այնուամենայնիվ, իրականացվել են գնահատման նախապատրաստման աշխատանքներ: Մասնավորապես, ապահովվել է տեղեկությունների փոխանակման գործընթացում ընդգրկված անձնակազմը վերապատրաստումը 2021թ. փետրվարի 23-25-ին ՏՀՀՀ Հարկային քաղաքականության և վարչարարության կոնտրոլի կողմից կազմակերպված «Տեղեկությունների փոխանակման վերջին օղակ» (Exchange of Information last mile) վեբինարին: ՏՀՀՀ Գլոբալ ֆորումի կողմից փորձագիտական գնահատումը մեկնարկել է 2021թ. սեպտեմբերին: Գնահատման առաջին փուլի աշխատանքների շրջանակներում ՀՀ ՊԵԿ համակարգմամբ ապահովվել է գնահատման հարցաշարի պաշտոնական լրացումը ՀՀ շահագրգիռ մարմինների կողմից և հանձնումը միջազգային փորձագետներին 2021թ. նոյեմբերի 9-ին: Փորձագետների արձագանքը ներկայացվել է 2022 թվականի հունվարին, որից հետո նախատեսվում է մեկնարկել գնահատման հաջորդ փուլը՝ կազմակերպելով միջազգային փորձագետների այցը Հայաստան՝ իրականացվող աշխատանքներին տեղում ծանոթանալու նպատակով: Միաժամանակ, 2021թ. հուլիս և օգոստոս ամիսներին իրականացվել է 02.11.2018թ. «Հարկային վարչարարություն իրականացնելու նպատակով ԱՊՀ մասնակից պետությունների միջև էլեկտրոնային եղանակով տեղեկություն փոխանակելու մասին» արձանագրության շրջանակներում հարկային տեղեկատվության ավտոմատացված առաջին գործնական փոխանակությունը: Այդպիսով, ավարտին են հասցվել ԱՊՀ պետությունների իրավասու մարմինների միջև միմյանց հարկ վճարողների եկամուտների և գույքի վերաբերյալ տեղեկատվության էլեկտրոնային փոխանակման համակարգի ներդրման աշխատանքները:	
--	--	--	--	--

		6.2 ՏՀԶԿ-ի Միասնական հաշվետվողական ստանդարտի (Common Reporting Standard - CRS) ներդրմանն ուղղված աշխատանքների իրականացում	ՏՀԶԿ-ի Միասնական հաշվետվողական ստանդարտի (Common Reporting Standard - CRS) ներդրմանն ուղղված աշխատանքների իրականացման շրջանակներում ապահովվել է ՏՀԶԿ-ի քարտուղարության կողմից ներկայացված՝ Հայաստանում հարկային տեղեկատվության անվտանգության կառավարման (ISM) վերաբերյալ հարցաշարի լրացումը: Ներկայումս իրականացվում է միջազգային փորձի ուսումնասիրություն՝ համակարգի ներդրման համապարփակ ճանապարհային քարտեզ մշակելու նպատակով:	
		6.3 «Հարկվող բազայի քայքայումը և շահույթի տեղաշարժ» ծրագրի՝ հարկային մարմնի գործառույթներին առնչվող ստանդարտների կիրառումն ապահովող աշխատանքների իրականացում	ՏՀԶԿ BEPS ծրագրի փորձագետների հետ համատեղ իրականացվել են ՀՀ կողմից ստանձնած պարտավորությունների կատարմանն ուղղված աշխատանքներ, այն է՝ BEPS ծրագրի Նվազագույն ստանդարտների՝ ՀՀ ՊԵԿ իրավասություններին առնչվող աշխատանքները:	
		6.4 Արևելյան գործընկերության շրջանակում փաստաթղթերի միջսահմանային էլեկտրոնային առաքման համակարգերի հետ ինտեգրում/ տվյալների փոխանակում	ԵՄ աշխատանքային խմբերի շրջանակներում մշակվել է նախագծի հայեցակարգը: Կնքվել են երկկողմ հուշագրեր ՀՀ-ում մուտքային կետ (access point) հանդիսացող «ԷԿԵՆԳ» ՓԲԸ-ի և Ուկրաինայի մուտքային կետի միջև: Պիլոտային փորձարկման համար ընտրվել են ՀՀ-ից «Վեդի Ալկո», իսկ Ուկրաինայից «Ալկոլայն» ընկերությունները: Ընթանում է համակարգի պիլոտային փորձարկումը:	

Քաղաքաշինության կոմիտե

Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
1	Տարածքային մակարդակում պետական քաղաքաշինական իրագործման համար անհրաժեշտ հիմքերի ստեղծում	1.1 «Քաղաքաշինական ծրագրային (տարածական պլանավորման) փաստաթղթերի մշակում» 2017-2024 թվականների ծրագրի շրջանակներում՝ միկրոռեզիդենցիալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթերի մշակում	Հանրապետության բոլոր համայնքներում 2017-2023թթ. ընթացքում տեղական մակարդակի ծրագրային փաստաթղթերով (զլխավոր հատակագծեր և գոտևորման նախագծեր) ապահովման նպատակով «Միկրոռեզիդենցիալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթերի նախագծերի մշակում» ծրագիրը մեկնարկել է 2017 թվականի մայիսի 24-ին: Ծրագրի կատարման շրջանակներում թվով 4 նախագծային ընկերության հետ կնքվել է թվով 11 պետական գնման պայմանագիր՝ թվով 60 միկրոռեզիդենցիալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման փաստաթուղթ մշակելու համար, որոնց ընդհանուր պայամագրային արժեքը կազմում է՝ 1.205.588,0 հազար դրամ: Կնքված պայմանագրերի շրջանակներում 2021 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ մշակվել է (Քաղաքաշինության կոմիտեի կողմից ընդունվել է) թվով 490 բնակավայրի ընդգրկմամբ թվով 44 միկրոռեզիդենցիալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման փաստաթուղթ, որոնց ընդհանուր արժեքը կազմել է՝ 839,0 մլն դրամ: 2021 թվականին սահմանված ժամկետում կատարվել են պետական բյուջեով նախատեսված թվով 21 նախագծային փաստաթղթերի մշակման աշխատանքներ՝ ընդհանուր թվով 200 բնակավայրի համար, այդ թվում՝ ա/ Շիրակի մարզի Աշոցք համայնքի թվով 11 բնակավայրի համար,	

		բ/ Արագածոտն-2, 5, 10 և 11 փաստաթղթերը թվով 40 բնակավայրի համար, գ/ Արմավիր-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 և 9 փաստաթղթերը թվով 97 բնակավայրի համար, դ/ Վայոց Ձորի-1, 2, 3, 4, 5 և 6 փաստաթղթերը թվով 40 բնակավայրի համար, ե/ Տավուշի մարզի Դիլիջան համայնքի թվով 7 բնակավայրի համար: Արագածոտն-1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, Շիրակ-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, Գեղարքունիք-3, 4, 8 և Աշոցք համայնքի միկրոռեգիոնալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման լրամշակված փաստաթղթերը 2021 թվականին ներկայացվել են շահագրգիռ մարմիններ՝ համաձայնեցման:	
	1.2 «Սևան» ազգային պարկի» Լճաշեն-Սևանի թերակղզի հատվածի գոտևորման նախագծի և քաղաքաշինական կանոնադրության նախագծի մշակում	2021 թվականի մայիսին Վարչապետի աշխատակազմ է ներկայացվել «Սևան» ազգային պարկի» Լճաշեն-Սևանի թերակղզի հատվածի գոտևորման նախագծի և քաղաքաշինական կանոնադրության մշակման աշխատանքների ընթացքում առաջացած խոչընդոտները և խնդիրները: «Սևան» ազգային պարկի» Լճաշեն-Սևանի թերակղզի հատվածի գոտևորման և քաղաքաշինական կանոնադրության նախագծի մշակման աշխատանքների վերջնաժամկետը ՀՀ կառավարության 2021 թվականի դեկտեմբերի 23-ի N2134-Ա որոշմամբ երկարաձգվել է մինչև 2022 թվականի մայիսի 17-ը: «Սևան» ազգային պարկի» Լճաշեն-Սևանի թերակղզի հատվածի գոտևորման նախագծի և քաղաքաշինական կանոնադրության մշակման աշխատանքների նախագիծը «Արխիտոն» ՍՊԸ-ի կողմից 2021 թվականի դեկտեմբերի 23-ին գրությամբ ներկայացվել է ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտե՝ քննարկման:	
	1.3 Սահմանամերձ համայնքներում քաղաքաշինական գործունեությանն աջակցություն	Միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է հետամուտ լինել միկրոռեգիոնալ փաստաթղթերի մշակման արդյունքում սահմանամերձ բնակավայրերում ի հայտ եկած խնդիրների և դրանց լուծմանն ուղղված առաջարկությունների իրագործմանն աջակցելու գործընթացին, ուսումնասիրել առկա այլ խնդիրները և միջոցառման համակատարող դիտարկված մարմինների հետ մշակել առաջարկությունների, մասնավորապես կառուցապատման ներդրումային ծրագրերի փաթեթներ:	

		Կոմիտեի կողմից 2021թ. իրականացվել են՝ Տավուշի մարզի Կարմիրաղբյուր բնակավայրում պուրակի ստեղծման շինարարական աշխատանքներն ու Սյունիքի մարզի Գորիս համայնքի Շուռնուխ բնակավայրում սահմանային գծին մոտ լինելու և Ադրբեջանի զինված ուժերի ուղիղ դիտարկման տակ հայտնվելու պատճառով նոր թաղամասի նախագծային փաստաթղթերի մշակման և կառուցապատման աշխատանքները: Միջոցառման շրջանակներում Կոմիտեի կողմից առաջադրվել են՝ Աճի բևեռների ձևավորմանը և համայնքների զարգացմանն ուղղված հայեցակարգեր, Տավուշի մարզում՝ 11 միկրոծրագիր, Արարատի մարզում՝ 7 միկրոծրագիր, Սյունիքի մարզում՝ 10 միկրոծրագիր, Արմավիրի մարզում՝ 4 միկրոծրագիր, Վայոց Ձորի մարզում՝ 3 միկրոծրագիր, Շիրակի մարզի Աշոցք համայնքում՝ 1 ծրագիր:	
	1.5 «Քաղաքաշինության մասին» օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին» և «Տարածքի հատակագծման նախագծերի մշակման, փորձաքննության, համաձայնեցման, հաստատման և փոփոխման կարգը հաստատելու մասին» Կառավարության որոշման նախագծերի ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ	Մշակվել են «Քաղաքաշինության մասին» օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին» օրենքի և «Տարածքի հատակագծման նախագծերի մշակման, փորձաքննության, համաձայնեցման, հաստատման և փոփոխման կարգը հաստատելու մասին» Կառավարության որոշման նախագծերի նախնական տարբերակները, որի վերաբերյալ տեղեկատվությունը 2021 թվականի նոյեմբերին ներկայացվել է Վարչապետի աշխատակազմ: Նախագծերով առաջարկվում է իրավական փաստաթղթերով սահմանել «Տարածքի հատակագծման նախագիծ» հասկացությունը, որը կդիտարկվի որպես գոտևորման և կառուցապատման նախագծերի միջև միջանկյալ փուլ, ինչպես նաև կանոնակարգել դրա մշակման, փորձաքննության, համաձայնեցման, հաստատման և փոփոխման ընթացակարգերը: Տարածքի հատակագծման նախագիծը քաղաքաշինական կարգավորման առավել մանրամասն փաստաթուղթ է, որում ներառված են միջպետական կամ հանրապետական նշանակության ճանապարհներին հարող տարածքների, հատուկ կարգավորման գոտիների, կառուցապատված կամ	

			նոր կառուցապատվող թաղամասերի քաղաքաշինական նորմերին համապատասխան հիմնական չափորոշիչներ, որոնք միևնույն ժամանակ նպաստում են տարածքի ներդրումային գրավչության որոշմանը:	
	1.7 «Հայաստանի բնակավայրերի պատմական կառուցապատման, ճարտարապետական և բնական ժառանգության վերականգնման, վերակառուցման և վերաօգտագործման քաղաքաշինական կանոնակարգերի մեթոդաբանությունը հաստատելու մասին» Կառավարության որոշման նախագծի մշակում	Մշակվել է «ՀՀ բնակավայրերի կամ դրանց առանձին հատվածների պատմամշակութային հիմնավորման նախագծերի մշակման, փորձաքննության, համաձայնեցման, հաստատման ու փոփոխման կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը, որը 2021 թվականի հունիսին ներկայացվել է շահագրգիռ մարմիններ՝ կարծիքի: Լրամշակված նախագիծը 2022 թվականի հունվարին կրկին ներկայացվել է շահագրգիռ մարմիններ՝ համաձայնեցման: Նախագծով առաջարկվում է ստեղծել բնակավայրերի ձևավորված քաղաքաշինական միջավայրերի ճարտարապետական և բնական ժառանգության օբյեկտների նկատմամբ միջամտությունների չափորոշիչների և կարգավորիչների մշակված համակարգ:		
	1.8 Սյունիքի մարզի Գորիս համայնքի Շուռնուխ բնակավայրում նոր բնակելի թաղամասի հիմնում	Շինարարական աշխատանքները մեկնարկվել է 2021 թվականի ապրիլի 26-ին: Շինարարական ծրագրի պայմանագրային ընդհանուր արժեքը (այդ թվում՝ նախագծային աշխատանքների) կազմել է՝ 890.983,2 հազ. դրամ, որից 2021 թվականին սահմանված օրացուցային գրաֆիկին համապատասխան իրացվել է 415.054,7 հազ. դրամը: Ծրագրի իրագործման համար նախատեսվել է Շուռնուխ բնակավայրում կառուցել բնակելի նկուղով մեկ հարկանի շուրջ 285քմ մակերեսով թվով 13 առանձնատուն, որոնցից յուրաքանչյուրի ցանկապատով սահմանազատված տնամերձ 1200քմ մակերեսով հողամասում տեղակայված կլինեն անասնազոմ և օժանդակ շինություններ: Շինարարական աշխատանքները զբաղեցնում են մոտ 2.54 հա տարածք:		
	1.9.1 «Երևանի փոքր կենտրոնի կառուցապատման մասին» օրենքի նախագծի ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ	Մշակվել է «Երևանի փոքր կենտրոնի կառուցապատման մասին» օրենքի և «ՀՀ կառավարության 2009 թվականի հունիսի 26-ի N728-Ն որոշման մեջ լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծերը:		

		1.9.2 «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2009 թվականի հունիսի 26-ի N728-Ն որոշման մեջ լրացումներ կատարելու մասին» Կառավարության որոշման նախագծի ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ	«Երևանի փոքր կենտրոնի կառուցապատման մասին» օրենքի նախագիծը 2021 թվականի հոկտեմբերին ներկայացվել է շահագրգիռ մարմիններ՝ կարծիքի: «ՀՀ կառավարության 2009 թվականի հունիսի 26-ի N728-Ն որոշման մեջ լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը գտնվում է լրամշակման փուլում: Նախագծերով առաջարկվում է սահմանել մայրաքաղաքի համաչափ տարածական զարգացմանը զուգընթաց Երևանի փոքր կենտրոնի քաղաքաշինական գործունեության առանձնահատկությունները, որով կբարելավվի մայրաքաղաքի քաղաքաշինական դիմագծի ձևավորման վրա գերիշխող ազդեցություն ունեցող տարածական գոտու պահպանման ընթացքն ու ներդաշնակ զարգացումը, ինչպես նաև կձևավորվի հարմարավետ և բարձրարժեք գեղագիտական հատկանիշներով օժտված կենսամիջավայր:	
3	Քաղաքաշինական թույլտվությունների տրամադրման փուլերի կրճատում և թույլտվություններ պահանջող գործունեության շրջանակի բովանդակային իմաստով վերանայում	3.1 «ՀՀ կառավարության 2015 թվականի մարտի 19-ի N 596-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին» Կառավարության որոշման նախագծի ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ	Մշակվել է «ՀՀ կառավարության 2015 թվականի մարտի 19-ի N 596-Ն որոշման մեջ լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին» Կառավարության որոշման նախագիծը, որը ներկայացվել է Վարչապետի աշխատակազմ և ընդունվել Կառավարության 2021 թվականի դեկտեմբերի 2-ի N1985-Ն որոշմամբ: Ընդունված որոշմամբ առաջարկվում է Եղվարդ, Էջմիածին, Մասիս և Վանաձոր համայնքներում ճարտարապետահատակագծային առաջադրանքը, շինարարության թույլտվությունները, ճարտարապետաշինարարական նախագծերը, շինարարության ավարտի ակտերը և շահագործման թույլտվությունները ՏԻՄ-երի կողմից ՀՀ կադաստրի կոմիտե ներկայացնել բացառապես էլեկտրոնային «e-permits» համակարգի միջոցով՝ սկսած 2022 թվականի հունվարի 1-ից (պիլոտային կարգով)՝ հետագայում հանրապետության բոլոր համայնքներում դրա կիրառության ակնկալիքով: «e-Permits» համակարգի ներդրման շրջանակում վերապատրաստվել են շուրջ 30 մասնակից 14 համայնքներից, ինչպես նաև մատակարար կազմակերպությունների և տեսչական մարմինների ներկայացուցիչներ:	

		3.2 Քաղաքաշինական գործունեության գործընթացների բարելավում	Քաղաքաշինական գործընթացների պարզեցման, ընթացակարգերի ժամկետների կրճատման, կրկնվող գործառույթների վերացման նպատակով ՀՀ կառավարության 2015 թվականի մարտի 19-ի N596-Ն որոշման մեջ նախատեսվում են կատարել մի շարք լրացումներ և փոփոխություններ: Հաշվի առնելով նշված որոշման մեծածավալ լինելը, նախագծի փոփոխությունների ձևաչափը նախատեսվել է առանձին հավելվածներով՝ նախագծման թույլտվություն, շինարարության/քանդման թույլտվություն, ավարտական ակտ / շահագործման թույլտվություն, էական և ոչ էական շեղումների ընդլայնված ցանկի սահմանում, օբյեկտների ցանկի վերանայում ըստ ռիսկայնության աստիճանի գնահատման նոր մեթոդաբանության: Վարչապետի 2021 թվականի սեպտեմբերի 17-ի «Քաղաքաշինության մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» և «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու մասին» օրենքների կիրարկումն ապահովող միջոցառումը հաստատելու մասին» N1011-Ա որոշմամբ հաստատված միջոցառումը կատարելու անհրաժեշտությամբ պայմանավորված մշակվել և Կառավարության 2021 թվականի դեկտեմբերի 16-ի N2052-Ն որոշմամբ ընդունվել է «Կառավարության 2015 թվականի մարտի 19-ի N596-Ն որոշման մեջ լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը, որով կատարված փոփոխությունները հիմնականում վերաբերում են համայնքի ղեկավարի կողմից ճարտարապետահատակագծային առաջադրանքին կից տրամադրվող ելակետային տվյալներին կամ տեխնիկական պայմաններին, դրանց ժամկետներին, առցանց տրամադրման ընթացակարգին, ոչ բարենպաստ պայմաններով ելակետային տվյալների կամ տեխնիկական պայմանների տրամադրմանը: ՀՀ կադաստրի կոմիտեի հետ համատեղ քննարկումների արդյունքում հստակեցվել են շինարարությունը ոչ էական շեղումներով իրականացնելու դեպքերը, մշակվել է շինարարական օբյեկտների ռիսկայնության աստիճանի	
--	--	--	--	--

			գնահատման նոր մեթոդաբանություն՝ ելնելով նախատեսվող օբյեկտների մակերեսից, կարևորությունից, բարդությունից և մարդկանց միաժամանակյա կացության պայմաններից: Ավարտական ակտի կազմման գործընթացում առավել լիարժեք կազմով ընդունող հանձնաժողովին է վերապահվել վերոնշյալ շեղումները գնահատելու, օբյեկտի նախագծային լուծումներին և քաղաքաշինական փաստաթղթերին համապատասխանության հարցերը: Օբյեկտների ցանկն ըստ ռիսկայնության աստիճանի գնահատման և օբյեկտի ռիսկայնության չափորոշիչների դասակարգման նոր մշակված մեթոդաբանությունը գտնվում են շահարգիռ մարմինների կարծիքների ամփոփման փուլում: Վերը նշված բոլոր լրացումներն ու փոփոխությունները 2021թ. գտնվել են ընթացիկ աշխատանքային փուլերում: Դրանք նախատեսվում են իրականացնել և սահմանված կարգով ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնել 2022 թվականի ընթացքում:	
5	Քաղաքաշինության բնագավառի նորմատիվ փաստաթղթերի մշակման, արդիականացման և միջազգային նորմերին ներդաշնակեցման ապահովում՝ ըստ ձևավորվող խնդիրների լուծման առաջնահերթությունների	5.1 Քաղաքաշինության բնագավառի նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի (տեխնիկական կանոնակարգեր, շինարարական նորմեր, շինարարական նորմերի ու կանոնների հավաքածուներ, կարգեր) մշակման, տեղայնացման, արդիականացման աշխատանքների պատվիրակում կապալառու կազմակերպություններին	Կնքված պետական գնման պայմանագրերով 2021 թվականին մեկնարկել են թվով 19 քաղաքաշինական նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի մշակման աշխատանքները, որոնցից «ՀՀ քաղաքացիական պաշտպանության պաշտպանական կառույցներ» շինարարական նորմերը հաստատվել են Քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2021 թվականի դեկտեմբերի 30-ի N78-Ն հրամանով, սակայն դեռ չեն հրապարակվել, իսկ մյուսների մասով ավարտման ժամկետները սահմանվել են 2022 թվականը: Նորմերի փաթեթը 2022թ փետրվարին ներկայացվել է քննարկման Անվտանգության խորհուրդ: Քննարկման արդյունքների համաձայն նորմերն ըստ անհրաժեշտության կլրամշակվեն և կներկայացվեն հրապարակման: Կնքված պայմանագրերով մշակվող փաստաթղթերն են՝ Քաղաքաշինություն. Քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի հատակագծում և կառուցապատում, Կոյուղի, արտաքին ցանցեր և կառուցվածքներ, Շինարարական բետոնե և գետտեխնիկական կոնստրուկցիաներում ոչ մետաղական կոմպոզիտ ամրանների կիրառման կանոնների հավաքածու,	

			Սառնաճկած պողպատե բարակապատ տրամատների կիրառմամբ շենքերի ու շինությունների նախագծման կանոնների հավաքածու, Ավտոմոբիլային ճանապարհներ, Քաղաքացիական պաշտպանության պաշտպանական կառույցներ, Կրող և պատող կոնստրուկցիաներ, Բնակելի շենքեր. Մաս II. Անհատական բնակելի տներ, Վարչական և կենցաղային շենքեր, Անվտանգության տեխնիկան շինարարությունում, Շենքերի էներգաարդյունավետության ապահովում. Էներգաարդյունավետության գնահատման ցուցանիշներ, Տանիքներ և տանիքածածքներ, Շինարարական կոնստրուկցիաների պաշտպանությունը կոռոզիայից, Նախադպրոցական հաստատությունների շենքեր. Նախագծման նորմեր, Շինարարությունում գեոդեզիական աշխատանքներ, Տարածքի բարեկարգում, Նախագծային աշխատանքների տևողություն, Պահեստներ նավթի և նավթամթերքի, նախագծման նորմեր, Նավթի, նավթամթերքի և հեղուկ գազի ստորգոտնյա պահեստարաններ: Հիդրոտեխնիկական կառուցվածքներ. Հիմնական դրույթներ» շինարարական նորմերի լրամշակման աշխատանքների ձեռքբերման նպատակով 2022թ սահմանված կարգով հայտարարվել է գնման ընթացակարգ: Նորմերի մշակման պետական գնման պայմանագիրը կնքման փուլում է: Մշակվել և ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2021 թվականի հոկտեմբերի 15-ի N64-Ն հրամանով ընդունվել է «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքաշինության նախարարի 2014 թվականի հոկտեմբերի 14-ի N263-Ն հրամանում փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի հրամանի նախագիծը, որով վերանայվել են ՀՀՇՆ 30-01-2014՝ «Քաղաքաշինություն. Քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի հատակագծում և կառուցապատում»	
--	--	--	--	--

		շինարարական նորմերում որոշ դրույթներ՝ կապված ՀՀ համայնքներում ավտոտեխսպասարկման կետերի նախատեսմանը: ՀՀ վարչապետի 2021 թվականի նոյեմբերի 23-ի N1338-Ա որոշման կատարումն ապահովելու նպատակով մշակվել է «ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2008 թվականի հունվարի 14-ի N11-Ն հրամանում լրացումներ կատարելու մասին» (ՀՀՇՆ I-3.01.01-2008 «Շինարարական արտադրության կազմակերպման աշխատանքների կատարում» շինարարական նորմերում փոփոխությունների կատարում) և «Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր քաղաքաշինության պետական կոմիտեի նախագահի 2017 թվականի սեպտեմբերի 11-ի N128-Ն հրամանում լրացում կատարելու մասին» ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի հրամանների նախագծերի փաթեթը, որը ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի 2022 թվականի հունվարին ներկայացվել է շահագրգիռ մարմիններ՝ քննարկման: Նախագծով փոփոխվող դրույթները հիմնականում վերաբերում են շինարարական հրապարակը պատվիրատուների կողմից տեսանկարահանման համակարգով համալրելու պարտադիր պահանջին, որը պետք է դիտարկվի միայն 70-ապատիկից բարձր բազային միավոր ունեցող՝ հիմնականում միջինից բարձր, բարձր և բարձրագույն ռիսկայնության աստիճանի օբյեկտների դեպքում (բացառությամբ գծային ենթակառուցվածքների): Մշակվել է նաև «Կորոնավիրուսների (COVID-2019) և ձևափոխված շտամներ) պոլիմերազային շղթայական ռեակցիայի մեթոդով հետազոտությունների լաբորատորիաներ» շինարարական նորմերի մշակման/տեղայնացման աշխատանքների տեխնիկական բնութագրի նախնական տարբերակը, որը Կոմիտեի 2022 թվականի հունվարի 26-ին ներկայացվել է ՀՀ առողջապահության նախարարություն՝ քննարկման: 2021թ. կնքված թվով 19 պայմանագրերի ընդհանուր արժեքը կազմել է՝ 127. 910,0 հազ դրամ, որից 2021 թվականին իրացվել է 15. 235,0 հազ դրամը:	
	5.2 Շինարարության գնագոյացման	«Շինարարության գնագոյացման մեթոդաբանության արդիականացման հայեցակարգը և դրանից բխող միջոցառումների ծրագիրը հաստատելու	

	մեթոդաբանության արդիականացմանն ուղղված առաջարկությունների փաթեթի մշակում և ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ	մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի վերջնամշակված փաթեթը Քաղաքաշինության կոմիտեի 2021 թվականի հոկտեմբերին ներկայացվել է Վարչապետի աշխատակազմ: Նախագիծը վերադարձվել է լրամշակման: Նախագիծը Քաղաքաշինության կոմիտեի 2021 թվականի դեկտեմբերին կրկին ներկայացվել է մասնագիտական հանրության քննարման:	
	5.3 «Բազմակի օգտագործման օրինակելի նախագծերի ցանկը և ընդհանուր բնութագրերը հաստատելու մասին» Քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի հրամանի նախագծի մշակում (Նախագծի մշակման և համակարգման աշխատանքներ, ծրագրային առաջարկների մշակում բազմակի օգտագործման օրինակելի նախագծերի տեղակայման, փորձաքննության և բյուջետային ծրագրերի շրջանակներում նմանատիպ նախագծերի ձեռքբերման համար ֆինանսական միջոցների նախատեսման վերաբերյալ)	Շենքերի և շինությունների բազմակի օգտագործման օրինակելի նախագծերի ցանկը և ընդհանուր բնութագրերը հաստատելու մասին» ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի հրամանի նախագիծը հաստատվել է Նախագահի 2021 թվականի դեկտեմբերի 9-ի N71-Ն հրամանով և հրապարակվել 2021 թվականի դեկտեմբերի 17-ին: Մշակվել է «Քաղաքաշինության մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի նախագծի վերաբերյալ ՀՀ կառավարության օրենսդրական նախաձեռնությունը, որը հավանության է արժանացել ՀՀ կառավարության 2022 թվականի հուլիսի 13-ի N28-Ա որոշմամբ և այն սահմանված կարգով ներկայացվել է ՀՀ Ազգային ժողով: Նախագծով նախատեսվում է օրենքով կարգավորել կառուցապատողների կողմից բազմակի օգտագործման օրինակելի նախագծերի կիրառման հնարավորությունը:	
	5.4 «Միասնական փաթեթով գնում» սկզբունքի կիրառման համար օրենսդրական կարգավորումների մշակում՝ «Քաղաքաշինության մասին օրենքում լրացումներ կատարելու մասին օրենքի նախագծի	Մշակվել է «Քաղաքաշինության մասին» օրենքում լրացում կատարելու մասին» օրենքի նախագծի փաթեթը, որը Քաղաքաշինության կոմիտեի կողմից 2021թ. հոկտեմբերին ներկայացվել է շահագրգիռ մարմիններ և կազմակերպություններ՝ քննարկման: Միաժամանակ 2021 թվականի դեկտեմբերի 3-ին շահագրգիռ մարմինների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ տեղի է ունեցել քննարկում, որի արդյունքներով Ֆինանսների նախարարության կողմից առաջարկվել է մշակել	

		մշակում և ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ (Նախագծի մշակում և համակարգում, օրենսդրական այլ իրավակարգավորումների մասով առաջարկների ներկայացում՝ նախագծային աշխատանքների փուլայնության (տրոհման), կրկնակի և ուղեկցող փորձաքննության մեթոդաբանությունների հստակեցման մասով, հատուկ ընթացակարգերի մշակում)	համապատասխան պայմանագրային դրույթների փաթեթ զխավոր կապալառուի և պատվիրատուի պարտավորություններին ու լիազորություններին վերաբերող իրավական հիմքերի և նախատեսվող ընթացակարգերի ներառմամբ՝ դիտարկելով գործող միջազգային փորձը: Հաշվի առնելով մշակման ենթակա պայմանագրային փաստաթղթերի փաթեթում իրավակարգավորումների խտությունը և դրանով պայմանավորված՝ որակավորված փորձագետ ներգրավելու անհրաժեշտությունը, Կոմիտեի մասնագիտական ստորաբաժանման կողմից Նախագծի փաթեթը կրկին լրամշակվել է և գտնվում է շրջանառության մեջ:	
6	Շինարարությունում նոր տեխնոլոգիաների ներդրման, տեղական հումքով շինանյութերի և շինարարության որակի հսկման մեթոդների մշակման ու իրագործման նպատակով գիտահետազոտակ ան և փորձարարական բազայի ձևավորում, գիտական կադրերի պատրաստում	6.1 «Քաղաքաշինական ծրագրերի փորձագիտական կենտրոն» ԲԲԸ արդիականացման (առողջացման) ծրագրի մշակման պատվիրակում, ծրագրի մշակման աշխատանքների ընթացիկ համակարգում, ծրագրով նախատեսվող միջոցառումների իրականացում (օրենսդրության վերանայում, Կենտրոնի վերակազմակերպման աշխատանքների ապահովում, կանոնադրական նոր պահանջների ձևավորում, մասնագիտական կադրերի ընտրություն, ներգրավում)	«ՀՀ 2021 թվականի պետական բյուջեի մասին» օրենքում վերաբաշխում, ՀՀ կառավարության 2020 թվականի դեկտեմբերի 30-ի N2215-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու և ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեին գումար հատկացնելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը 10.12.2021թ. ներկայացվել է ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ՝ համապատասխան պարզաբանումով: Սակայն, հաշվի առնելով ավարտին մոտեցող 2021 թվականի բյուջետային տարին և Նախագծով նախատեսվող գործընթացների իրականացման համար պահանջվող իրական ժամկետները, առաջարկվել է Նախագծի վերջնամշակված տարբերակը ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնել 2022 թվականի փետրվարի 3-րդ տասնօրյակում, որի վերաբերյալ ՀՀ վարչապետի աշխատակազմից ստացված 29.12.2021թ. հանձնարարականով Նախագծը վերադարձվել է լրամշակման: Նախագծով առաջարկվել է քաղաքաշինական ծրագրերի մշակման և իրագործման ընթացքում ի հայտ եկած նախագծային խնդիրների կարգավորումը, թերությունների վերացումը սեղմ ժամկետներում ապահովելու նպատակով, Պատվիրատուի /Կառուցապատողի (կապալառու կազմակերպության, շահագրգիռ այլ կողմի) գնահատմամբ «կասկածելի»,	

	(վերապատրաստում)		«ոչ հիմնավոր» նախագծերի կիրառումը բացառելու համար՝ Քաղաքաշինության կոմիտեի «Քաղաքաշինական ծրագրերի փորձագիտական կենտրոն» ԲԲԸ-ին պատվիրել նաև գիտական, գիտահետազոտական, փորձարարական, նախագծման, հետազննության, քաղաքաշինական ծրագրերի նախագծային փաստաթղթերի կրկնակի և ուղեկցող փորձաքննության ծառայություններ:	
7	Շենքերի ու շինությունների հուսալիության և սեյսմակայունության բարձրացման համար անհրաժեշտ իրավական հիմքերով ապահովում	7.1 «Տեխնիկական վիճակից ելնելով բնակելի, հասարակական և արտադրական նշանակության շենքերը/շինությունները շահագործման համար ոչ պիտանի (կազմաքանդման ենթակա) ճանաչելու կարգը հաստատելու մասին» Կառավարության որոշման նախագծի ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ	«Տեխնիկական վիճակից ելնելով բնակելի, հասարակական և արտադրական նշանակության շենքերը/շինությունները շահագործման համար ոչ պիտանի (կազմաքանդման ենթակա) ճանաչելու կարգը, լիցենզավորված կազմակերպության եզրակացության և միջգերատեսչական հանձնաժողովի որոշման օրինակելի ձևերը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի վերջնամշակված փաթեթը ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի 2021 թվականի դեկտեմբերին ներկայացվել է ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ, որը 2022 թվականի հունվարին վերադարձվել է լրամշակման: Նախագծի փաթեթով նախատեսվում է անվտանգության պահանջների ապահովման և կառուցապատման ծրագրերի իրականացման նպատակով համապատասխան իրավակարգավորումների (այդ թվում պարտադիր պահանջների սահմանման) միջոցով կանոնակարգել վթարային բնակելի, հասարակական և արտադրական նշանակության շենքերի ու շինությունների կազմաքանդման խնդիրները:	
		7.2 Առավել վտանգավոր սողանքային տեղամասերում հետազննությունների և կանխարգելիչ միջոցառումների մասով առաջարկությունների ներկայացում, «ՀՀ ԿԱ քաղաքաշինության պետական կոմիտեի նախագահի 2017 թվականի սեպտեմբերի 11-ի N 128-Ն հրամանում լրացումներ	Մշակվում է ՀՀ ԿԱ քաղաքաշինության պետական կոմիտեի նախագահի 11.09.2017թ. N128-Ն հրամանում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին հրամանի նախագիծը, որը 2022 թվականի փետրվարի 1-ին ուղարկվել է շահագրգիռ մարմիններ՝ կարծիքի: Նախագծով ներկայացված լրացումները հիմնականում վերաբերում են՝ շինարարական օբյեկտների նախագծային փաթեթներում սողանքային երևույթներից տարածքների ինժեներական պաշտպանությունն ապահովող միջոցառումների ընդհանուր նկարագրի ներառմանը, շինարարության կազմակերպման նախագծի շրջանակներում նախատեսվող շրջակա միջավայրի պահպանմանն ուղղված միջոցառումներին զուգահեռ նաև	

		կատարելու մասին» Քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի հրամանի նախագծի մշակում (քաղաքաշինական օբյեկտների նախագծման նորմատիվ լրացուցիչ պահանջների մշակում՝ հրամանի համալրում հակասողանքային, կանխարգելիչ միջոցառումների դրույթներով, նորամշակ պահանջների մասով իրազեկման ապահովում)	սողանքների առաջացման կանխարգելման միջոցառումների նախատեսմանը:	
8	Կարևորագույն նշանակության մի շարք օբյեկտների համալրում նախագծային հատուկ լուծումներով՝ հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար դրանց շահագործման մատչելիությունն ապահովելու համար	8.1 «Նախագծային հատուկ լուծումներով համալրման ենթակա մի շարք կարևորագույն նշանակության օբյեկտների ցանկը և դրանց շահագործման մատչելիությունն ապահովող միջոցառումների ծրագիրը հաստատելու մասին» Կառավարության որոշման նախագծի ներկայացում վարչապետի աշխատակազմ (Նախագծի մշակման և համակարգման աշխատանքներ)	«Նախագծային հատուկ լուծումներով համալրման ենթակա մի շարք կարևորագույն նշանակության օբյեկտների ցանկը և դրանց շահագործման մատչելիությունն ապահովող միջոցառումների ծրագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը ՀՀ կառավարության քննարկմանն է ներկայացվել 2021թ. դեկտեմբերին, որը 2022 թվականի հունվարի 24-ին հանձնարարականով վերադարձվել է լրամշակման: Նախագծի լրամշակված փաթեթը 2022 թվականի փետրվարի 11-ին ներկայացվել է ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ:	
9	Շենքերի ու շինությունների անձնագրավորման համակարգի ներդրում	9.1 «Քաղաքաշինության մասին» օրենքում և հարակից օրենքներում փոփոխություններ կատարելու մասին նախագծերի փաթեթին հավանություն տալու, «Շենքերի և շինությունների	«Քաղաքաշինության մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին», «Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքում փոփոխություն և լրացումներ կատարելու մասին», «Պետական գույքի կառավարման մասին» օրենքում փոփոխություն և լրացումներ կատարելու մասին», «Գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին», «Երևան	

		անձնագրավորման կարգը սահմանելու մասին» Կառավարության որոշումների նախագծերի ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ (իրավական ակտերի, միջոցառումների ծրագրի նախագծերի մշակման աշխատանքներ, անձնագրավորման կարգի մշակման աշխատանքներ, ծրագրի իրագործման համակարգում, համագործակցություն պատասխանատու և այլ շահագրգիռ մարմինների հետ)	քաղաքում տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքում լրացում կատարելու մասին», «Ճարտարապետական գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ կատարելու մասին», «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ» Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին» և «Լիցենզավորման մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» օրենքների նախագծերի վերջնամշակված փաթեթը ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի կողմից 2021թ. դեկտեմբերի 30-ին ներկայացվել է ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ: Նախագծի լրամշակված փաթեթը ներկայացվել է Տարածքային զարգացման և շրջակա միջավայրի նախարարական կոմիտեի 2022 թվականի հունվարի 19-ի նիստի քննարկմանը, ստացել է դրական դիրքորոշում պայմանով՝ որ այն լրացուցիչ կներկայացվի Երևանի քաղաքապետարան, Կադաստրի Կոմիտե և Կառուցապատողների Հայկական Ասոցիացիա: Նախագիծը լրամշակման փուլում է:	
10	Քաղաքաշինության բնագավառում գործունեություն իրականացնող կազմակերպությունների վարկանիշավորման համակարգի ներդրում	10.1 «Լիցենզավորման մասին» օրենքում փոփոխություն և լրացում կատարելու մասին», «Պետական տուրքի մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին», «Քաղաքաշինության մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» և «Քաղաքաշինության բնագավառում իրավախախտումների համար պատասխանատվության մասին» օրենքում փոփոխություն և լրացումներ կատարելու մասին»	«Լիցենզավորման մասին» օրենքում փոփոխություն և լրացում կատարելու մասին», «Պետական տուրքի մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին», «Քաղաքաշինության մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» և «Քաղաքաշինության բնագավառում իրավախախտումների համար պատասխանատվության մասին» օրենքում փոփոխություն և լրացումներ կատարելու մասին» օրենքների նախագծերի փաթեթը 2021 թվականի դեկտեմբերի 24-ին ներկայացվել է ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ, որը 2022 թվականի փետրվարի 3-ին վերադարձվել է լրամշակման: Նախագծի լրամշակված տարբերակը 2022 թվականի փետրվարի 15-ին ներկայացվել է շահագրգիռ մարմինների քննարկմանը: Միջոցառման իրականացման շրջանակներում նախատեսվում է Քաղաքաշինական գործունեության տեսակների լիցենզավորում ըստ լիցենզիաների դասային աստիճանների և պատասխանատու	

		օրենքների նախագծերի ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ:	մասնագետների հավաստագրում ըստ մասնագետների կարգերի, այդ թվում՝ նաև էլեկտրոնային եղանակով:	
		10.4 Քաղաքաշինության բնագավառում տնտեսվարող սուբյեկտների և մասնագետների ռեսսուրսների ստեղծում	Համաշխարհային բանկի «Պետական հատվածի արդիականացման երրորդ ծրագրի» շրջանակներում անցկացված մրցույթի արդյունքում «Վի Իքս Սոֆթ» ՍՊԸ-ն և Էստոնիայի էլեկտրոնային կառավարման ակադեմիան (E-Governance Academy) ստորագրել են պայմանագիր, որի շրջանակներում որպես մեկնարկ ընտրվել է նաև Քաղաքաշինության կոմիտեի լիցենզավորման ընթացակարգը: Քաղաքաշինության կոմիտեի կողմից թվայնացման համար տրամադրվել են ելակետային տվյալներ, տեղեկացվել է օրենսդրական փոփոխությունների մասին: Հիմք ընդունելով «Պետական հատվածի արդիականացման երրորդ ծրագիրը», նախատեսվում է միջոցառումն իրականացնել ծրագրի շրջանակներում՝ մինչև 2022 թվականի նոյեմբերի 15-ը, որի ընթացքում պետք է թվայնացվի Քաղաքաշինության բնագավառի լիցենզավորման և հավաստագրման ընթացակարգերը և ստեղծվեն լիցենզավորված քաղաքաշինական գործունեության սուբյեկտների և հավաստագրված մասնագետների ռեսսուրսներ:	
13	Բազմաբնակարան շենքերի կառավարման բնագավառում առկա խնդիրների կանոնակարգում և հետագա զարգացումների ապահովում՝ օրենսդրության շարունակական բարելավման միջոցով	13.1 «Բազմաբնակարան շենքերի պահպանման և շահագործման, արդիականացման (այդ թվում՝ էներգաարդյունավետության և էներգախնայողության բարձրացման) կանոնների հաստատում քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի հրամանով	Հաստատվել է Քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2022 թվականի հունվարի 31-ի N02-Ն հրամանով և ուժի մեջ են մտել 2022 թվականի փետրվարի 4-ից: Կանոնները մշակվել են Կլիմայի կանաչ հիմնադրամի (ԿԿՀ) կողմից ֆինանսավորվող և Միավորված ազգերի կազմակերպության զարգացման ծրագրի (ՄԱԶԾ) կողմից իրականացվող «Շենքերի էներգաարդյունավետ արդիականացմանն ուղղված ներդրումների դիսկերի նվազեցում» ծրագրի և Ճարտարապետության և շինարարության Հայաստանի ազգային համալսարանի աջակցությամբ:	

15	Անբավարար տեխնիկական վիճակում գտնվող (3-րդ և 4-րդ աստիճանի վնասվածություն ունեցող) բնակարանային ֆոնդի հիմնախնդրի կանոնակարգում	15.1 «Քաղաքաշինության մասին» օրենքում և հարակից օրենքներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին օրենքի նախագծի ներկայացում Վարչապետի աշխատակազմ	Միջոցառման շրջանակներում Կոմիտեի կողմից մշակվել և սահմանված կարգով ու ժամկետում Կառավարության քննարկմանն է ներկայացվել «Քաղաքաշինության մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի և հարակից՝ «Տարածքային կառավարման մասին» օրենքում լրացում կատարելու մասին», «Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքում լրացում կատարելու մասին», «Երևան քաղաքում տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքում լրացում կատարելու մասին» օրենքների նախագծերի փաթեթը, որով նախատեսված է սահմանել անբավարար տեխնիկական վիճակում գտնվող բնակարանային ֆոնդի հիմնախնդրին առնչվող հարցերում Կառավարության, պետական, տարածքային և տեղական ինքնակառավարման մարմինների համար լիազորող նորմերը: Փաթեթը քննարկվել է Տարածքային զարգացման և շրջակա միջավայրի նախարարական կոմիտեի 2021 թվականի դեկտեմբերի 13-ի նիստում և քննարկման արդյունքում հնչեցված դիտարկումների հիման վրա օրենսդրական փաթեթը գտնվում է շահագրգիռ մարմինների հետ լրացուցիչ քննարկման փուլում:	
17	Երկրաշարժից հետո տեղադրված/կառուցված ոչ հիմնական շինությունների հիմնախնդիրների կանոնակարգում	17.1 Ոչ հիմնական շինությունների հետագա տնօրինման և դրանցում բնակվող ընտանիքների վերաբնակեցման հետ կապված մոտեցումները և առաջնահերթությունները սահմանող Կառավարության որոշման ընդունում	Ամփոփվել է աղետի գոտու բնակավայրերում երկրաշարժից հետո կառուցված/տեղադրված ավելի քան 7000 ոչ հիմնական շինությունների փաստագրման արդյունքները, մշակվել են մոտեցումներ՝ ինչպես ոչ հիմնական շինություններում բնակվող ընտանիքների բնակարանային պայմանների բարելավման, այնպես էլ ոչ հիմնական շինությունների ազատման, քանդման և տարածքների քաղաքաշինական միջավայրի վերականգնման վերաբերյալ: ՀՀ վարչապետի 2020 թվականի սեպտեմբերի 24-ի N1083-Ա որոշման համաձայն աշխատանքային խմբի կողմից մշակվել է վերը նշված առաջարկությունների իրագործմանն ուղղված միջոցառումների ժամանակացույց և ոչ հիմնական շինությունների վերաբերյալ հավաքագրված տվյալների ամփոփման մեթոդաբանություն (գնահատման չափորոշիչներ):	

			2021 թվականի մասով ժամանակացույցով նախատեսված են եղել ոչ հիմնական շինությունների և դրանցում բնակվող ընտանիքների կարգավիճակի գնահատման, գնահատման արդյունքները քարտեզագրական նյութերի վրա տեղադրման, ըստ կարգավիճակի ընտանիքների տարանջատման աշխատանքները, որոնք սահմանված ժամկետում իրականացվել են:	
18	Վարչական, առողջապահական, մարզական, մշակութային և հանրակրթական նշանակության օբյեկտների շենքային պայմանների բարելավում	18.1 Համայնքներում մոդուլային տիպի 144 տեղ հզորությամբ մսուր մանկապարտեզների կառուցում	Արմավիրի մարզի Արևիկ համայնքում շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 11.06.2021թ.: Պայմանագրային արժեքը կազմել է՝ 485.020,9 հազ դրամ, որից ըստ օրացուցային գրաֆիկի 2021 թվականին իրացվել է 150.567,1 հազ դրամը: Արագածոտնի մարզի Ալագյազ համայնքի, Արարատի մարզի Արալեզ համայնքի, Գեղարքունիքի մարզի Աստղածոր համայնքի, Կոտայքի մարզի Հրազդան համայնքի և Լոռու մարզի Սպիտակ համայնքի մասով 2021 թվականի ընթացքում պետական գնման պայմանագրերով ձեռք են բերվել նախագծանախահաշվային փաստաթղթերը, որոնց շինարարական աշխատանքների գնման գործընթացները նախատեսվում է մեկնարկել 2022 թվականին: Շիրակի մարզի Արթիկ համայնքի, Սյունիքի մարզի Սիսիան համայնքի և Տավուշի մարզի Այրում համայնքի Բագրատաշեն բնակավայրի մասով 2021 թվականին կնքվել են նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի պետական գնման պայմանագրեր: Նախագծերի ձեռքբերումը նախատեսված է 2022 թվականին: Պետական գնման պայմանագրերով 2021թ. ընթացքում նախագծային փաստաթղթեր են ձեռքբերվել նաև Արմավիրի մարզի Այգեվան համայնքում և Լոռու մարզի Գոգարան համայնքում մոդուլային տիպի 144 տեղ հզորությամբ մսուր մանկապարտեզների կառուցման համար, որոնց շինարարական աշխատանքների գնման գործընթացները նախատեսվում է մեկնարկել 2022 թվականին: 2021թ. ժամանակավորապես դադարեցվել են Շիրակի մարզի Արթիկ համայնքի մասով նախագծի մշակման աշխատանքները, որը պայմանավորված է եղել հողհատկացման խնդիրներով:	

			Վայոց Ձորի Եղեգիս համայնքի Շատին բնակավայրի մասով նախագծի ձեռքբերման գործընթացը չի մեկնարկվել՝ հողամասի համապատասխան գործառնական նշանակությամբ հաշվառված անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման վկայականը համայնքի կողմից ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտե չներկայացնելու պատճառով:	
	18.2 Թվով 22 համայնքներում փոքրաքանակ երեխաներով համալրված մոդուլային տիպի դպրոցների կառուցում	Միջոցառման իրականացման շրջանակներում նախատեսվել է թվով 22 համայնքներում կառուցել փոքրաքանակ երեխաներով համալրված մոդուլային տիպի դպրոցներ, որից ըստ մարզերի՝ Արագածոտնի մարզի Լուսակն և Գառնահովիտ համայնքներ, Արարատի մարզի Դեղձուտ համայնք, Արմավիրի մարզի Արգինա համայնք, Գեղարքունիքի մարզի Լեռնահովիտ, Զիլ և Աղբերքի Շատջրեք համայնքներ, Լոռու մարզի Մեղովկա և Հազվի համայնքներ, Սյունիքի մարզի Հարժիս, Վաղատին և Դարբաս համայնքներ, Վայոց Ձորի մարզի Եղեգիս, Չիվա և Գոմք համայնքներ, Շիրակի մարզի Արեգնադեմ, Բերդաշեն և Կապս համայնքներ, Կոտայքի մարզի Զրառատ և Կաթնաղբյուր համայնքներ, Տավուշի մարզի Կիրանց և Դովեղ համայնքներ: Միջոցառման իրականացման շրջանակներում թվով 15 օբյեկտի շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 2020թ. նոյեմբերին, իսկ 6 օբյեկտինը՝ 2021թ. հոկտեմբերին: Շին աշխատանքների պայմանագրային ընդհանուր արժեքը կազմել է՝ 15. 576. 253,9 հազ դրամ, որից 2020-2021 թվականներին ըստ օրացուցային գրաֆիկի իրացվել է 4. 059. 456,0 հազ դրամը: Տավուշի մարզի Դովեղ համայնքում շինարարական ծրագիրը չի մեկնարկել, որը պայմանավորված է անհրաժեշտ հողահատկացման խնդիրների առաջացման հանգամանքով:		
	18.3 Ավագ դպրոցների նոր մասնաշենքերի կառուցում	Միջոցառման շրջանակներում նախատեսված է Արարատի մարզի Մասիս համայնքում կառուցել N5 ավագ դպրոցի նոր մասնաշենքը: Շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 18.12.2021թ., որի պայմանագրային արժեքը կազմել է՝ 757.429,9 հազ դրամ:		

			2021 թվականին պայմանագրով սահմանված գումարից իրացվել է 40.941,3 հազ դրամը: 2021թ. ընթացքում իրականացվել են գոյություն ունեցող մասնաշենքերի քանդման աշխատանքները, որը նախատեսվել է ավարտել 2022թ.:	
	18.4 Միջնակարգ դպրոցների նոր մասնաշենքերի կառուցում	Միջոցառման շրջանակներում նախատեսված է Գեղարքունիքի մարզի գ.Ն.Գետաշենում կառուցել թիվ 1 միջնակարգ դպրոցի նոր մասնաշենք: Շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 16.12.2021թ., որի պայմանագրային արժեքը կազմել է՝ 1. 802.400,0 հազ դրամ: 2021 թվականին պայմանագրով սահմանված գումարից իրացվել է 58.171,4 հազ դրամը: 2021թ. ընթացքում իրականացվել են գոյություն ունեցող մասնաշենքերի քանդման աշխատանքները, որը նախատեսվել է ավարտել 2022թ.:		
	18.5 Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների վերակառուցում	«Երևանի թեթև արդյունաբերության պետական քոլեջ» ՊՈԱԿ Նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի ձեռքբերման նպատակով հայտարարվել է գնման գործընթաց: «Նոր Գեղիի ակադեմիկոս Գ. Աղաջանյանի անվան պետական գյուղատնտեսական քոլեջ» ՊՈԱԿ Շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 09.02.2021թ.: Պայմանագրային արժեքը կազմել է՝ 1.345.808,0 հազ դրամ, որից 2021 թվականին իրացվել է 251.416,4 հազ դրամը: «Գորիսի պրոֆեսոր Խ. Երիցյանի անվան պետական գյուղատնտեսական քոլեջ» ՊՈԱԿ Հայտարարվել է շինարարական աշխատանքների գնման գործընթաց, որի նախահաշվային արժեքը կազմում է 1.881.152,05 հազ դրամ:		
	18.6 Ծանրամարտի մարզադահլիճի կառուցում (Արմավիրի մարզի Զրառատ համայնքի Սիմոն Մարտիրոսյանի անվան ծանրամարտի մարզադպրոց)	Միջոցառման շրջանակներում նախատեսված է Արմավիրի մարզի Զրառատ համայնքի Սիմոն Մարտիրոսյանի անվան ծանրամարտի մարզադպրոցում կառուցել ծանրամարտի մարզադահլիճ: Շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 21.12.2021թ., որի պայմանագրային արժեքը կազմել է՝ 537.599,5 հազ դրամ: 2021 թվականին պայմանագրով սահմանված գումարից իրացվել է 143.251,3 հազ դրամը:		

			2021թ. իրականացվել են հողային և հիմքերի նախապատրաստական աշխատանքները:	
		18.7 «Արթուր Ալեքսանյանի անվան հունահռոմեական ըմբշամարտի մանկապատանեկան դպրոց» նոր սպորտային համալիրի կառուցում	Շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 08.06.2021թ., որի պայմանագրային արժեքը կազմել է՝ 4.976.320,4 հազ դրամ: 2021 թվականին պայմանագրով սահմանված գումարից իրացվել է 648.781,7 հազ դրամը: 2021թ. իրականացվել են ուղղաձիգ պլանավորման և հողային աշխատանքները, շարունակվում են իրականացվել սպորտային մասնաշենքի հիմնային հեծանների և հիմնակմաղքի կառուցման աշխատանքները, ինչպես նաև մեկնարկվել են հյուրանոցային մասնաշենքի հողային աշխատանքները:	
		18.8 Բազմաբնակարան շենքերի կառուցում	Լոռու մարզի Սպիտակ քաղաքում նոր բնակելի շենքի կառուցում. Շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 25.05.2021թ., որի պայմանագրային արժեքը կազմել է՝ 580.100,0 հազ դրամ, որից 2021 թվականին իրացվել է 111.706,4 հազ դրամը: Արագածոտնի մարզի Ապարան քաղաքի Բաղրամյան 43 հասցեում գտնվող վթարային շենքի փոխարեն նոր բնակելի շենքի կառուցում. Շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 15.06.2020թ., որի պայմանագրային արժեքը կազմել է՝ 679.643,1 հազ դրամ, որից 2021 թվականին իրացվել է 516.074,5 հազ դրամը:	
		18.9 Առողջապահական հաստատությունների շենքերի վերակառուցում	Կոտայքի մարզի Չարենցավան համայնք. Շինարարական աշխատանքները (կցակառույցի կառուցում, արտաքին վերելակի և մուտքային հանգույցի կառուցում) մեկնարկել են 23.07.2021թ., որի պայմանագրային արժեքը կազմել է՝ 218.903,2 հազ դրամ, որից 2021 թվականին իրացվել է 34.716,6 հազ. դրամը: Արագածոտնի մարզի Ծաղկահովիտ համայնք. Շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 01.07.2021թ., որի պայմանագրային արժեքը կազմել է՝ 615.137,7 հազ դրամ, որից 2021 թվականին իրացվել է 77.238,8 հազ դրամը: Արագածոտնի մարզի Թալին համայնք.	

			Շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 29.06.2021թ., որի պայմանագրային արժեքը կազմել է՝ 1.195.167,7 հազ դրամ, որից 2021 թվականին իրացվել է 224.519,8 հազ. դրամը: Արարատի մարզի Մասիս համայնք. Շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 16.11.2021թ., որի պայմանագրային արժեքը կազմել է՝ 2.011.000,0 հազ դրամ, որից 2021 թվականին իրացվել է 198.227,9 հազ. դրամ:	
	18.10 Հակակոռուպցիոն կոմիտեի և դատարանի կարիքների համար շենքային պայմանների բարելավում Ժամկետներ՝ 2021-2022թթ. (Աջափնյակ համայնքի Արա Սարգսյան 5/1 հասցեում տեղակայված Հակակոռուպցիոն մասնագիտացված դատարանի շենքի վերակառուցում) 2021-2024թթ. Հակակոռուպցիոն կոմիտեի վարչական շենքի կառուցում) 2022թ. (Երևանի Աջափնյակ Սիլիկյան թաղամաս 12-րդ փողոց, 86 հասցեում տեղակայված տարածքում Հակակոռուպցիոն մասնագիտացված դատարանի նոր շենքի կառուցման	Երևանի Աջափնյակ համայնքի Արա Սարգսյան 5/1 հասցեում տեղակայված Հակակոռուպցիոն մասնագիտացված դատարանի շենքի վերակառուցում (1) . Շինարարական աշխատանքները մեկնարկել են 19.10.2021թ., որի պայմանագրային արժեքը կազմել է՝ 504.562,0 հազ դրամ, որից 2021 թվականին իրացվել է 154.775,7 հազ դրամը: 2021թ. իրականացվել են գոյություն ունեցող շենքերի քանդման ու հողային աշխատանքները, մեկնարկել են շենքի ուժեղացման աշխատանքները: Աջափնյակ վարչական շրջանի «Սպանդարյան» կայարանի երկաթգծին հարակից 15 հեկտար մակերեսով հողատարածքում Հակակոռուպցիոն կոմիտեի վարչական շենքի կառուցում (2). Գնման գործընթացը կայացել է, գտնվում է հայտերի ուսումնասիրության փուլում, ծրագրի նախահաշվային արժեքը կազմում է 3.908.570,0 հազ դրամ: Աշխատանքները հնարավոր կլինի մեկնարկել տվյալ տարածքը հուշարձանային գոտուց հանելուց հետո (համալիր փորձաքննության ընթացքում բացահայտվել է որ տարածքում առկա է դամբարանադաշտ), որի կապակցությամբ նախատեսվում են իրականացնել լրացուցիչ անհրաժեշտ ուսումնասիրություններ: Երևանի Աջափնյակ Սիլիկյան թաղամաս 12-րդ փողոց, 86 հասցեում տեղակայված տարածքում Հակակոռուպցիոն մասնագիտացված դատարանի նոր շենքի կառուցման նախագծի ձեռքբերում (3). ԲԴԽ և Արդարադատության նախարարության հետ կայացած քննարկումների արդյունքում, Քաղաքաշինության կոմիտեին տեղեկացվել է,		

		նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի ձեռքբերում)	որ դեռևս քննարկվում է Հակակոռուպցիոն մասնագիտացված դատարանի նոր շենք կառուցելու նպատակահարմարության հարցը:	
		18.11 Դատարանների շենքային պայմանների բարելավում	Գեղարքունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի Գավառի նստավայրի նոր վարչական շենքի կառուցման նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի մշակման աշխատանքները մեկնարկել են 01.12.2021թ. և պայմանագրով կատարման ժամկետ է սահմանվել 119 օր: Նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի ձեռքբերման պայմանագրային արժեքը կազմում է 6.800,0 հազ դրամ, որից 1.700,0 հազ դրամը կանխավճարվել է 2021թ. :	

Ոստիկանություն				
Ծրագրի հերթական համարը	Նպատակը	Միջոցառումների անվանումները	Միջոցառումների իրականացման արդյունքները	Միջոցառումների չկատարման, այդ թվում՝ սահմանված ժամկետում, պատճառները
1	2	3	4	5
1	Ներքին գործերի նախարարության ձևավորում՝ Ոստիկանության և Միգրացիոն ծառայության հիմքով	1.1 ՆԳՆ ստեղծմանն ուղղված օրենսդրական լրամշակված փաթեթի վերաբերյալ առաջարկությունների ներկայացում ՀՀ	Միջոցառման կատարման վերաբերյալ 24.12.2021թ. ՀՀ վարչապետի աշխատակազմին տեղեկացվել է, որ ՀՀ արդարադատության նախարարության կողմից շրջանառվող ՆԳՆ ձևավորմանն ուղղված՝ «Կառավարության կառուցվածքի և գործունեության մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի և հարակից օրենքների	Նախագծերի փաթեթը հավանության է արժանացել ՀՀ կառավարության 15.04.2021թ.

		արդարադատության նախարարություն	Նախագծերի փաթեթի վերաբերյալ Ոստիկանությունն առաջարկություններ է ներկայացրել 10.02.2021թ.:	N 586-Ա որոշմամբ և ուղարկվել Ազգային ժողով:
--	--	-----------------------------------	--	---